

**การประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน:
การนำนโยบายสู่ภาคปฏิบัติ**

**THE EVALUATION OF VILLAGE WELFARE ASSISTANCE CENTER:
THE POLICY IMPLEMENTATION PROCESS**

โดย

ขจิตขวัญ กิจวิศาละ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เทคโนโลยีการบริหาร)

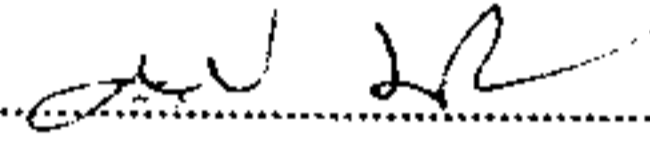
สาขาวิธีวิทยาการวิจัย

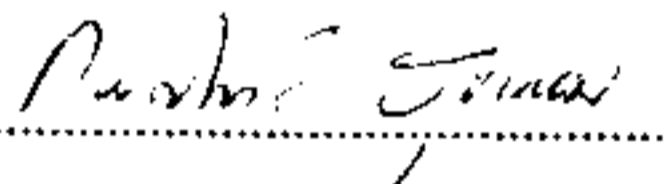
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

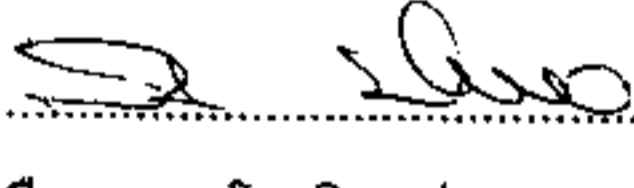
2543

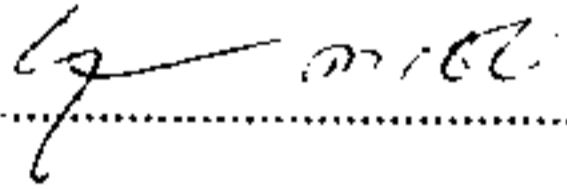
การประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์ส่งเสริมการเกษตรประจำหมู่บ้าน:
การนำนโยบายสู่ภาคปฏิบัติ
เชิงกลยุทธ์ กิจวิสาหกิจ
โครงการบัณฑิตศึกษาเทคโนโลยีการบริหาร

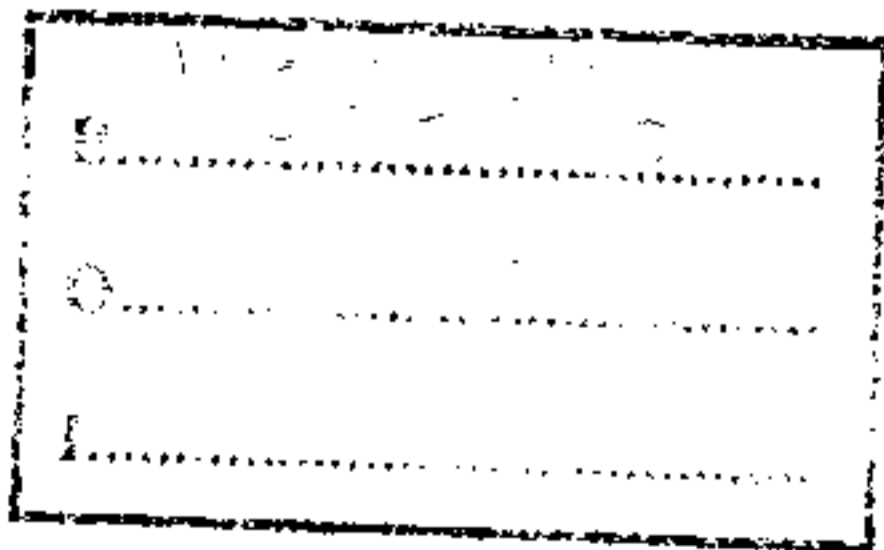
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาแล้วเห็นสมควรอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เทคโนโลยีการบริหาร)

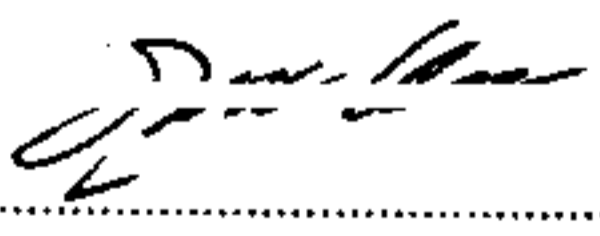
ศาสตราจารย์..... ..... ประธานกรรมการ
(ดร. สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์)

รองศาสตราจารย์..... ..... กรรมการ
(ดร. กรรณิการ์ สุขเกษม)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์..... ..... กรรมการ
(เรืออากาศโท ผิน ปานขาว)

อาจารย์..... ..... กรรมการ
(ดร. บุรพา ชคเชย)

.... กรรมการ
(นายภูศักดิ์ ธรรมศาล)

บทคัดย่อ

การประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน: การนำนโยบายสู่ภาคปฏิบัติ

โดย

ขจิตขวัญ กิจวิศาละ

การศึกษาเรื่อง “การประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน: การนำนโยบายสู่ภาคปฏิบัติ” มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีต่อประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความพึงพอใจของประชาชนในพื้นที่ต่อการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน สภาพปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน และผลการปฏิบัติงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

ในด้านระเบียบวิธีนั้นประกอบด้วยระเบียบวิธีเชิงปริมาณ และระเบียบวิธีเชิงคุณภาพ ซึ่งถูกใช้ในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน และปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของ ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

ผลจากการศึกษาพบว่า (1) ความรู้ความเข้าใจของคณะกรรมการศูนย์ฯ เกี่ยวกับศูนย์ฯ (2) ทักษะคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อลักษณะของหน่วยปฏิบัติ และ (3) ทักษะคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อเงื่อนไขทางเศรษฐกิจสังคม และการเมือง เป็นปัจจัยที่ส่งผลเชิงบวกต่อความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ขณะที่ (4) ความเพียงพองของทรัพยากรและ (5) ทักษะคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อกิจกรรมเพื่อให้การบังคับใช้มีผลเป็นปัจจัยที่ส่งผลเชิงลบต่อความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

ในส่วนของการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านพบว่า การได้รับบริการจากศูนย์ฯ เป็นปัจจัยซึ่งส่งผลโดยตรงต่อความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของศูนย์ฯ ในขณะที่รายได้ครัวเรือน

สถานภาพการดำรงตำแหน่งในชุมชน ความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับศูนย์ฯ และการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ เป็นปัจจัยที่ส่งผลโดยอ้อมต่อความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านนั้นเกิดขึ้นทั้งในส่วนของผู้บริหารของรัฐ คณะกรรมการศูนย์ฯ และประชาชน โดยปัญหาที่เกิดขึ้นในระดับเจ้าหน้าที่ ได้แก่ การขาดการสนับสนุนและการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง และการขาดแคลนบุคลากรในระดับพื้นที่ ในระดับคณะกรรมการศูนย์ฯ ได้แก่ การที่คณะกรรมการศูนย์ฯ หวังพึ่งพิงความช่วยเหลือจากรัฐมากเกินไป การขาดความรู้ ความเข้าใจอย่างพอเพียง การขาดประสบการณ์ในการดำเนินงานในลักษณะขององค์กรประชาชน และการขาดผู้นำที่มีความเสียสละและสนใจในการดำเนินงานของศูนย์ฯ อย่างจริงจัง และปัญหาที่เกิดขึ้นในระดับของประชาชน ได้แก่ การที่ประชาชนไม่รู้จักศูนย์ฯ และหวังพึ่งพิงความช่วยเหลือจากรัฐในลักษณะให้เปล่ามากกว่าจะเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ฯ

เพื่อพัฒนาศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านให้มีศักยภาพมากยิ่งขึ้นควรมีการปรับปรุงการดำเนินงานของศูนย์ฯ ดังต่อไปนี้ (1) ควรมีการศึกษาชุมชนเสียก่อนเพื่อทราบความต้องการและแนวทางแก้ไขของชุมชนที่แท้จริง โดยอาศัยรากฐาน ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมของชาวบ้าน (2) การสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์ฯ ควรกระทำอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ (3) การส่งเสริมการดำเนินงานของศูนย์ฯ ควรให้ความสำคัญในด้านการบริหารจัดการ (4) ควรให้องค์กรบริหารส่วนตำบลเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมงานสวัสดิการสังคมแก่ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน (5) การส่งเสริมการดำเนินงานของศูนย์ฯ ควรเน้นหลักการพัฒนาคนสู่การพัฒนางาน และ (6) ควรส่งเสริมให้ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านเป็นที่รู้จักของประชาชน

ABSTRACT

THE EVALUATION OF VILLAGE WELFARE ASSISTANCE CENTER: THE POLICY IMPLEMENTATION PROCESS

by

Kajitkwuan Kitvisala

The objectives of this thesis were to study (1) the factors affecting the efficiency and the effectiveness of Village Welfare Assistance Center and (2) the satisfaction of people in the performance of Village welfare assistance center. It also aimed to investigate the processing obstacles of Village Welfare Assistance Center and the performance of the committees of Village Welfare Assistance Center.

Both qualitative and quantitative methods were utilized to examine the factors affecting the empowerment of Village Welfare Assistance Center and the factors affecting the satisfaction of people to the performance of Village Welfare Assistance Center.

The results of the quantitative analysis showed that, for model I, (1) the knowledge of the committees on Village Welfare Assistance Center, (2) the attitude of the committees towards the characteristics of the implementing agencies and, (3) the attitude of the committees towards economic social and political conditions positively associated with the empowerment of Village Welfare Assistance Center. On the contrary, (4) the sufficiency of resources and the attitude of the committees towards enforcement activities from government officials negatively associated with the empowerment of Village Welfare Assistance Center.

In second model, the service receipt of people from Village Welfare Assistance Center directly associated with the satisfaction in people towards the performance of Village Welfare Assistance Center. While the family income, the status in community, the knowledge of people on Village Welfare Assistance Center and the participation of people in the operation of

Village Welfare Assistance Center indirectly associated with the satisfaction of the people to the performance of Village Welfare Assistance Center.

The obstacles were found in the government officials, the committees of Village Welfare Assistance Center and, the people. The problems that found in the government officials level were the lack of continuing encouraging and the government officials who performed in community. The problems in the committee level consisted of: the overestimating to the government's assistance, the lack of knowledge on Village Welfare Assistance Center and the experience to management in the people organization and finally, the lack of the leaders that dedicated themselves to the operation of Village Welfare Assistance Center. In the people level, the problems were the lack of Village Welfare Assistance Center information and satisfaction of the government's assistance in free conditions.

The recommendations for improving the implementation of Village Welfare Assistance Center are: (1) before conducting any activities, Village Welfare Assistance Center should conduct research on community's needs and means for community's improvement based on local wisdom and culture; (2) Village Welfare Assistance Center should be provided continuing support, on a regular basis, to the community; (3) in supporting's Village Welfare Assistance Center activities, the emphasis should be pressed on administrative management; (4) Village Welfare Assistance Center should cooperate with Tambol Administrative Organizations in providing social welfare to the community; (5) in supporting's Village Welfare Assistance Center activities, the emphasis should be pressed on human-centered development for further work improvement; and finally (6) the community should be well informed about the existence of Village Welfare Assistance Center.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ “การประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน: การนำนโยบายสู่ภาคปฏิบัติ” สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้โดยดี เนื่องจากได้รับความเมตตา กรุณา และความช่วยเหลือจากหลายฝ่ายด้วยกันดังนี้

ผู้ศึกษาใคร่กราบขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ ประธานกรรมการ อาจารย์ที่ปรึกษาผู้ซึ่งได้ให้ความกรุณาในการตรวจสอบแก้ไขและคำปรึกษาอย่างใกล้ชิด มาตลอด ท่านภูมิศักดิ์ ธรรมสาล รองอธิบดีกรมการจัดหางานที่กรุณาได้รับเป็นกรรมการที่ปรึกษาจากภายนอก ซึ่งได้ให้ข้อเสนอแนะ คำปรึกษา และตรวจสอบแก้ไขวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. กรรณิการ์ สุขเกษม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เรืออากาศโทผิน ปานขาว และอาจารย์ ดร. บรูพา ชดเชย กรรมการวิทยานิพนธ์ซึ่งได้สละเวลาในการให้คำแนะนำ และตรวจสอบแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์แบบมากยิ่งขึ้น

ในการศึกษาภาคสนามผู้ศึกษาขอขอบคุณในความกรุณาของเจ้าหน้าที่กรมประชาสงเคราะห์ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือ โดยเฉพาะคุณเครือวัลย์ ดวงภา ซึ่งให้ความกรุณาสละเวลามาช่วยเหลือ เป็นธุระติดต่อในการลงพื้นที่ภาคสนามแก่ผู้ศึกษา และแรงงานสวัสดิการสังคมจังหวัดชลบุรี รวมถึงบัณฑิตอาสาจังหวัดชลบุรี ซึ่งให้ความกรุณาในการพาทีมผู้วิจัยลงพื้นที่ และให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา รวมถึงคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านทุกท่านและประชาชนในพื้นที่ซึ่งได้ให้ความร่วมมือและถ่ายทอดความคิดเห็นประการอันเป็นประโยชน์ต่อผู้ศึกษาเป็นอย่างยิ่ง

นอกจากนี้วิทยานิพนธ์คงไม่สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้โดยดีหากปราศจากน้ำใจจากเพื่อนๆ พี่ๆ หลายคน ที่ให้ความกรุณาสละเวลามาร่วมกันเป็นทีมในการเก็บข้อมูลอย่างไม่ย่อท้อ คุณสุกานดา ภมรสิลปธรรม และคุณประพันธ์ศักดิ์ รักษ์ไชยวรรณ ซึ่งช่วยเหลือในขั้นตอนต่างๆ รวมถึงให้กำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์เป็นอย่างดี

ขจิตขวัญ กิจวิสาละ

ตุลาคม 2543

สารบัญ

	หน้า
<u>บทคัดย่อ</u>	ab iii
กิตติกรรมประกาศ	vii
<u>สารบัญ</u>	CO viii
สารบัญตาราง	xi
สารบัญแผนภาพ	xiv
<u>บทที่ 1</u> ความสำคัญของปัญหา	1
1.1 ความเป็นมาของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน	1
1.2 วัตถุประสงค์ในการศึกษา	7
1.3 ขอบเขตในการวิจัย	7
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	8
1.5 ข้อจำกัดในการศึกษา	8
<u>บทที่ 2</u> แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	9
2.1 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎร ประจำหมู่บ้าน	9
2.2 แนวคิดการนำนโยบายไปปฏิบัติ	12
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	26
2.4 แนวคิดการพึ่งตนเอง	30
<u>บทที่ 3</u> ระเบียบวิธีวิจัย	41
3.1 วิธีการศึกษา	41
3.2 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล	43
3.3 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการศึกษา	44
3.4 การสร้างมาตรวัด	48
3.5 คุณลักษณะของประชากรที่ศึกษา	75

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 4	คุณลักษณะของปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ ราษฎรประจำหมู่บ้านและความพึงพอใจของประชาชน.....	81
4.1	คุณลักษณะของปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ ราษฎรประจำหมู่บ้านและความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎร ประจำหมู่บ้าน.....	81
4.2	คุณลักษณะของปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของประชาชนต่อ การปฏิบัติงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน และ ความพึงพอใจของประชาชน	100
4.3	สรุป.....	104
บทที่ 5	ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน.....	106
5.1	คุณลักษณะของปัจจัยที่ใช้ในการศึกษาตัวแบบปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็ง ของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน.....	108
5.2	ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎร ประจำหมู่บ้าน	111
5.3	สรุป.....	120
บทที่ 6	ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงาน ของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน	121
6.1	คุณลักษณะของปัจจัยที่ใช้ในการศึกษาตัวแบบปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจ ของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน	123
6.2	ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงาน ของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน	124
6.3	สรุป.....	130

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 7	
การดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน: บทวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ	131
7.1 ปัจจัยด้านความชัดเจนของนโยบาย.....	133
7.2 ปัจจัยด้านความเพียงพอของทรัพยากร	136
7.3 ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจ.....	139
7.4 ปัจจัยด้านกิจกรรมที่ทำให้การบังคับใช้มีผลจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ	141
7.5 ปัจจัยด้านลักษณะของหน่วยปฏิบัติ.....	144
7.6 ปัจจัยด้านเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง	149
7.7 ปัจจัยด้านทัศนคติต่อศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน	151
7.8 สรุป	153
บทที่ 8	
ปัญหาในการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน	155
8.1 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ ราษฎรประจำหมู่บ้าน	155
8.2 ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎร ประจำหมู่บ้าน	167
8.3 สรุป	170
บทที่ 9	
บทสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	172
9.1 บทสรุปและอภิปรายผล.....	172
9.2 ข้อเสนอแนะ	183
9.3 ข้อเสนอแนะ	185
บรรณานุกรม	bi..... 190
ภาคผนวก	q..... 196

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
3.1 ผลการทดสอบความเชื่อถือได้ของมาตรวัดทัศนคติของคณะกรรมการ ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านต่อความซัดเงินของนโยบาย.....	53
3.2 ผลการทดสอบความเชื่อถือได้ของมาตรวัดทัศนคติของคณะกรรมการ ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านต่อกิจกรรมเพื่อให้การบังคับใช้มีผล จากเจ้าหน้าที่ของรัฐ.....	56
3.3 ผลการทดสอบความเชื่อถือได้ของมาตรวัดทัศนคติของคณะกรรมการ ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านต่อลักษณะของหน่วยปฏิบัติ.....	59
3.4 ผลการทดสอบความเชื่อถือได้ของมาตรวัดทัศนคติของคณะกรรมการ ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านต่อเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง.....	62
3.5 ผลการทดสอบความเชื่อถือได้ของมาตรวัดทัศนคติของคณะกรรมการ ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านต่อศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน.....	64
3.6 ลักษณะทั่วไปของคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน.....	76
3.7 ลักษณะทั่วไปของประชาชน.....	78
4.1 ปัญหาด้านทรัพยากรของคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน.....	82
4.2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ของความรู้ของคณะกรรมการ ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน.....	83
4.3 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ของทัศนคติของคณะกรรมการ ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านต่อความซัดเงินของนโยบาย.....	86
4.4 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ของทัศนคติของคณะกรรมการ ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านต่อกิจกรรมเพื่อให้การบังคับใช้มีผล.....	87
4.5 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ของทัศนคติของคณะกรรมการ ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านต่อลักษณะของหน่วยปฏิบัติ.....	89
4.6 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ของทัศนคติของคณะกรรมการ ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านต่อเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง.....	91

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
4.7	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ของทัศนคติของคณะกรรมการ ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านต่อศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน..... 93
4.8	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ของความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ ราษฎรประจำหมู่บ้านและความสามารถในการดำเนินกิจกรรมของศูนย์สงเคราะห์ ราษฎรประจำหมู่บ้าน..... 95
4.9	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ของการเพิ่มขึ้นของเงินกองทุน และระบบการบริหารศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน..... 97
4.10	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ของการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน..... 99
4.11	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ของความรู้และการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน..... 101
4.12	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ของการได้รับบริการจาก ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านของประชาชน..... 102
4.13	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ของความพึงพอใจของประชาชน ต่อการปฏิบัติงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน..... 103
5.1	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ของตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์..... 109
5.2	เมตริกความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร..... 110
5.3	ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน..... 117
6.1	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ของตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์..... 123
6.2	เมตริกความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร..... 124
6.3	ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของ ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน..... 128
8.1	ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านที่ไม่ประสบ ความสำเร็จในทรรณะของคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน..... 156
8.2	ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านที่ประสบ ความสำเร็จในทรรณะของคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน..... 158

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
8.3 ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านที่ไม่ประสบ ความสำเร็จในทัศนนะของประชาชน	160
8.4 ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านที่ประสบ ความสำเร็จในทัศนนะของประชาชน	162
8.5 ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ในทัศนนะของคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน	168
8.4 ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ในทัศนนะของประชาชน.....	169

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพ	หน้า
2.1 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ.....	14
2.2 แบบจำลองปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน.....	34
2.3 แบบจำลองปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงาน ของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน	38
3.1 แบบจำลองปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน.....	45
3.2 แบบจำลองปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงาน ของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน	47
5.1 แบบจำลองปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน.....	107
5.2 แบบจำลองการวิเคราะห์เส้นทางปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็ง ของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน	112
6.1 แบบจำลองปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงาน ของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน	122
6.2 แบบจำลองการวิเคราะห์เส้นทางปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของประชาชน ต่อการปฏิบัติงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน	125

บทที่ 1

ความสำคัญของปัญหา

1.1 ความเป็นมาของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

นโยบายในการพัฒนาประเทศหลายช่วงทศวรรษที่ผ่านมาได้แสดงให้เห็นถึงการมุ่งเน้นความเจริญเติบโตเศรษฐกิจเป็นที่ตั้งและการดำเนินนโยบายในลักษณะบนลงล่างซึ่งประชาชนอยู่ในฐานะของผู้ที่คอยรับการพัฒนา สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นอยู่ในแนวทางในการจัดสวัสดิการสังคมของรัฐแก่ประชาชนซึ่งเป็นที่ไปเป็นลักษณะของการ “ให้” ในรูปแบบของการรอรับปัญหาซึ่งไม่มีความสามารถและความเพียงพอในการสนองตอบต่อความทั่วถึงต่อการให้บริการแก่ประชาชนผู้ด้อยโอกาสซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมากในสังคม

สภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้นได้มีการผลักดันให้เกิดกระแสการพัฒนาประเทศตามแนวนโยบายเชิงรุกที่เน้นกระบวนการพัฒนาในรูปแบบ “ล่างขึ้นบน” ทั้งนี้เพื่อให้การพัฒนานั้นสามารถที่จะสนองตอบต่อความต้องการอันแท้จริงของประชาชนให้มากขึ้น โดยแนวคิดใหม่ในการพัฒนาที่ประชาชนจะต้องเป็นผู้พัฒนาชุมชนของตนด้วยตนเอง ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของแนวคิดเกี่ยวกับการพึ่งตนเอง (Self-reliance) และการมีส่วนร่วมของประชาชน จากแนวคิดในการดำเนินนโยบายในการจัดสวัสดิการทางสังคมเชิงรุกดังกล่าวกรมประชาสงเคราะห์จึงได้ดำเนินการจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านที่ได้รับการจัดตั้งขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2526 โดยมีเป้าหมายเพื่อวางรากฐานและส่งเสริมให้ประชาชนมีการรวมตัวกันเป็นองค์กรประชาชนเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าต่างๆ (กองวิชาการ กรมประชาสงเคราะห์, 2534)

กรมประชาสงเคราะห์ได้ส่งเสริมและจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านในรูปแบบขององค์กรประชาชนระดับหมู่บ้านขึ้นในหมู่บ้านทั่วประเทศ โดยได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีให้บรรจุโครงการในแผนปฏิบัติการของกระทรวงมหาดไทย ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2531-2534) เป็นต้นมา และได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2530 ให้เริ่มดำเนินการในปีงบประมาณ 2531 ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านนี้ เป็นองค์กรประชาชนใน

ระดับหมู่บ้านจัดตั้งขึ้นในรูปของคณะกรรมการทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการดำเนินงานช่วยเหลือประชาชนผู้ด้อยโอกาสและประสบปัญหาความทุกข์ยากเดือดร้อนโดยประชาชนเข้ามาร่วมรับผิดชอบกับทางราชการในการแก้ไขปัญหาในท้องถิ่นของตนเอง

แนวคิดในการตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านนั้นเพื่อเป็นการตอบสนองต่อแผนนโยบายเชิงรุกที่เน้นรูปแบบการพัฒนาในรูปแบบ “ล่างขึ้นบน” เพื่อให้การพัฒนานั้นตอบสนองต่อความต้องการอันแท้จริงของประชาชนได้มากขึ้น และเป็นสิ่งที่สอดคล้องกับแผนพัฒนางานสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์ ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข มีคุณค่า สามารถพึ่งพาตนเองได้ และเป็นกำลังในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติต่อไป (กรมประชาสงเคราะห์, 2535) โดยมุ่งให้สวัสดิการสังคมได้เข้าไปสู่ประชาชนในชนบทและเขตเมืองในส่วนภูมิภาคโดยตรง และเพื่อให้เกิดรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์ โดยให้เกิดระบบการช่วยเหลือตนเองของประชาชนในชุมชน (คณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการสังคม, 2534)

การจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านนี้เป็นการเปิดโอกาสให้มีการพัฒนาผู้นำท้องถิ่น เผยแพร่ความรู้ด้านงานสังคมสงเคราะห์เบื้องต้น และปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนในท้องถิ่นมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มมีส่วนร่วมเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า กล่าวคือเป็นการให้บริการสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์เบื้องต้นแก่ผู้ที่ประสบความเดือดร้อนในท้องถิ่นให้สามารถที่จะช่วยเหลือตนเองได้ในระยะยาว โดยศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน จะเป็นองค์กรประชาชนในระดับหมู่บ้านซึ่งทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางดำเนินงานช่วยเหลือประชาชนผู้ด้อยโอกาสและประสบความทุกข์ยากเดือดร้อน โดยประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบกับทางราชการในการแก้ปัญหาในท้องถิ่นของตนเอง มีที่ทำการประชาสงเคราะห์จังหวัดเป็นผู้สนับสนุนดำเนินการส่งเสริมให้ทุกหมู่บ้าน ได้มีการจัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นองค์กรประชาชน โดยราษฎรเพื่อราษฎรในหมู่บ้านนั้น

กรมประชาสงเคราะห์ได้กำหนดแผนนโยบายการจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านดังนี้ (กรมประชาสงเคราะห์, 2533)

- (1) เพื่อให้งานด้านสังคมสงเคราะห์ราษฎรที่เดือดร้อนได้ทำงานถึงระดับประชาชนในระดับหมู่บ้านอย่างแท้จริง
- (2) เพื่อให้ได้ข้อมูลผู้ที่เดือดร้อนอย่างถูกต้องเสนอต่อประชาสงเคราะห์อำเภอและประชาสงเคราะห์จังหวัด

(3) เพื่อส่งเสริมให้เอกชนและองค์กรทางสังคมเคราะหอื่น ๆ ได้สนับสนุนและช่วยเหลือแก่ผู้ที่มีปัญหาต้องการความช่วยเหลือในหมู่บ้าน รวมถึงเพื่อให้ประชาชนได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อันเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐ

1.1.1 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

ในการดำเนินการจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านนี้ กรมประชาสงเคราะห์ได้ระบุวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งดังต่อไปนี้ (กรมประชาสงเคราะห์, 2533)

(1) เพื่อส่งเสริมให้ราษฎรมีการจัดตั้งองค์กรระดับหมู่บ้านขึ้นเป็นศูนย์กลางดำเนินงานช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยให้ราษฎรเข้ามามีส่วนรับผิดชอบกันในการแก้ไขปัญหาของตนเองในท้องถิ่นนั้น เป็นหลักประกันด้านสังคมสงเคราะห์เบื้องต้น ที่ผู้ทุกข์ยากเดือดร้อนจะได้รับการช่วยเหลือโดยรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์

(2) เพื่อเป็นศูนย์กลางในการประสานงานจากหน่วยงานของรัฐและองค์กรสังคมสงเคราะห์เอกชนที่จะลงไปดำเนินการในหมู่บ้าน ตำบล ได้ถูกต้องและรวดเร็วและ

(3) เพื่อกระจายบริการสังคมสงเคราะห์ไปสู่ผู้ประสบปัญหาและผู้ด้อยโอกาสในชนบทอย่างทั่วถึง

1.1.2 ขั้นตอนในการจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

ในการดำเนินงานจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์จะมีการดำเนินงานตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ประชุมประชาชนเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

ขั้นตอนที่ 2 คัดเลือกคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านโดยการเสนอจากที่ประชุมประชาชน (กรมประชาสงเคราะห์, 2533) คณะกรรมการดังกล่าวประกอบด้วย

- (1) ประธานกรรมการศูนย์
- (2) รองประธานกรรมการศูนย์
- (3) กรรมการ (ฝ่ายสวัสดิการเด็ก เยาวชน สตรี ครอบครัว)
- (4) กรรมการ (ฝ่ายสวัสดิการคนพิการ ไร้ที่พึ่ง ผู้สูงอายุ)
- (5) กรรมการ (ฝ่ายสวัสดิการผู้ประสบภัย)

(6) กรรมการ (ฝ่ายจัดหางานและฝึกอาชีพแรงงาน)

(7) เภรัญญิก

(8) เลขานุการ

จำนวนคณะกรรมการมีทั้งสิ้น 5 – 15 คน และสามารถที่จะจัดตั้งกรรมการฝ่ายอื่นๆ
เพิ่มเติมตามความเหมาะสม

ขั้นตอนที่ 3 คัดเลือกสถานที่ทำการคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำ
หมู่บ้าน

ขั้นตอนที่ 4 ดำเนินการในการจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

ขั้นตอนที่ 5 คณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านประชุมเพื่อร่าง
ระเบียบขั้นตอนขอบเขตการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

1.1.3 บทบาทหน้าที่ของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

บทบาทหน้าที่ของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านตั้งแต่แรกเริ่มจนกระทั่งใน
ปัจจุบันนั้นไม่ได้ปรับเปลี่ยนบทบาทไปจากเดิม เพียงแค่ปรับลดบทบาทที่ไม่สอดคล้องกับสภาวะ
แวดล้อมในปัจจุบัน อาทิเช่น การรายงานภัยที่เกิดจากคอมมิวนิสต์เหล่านี้ เป็นต้น

ปัจจุบันกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมได้ประกาศนโยบายที่ชัดเจนใน
การขยายฐานการจัดบริการด้านแรงงานและสวัสดิการสังคมให้ทั่วถึงทุกหมู่บ้าน โดยกระจ่าย
การจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านให้ครบทุกหมู่บ้านทั่วประเทศภายในปี พ.ศ.2541
เพื่อให้ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านเป็นตัวแทนของกระทรวงในการจัดบริการด้านแรงงาน
และสวัสดิการสังคมโดยความร่วมมือของประชาชนซึ่งการเร่งรัดในการขยายศูนย์ฯ ดังกล่าวนั้น
กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมได้ทำการขยายบริการด้านสวัสดิการสังคมแก่ผู้ด้อยโอกาส
ไม่ว่าจะเป็นเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้ยากจน และผู้ได้รับผลกระทบจากปัญหาภัยธรรมชาติได้
อย่างทั่วถึง และทำการแก้ไขปัญหาพื้นฐานด้านแรงงานในชนบทอย่างจริงจัง ไม่ว่าจะเป็นปัญหา
การอพยพย้ายถิ่น ปัญหาการว่างงาน ปัญหาการไร้ฝีมือแรงงาน ปัญหาการใช้แรงงานเด็กและสตรี
รวมไปถึงการรองรับการขยายการประกันตนเองตามความสมัครใจของประชาชนตามระบบ
ประกันสังคมในชนบทในอนาคต (สถาบันวิจัยชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์, 2539)

ในปัจจุบันระเบียบกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมว่าด้วยการดำเนินงานของ
ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน พ.ศ.2541 ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของศูนย์ไว้ดังต่อไปนี้

- (1) สำรวจและจัดทำข้อมูลเพื่อเป็นแหล่งสถิติข้อมูลพื้นฐานด้านแรงงานและสวัสดิการสังคมในระดับหมู่บ้าน
- (2) ประสานงานและร่วมดำเนินการกับหน่วยงานราชการองค์ภาคเอกชนในการแก้ไขปัญหา และจัดบริการด้านแรงงานและสวัสดิการสังคมให้แก่ราษฎรในหมู่บ้าน
- (3) เผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจด้านแรงงานและสวัสดิการสังคม
- (4) ระดมความร่วมมือของประชาชนและผู้แทนประชาชน ในการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน
- (5) รายงานเหตุสาธารณภัย และปัญหาความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นแก่ราษฎรในหมู่บ้าน
- (6) ดำเนินการด้านสงเคราะห์ฟื้นฟู การพัฒนา กลุ่มครองป้องกัน การยกระดับคุณภาพชีวิตและรวบรวมสถิติของราษฎรในหมู่บ้าน
- (7) จัดให้บริการอื่นๆ ที่คณะกรรมการศูนย์ฯ เห็นสมควรและเหมาะสม

บทบาทหน้าที่ดังกล่าวข้างต้นสามารถแบ่งการดำเนินงานของศูนย์ฯ ออกได้เป็น 4 ด้าน ได้แก่ด้านสงเคราะห์และฟื้นฟู ด้านการพัฒนาคุ้มครองและป้องกัน ด้านการยกระดับคุณภาพชีวิตและ ด้านสถิติข้อมูล โดยแต่ละบทบาทมีรายละเอียดดังนี้

ด้านการสงเคราะห์และฟื้นฟู แบ่งภาระหน้าที่ออกเป็น

- (1) ช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา คนพิการ ครอบครัวผู้มีรายได้น้อย ผู้ประสบสาธารณภัย ผู้ประสบปัญหาด้านแรงงาน และผู้ประสบปัญหาความทุกข์ยากเดือดร้อนอื่นๆ ด้วยเครื่องอุปโภค บริโภค เงิน และให้คำปรึกษาแนะนำ หรือด้านอื่นๆ ตามความเหมาะสม
- (2) พิจารณาคัดเลือกผู้สูงอายุเพื่อรับเบี้ยยังชีพ
- (3) สนับสนุนให้มีศูนย์บริการดูแลเด็ก ผู้สูงอายุ และศูนย์บริการด้านแรงงานและสวัสดิการสังคม

ด้านการพัฒนา คุ้มครองและป้องกัน แบ่งภาระหน้าที่ออกเป็น

- (1) สนับสนุนให้มีการสำรวจแต่งตั้งอาสาสมัคร คามที่หน่วยงานในสังกัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมจัดตั้งขึ้น
- (2) สอดส่องดูแล เฝ้าระวังปัญหา ความประพฤติกของเด็กและเยาวชนในหมู่บ้าน การเดินทางไปทำงานต่างถิ่นของสตรีและเยาวชน รวมทั้งการอพยพเคลื่อนย้ายแรงงานของประชาชนในหมู่บ้าน
- (3) เผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจและแนวปฏิบัติด้านแรงงานและสวัสดิการสังคม

(4) ร่วมกับหน่วยงานในสังกัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม และส่วนราชการที่เกี่ยวข้องอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนเพื่อป้องกันการหลอกลวงไปทำงาน การล่อลวงหญิงและการใช้แรงงานหญิงและเด็ก

(5) ร่วมกับหน่วยงานในสังกัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม จัดอบรมอาสาสมัครตามที่หน่วยงานในสังกัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม จัดตั้งขึ้นเพื่อเสริมการปฏิบัติงานของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เช่นการช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยร่วมกับทางราชการ การช่วยเหลือประชาชนที่ประสบปัญหาด้านแรงงานและสวัสดิการสังคม ตลอดจนอบรมสร้างจิตสำนึกแก่ประชาชนในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

(6) รับเรื่องราวร้องทุกข์เกี่ยวกับด้านแรงงานและสวัสดิการสังคม เพื่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ด้านการยกระดับคุณภาพชีวิต แบ่งภาระหน้าที่ออกเป็น

(1) ร่วมกับหน่วยงานในสังกัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง และองค์กรภาคเอกชน จัดฝึกอาชีพ จัดอบรมพัฒนาฝีมือแรงงานและยกระดับมาตรฐานฝีมือแรงงาน และจัดหางานแก่ประชาชนวัยทำงานในหมู่บ้าน

(2) พิจารณาคัดเลือกกลุ่มผู้ยากไร้ในหมู่บ้าน เข้าร่วมโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัวในชนบท

(3) ร่วมกับส่วนราชการหรือองค์กรภาคเอกชน ฝึกอาชีพ จัดอบรมพัฒนาฝีมือแรงงานและจัดหางานแก่คนพิการ

ด้านสถิติข้อมูล แบ่งภาระหน้าที่ออกเป็น

(1) สืบหาข้อมูลและจัดทำทะเบียนผู้ประสบปัญหาความเดือดร้อน เช่น เด็ก คนชรา คนพิการ ที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ตลอดจนผู้ประสบปัญหาแรงงานและสวัสดิการสังคมอื่นๆ

(2) สืบหาข้อมูลสวัสดิการสังคมครัวเรือน เพื่อทราบปัญหาและวางแผนการดำเนินงานแก้ไขปัญหของหมู่บ้าน

(3) สืบหาข้อมูลด้านแรงงานเกี่ยวกับจำนวนสถานประกอบการ ประเภทกิจการ กำลังแรงงานและการเคลื่อนย้ายแรงงาน

1.1.4 สถานการณ์ปัจจุบันของการดำเนินงาน

การดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านจากช่วงเวลาดังแต่ก่อตั้งในปี พ.ศ.2531 จนถึงปัจจุบันมีจำนวนทั้งสิ้น 68,573 ศูนย์ จากการประเมินผลการจัดลำดับของศูนย์ฯ จากข้อมูลของกองการสังคมสงเคราะห์เอกชน กรมประชาสงเคราะห์ พบว่ามีศูนย์จำนวนถึง 55,633 ศูนย์ซึ่งอยู่ในระดับปานกลางจนถึงขั้นต้องปรับปรุง (เรื่องลักษณะ ทิพย์ทอง, 2542)

การศึกษาการดำเนินงานของคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านซึ่งอยู่ในฐานะของหน่วยปฏิบัติจึงเป็นสิ่งสำคัญที่มีประโยชน์ต่อการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์ฯ ต่อไปในอนาคตในฐานะที่เป็นองค์กรของประชาชนซึ่งดำเนินการเพื่อตอบสนองต่อความต้องการในชุมชนด้วยตัวประชาชนเอง

1.2 วัตถุประสงค์ในการศึกษา

- (1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความพึงพอใจของประชาชนในพื้นที่ต่อการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน
- (2) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน
- (3) เพื่อศึกษาผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

1.3 ขอบเขตการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาเฉพาะการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมในการนำไปใช้ปรับปรุงแนวทางในการเสริมความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านอันเป็นองค์กรประชาชนซึ่งเป็นตัวแทนของกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมในการจัดบริการด้านต่างๆ ให้แก่ประชาชนในหมู่บ้าน

1.5 ข้อจำกัดในการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อจำกัดในการศึกษาอันเนื่องจากอุปสรรคด้านระยะเวลางบประมาณในการศึกษา รวมไปถึงปัญหาในการลงภาคสนาม ซึ่งไม่สามารถพบคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรได้โดยง่ายในช่วงเวลากลางวันอันเป็นช่วงเวลาในการเก็บข้อมูล เนื่องจากคณะกรรมการส่วนใหญ่ออกไปประกอบอาชีพภายนอกหมู่บ้าน อุปสรรคดังกล่าวข้างต้นทำให้ผู้วิจัยไม่สามารถเก็บข้อมูลในส่วน of คณะกรรมการศูนย์ฯ ได้จำนวนมากดังที่ได้ตั้งนิยามไว้เบื้องต้น

บทที่ 2

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาการประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์ส่งเสริมรายครัวเรือนประจำหมู่บ้าน: การนำนโยบายสู่ภาคปฏิบัตินี้มีแนวคิด ทฤษฎีที่สำคัญในการศึกษาค้างนี้

- (1) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานของศูนย์ส่งเสริมรายครัวเรือนประจำหมู่บ้าน
- (2) แนวคิดการนำนโยบายไปปฏิบัติ (Policy implementation approach)
- (3) แนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วม
- (4) แนวคิดเรื่องการพึ่งตนเอง (Self-reliance)

2.1 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานศูนย์ส่งเสริมรายครัวเรือนประจำหมู่บ้าน

ในการศึกษาในปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของศูนย์ส่งเสริมรายครัวเรือน ประจำหมู่บ้าน แบ่งเป็นปัจจัยซึ่งสนับสนุนการดำเนินงานและปัจจัยซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงาน ศูนย์ฯ ค้างนี้ (ประภาวรรณ เกตุอำ, 2528; อภิญญา สุวรรณกันต์, 2534; มนสิสุทธิ์ สวณิยะ, 2536)

2.1.1 ปัจจัยสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์ส่งเสริมรายครัวเรือนประจำหมู่บ้าน

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่าปัจจัยซึ่งสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์ฯ ประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ ดังต่อไปนี้

- (1) ผู้นำในหมู่บ้าน หมู่บ้านที่มีผู้นำที่มีลักษณะที่ดีมีวิธีการดำเนินงานที่ดีและส่งเสริมประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ มีความสามารถในการติดต่อสื่อสารทางราชการและองค์กรต่างๆ ภายนอกหมู่บ้านเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการร่วมมือของประชาชนในการจัดตั้งและดำเนินงานของศูนย์ฯ

- (2) ระบบการบริหารงานของศูนย์โดยมีความสม่ำเสมอในการประชุม
- (3) คณะกรรมการศูนย์ฯ มีการจัดแบ่งหน้าที่ที่เหมาะสมชัดเจน มีการประชาสัมพันธ์งานของศูนย์ฯ ให้ราษฎรได้รับทราบ มีการจัดประชุมราษฎรในหมู่บ้านให้ได้รับทราบและมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ฯ
- (4) การดำเนินงานในระบอบประชาธิปไตย ศูนย์ที่มีการดำเนินงานของพื้นฐานความเป็นประชาธิปไตยนี้ เป็นปัจจัยแฝงที่ส่งเสริมให้การดำเนินงานของศูนย์ประสบความสำเร็จได้ คณะกรรมการศูนย์ฯ ที่มีคุณภาพสามารถบริหารงานและดำเนินการกิจกรรมการพัฒนาศูนย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน
- (5) มีการจัดทำทะเบียนด้านต่างๆ ได้แก่ทะเบียนข้อมูลราษฎรผู้ทุกข์ยาก ผู้บริจาคสมทบกองทุน ผู้รับบริการจากศูนย์ฯ การจัดทำป้ายข้อมูล และรายงานเสนอต่อส่วนราชการอย่างสม่ำเสมอ การจัดทำทะเบียนดังกล่าวนี้เป็นเครื่องมือสำคัญในการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน
- (6) ความสามารถในการประสานงานกับหน่วยราชการหรือเอกชนในการนำบริการไปสู่ประชาชน
- (7) คณะกรรมการศูนย์ฯ มีความเข้าใจในงานและศักยภาพของศูนย์ฯ ในการจัดทำทะเบียนผู้ทุกข์ยาก และขั้นตอนในการปฏิบัติเพื่อขอรับความช่วยเหลือเพิ่มเติมจากทางราชการในกรณีที่ศูนย์ฯ ไม่สามารถรับภาระได้
- (8) ความต้องการจัดตั้งศูนย์ฯแต่แรกเริ่ม ความต้องการที่แท้จริงของประชาชนในท้องถิ่นนี้เป็นปัจจัยหลักค้ำเนื่องจากเกิดจากความต้องการที่แท้จริงของประชาชนที่เห็นความสำคัญและประโยชน์ของการจัดตั้งศูนย์ฯ จึงทำให้ราษฎรให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมของศูนย์ฯ ทำให้การดำเนินงานของศูนย์ฯ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
- (9) สภาพหมู่บ้านโดยพบว่าหมู่บ้านที่มีปัญหามากกว่าและโดยเฉพาะมีปัญหาซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของศูนย์ฯ มากกว่าอีกหมู่บ้านหนึ่งนั้น จะเป็นตัวแปรหลักค้ำให้เกิดหน่วยกลางในลักษณะของศูนย์ฯ เคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านนี้ขึ้นมา
- (10) ระบบความสัมพันธ์ในหมู่บ้านคนในหมู่บ้านที่มีระบบความสัมพันธ์ในระบบสายเลือดไม่เข้มแข็ง จะผลักดันให้เกิดการจัดตั้งศูนย์ฯ เนื่องจากประชาชนไม่มีสถาบันเครือญาติรองรับการช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา
- (11) สภาพเศรษฐกิจในหมู่บ้าน หมู่บ้านที่มีสภาพเศรษฐกิจไม่ดี เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดโอกาสในการจัดตั้งศูนย์ฯ

(12) การมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้านประชาชนมีความคิดที่จะมีส่วนร่วมในการจัดตั้งศูนย์ฯ มีความกระตือรือร้นในการติดตามความเป็นไปได้ในการจัดตั้งและสิทธิประโยชน์ต่างๆ หมู่บ้านที่มีประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม เป็นปัจจัยที่ก่อโอกาสในการจัดตั้งศูนย์ฯ

(13) สถาบันภายในชุมชน อันได้แก่ วัด โรงเรียนเหล่านี้เป็นต้น จัดเป็นสถาบันที่เป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชนในหมู่บ้านซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมการดำเนินงานของศูนย์ฯ โดยการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และการกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ฯ

(14) เจ้าหน้าที่ของรัฐ / กรมประชาสงเคราะห์ ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการผลักดันให้ศูนย์ฯสามารถที่จะประสบความสำเร็จโดยมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดตั้งองค์กรประชาชน ในฐานะของผู้ให้คำแนะนำปรึกษา ช่วยเหลือด้านการติดต่อประสานงานกับหน่วยงาน องค์กรต่างๆ ส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการและเทคโนโลยี และให้ความช่วยเหลือทางวัตถุที่เกินกำลังความสามารถของชุมชน โดยเน้นการพึ่งตนเองของชุมชนเป็นที่ตั้ง

2.1.2 ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ

ส่วนปัจจัยที่ก่อให้เกิดความล้มเหลวในการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านพบว่าปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงานดังกล่าวประสบความล้มเหลวได้แก่ (กองวิชาการ กรมประชาสงเคราะห์, 2534: อภิญญา สุวรรณภักดิ์, 2534: อุไรวรรณ แสงสร และสารณีษ์ ไทยานันท์, 2539)

(1) ด้านนโยบาย กรมประชาสงเคราะห์ได้กำหนดเป้าหมายเชิงปริมาณมากกว่าคุณภาพ และพิจารณาความสำเร็จของโครงการที่จำนวนศูนย์ฯ ที่แต่ละจังหวัดรายงานเข้ามาตามเป้าหมายการจัดตั้งศูนย์ฯ โดยไม่ได้พิจารณาในรายละเอียดว่าศูนย์ฯ ที่จัดตั้งขึ้นมาสามารถทำงานได้จริงตามวัตถุประสงค์เพียงใด

(2) ด้านงบประมาณ มีจำกัดไม่เพียงพอทำให้การดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร

(3) คณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านหวังพึ่งการสนับสนุนจากรัฐ ส่งผลให้ประชาชนหวังพึ่งในเรื่องการรอรับบริการ

(4) บุคคลระดับต่างๆ ทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้นำชุมชน กรรมการหมู่บ้าน กรรมการศูนย์ฯ รวมทั้งประชาชนที่ยังไม่เข้าใจและชัดเจนในการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำบ้านตึก

(5) จังหวัดต่างๆ ยังไม่ค่อยได้มีการใช้ทรัพยากรบุคคลและหน่วยงานในท้องถิ่นเท่าที่ควร อีกทั้งผู้บริหารองค์กรยังไม่มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องการจัดตั้งศูนย์ฯ ในหมู่บ้าน

(6) ประชาชนขาดแรงจูงใจในการเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมศูนย์ฯ และส่วนใหญ่จะมาขอรับบริการเวลาเคือคร้อน หรือรอรับบริการเท่านั้น โดยประชาชนยังมีแนวคิดหรือพึงพอใจที่จะได้รับบริการฟรีหรือได้เปล่า มากกว่าการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนา

2.2 แนวคิดการนำนโยบายไปปฏิบัติ (Policy Implementation Approach)

ในการประเมินผลนั้นแนวคิดในการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นแนวคิดที่สำคัญในการศึกษาถึงปัจจัยต่างๆ ซึ่งส่งผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวที่เกิดขึ้นในโครงการต่างๆ องค์ความรู้ด้านการนำนโยบายไปปฏิบัติจึงเป็นองค์ความรู้ที่สำคัญในการศึกษาการประเมินผล การนำนโยบายไปปฏิบัตินั้นเป็นแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับทั้งในระดับเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นผู้ที่นำนโยบายไปปฏิบัติและประชาชนกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับผลประโยชน์จากกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ

ในการศึกษาครั้งนี้จึงเป็นการพิจารณาความสำเร็จของกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติจากประชากร 2 กลุ่มเป้าหมาย โดยตัวแบบแรกเป็นการพิจารณาความสำเร็จของกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติจากทัศนคติของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน และตัวแบบที่ 2 เป็นการพิจารณาความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติจากประชาชนซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับผลประโยชน์

2.2.1 ความหมายของการนำนโยบายไปปฏิบัติ

ในการศึกษา “การนำนโยบายไปปฏิบัติ” ของเพรสแมนและวิลด์ฟกี (Jeffrey L. Pressman and Aaron Wildavsky, 1973) ซึ่งทำการศึกษาปัญหาการนำนโยบายการสร้างงานให้ชน กลุ่มน้อยไปปฏิบัติและเป็นนักวิชาการผู้บุกเบิกในการศึกษาเรื่องการนำนโยบายไปปฏิบัติ นั้นได้ให้นิยามของคำว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติว่า หมายถึง ระดับการเกิดขึ้นของผลนโยบายที่คาดคะเนไว้ และการนำนโยบายไปปฏิบัติอาจได้รับการมองว่า เป็นกระบวนการของปฏิสัมพันธ์ระหว่างเป้าหมายที่กำหนดไว้กับปฏิบัติการทั้งหลายที่มุ่งไปสู่การกระทำให้บรรลุผล การนำนโยบายไปปฏิบัติคือความสามารถที่จะจัดการและประสานสิ่งที่จะเกิดขึ้นมาในลักษณะที่เป็นถูกใจเชิงสาเหตุและผล ทั้งนี้เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่พึงปรารถนา

ค่านิยมของพรสมแมนและวิลคัพก็มีความสอดคล้องกับค่านิยมของแวน มีเตอร์และแวน ฮอร์น (Donald S. Van Meter and Carl E. Van Horn , 1975) ที่กำหนดว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติหมายความว่ารวมถึงการดำเนินการโดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในภาครัฐหรือภาคเอกชน ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวมุ่งที่จะก่อให้เกิดความสำเร็จโดยตรงตามวัตถุประสงค์ แต่ในทฤษฎีของวอลเตอร์ วิลเลียม (Walter Williams, 1982) แล้วการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นการศึกษาว่าองค์การที่รับผิดชอบสามารถนำและกระตุ้นให้ทรัพยากรทางการบริหาร ตลอดจนกลไกที่สำคัญทั้งหมดปฏิบัติงานให้บรรลุตามนโยบายที่ระบุไว้หรือไม่ แค่ไหน เพียงใด

เมื่อพิจารณาจากค่านิยมทั้ง 3 ข้างต้นของนักวิชาการอาจกำหนดค่านิยมในการศึกษานโยบายไปปฏิบัติครั้งนี้ว่า หมายถึง การดำเนินการอันเป็นกระบวนการของปฏิสัมพันธ์ระหว่างเป้าหมายที่กำหนดไว้กับการปฏิบัติซึ่งมุ่งไปสู่การกระทำให้บรรลุผลของบุคคล กลุ่มบุคคลหรือองค์การทั้งภาครัฐและเอกชน โดยมุ่งที่จะทำให้วัตถุประสงค์และเป้าหมายของนโยบายบรรลุผลสำเร็จ โดยตรงตามที่ได้ระบุไว้

2.2.2 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

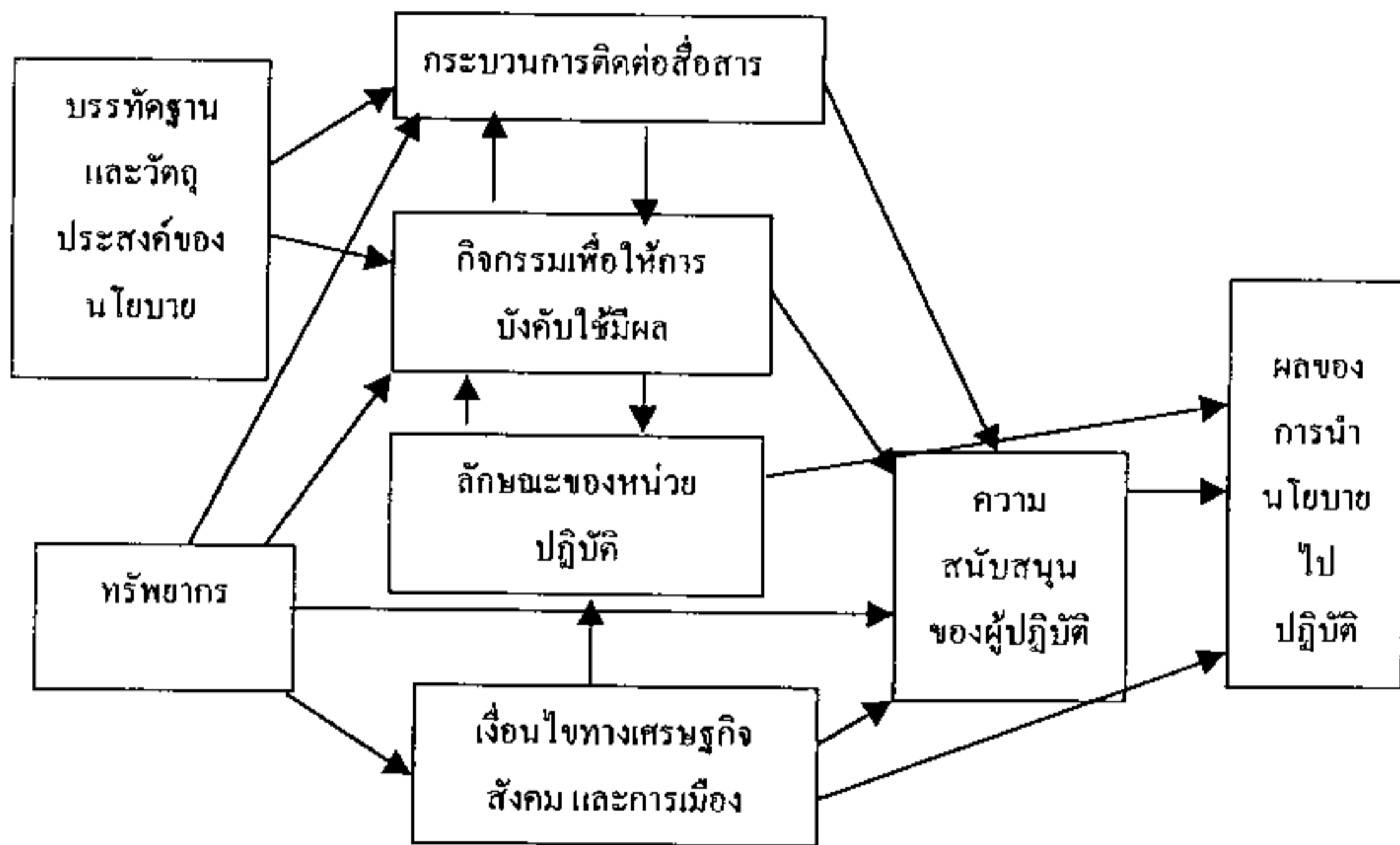
ในการศึกษากระบวนการการนำนโยบายไปปฏิบัติครั้งนี้ใช้ตัวแบบทั่วไปของ แวน มีเตอร์และแวน ฮอร์น (Donald S. Van Meter and Carl E. Van Horn, 1975) นำมาใช้ในการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติมาเป็นกรอบแนวคิดหลักในการศึกษา ซึ่งกรอบของตัวแบบดังกล่าวนี้ได้รวมตัวแปรบางส่วนของตัวแบบอื่นที่ใช้ในการศึกษากระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติเข้าไว้เป็นจำนวนมากพอที่จะช่วยให้การศึกษาสภาพทั่วไปของปัญหาการนำนโยบายไปปฏิบัติได้ในลักษณะที่กว้างกว่าตัวแบบอื่นๆ (วเรช จันทรศร, 2537) โดยตัวแปรต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติได้แก่บรรทัดฐานและวัตถุประสงค์ของนโยบาย ทรัพยากร กระบวนการติดต่อสื่อสาร กิจกรรมเพื่อให้การบังคับใช้มีผล ลักษณะของหน่วยปฏิบัติ สภาพทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และความสนับสนุนของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ

ลักษณะเกี่ยวกับตัวแปรตามที่แวน ฮอร์นและแวน มีเตอร์ (1975) มีดังต่อไปนี้

- (1) บรรทัดฐานและวัตถุประสงค์ของนโยบาย (Standards and objectives)
- (2) ทรัพยากร (Resources)
- (3) การติดต่อสื่อสารภายในและระหว่างองค์การ (Interorganizational communication)
- (4) กิจกรรมเพื่อให้การบังคับใช้มีผล (Enforcement activities)

- (5) ลักษณะของหน่วยปฏิบัติ (Characteristics of the implementing agencies)
- (6) เงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง (Economic social and political conditions)
- (7) ความสนับสนุนของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ (The disposition of implementators)
- (8) ผลการปฏิบัติงาน

จากแนวความคิดดังกล่าวสามารถนำมาเขียนเป็นแผนภาพความสัมพันธ์ของแนวคิดได้ดังนี้

แผนภาพ 2.1 ปัจจัยซึ่งส่งผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ

จากแผนภาพ 2.1 ปัจจัยแต่ละปัจจัยมีรายละเอียดทางด้านความหมาย มิติ และความสัมพันธ์กับปัจจัยอื่นในแผนภาพดังนี้

(1) บรรทัดฐานและวัตถุประสงค์ของนโยบาย การมองเป้าหมายของนโยบายในการนำนโยบายไปปฏิบัตินั้นจะต้องมีความชัดเจนจนสามารถที่จะทำให้ผู้ปฏิบัติเข้าใจได้ว่าอะไรคือเป้าหมายหรือผลลัพธ์ที่ผู้กำหนดนโยบายต้องการ โดยความชัดเจนของเป้าหมายนั้นจะส่งผลทาง

อ้อมต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติผ่านปัจจัยทางด้านการสื่อสารระหว่างองค์กร ปัจจัยทางด้านกิจกรรมเพื่อให้การบังคับใช้มีผล และความสนับสนุนของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ เนื่องจากบรรทัดฐานและวัตถุประสงค์ของนโยบายนี้จะถูกสื่อสารผ่านกระบวนการทั้งการสื่อสารและ กิจกรรมบังคับไปสู่ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติซึ่งเป็นตัวจักรสำคัญที่จะส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ

(2) ปัจจัยด้านทรัพยากร การจัดสรรทรัพยากรเป็นปัจจัยซึ่งมีอิทธิพลต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติที่ทรัพยากรนี้สามารถพิจารณาจากงบประมาณและสิ่ง ที่ถูกใช้เป็นแรงจูงใจในการสนับสนุนให้การดำเนินโครงการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ปัจจัยทาง ด้านทรัพยากรจึงเป็นตัวแปรสำคัญซึ่งส่งผลกระทบต่อปัจจัยทางด้านการสื่อสาร ปัจจัยทางด้าน กิจกรรมเพื่อให้การบังคับใช้มีผล ลักษณะของหน่วยปฏิบัติ และเงื่อนไขทางเศรษฐกิจการเมืองและ สังคม

ปัจจัยทางด้านทรัพยากรจึงส่งผลทางอ้อมต่อความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยปัจจัยทางด้านทรัพยากรนี้ส่งผลกระทบต่อปัจจัยทางด้านการติดต่อสื่อสารและปัจจัยด้าน กิจกรรมเพื่อให้การบังคับใช้มีผล เนื่องจากหากการดำเนินงานทั้งในด้านของกระบวนการติดต่อ สื่อสารและ กิจกรรมเพื่อให้การบังคับใช้นั้นได้รับทรัพยากรครต่างๆ อย่างเพียงพอแล้วการดำเนิน การดังกล่าวย่อมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ปัจจัยทางด้านทรัพยากรนี้ยังส่งผลต่อความสนับสนุนของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติทั้งนี้ เนื่องจากการดำเนินโครงการนั้นหากผู้นำนโยบายไปปฏิบัตินี้ได้รับทรัพยากรที่พอเพียงใน การปฏิบัติงานย่อมเกิดความคิดในทางบวกค่อนนโยบาย โดยคำนึงถึงตนเองในฐานะที่เป็นผู้ที่ได้รับ การแบ่งปันผลประโยชน์จากทรัพยากรนั้นด้วย

สุดท้ายนี้ปัจจัยทางด้านทรัพยากรนี้ได้ส่งผลกระทบต่อปัจจัยทางด้านเงื่อนไขทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอีกด้วย เนื่องจากการจัดสรรทรัพยากรที่พอเพียงโดยเฉพาะทรัพยากรทาง การเงินนั้นเป็นแรงดึงดูดที่จะทำให้ประชาชนและกลุ่มผลประโยชน์เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนิน โครงการ โดยคาดว่าคนจะเป็นผู้หนึ่งที่ได้รับผลประโยชน์จากโครงการ ในทางตรงกันข้ามหาก ทรัพยากรที่จัดสรรมีอย่างจำกัดแล้วประชาชนและกลุ่มผลประโยชน์เหล่านี้ก็เลือกที่จะยืนอยู่ ฝายตรงกันข้ามกับนโยบายทั้งนี้เนื่องจากผลประโยชน์ที่เขาได้รับนั้นเมื่อเทียบกับสิ่งที่เขาลงทุน ไป นั้นไม่คุ้มค่า

(3) ปัจจัยทางด้านการสื่อสารในองค์กร การนำนโยบายไปปฏิบัติจะสามารถสำเร็จ ได้จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติแต่ละบุคคลต้องมีความรู้ ความเข้าใจอย่างกระจ่างชัดถึง บรรทัดฐานและวัตถุประสงค์ของโครงการ มีความถูกต้องของกระบวนการสื่อสารใน

การนำนโยบายไปปฏิบัติ และการสื่อสารจากแหล่งข้อมูลที่แตกต่างกันนั้นจะต้องมีความสอดคล้องกัน ซึ่งวัตถุประสงค์ที่โครงการได้ตั้งไว้จะไม่สามารถที่จะประสบความสำเร็จได้หากผู้นำนโยบายไปปฏิบัติไม่ทราบอย่างแน่ชัดถึงสิ่งที่ถูกคาดหวังจากการปฏิบัติงาน ซึ่งกระบวนการสื่อสารนั้นสามารถที่อาจจะก่อให้เกิดการบิดเบือนในวัตถุประสงค์ของนโยบายโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจ นอกจากนี้แหล่งข้อมูลที่แตกต่างกันก็สามารถทำให้การตีความในการนำนโยบายไปปฏิบัติที่แตกต่างกันออกไปด้วย และแม้ว่าแหล่งข้อมูลมาจากแหล่งเดียวกันก็สามารถที่เกิดความขัดแย้งในการตีความนโยบายได้ ดังนั้นสัมฤทธิ์ผลของการนำนโยบายไปปฏิบัติจึงขึ้นกับการสื่อสารบรรทัดฐานและวัตถุประสงค์ของนโยบายอย่างชัดเจนอย่างถูกต้องและสอดคล้องกันในกระบวนการสื่อสาร

(4) ปัจจัยในด้านกิจกรรมเพื่อให้การบังคับใช้มีผล ในการนำนโยบายไปปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จนั้นผู้บริหารระดับสูงต้องมีกลไกและกระบวนการอันจะเข้าไปเพิ่มความเป็นไปได้ของผู้ปฏิบัติในการดำเนินงานให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของนโยบายซึ่งได้วางไว้ โดยกลไกดังกล่าวที่ผู้บริหารหน่วยงานในการนำนโยบายปฏิบัตินำมาใช้ในการดำเนินการของนโยบาย การรับสมัครและการเลือก, การมอบหมายงานและการโยกย้าย, ความก้าวหน้าและการสนับสนุน และสุดท้ายการไล่่ออก นอกจากนี้ยังมีการควบคุมงบประมาณและการแสดงถึงความพอใจและความไม่พอใจในผลการปฏิบัติงาน เหล่านี้ล้วนเป็นวิธีการซึ่งผู้บังคับบัญชาใช้ในการควบคุมการปฏิบัติงานของผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชา โดยสามารถแบ่งกิจกรรมเพื่อให้การบังคับใช้มีผลประกอบด้วยวิธีการ 2 ประเภท ได้แก่

(4.1) ประเภทที่ 1 คำแนะนำทางเทคนิคและความช่วยเหลือที่ผู้บังคับบัญชาช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาในการนำนโยบายไปปฏิบัติโดยการช่วยตีความระเบียบข้อบังคับ คำแนะนำ แผนปฏิบัติการของนโยบาย การสร้างการได้ตอบในการริเริ่มของนโยบาย และการนำมาซึ่งทรัพยากรทางกายภาพและทางเทคนิค เพื่อให้นโยบายประสบความสำเร็จ

(4.2) ประเภทที่ 2 ผู้บังคับบัญชามีการแทรกแซงทั้งทางบวกและทางลบในการปฏิบัติงาน เช่น การจัดสรรและการจัดการในการให้รางวัลแก่ผู้ปฏิบัติงานทั้งเชิงสัญลักษณ์และเชิงวัตถุ โดยวิธีการที่ใช้มากที่สุดได้แก่การขจัดกมลทางสังคม การชักชวน และการร่วมมือกับผู้นำนโยบายไปปฏิบัติในท้องถิ่น

(5) ลักษณะของหน่วยปฏิบัติ โดยลักษณะของหน่วยปฏิบัติซึ่งส่งผลต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวในการนำนโยบายไปปฏิบัติได้แก่

(5.1) จำนวนบุคลากรและความสามารถของบุคลากรในหน่วยงานที่รับผิดชอบ

(5.2) ระดับของการควบคุมแบบตามลำดับชั้นบังคับบัญชาของหน่วยงานในระดับย่อยภายในหน่วยงานที่รับผิดชอบและกระบวนการภายในหน่วยของการนำนโยบายไปปฏิบัติ

(5.3) ทรัพยากรทางการเมืองของหน่วยงานที่รับผิดชอบ เช่น ความสนับสนุนที่ได้รับจากฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ

(5.4) ความสำคัญของหน่วยงานที่รับผิดชอบ

(5.5) ระดับของการสื่อสารในระบบเปิดขององค์กรรวมถึงการติดต่ออย่างเสรีระหว่างบุคลากรระดับเดียวกันและต่างระดับกัน

(5.6) สายสัมพันธ์อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการที่หน่วยงานที่รับผิดชอบมีกับผู้กำหนดนโยบายในระดับต่างๆ

ปัจจัยทางด้านลักษณะหน่วยปฏิบัตินี้ นอกจากจะส่งผลโดยตรงต่อความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติแล้ว ปัจจัยดังกล่าวได้ส่งผลต่อความสนับสนุนของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ และส่งผลซึ่งกันและกันต่อปัจจัยด้านกระบวนการสื่อสารและปัจจัยกิจกรรมเพื่อให้การบังคับใช้มีผล

ความสนับสนุนของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ นั้นได้รับอิทธิพลจากลักษณะหน่วยปฏิบัติอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เนื่องจากหน่วยปฏิบัตินั้นอยู่ในฐานะของหน่วยงานที่บังคับใช้ให้เป็นไปตามนโยบาย ดังนั้นลักษณะการลดทอนในการควบคุม และผู้นำของหน่วยงาน จึงมีอิทธิพลต่อความสนับสนุนของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติที่มีต่อนโยบาย

ในความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างปัจจัยทางด้านกระบวนการสื่อสารและกิจกรรมเพื่อให้การบังคับใช้มีผล กับลักษณะของหน่วยปฏิบัติ นั้น จะพบได้ว่ากระบวนการสื่อสารหรือกิจกรรมเพื่อให้การบังคับใช้มีผลก็ตามนั้น ได้เปิดโอกาสให้หน่วยงานพัฒนาศักยภาพความสามารถของตน ขณะเดียวกันการเลือกวิธีการในการบังคับใช้และติดตามผลของผู้บริหารเลือกใช้ ในการดำเนินโครงการก็จะต้องมีความเหมาะสมสามารถเลือกวิธีที่เหมาะสมกับสภาพของหน่วยงาน หน่วยงานที่มีโครงสร้างที่เข้มแข็งย่อมต้องการความช่วยเหลือที่แตกต่างออกไปจากหน่วยงานที่มีโครงสร้างที่อ่อนแอ นอกจากนี้หน่วยงานที่มีอำนาจทางการเมืองจำกัดมากกว่าก็ย่อมมีข้อเสียเปรียบในการใช้อำนาจมากกว่าหน่วยงานที่ได้รับการสนับสนุนอย่างกว้างขวางจากทั้งในส่วนของประชาชนและเจ้าหน้าที่

(6) เงื่อนไขทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง เงื่อนไขเหล่านี้แม้จะได้รับความสนใจเพียงน้อยนิดในการนำนโยบายไปปฏิบัติ แต่ปัจจัยดังกล่าวนี้ส่งผลกระทบอย่างลึกซึ้งต่อกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยปัจจัยดังกล่าวได้แก่

(6.1) ทรัพยากรทางเศรษฐกิจที่มีอยู่ในพื้นที่ที่น่านโยบายไปปฏิบัตินั้นเพียงพอหรือไม่ที่จะผลักดันให้การน่านโยบายไปปฏิบัติบรรลุผล

(6.2) การน่านโยบายไปปฏิบัติจะส่งผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่สำคัญในเขตพื้นที่ดำเนินการ

(6.3) ประชาชนในเขตพื้นที่ดำเนินการมีความคิดเห็นอย่างไรบ้างต่อการน่านโยบายไปปฏิบัติและความเห็นดังกล่าวจริงจังกแค่ไหน

(6.4) ผู้นำต่างๆในเขตพื้นที่ดำเนินการเห็นด้วยหรือคัดค้านต่อการน่านโยบายไปปฏิบัติ

(6.5) ประชาชนในเขตพื้นที่ดำเนินการส่วนใหญ่ชมชอบพรรคการเมืองใด และพรรคการเมืองนั้นมีความเห็นอย่างไรต่อเรื่องนี้

(6.6) กลุ่มผลประโยชน์ต่างๆมีการเคลื่อนไหวเพื่อสนับสนุนหรือคัดค้านโยบายนี้หรือไม่ อย่างไร

ปัจจัยทางด้านเงื่อนไขทางด้านเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลโดยตรงที่จะเข้าไปส่งเสริมและบั่นทอนความสำเร็จของการน่านโยบายไปปฏิบัติ และยังเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อความสำเร็จในการน่านโยบายไปปฏิบัติผ่านปัจจัยทางด้านลักษณะของหน่วยปฏิบัติปัจจัยทางด้านความสนับสนุนของผู้น่านโยบายไปปฏิบัติ (Van Horn and Van Meter, 1975)

ปัจจัยทางด้านเงื่อนไขทางด้านเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองนั้นส่งผลต่อปัจจัยทางด้านลักษณะของหน่วยปฏิบัติเพราะนโยบายที่ได้รับการสนับสนุนจากเงื่อนไขสภาพแวดล้อมย่อมทำให้ความสามารถในการสนับสนุนขององค์กรในการดำเนินงานไปตามนโยบายเป็นไปอย่างดี

นอกจากนี้แล้วปัจจัยทางด้านเงื่อนไขทางด้านเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองยังส่งผลต่อความสนับสนุนของผู้น่านโยบายไปปฏิบัติ ทั้งนี้เนื่องจากผู้น่านโยบายไปปฏิบัติย่อมต้องการที่จะปฏิบัติตามความต้องการของประชาชนที่แวดล้อมเพื่อหลีกเลี่ยงการขัดแย้ง ถึงแม้ว่าจะขัดแย้งกับความคิดเห็นก่อนโยบายที่มีในใจก็ตามที่ นโยบายที่ได้รับการสนับสนุนอย่างกว้างขวางจากสาธารณชนย่อมได้รับการสนับสนุนในทางบวกต่อผู้น่านโยบายไปปฏิบัติ ขณะที่นโยบายที่ไม่ได้รับความสนับสนุนจากสาธารณชนย่อมสร้างความรู้สึกลงในทางลบต่อผู้ที่น่านโยบายไปปฏิบัติ

(7) ความสนับสนุนของผู้ปฏิบัติ แต่ละตัวแปรที่นำมาใช้ในตัวแบบนี้จะต้องถูกมองผ่านผู้ที่น่านโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งองค์ประกอบที่ส่งผลต่อความมุ่งมั่นของผู้น่านโยบายไปปฏิบัติให้

สำเร็จลุล่วงได้นั้นขึ้นกับความเข้าใจของผู้ปฏิบัติที่มีนโยบาย ทิศทางการตอบโต้ที่มีค่อนโยบาย (ยอมรับ, กลาง, ปฏิเสธ) และความเข้มข้นของการตอบโต้ที่มีค่อนโยบาย ทั้งนี้เนื่องจากความล้มเหลวของนโยบายอาจเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้เนื่องจากผู้นำนโยบายไปปฏิบัติปฏิเสธในจุดมุ่งหมายของนโยบายนั้น (Peltson, 1961; Dolbeare and Hammond, 1971; Etizino, 1961; Wasby, 1970; Derthick, 1970 อ้างใน Van Meter and Van Horn, 1975)

การยอมรับในนโยบายของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติก็ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ (Kaufman, 1961 อ้างใน Van Meter and Van Horn, 1975) ทั้งนี้การที่ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติไม่เห็นด้วยค่อนโยบายดังกล่าวตามแนวคิดของแวน ฮอร์นและแวน มีเตอร์ อาจมีสาเหตุจากระบบค่านิยมส่วนบุคคล ความภักดีต่อองค์กร ผลประโยชน์ส่วนบุคคล เหล่านี้เป็นต้น โดยคุณสมบัติของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติได้แก่

(7.1) ความรู้ ความชำนาญทางเทคนิค และทักษะทางการเมือง

(7.2) ทักษะการตัดสินใจของผู้รับผิดชอบในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

(7.3) ผลกระทบที่มีต่อพฤติกรรมของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ

(7.4) ค่านิยมของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ

(7.5) อำนาจ ศักดิ์ศรี และผลประโยชน์ของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ

ณ.ที่นี้จากตัวแปรที่ระบุข้างต้นตามกรอบแนวคิดของแวน ฮอร์น และแวน มีเตอร์ นำมาพิจารณาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาภายใต้ข้อเสนอของนักวิชาการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแบ่งรายละเอียดแต่ละตัวแปรซึ่งส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติออกเป็น ปัจจัยด้านลักษณะนโยบาย ปัจจัยด้านทรัพยากร ปัจจัยด้านกระบวนการติดต่อสื่อสาร ปัจจัยด้านกิจกรรมเพื่อให้การบังคับใช้มีผล ปัจจัยด้านลักษณะของหน่วยปฏิบัติ ปัจจัยด้านเงื่อนไขทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและ ปัจจัยด้านความสนับสนุนของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ

1) ปัจจัยด้านนโยบาย

ความชัดเจนในบรรทัดฐานและวัตถุประสงค์ของนโยบายเป็นองค์ประกอบที่สำคัญซึ่งส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ การกำหนดนโยบายนั้นควรมีความชัดเจน สามารถที่จะทำให้ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติมีความกระตือรือร้นเมื่อลงมือปฏิบัติภารกิจ นำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย มีความเป็นรูปธรรม เฉพาะเจาะจง และมั่นคงแน่นอน ซึ่งการที่นโยบายจะได้รับการปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างน้อยนั้นขึ้นอยู่กับความชัดเจนของวัตถุประสงค์นโยบายนั้นด้วย (Sabatier and Mazmanian, 1980 ; Van Meter and Van Horn, 1975)

ซาบาเทียร์ และแมสมาเนียน (1980) ได้กล่าวถึงว่าการที่การกำหนดวัตถุประสงค์ของนโยบายจะมีความชัดเจนสามารถนำไปปฏิบัติในระดับพื้นที่หรือกลุ่มเป้าหมายได้ตามคาดหวังนั้น ต้องพิจารณาองค์ประกอบย่อย 6 ประการ ได้แก่

- (1) มีการจัดลำดับวัตถุประสงค์อย่างชัดเจน
- (2) มีทรัพยากรที่เพียงพอต่อการสร้างทีมงานเพื่อปฏิบัติงานและติดตามงานในระดับพื้นที่หรือระดับกลุ่มเป้าหมายได้ตามวัตถุประสงค์นโยบาย
- (3) การกำหนดมอบหมายภาระงานให้แก่หน่วยงาน โดยหน่วยงานนั้นต้องมีความเต็มใจสนับสนุนนโยบายนั้นอย่างจริงจัง
- (4) มีการแบ่งภาระงานระหว่างหน่วยงานเพื่อนำไปสู่การประสานงานกันตามสายบังคับบัญชาในหน่วยงานและระหว่างหน่วยงาน
- (5) มีการกำหนดระเบียบกฎเกณฑ์ตัดสินใจของหน่วยงานที่ส่งเสริมการบรรลุผลตามเป้าหมายนโยบาย
- (6) เปิดโอกาสให้กลุ่มที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนโยบายได้เข้าไปมีบทบาทในการประเมินผลกลุ่มเป้าหมายนโยบายและประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานด้วย

ขณะที่กอกกิน (Goggin, 1990) ได้กล่าวถึงความสำคัญของความกระจ่างชัดของนโยบายว่าต้องมีความชัดเจนทั้งในประเด็นของวิธีการและเป้าหมายของนโยบาย โดยที่ผู้ที่นำนโยบายไปปฏิบัตินั้นจะต้องรู้ดีกว่า

- (1) ข่าวสารของนโยบายนั้นมิได้ใช้ถ้อยคำที่จะสร้างความคลุมเครือในการระบุถึงภารกิจที่ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติจะต้องกระทำในอนาคตซึ่งจะทำให้ยากแก่การนำนโยบายไปปฏิบัติ
- (2) ข่าวสารของนโยบายนั้นมีการระบุถึงวัตถุประสงค์ของแต่ละกลุ่มเป้าหมายไว้อย่างชัดเจน
- (3) ข่าวสารของนโยบายนั้นได้มีการระบุกระบวนการอันเฉพาะเจาะจง เช่นการกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติงาน การระบุความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรต่อผู้นำนโยบายไปปฏิบัติไว้อย่างชัดเจน
- (4) ข่าวสารนั้นมีความกระจ่างชัดในวิธีการและจุดมุ่งหมายของนโยบาย

ในบางครั้งอาจจะพบได้ว่าการกำหนดวัตถุประสงค์และบรรทัดฐานของนโยบายมีความคลุมเครือขาดความชัดเจนซึ่งอาจจะเนื่องมาจากปัจจัยบางประการ (Hambleton, 1983 อ้างใน อาคม ใจแก้ว, 2533) คือ

(1) ความซ้ำซ้อนของนโยบายมีมากจนกระทั่งมีความยากเกินไปที่จะบรรลุถึงเป้าหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบางครั้งก็ไม่อาจกำหนดบรรณวิธีจัดการปฏิบัติงานตามวัตถุประสงค์นโยบายได้อย่างชัดเจน

(2) ความไม่แน่นอนของนโยบายที่ก่อให้เกิดความคลุมเครือ นั่นก็คือเมื่อใดก็ตามที่ความเข้าใจนโยบายมีน้อย หรือผู้กำหนดนโยบายระดับสูงไม่อาจที่จะควบคุมผู้ปฏิบัติระดับล่างได้ก็จะยิ่งทำให้เห็นนโยบายมีความคลุมเครือมากยิ่งขึ้น

(3) ความขัดแย้งกันระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายที่เกิดขึ้นอย่างซ่อนเร้นหรือลับ ๆ เนื่องจากบุคคลเหล่านั้นมีแนวทางในการกำหนดนโยบายที่ต่างกัน กระทั่งเกิดภาวะที่นำไปสู่การต่อรอง เปลี่ยนแปลงเพื่อผลักดันวัตถุประสงค์ที่ตนต้องการ

ปัจจัยด้านความชัดเจนของบรรทัดฐานและวัตถุประสงค์ของนโยบายนี้จะส่งผลโดยตรงต่อความสำเร็จของกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ

2) ปัจจัยด้านทรัพยากร

ทรัพยากรที่ได้รับการสนับสนุนอย่างเพียงพอส่งผลให้กระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัตินั้นดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทรัพยากรเหล่านี้ได้แก่ (Nakamura and Smallwood, 1980; Rondinelli and Cheema, 1983 อ้างใน อาคม ใจแก้ว, 2533)

- (1) เงิน ที่เป็นปัจจัยสนับสนุนในการกระตุ้นผู้ปฏิบัติ
- (2) เวลา ที่กำหนดนั้นจะต้องเพียงพอเหมาะสมกับลักษณะของงาน
- (3) ทีมงาน ซึ่งจะต้องมีทั้งจำนวนที่เพียงพอต่องานที่ได้รับมอบหมายและมีความสามารถที่เพียงพอ
- (4) อำนาจที่จำเป็นซึ่งใช้ในการสนับสนุนการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดความราบรื่น สะดวกรวดเร็ว
- (5) การสนับสนุนทางด้านวิชาการและการบริหารงานจากรัฐบาลกลาง

ในการศึกษาปัจจัยด้านทรัพยากรในครั้งนี้ จะเน้นเฉพาะปัจจัยเกี่ยวกับทรัพยากรด้านงบประมาณ เวลา และปัจจัยทางด้านบริการในเรื่องของวัสดุอุปกรณ์ สถานที่ทำงาน และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เนื่องจากเป็นปัจจัยที่สำคัญอันส่งผลต่อการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

(1) ปัจจัยด้านงบประมาณ เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ซาบาเทียร์ และแมสมานเนียน (1980) ได้กล่าวว่านโยบายจะประสบความสำเร็จในทางปฏิบัติได้นั้นต้องได้รับการสนับสนุนด้านการเงินอย่างเพียงพอ

ความสำคัญของปัจจัยทางด้านงบประมาณดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของเวดเธอร์ล และลิปสกี (1977 อ้างใน สุขชัย ยาวะประภาส, 2533) ซึ่งพบว่ากรณีที่รัฐสภาไม่ยอมอนุมัติเงินเพื่อเพิ่มจำนวนบุคลากรในการปฏิบัติงานสำหรับโครงการด้านการศึกษาในอเมริกาทำให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติงานเป็นอย่างมากและ การศึกษาของจาโคมีแอสเตนบรูเนอร์ (อ้างใน สุขชัย ยาวะประภาส, 2533) ในการปฏิบัติงานของสำนักงานสิ่งแวดล้อมของสหรัฐอเมริกาพบว่าการปฏิบัติงานของสำนักงานสิ่งแวดล้อมในการปฏิบัติตามนโยบายจำกัดมลภาวะทางอากาศอันเนื่องมาจากท่อไอเสียรถยนต์นั้นต้องประสบปัญหาเป็นอย่างมากอันเนื่องมาจากขาดงบประมาณที่จะนำมาใช้ในการวิจัยและพัฒนา

(2) ปัจจัยด้านระยะเวลา เป็นปัจจัยซึ่งมีความสำคัญต่อความสำเร็จและล้มเหลวในการนำนโยบายไปปฏิบัติเช่นเดียวกับทรัพยากรด้านงบประมาณ (เจษฎา อรุณีพัฒน์พงศ์, 2529) เนื่องจากเวลาเป็นทรัพยากรที่มีค่าในการนำนโยบายไปปฏิบัติดังอาจจะพบได้เสมอว่าผู้นำนโยบายไปปฏิบัติมักจะกล่าวอ้างเสมอว่ามีเวลาจำกัด และยังพบว่าหากเงินกับเวลาไม่สอดคล้องกันแล้วก็เป็นปัจจัยอุปสรรคที่มีนัยสำคัญต่อการปฏิบัตินโยบาย เช่น เวลาผ่านไปหมดแล้วแต่เงินที่ใช้ในโครงการ ไม่มี หรือการตัดงบประมาณเมื่อผ่านกฎหมายหรือข้อบังคับแล้ว เป็นต้น

(3) ปัจจัยทางด้านบริการ ปัจจัยทางด้านบริการซึ่งเป็นปัจจัยที่อำนวยความสะดวกในการนำนโยบายไปปฏิบัติโดยเอคเวอร์ดสและวูล์ฟริชซ์ มีความเห็นสอดคล้องกันว่า (อ้างใน สุขชัย ยาวะประภาส, 2533) การขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ สถานที่ทำการ เครื่องมือเครื่องใช้ ที่ดิน และอุปกรณ์อำนวยความสะดวกอื่นๆ จะมีผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวการนำนโยบายไปปฏิบัติ

3) ปัจจัยด้านกระบวนการติดต่อสื่อสาร

กระบวนการติดต่อสื่อสารนั้นเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ (Van Meter and Van Horn, 1975 ; Edwards, 1980) โดยพิจารณาว่ากระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพนั้นผู้ที่มีส่วนรับผิดชอบในการดำเนินโครงการให้บรรลุเป้าหมายตามที่ได้ตั้งไว้ได้นั้นต้องมีความเข้าใจในบรรทัดฐานและวัตถุประสงค์ของโครงการ ซึ่งก็เป็นผลสืบเนื่องมาจากการมีบรรทัดฐานและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนของนโยบาย การสื่อสารในกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัตินี้ต้องมีความถูกต้องและมีความสอดคล้องของข่าวสารท่ามกลาง

แหล่งข้อมูลที่หลากหลายในกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งบรรทัดฐานและวัตถุประสงค์ของโครงการนี้ไม่สามารถที่จะดำเนินไปให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ หากไม่ได้รับการบอกกล่าวอย่างชัดเจน มีความกระจ่างชัดอย่างเพียงพอว่าจะอะไรเป็นสิ่งที่ผู้ที่นำนโยบายไปปฏิบัติถูกคาดหวัง

กระบวนการสื่อสารนี้ดำเนินทั้งภายในองค์กรและระหว่างองค์กร ผู้สื่อสารนั้นอาจจะกระทำการบิดเบือนข่าวสารในการนำนโยบายไปปฏิบัติทั้งโดยเจตนาและไม่เจตนา และมากไปกว่านั้นแหล่งข้อมูลที่แตกต่างกันหรือจากแหล่งเดียวกันก็อาจสร้างการตีความที่ไม่สอดคล้องกันในบรรทัดฐานและวัตถุประสงค์ของนโยบาย ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้จึงทำการพิจารณาความรู้ความเข้าใจของผู้ที่นำนโยบายไปปฏิบัติที่มีต่อบรรทัดฐานและวัตถุประสงค์ของนโยบายโดยผู้ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติจะต้องมีความกระจ่างชัด มีความรู้ ความเข้าใจก่อนนโยบายอย่างถูกต้องและมีความสอดคล้องกัน

4) ปัจจัยด้านกิจกรรมเพื่อให้การบังคับใช้มีผล

ความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัตินั้นต้องอาศัยกลไกและกระบวนการขององค์กรซึ่งผู้บังคับบัญชาจะเข้าไปสนับสนุนให้ผู้ได้บังคับบัญชาสามารถที่จะปฏิบัติงานได้บรรลุเป้าหมาย วัตถุประสงค์ของโครงการที่ได้วางไว้ (Van Meter and Van Horn, 1975) ในการศึกษาปัจจัยด้านกิจกรรมเพื่อให้การบังคับใช้มีผลนี้เป็นความสัมพันธ์เชิงเกื้อหนุนจากหน่วยงานระดับเหนือที่มีต่อหน่วยงานระดับล่างซึ่งจะนำไปสู่ความราบรื่นในการปฏิบัติตามนโยบายมากขึ้น

ในบางครั้งหากการนำนโยบายไปปฏิบัติไม่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานระดับที่สูงกว่าอย่างเพียงพอ เนื่องจากความขัดแย้งในเรื่องของอำนาจและผลประโยชน์แล้ว ความยุ่งยากจะเกิดขึ้น (Pressman and Wildavsky, 1973) อันสามารถนำไปสู่ความล้มเหลวในการนำนโยบายไปปฏิบัติในที่สุด

5) ปัจจัยด้านลักษณะของหน่วยปฏิบัติ

กระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้นั้น หน่วยปฏิบัติซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบในการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่ง เอดเวิร์ดส (Edwards, 1982) และวูล์ฟริจ (อ้างในสุภชัย ยาวะประภาส, 2533) เห็นว่าโครงสร้างของหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติส่งผลอย่างมากต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวในการนำนโยบายไปปฏิบัติ การศึกษาครั้งนี้พิจารณาจากคุณลักษณะ 3 ประการของหน่วยปฏิบัติได้แก่

(1) จำนวนบุคลากรและความสามารถของบุคลากร การมีจำนวนบุคลากรที่เพียงพอ และมีความสามารถในการนำนโยบายไปปฏิบัตินี้เป็นคุณสมบัติประการสำคัญของหน่วยปฏิบัติที่ประสบความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติ เอคเวอร์คส (1981) ได้ให้ความสำคัญกับการมีจำนวนบุคลากรที่พอเพียงโดยกล่าวว่าผลของการขาดแคลนกำลังคนดังกล่าวจะมีส่วนโดยตรงต่อความไม่มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบาย นอกจากนี้สูกชัย ยาวะประกาย (2533) ได้เน้นย้ำว่านอกจากจะมีบุคลากรที่เพียงพอแล้วยังต้องเป็นบุคลากรที่มีคุณภาพอีกด้วย โดยเฉพาะในโครงการที่ต้องใช้ความรู้ ความสามารถเฉพาะทาง

(2) ความสามารถของผู้นำ นักวิชาการเช่น เฟสเลอร์ และเลวิน (2529) ได้ให้ความสำคัญกับปัจจัยของผู้นำโดยผู้นำที่มีความสามารถนั้นเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จต่อความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ

เฟสเลอร์ (James W. Fesler อ้างในเจษฎา อรุณีพัฒน์พงศ์, 2529) ได้ให้ความสำคัญกับความสามารถของผู้นำซึ่งเป็นปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ เนื่องจากหากการนำนโยบายไปปฏิบัตินั้นขาดผู้นำที่มีความสามารถหรือความจริงจังต่อการปฏิบัติงานแล้วก็สามารถที่จะนำไปสู่ความล้มเหลวในการนำนโยบายไปปฏิบัติได้ แนวคิดดังกล่าวของเฟสเลอร์นั้นไม่แตกต่างไปจากผลการศึกษาของเลวิน (อ้างในสูกชัย ยาวะประกาย, 2533) ที่วิเคราะห์ว่าโครงการที่ประสบความสำเร็จทั้ง 10 โครงการนั้นมีองค์ประกอบร่วมที่สำคัญนั่นก็คือการมีผู้นำที่มีความสามารถในการระดมความสนับสนุนจากแหล่งต่าง ๆ และสังเคราะห์ในการสร้างสิ่งใหม่

(3) การสื่อสารในองค์กรซึ่งเป็นระบบเปิด แวน ฮอร์น และ แวน มีเตอร์ ได้ให้ความสำคัญกับการสื่อสารแบบเปิดซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้มีการพูดคุยกับบุคคลภายนอก การเปิดโอกาสให้มีการสร้างสายใยความสัมพันธ์ทั้งในแนวตั้งและแนวนอน มีส่วนสำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ขณะที่กอกกิน (Goggin, 1990) ได้เสนอว่าสภาพแวดล้อมทางการเมืองขององค์กรที่เป็นระบบเปิด มีความเป็นเสรีนิยม และเป็นไปในลักษณะที่ยอมรับนวัตกรรมใหม่ๆ นั้นจะส่งผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ เช่น ในการนำนโยบายไปปฏิบัติของโครงการประกันผู้มีรายได้น้อยให้มีความเป็นอยู่ที่ดีนั้นมีความสำเร็จเมื่อดำเนินไปภายใต้สภาพแวดล้อมทางการเมืองในองค์กรซึ่งเป็นแบบเสรีนิยม

6) ปัจจัยด้านเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

ปัจจัยทางด้านสภาพแวดล้อมนี้เป็นปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งซึ่งส่งผลต่อกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ ปัจจัยทางด้านลักษณะชุมชนที่เป็นเงื่อนไขที่ส่งผลต่อ

ความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติตามแนวคิดของแวน มีเตอร์และ แวน ฮอร์น (1975) และ รอนดีเนลลี และชีมา (Rondinelli and Cheema, 1983) นั้นสามารถแยกปัจจัยทางด้านสภาพแวดล้อม ออกเป็นปัจจัยต่าง ๆ ทั้งในด้านปัจจัยทางทรัพยากรทางเศรษฐกิจ สภาพภาพทางเศรษฐกิจและ สังคมก่อนที่จะนำนโยบายไปปฏิบัติ ความคิดเห็นหรือท่าทีของประชาชนที่มีค่อนโยบาย ความคิด เห็นของผู้นำความคิดเห็นที่มีค่อนโยบาย การสนับสนุนของกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมือง ปัจจัย ด้านวัฒนธรรม และปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐาน แต่ปัจจัยที่ใช้ในการศึกษาดังนี้ได้แก่

- (1) ความคิดเห็นหรือท่าทีของประชาชนที่มีค่อนโยบาย
- (2) ความคิดเห็นหรือท่าทีของผู้นำความคิดเห็นที่มีค่อนนโยบายในลักษณะที่เห็นด้วย หรือคัดค้าน
- (3) ความคิดเห็นของกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมืองที่ให้การสนับสนุนนโยบาย
- (4) ทรัพยากรทางเศรษฐกิจ
- (5) สภาพภาพทางเศรษฐกิจและสังคมก่อนนำนโยบายไปปฏิบัติ

7) ปัจจัยด้านความสนับสนุนของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ

ในแนวคิดของแวน ฮอร์นและ แวน มีเตอร์ และเพรสแมน และวิลด์ฟสกี (Pressman and Wildavsky, 1973) ผู้นำนโยบายไปปฏิบัตินี้เป็นปัจจัยที่สำคัญเป็นอย่างมากเนื่องจากเป็นผู้นำ นโยบายไปสู่การปฏิบัติ และปัจจัยต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้นนั้นจะต้องถูกกระทำผ่านการรับรู้ของผู้นำ นโยบายไปปฏิบัติโดยปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัตินั้นก็ ได้แก่ความรู้ ความเข้าใจที่ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติมีค่อนโยบาย ทรรศนะที่มีค่อนโยบายซึ่งเป็นไปในทางที่ ยอมรับ เป็นกลาง หรือปฏิเสธ และความเข้มข้นในการตอบโต้ค่อนโยบายนั้น

ความสนับสนุนของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติสามารถพิจารณาได้จากทัศนคติของผู้นำ นโยบายไปปฏิบัติที่มีค่อนโยบาย ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติที่มีทัศนคติในทางลบต่อวัตถุประสงค์ของ นโยบายนั้นสามารถนำไปสู่ความล้มเหลวของการดำเนินโครงการในที่สุด (Peltason, 1961; Dollbeare and Hammond, 1971; Etzioni, 1961; Wasby, 1971; and Derthick, 1970 อ้างใน Van Meter and Van Horn) ในทางตรงกันข้ามหากผู้นำนโยบายไปปฏิบัติเห็นด้วยและให้การยอมรับ ในบรรทัดฐานและวัตถุประสงค์ของนโยบายโอกาสที่กระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัตินั้นก็จะมีสูง

คอฟแมน (Kaufman, 1971 อ้างใน Van Meter and Van Horn) ได้ให้เหตุผลในการที่ผู้นำ นโยบายไปปฏิบัติปฏิเสธจุดมุ่งหมายของนโยบายนั้นมาจากเหตุผลที่หลากหลายออกไป เช่น อาจขัดแย้งกับค่านิยมส่วนบุคคล ความจงรักภักดีที่มีต่อองค์กร ขัดแย้งกับผลประโยชน์ส่วนบุคคล

ของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ หรือเข้ามาปรับเปลี่ยนองค์กรซึ่งผู้นำนโยบายไปปฏิบัติต้องการที่จะรักษาสภาพเดิมไว้

ในประเด็นความเข้มข้นของการตอบโต้ก่อนนโยบายนั้นพิจารณาได้จากพฤติกรรมของผู้ที่นำนโยบายไปปฏิบัติโดยใช้แนวคิดของซอร์ก (James D. Sorg, 1982) ซึ่งทำการศึกษาแบบแผนของพฤติกรรมของข้าราชการระดับกลางในการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยพัฒนาจากแนวคิดดังกล่าวข้างต้นมาศึกษาเพื่ออธิบายลักษณะขององค์กรหรือสถาบันและข้าราชการที่นำนโยบายไปปฏิบัติพบว่าสามารถจำแนกแบบของพฤติกรรมของข้าราชการจากการสังเกตว่ามี 3 แบบ ได้แก่

(1) แบบตั้งใจทำและทำตามได้สำเร็จ (Intentional compliance) มีพฤติกรรมที่ตั้งใจปฏิบัติตามนโยบาย โดยพยายามตีความเป้าหมาย และขบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติออกมาเป็นพฤติกรรมแล้วนำไปปฏิบัติจนสำเร็จ

(2) แบบตั้งใจทำแต่ไม่สำเร็จ (Intention non-compliance) เป็นพฤติกรรมที่ตั้งใจปฏิบัติตามนโยบาย แต่ปฏิบัติล้มเหลวอาจเนื่องมาจากความไม่เข้าใจในนโยบาย หรือเพราะการทำงานที่บกพร่อง

(3) แบบตั้งใจจะไม่ทำตาม และไม่ทำตามได้สำเร็จ (Unintention non-compliance) เป็นพฤติกรรมที่ตั้งใจจะไม่ปฏิบัติตามนโยบาย แต่ก็สามารถหลีกเลี่ยงการปฏิบัติได้สำเร็จ ซึ่งอาจเป็นเพราะเขาไม่เห็นชอบกับนโยบายนั้น

นอกจากการศึกษาระดับหน่วยปฏิบัติซึ่งใช้กรอบแนวคิดในเรื่องการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นกรอบในการศึกษาแล้วในการศึกษารุ่นนี้ได้ทำการศึกษาข้อมูลจากระดับประชาชนซึ่งเป็นเป้าหมายของการนำนโยบายไปปฏิบัติอีกด้วย

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

2.3.1 นิยามการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นแนวคิดที่สำคัญในการยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศที่สำคัญในปัจจุบัน ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นมีทัศนะที่แตกต่างกันออกไปในส่วนของหน่วยงานของรัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน และนักวิชาการวิชาการต่างๆ ซึ่งสามารถสรุปความหมายของการมีส่วนร่วมดังนี้

Soetjipte Wisarajono (อ้างใน อภิญา สุวรรณภักดิ์, 2534) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าหมายถึง “การที่ให้ประชาชนหลุดพ้นจากการเป็นสิ่งที่ต้องพัฒนาออกมาเป็นตัวนำในการพัฒนา และการเปลี่ยนแปลงซึ่งประชาชนจะต้องเข้ามาเกี่ยวข้องกับทุกขั้นตอนของการพัฒนา ตั้งแต่ (1) การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการพัฒนา (2) การจัดลำดับความสำคัญ (3) การวางแผน (4) การปฏิบัติตามแผนและ (5) การให้ได้มาซึ่งความรู้ที่จะไปสู่พลังแห่งการพัฒนา”

Alastair T. White (อ้างใน สุจิรา เจริญจิตต์, 2538) ได้ให้คำจำกัดความของการมีส่วนร่วมโดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมใน 4 มิติด้วยกัน สรุปได้ดังนี้คือ

มิติที่หนึ่ง คือการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าจะทำอะไรควรทำ และทำอย่างไร

มิติที่สอง คือการมีส่วนร่วม เสียสละในการพัฒนาการลงมือปฏิบัติ ตามที่ได้ตัดสินใจ

มิติที่สาม คือการมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินงาน

มิติที่สี่ คือการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

แนวคิดเกี่ยวกับนิยามการมีส่วนร่วมของ Alastair T. White นั้นมีความคล้ายคลึงกับแนวคิด Cohen & Uphoff (อ้างถึงใน สุวรรณ มานะโรจน์, 2542) ซึ่งแบ่งการมีส่วนร่วมสรุปออกเป็น 4 แบบ

(1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนได้แก่ ริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจ และตัดสินใจปฏิบัติการ

(2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบด้วย การสนับสนุน ด้านทรัพยากร การบริหาร และการประสานงานความร่วมมือ

(3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) และ

(4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

ขณะที่นักวิชาการได้ให้นิยามการมีส่วนร่วมของประชาชนที่หลากหลายออกไป แต่องค์การสหประชาชาติ (United Nations, 1984) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนในฐานะที่เป็นกระบวนการพัฒนาว่า คือ การเข้าร่วมอย่างกระตือรือร้นและมีพลังของประชาชนใน 2 ลักษณะคือ

(1) ในกระบวนการตัดสินใจ เพื่อกำหนดเป้าหมายของสังคมและการจัดสรรทรัพยากรเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

(2) ในการปฏิบัติตามแผนการ หรือโครงการต่าง ๆ ด้วยความสมัครใจ

ในประเทศไทยนั้นได้ให้คำจำกัดความการมีส่วนร่วมของประชาชนที่แตกต่างกันออกไป จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ (อ้างใน สุจิรา เจริญจิตต์, 2538) ได้กล่าวถึงแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้านซึ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าควรประกอบด้วย (1) การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหาอันเป็นขั้นตอนแรกเริ่มที่มีความสำคัญ (2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินกิจกรรม (3) การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงานและ (4) การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับไพรัตน์ เตะระรินทร์ (2538) ที่ได้กล่าวถึงขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบายการพัฒนานั้นประกอบด้วย การเข้าร่วมใน 8 ขั้นตอนของประชาชน คือ

- (1) ร่วมทำการศึกษาค้นคว้าถึงปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนรวมถึงความต้องการของชุมชน
- (2) ร่วมค้นหา สร้างรูปแบบ และวิธีการพัฒนา เพื่อแก้ไขและลดปัญหาของชุมชน เพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน
- (3) ร่วมวางแผนนโยบาย แผนงาน โครงการ หรือกิจกรรม เพื่อจัดและแก้ไขตลอดจนสนองความต้องการของชุมชน
- (4) ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
- (5) ร่วมปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาเพื่อให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
- (6) ร่วมการลงทุนในกิจกรรมโครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเอง และหน่วยงาน
- (7) ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่วางไว้
- (8) ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ทำไว้ทั้งภาคเอกชนและภาครัฐบาล ให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

การนิยามการมีส่วนร่วมของประชาชนข้างต้นนี้มีความหมายที่แตกต่างกันออกไป บางหน่วยงานนั้นให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนเพียงขั้นตอนของการตัดสินใจ และการปฏิบัติตามแผน (United Nations, 1984) อย่างไรก็ตามนักวิชาการส่วนใหญ่ให้ความสำคัญอย่างมากกับประชาชนในฐานะที่เป็นตัวนำของการพัฒนาที่จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของกระบวนการ โดยสรุปการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นเป็นการเปิดโอกาสให้ ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน 7 ขั้นตอนตั้งแต่ (1) การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาในชุมชน (2) การมีส่วนร่วมในการวางแผน นโยบาย กิจกรรม (3) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (4) การมีส่วนร่วมในการลงทุนในกิจกรรมของชุมชน (5) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผน หรือ

นโยบายที่ได้ตั้งไว้ (6) การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล และ (7) การมีส่วนร่วมในฐานะของผู้ที่ได้รับผลประโยชน์จากการดำเนินงาน

แนวคิดในการนำนโยบายไปปฏิบัติข้างต้นจะนำมาใช้ในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

2.3.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วม

ในการศึกษาข้อมูลระดับประชาชนนี้ ตัวแปรอิสระได้แก่สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งพิจารณาจากการศึกษา อาชีพ และรายได้คาดว่าจะมีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยมีรายละเอียดดังนี้

ปัจจัยทางด้านการศึกษามีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน (ผดุง อารยะวิญญู, 2528; Kaufman, 1949) โดยประชาชนที่มีการศึกษาสูงมีความตั้งใจที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่าบุคคลซึ่งมีการศึกษาค่ำ (Almond and Verba, 1963; Nie, Powell and Prewitt, 1969; Verba and Nie, 1972; Milbrath and Goel, 1977 อ้างใน อภิชาติ การิกาญจน์, 2534) บุคคลซึ่งอยู่ในสถานภาพทางอาชีพต่ำ เช่นผู้ใช้แรงงาน ไม่ต้องการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง แต่จะให้ความสำคัญกับเรื่องของเศรษฐกิจมากกว่า (Sigel and Hoskin, 1977)

ปัจจัยทางด้านอาชีพมีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยบุคคลที่มีสถานภาพทางสังคม เศรษฐกิจ อาชีพต่ำกว่าจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนน้อยกว่าผู้ที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมสูง (Dahl; May อ้างใน สุจิรา เจริญจิตต์, 2538)

ปัจจัยทางด้านรายได้มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน (อารยา วัฒนกิจ, 2526) โดยบุคคลที่มีความมั่งคั่งและมั่นคงทางเศรษฐกิจมีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าคนที่มีความมั่งคั่งน้อยกว่า (Milbrath and Goel, 1977 อ้างในอภิชาติ การิกาญจน์, 2534)

2.4 แนวคิดการพึ่งตนเอง

2.4.1 การนิยามการพึ่งตนเอง

การจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านนั้นมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ประชาชนสามารถที่จะพึ่งตนเองได้ การพึ่งตนเองได้นี้ นับเป็นจุดมุ่งหมายสูงสุดของการพัฒนาทุกระดับ แนวคิดการพึ่งตนเองนี้มีค่านิยมที่แตกต่างกันออกไปตามประสบการณ์ภูมิหลังของผู้ให้ค่านิยม โดยมีนิยามแตกต่างกันออกไปดังนี้

กาญจนา แก้วเทพ และกนกศักดิ์ แก้วเทพ (กาญจนา และกนกศักดิ์ แก้วเทพ, 2530) ได้นิยามการพึ่งตนเองเป็น 2 ระดับ โดยแบ่งออกเป็นการให้ความหมายเชิงปัจเจกบุคคลซึ่งการพึ่งตนเองหมายถึง “กิจกรรมที่กระทำโดยปัจเจกชนและครัวเรือน เพื่อบรรลุถึงการมีหลักประกันของการดำรงชีพของเขา” และความหมายในลักษณะกลุ่มซึ่งการพึ่งตนเองหมายถึง “สังคม (กลุ่ม) ที่มีการจัดระบบเพื่อให้ประชาชนสามารถดำเนินการตอบสนองความต้องการของตนเอง (Self fulfillment) ด้วยวิธีการช่วยเหลือตนเอง ด้วยการร่วมมือกับคนอื่นที่อยู่สถานการณ์เดียวกัน ทั้งนี้ การพึ่งตนเองที่แท้จริงต้องกินความรวมถึงว่า กลุ่มชนนั้นมีอิสระในการตั้งเป้าหมายและมีอิสระในการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายโดยอาศัยความพยายามและกำลังของตน” เช่นเดียวกับค่านิยมของเสน่ห์ จามริก(2523) มีความคิดที่สอดคล้องกับนิยามข้างต้น โดยเห็นว่าเป็นแนวทางการพัฒนาอย่างหนึ่งซึ่งตั้งต้นจากความเข้าใจในธรรมชาติของความเป็นจริงที่ว่าชาวไร่ชาวนานั้นอย่างน้อยที่สุดย่อมมีพลังปัญญาความสามารถอยู่โดยพื้นฐานธรรมชาติ และสาเหตุที่อยู่ยากจนช่วยตัวเองไม่ได้ ทุกวันนี้ก็เพราะถูกปิดกั้นโอกาสที่จะพัฒนาตนเองจากปัจจัยแวดล้อมทางธรรมชาติ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง การบริหาร และวัฒนธรรม การพัฒนาชนบทจึงไม่ใช่เรื่องที่เป็นการหยิบยื่นหรือยัดเยียดจากเบื้องบนไปสู่เบื้องล่าง หากแต่จะต้องมุ่งส่งเสริมให้ชาวไร่ชาวนาเองได้ทำความเข้าใจกับปัญหาของตนเอง และคิดค้นหาวิธีแก้ไขปรับปรุงเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่สัมพันธ์กันต่อปัญหา ความต้องการ และความสามารถของตนเองอย่างแท้จริง

บุญทัน ดอกไธสง และ ธนศ ค่วนชะเอม (2529) ได้นิยามการพึ่งตนเองใน 2 ลักษณะ ได้แก่ “1) ค่านิยมทั่วไป หมายถึง การทำกิจกรรมหรือดำเนินงานอย่างไร จะกระทำหรือดำเนินงานด้วยกำลังกาย กำลังทรัพย์ ด้วยความสามารถและสติปัญญาของตนเอง โดยไม่ขอรับหรือรอความช่วยเหลือจากบุคคลอื่น 2) ค่านิยมปฏิบัติการ หมายถึง การทำงาน การพัฒนาหมู่บ้าน การหางานทำ การหาตลาดจำหน่ายผลผลิต การเลี้ยงชีพ การบำรุงรักษาทรัพยากรและสาธารณสุขสมบัติของแผ่นดินด้วยตนเอง หรือด้วยวิธีการช่วยกันทำโดยไม่ขอความช่วยเหลือจากรัฐบาล”

จากค่านิยมข้างต้นจะเห็นได้ว่านักวิชาการส่วนหนึ่งมองว่าการพึ่งตนเองได้นั้นเกิดจากศักยภาพของในกลุ่มหรือชุมชนอย่างแท้จริง โดยปฏิเสธการพึ่งพิงจากภายนอกหรือจากรัฐบาลอย่างสิ้นเชิง อย่างไรก็ตามบางส่วนก็ไม่ปฏิเสธการพึ่งพิงจากภายนอก แต่เป็นการพึ่งพิงนั้นต้องเป็นการพึ่งพิงอย่างรู้เท่าทัน ดังนิยามต่อไปนี้

สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย(2530) ได้กล่าวถึงการพึ่งตนเองโดยสรุปความได้ว่า หมายถึง การมีความสามารถเป็นตัวของตัวเองในทางความคิด มีทรรศนะ การมอง การตัดสินใจด้วยตนเอง อันหมายถึงขบวนการทางภูมิปัญญาของชุมชนนั่นเอง เป็นการสำนึกรู้ตลอดจนการวิเคราะห์ถึงสาเหตุของวิกฤตการณ์แห่งปัญหาการพัฒนา อันสืบเนื่องมาจากปัญหา กลยุทธ์ที่สร้างสภาวะพึ่งพิงภายนอก ซึ่งเป็นการตัดสินใจดำเนินการโดยสถาบัน เพื่อประโยชน์ของชุมชนทั้งในด้านการแก้ปัญหาและในด้านการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน คำว่าการพึ่งตนเองน่า จะมีความหมายเชิงสัมพันธ์ คือการพึ่งตนเองที่ไม่นำไปสู่การพึ่งพา เป็นการพึ่งพาอาศัยกันอย่างรู้เท่าทัน และกรอบในการมองเรื่องการพึ่งพาต้องไม่มุ่งแข่งขันหรือครอบงำเหนือกว่า แต่เป็นการมุ่งสู่ความเป็นไท ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เช่นเดียวกับกับเจมส์ คี บีนทองเห็นว่า การพึ่งตนเองมีความหมาย 2 ความหมายที่มีการกล่าวถึงกัน คือ “1) การทำมาหากินเพื่อเน้นเพื่อกินอยู่ 2) รู้เท่าทัน ลักษณะการพึ่งพิง ยังมีอิสระ ตัดสินใจเลือกรับการพึ่งพาได้” (เจมส์ คี บีนทอง, 2530)

นอกจากนี้ยังมีการนิยามการพึ่งตนเองที่ต่างออกไปอีกโดยวันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน (2531) มองว่าการพึ่งตนเองนั้นเป็นการใช้กุศโลบายในการพัฒนาให้ประชาชนมีขีดความสามารถที่จะพึ่งตนเองต่อไปได้ โดยไม่ต้องพึ่งพาความช่วยเหลือจากผู้อื่นอยู่เรื่อยไป

จากการนิยามข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าการพึ่งตนเองเป็นการช่วยเหลือตนเองของชุมชน หรือกลุ่ม ที่ตั้งอยู่บนความสามารถของตนเอง โดยไม่พึ่งพาหรือรอคอยความช่วยเหลือจากภายนอกแต่เพียงอย่างเดียว ทั้งนี้กลุ่มหรือชุมชนนั้นจะต้องมีความเป็นอิสระในการเลือกที่จะรับการพึ่งพาอาศัยกันอย่างรู้เท่าทัน

2.4.2 แนวทางการพึ่งตนเอง

นักวิชาการได้เสนอแนวทางในการพึ่งตนเองในหลายลักษณะดังนี้

ฉัตรทิพย์ นาถสุภา (2529) เสนอแนวทางซึ่งนำไปสู่การพึ่งตนเอง 6 ประการ ได้แก่

- (1) การพัฒนาจะต้องเป็นแบบกลุ่ม (Collective) ชาวบ้านจะต้องอยู่รวมกันเป็นชุมชน เป็นหมู่บ้าน มิใช่ลักษณะต่างคนต่างอยู่

(2) ชาวบ้านต้องมีจิตสำนึกในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (Mutual Aid) พื้นฐาน คือ การพึ่งตนเองขึ้นอยู่กับจิตใจ ความสมัครใจที่จะทำกิจกรรมพัฒนาของชาวบ้าน

(3) จิตสำนึกจะต้องผลิตซ้ำขึ้นมาอีกได้ คือ มีการสร้างขึ้นมาใหม่ให้อย่างเข้มแข็ง ต่อเนื่อง

(4) ต้องมีการรวมตัวกันในรูปแบบสหพันธ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ต้องมีการรวมตัวกัน เป็นกลุ่มในหน่วยย่อย คือ ในหมู่บ้านและหมู่บ้านเหล่านี้สามารถรวมกันเป็นสหพันธ์ กล่าวคือต้อง พัฒนาให้เป็นเขต เขตควรจะมีผู้จ้าง โรงสี โรงเรียน และศูนย์วัฒนธรรม สามารถต่อรองกับ สถาบันภายนอก เช่น พ่อค้าและรัฐได้อย่างมีพลัง ซึ่งจะก่อให้เกิดเครือข่ายของหมู่บ้าน

(5) การประสานวัฒนธรรม ควรส่งเสริมให้ชาวบ้านประสานวัฒนธรรมของตนเอง หรือกิจกรรมของตนเองกับคนกลุ่มอื่นๆ ในสังคม

(6) ชุมชนควรมีความสัมพันธ์ที่เหมาะสมกับสถานะแวดล้อมธรรมชาติ เป็นชุมชนที่ อนุรักษ์ธรรมชาติแวดล้อมด้วย

วิวัฒน์ชัย อัศถากร (ไม่ระบุปีที่พิมพ์) เสนอแนวทางในการพัฒนาการพึ่งตนเองซึ่ง มุ่งเน้นในเรื่องของศักดิ์ศรี และคุณภาพชีวิตไว้ 4 ประการ

(1) การจัดระบบเศรษฐกิจหรือการพัฒนาระบบการผลิตแบบพึ่งตนเอง โดยมี กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สามารถสร้างผลผลิตได้อย่างพอเพียงเพียงเลี้ยงตัวเอง เป็นระบบการผลิตที่ ลดระดับการพึ่งพาภายนอกสามารถที่จะริเริ่มการพัฒนาได้ด้วยตนเอง ไม่มีวีรหรือคาดหวัง โครงการจากภายนอก การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจมุ่งเน้นทรัพยากรในสังคมตนเองเป็นหลัก ทั้งในด้านคน วัตถุดิบ และทรัพยากรอื่นๆ การดำเนินโครงการที่มีขนาดกระทัดรัด ประหยัด รับผิดชอบต่อสุขของคนส่วนใหญ่ในสังคมซึ่งดีกว่าโครงการขนาดใหญ่ที่ฟุ่มเฟือยเป็นภาระทางการเงินสูง เทคโนโลยีในการผลิตจึงมักเป็นเทคโนโลยีท้องถิ่นและพึ่งตนเองเหมาะสมสอดคล้องกับ ภาวะการณ์เป็นจริงในสังคม

(2) การส่งเสริมการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชน มี 2 ระดับ โดยระดับแรกคือ การพัฒนาจิตสำนึกของประชาชนให้มีความมั่นใจต่อพลังความคิด สติปัญญา และศักยภาพ หรือ ความสามารถที่จะเพิ่มขีดความสามารถทางการผลิตของตนเองและคนในสังคม และระดับที่ 2 คือ การระดม การคิดค้น การตัดสินใจ และการร่วมแรงร่วมใจในการดำเนินการ เพื่อรับผิดชอบต่อสุขของคนส่วนใหญ่ในสังคมด้วย

(3) การจัดระบบการเมืองและการบริหารแบบกระจายอำนาจสู่เบื้องล่าง เป็น ฐานสำคัญที่จะได้มาซึ่งการพัฒนาประชาธิปไตย และการพัฒนาจิตสำนึกพึ่งตนเองเพื่อชุมชน ตนเอง โดยโครงการสร้างอำนาจที่รวมศูนย์อย่างในปัจจุบันต้องมีการกระจายและคืนอำนาจสู่

ประชาชนเบื้องต้น โดยประชาชนสามารถที่จะตรวจสอบ ทักท้วง และติดตามการทำงานของหน่วยราชการ และระบบอุปถัมภ์ควรได้รับการแก้ไขเพราะเป็นสาเหตุหนึ่งของปัญหาความด้อยพัฒนาทางการเมืองและความไม่มีประสิทธิภาพของราชการไทย

(4) การจัดระบบการศึกษาเพื่อส่งเสริมอุดมการณ์ ความคิด ความเชื่อพึ่งตนเอง ก็มุ่งเพื่อพัฒนาจิตสำนึกให้มีจิตใจมีส่วนร่วม เสียสละ ไม่เอาเปรียบผู้อื่น จัดระบบการศึกษาเพื่อส่งเสริมคุณค่าและความหมายของความเป็นคน การพัฒนาความรู้ความคิดที่เป็นไท เป็นตัวของตัวเอง และเพื่อเป็นรากฐานแห่งพลังความรู้ความคิดที่จะพัฒนาวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีได้ในระยะยาวอันจะส่งเสริมความกินดีอยู่ดีของประชาชน

สุวัฒน์ ดิศรี (2531) ได้เสนอแนวทางในการพัฒนาตนเองที่มีแนวคิดไม่แตกต่างจากแนวทางข้างต้นมากนักว่าการพึ่งตนเองควรเป็นลักษณะดังนี้

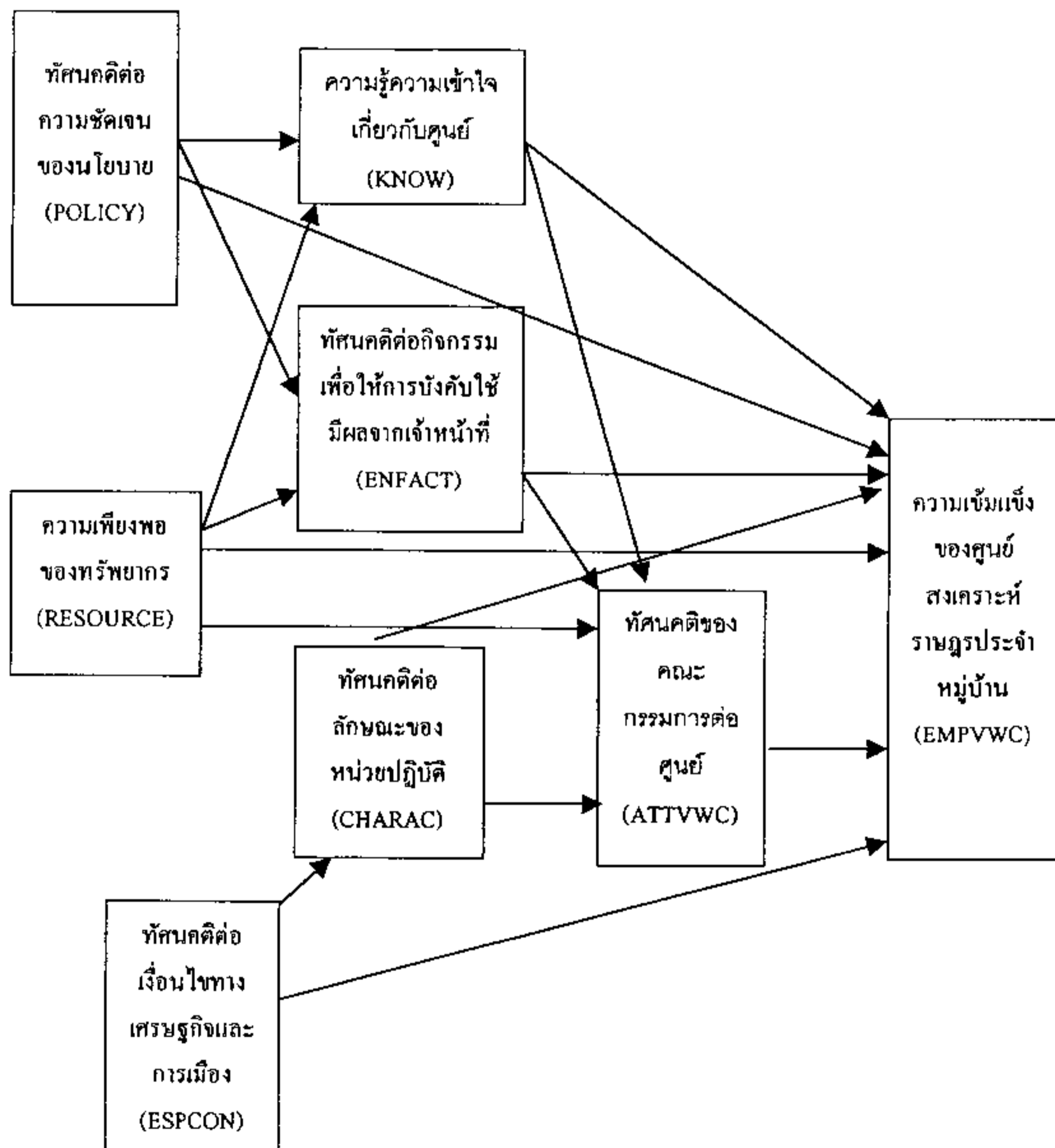
- (1) สิ่งใดไม่มี ถ้าชุมชนทำเองได้จะต้องส่งเสริมให้ชุมชนทำ
- (2) ส่งเสริมให้ชาวบ้านเพิ่มขีดความสามารถในการผลิตด้วยตนเอง เพื่อเหลือไว้ในการแลกเปลี่ยนบ้าง
- (3) ส่งเสริมพัฒนาเทคโนโลยีแบบพื้นบ้าน เพราะชาวบ้านนั้นเข้าใจและผลิตเป็น
- (4) พัฒนาความรู้ทางสังคม การเมือง ทางความคิดให้แก่ชาวบ้าน ให้ทันต่อโลก คือ ธรรมชาติ เท่าทันต่อเหตุการณ์ต่างๆ
- (5) ให้ชุมชนมีส่วนร่วมอย่างจริงจังในการกำหนดนโยบาย ในทางเปลี่ยนแปลงของชุมชนคือ ร่วมรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมกันดูแลรักษา

2.5 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

จากแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมดทั้งในส่วนของปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของศูนย์ส่งเสริมราษฎรประจำหมู่บ้าน คิวแบบของการนำนโยบายไปปฏิบัติ และแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถแบ่งกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ออกเป็น 2 กรอบได้แก่กรอบแนวคิดในระดับคณะกรรมการศูนย์ส่งเสริมราษฎรประจำหมู่บ้าน และกรอบแนวคิดซึ่งใช้ในการศึกษาระดับประชาชน โดยในกรอบแนวคิดแรกนั้นแสดงถึงประสิทธิภาพในการดำเนินโครงการซึ่งในที่นี้ได้แก่ความเข้มแข็งของศูนย์ส่งเสริมราษฎรประจำหมู่บ้าน และในส่วนของกรอบแนวคิดที่ 2 นั้นแสดงถึงประสิทธิผลของโครงการอันได้แก่ความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของศูนย์ส่งเสริมราษฎรประจำหมู่บ้าน

2.5.1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาระดับหน่วยปฏิบัติ

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาระดับหน่วยปฏิบัติซึ่งเป็นกรอบแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติอันเป็นประสิทธิภาพของโครงการซึ่งได้แก่ความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

แผนภาพ 2.2 แบบจำลองปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

ตัวแปรซึ่งนำมาศึกษาในครั้งนี้มีสาระสำคัญต่างๆ ดังต่อไปนี้

(1) ความชัดเจนของบรรทัดฐานและวัตถุประสงค์ของนโยบาย หมายถึง ลักษณะของนโยบายที่สามารถทำให้ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติซึ่งในที่นี้ได้แก่ผู้ที่เป็นคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านแต่ละคนเข้าใจถึงวัตถุประสงค์และวิธีการในการดำเนินนโยบายได้อย่างถูกต้องและสอดคล้องตรงกัน โดยพิจารณาจาก

(1.1) ข่าวสารจากนโยบายนั้นมิได้ใช้ถ้อยคำที่คลุมเครืออันจะนำไปสู่ความยุ่งยากในการปฏิบัติการกิจของคณะกรรมการศูนย์ฯ

(1.2) ข่าวสารจากนโยบายนั้นได้มีการแสดงถึงวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายไว้อย่างชัดเจน

(1.3) ข่าวสารจากนโยบายนั้นได้มีการระบุถึงขั้นตอนในการติดตามผลในเรื่องของการกำหนดระยะเวลาในการทำงานและความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติไว้อย่างชัดเจน

(1.4) ข่าวสารจากนโยบายนั้นได้ระบุถึงวิธีการและจุดมุ่งหมายในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

(2) ความเพียงพอของทรัพยากร หมายถึง ความเพียงพอในการสนับสนุนของรัฐในด้านต่างๆ 3 ด้านในการดำเนินงานของคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านได้แก่

(2.1) งบประมาณ

(2.2) ระยะเวลา

(2.3) วัสดุ อุปกรณ์ สถานที่ทำงาน และเครื่องอำนวยความสะดวก

(3) กระบวนการสื่อสารภายในและระหว่างองค์กร ในการพิจารณาจากความรู้ความเข้าใจในแผนการปฏิบัติงานและนโยบายเกี่ยวกับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านของคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

(4) กิจกรรมเพื่อให้การบังคับใช้มีผล ปัจจัยดังกล่าวจะพิจารณาจากกระบวนการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งได้แก่เจ้าหน้าที่ของกรมประชาสงเคราะห์ใช้ในการควบคุมและช่วยเหลือคณะกรรมการศูนย์ฯ ในการดำเนินงาน

(4.1) ปัจจัยในการสนับสนุน ได้แก่ การให้คำแนะนำในการปฏิบัติงาน ความช่วยเหลือในด้านทรัพยากร การฝึกอบรมต่างๆ

(4.2) ปัจจัยในการควบคุม ได้แก่ การรายงานผล การเยี่ยมเยียนและการติดตามประเมินผลการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่

(5) ลักษณะของหน่วยปฏิบัติ ซึ่งได้แก่คณะกรรมการศูนย์ฯ พิจารณาลักษณะของหน่วยปฏิบัติจากจำนวนบุคลากรและความสามารถของบุคลากร

(5.1) การสื่อสารในองค์กรซึ่งเป็นระบบแบบเปิด กล่าวคือมีการดำเนินงานในระบบอบประชาธิปไตย เปิดโอกาสให้คณะกรรมการศูนย์ฯ ได้มีโอกาสในการแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ในการดำเนินงานของศูนย์ฯ ในขั้นตอนต่างๆ

(5.2) ความสามารถของผู้นำในองค์กรพิจารณาจากคุณลักษณะที่ดีของผู้นำศูนย์ฯ โดยพิจารณาจากการให้ความสำคัญต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ ความสามารถในการควบคุมการบริหารงาน และความสามารถในการติดต่อสื่อสารกับทางราชการและองค์กรต่างๆ ภายนอกหมู่บ้าน

(6) เงื่อนไขทางเศรษฐกิจสังคมและการเมือง หมายถึง เงื่อนไขทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของศูนย์ฯ สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านซึ่งเอื้อต่อความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติโดยพิจารณาจาก

(6.1) ความคิดเห็นหรือความร่วมมือของประชาชนในพื้นที่ต่อการดำเนินงานของคณะกรรมการศูนย์ฯ ในการเสริมความเข้มแข็งของศูนย์ฯ

(6.2) ความคิดเห็นหรือความร่วมมือของผู้นำในพื้นที่ต่อการดำเนินงานของคณะกรรมการศูนย์ฯ ในการเสริมความเข้มแข็งของศูนย์ฯ

(6.3) ความคิดเห็นหรือความร่วมมือของกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ สถาบันชุมชนในพื้นที่ต่อการดำเนินงานของคณะกรรมการศูนย์ฯ ในการเสริมความเข้มแข็งของศูนย์ฯ

(6.4) ความเพียงพอของทรัพยากรทางเศรษฐกิจที่มีอยู่ในพื้นที่ซึ่งจะช่วยผลักดันให้การนำนโยบายไปปฏิบัติบังเกิดผลสำเร็จ

(6.5) ความต้องการในการจัดตั้งศูนย์ฯ แต่แรกเริ่มของราษฎร

(7) ทักษะของคณะกรรมการศูนย์ฯ สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านในการดำเนินนโยบายเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ฯ สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

(8) ความเข้มแข็งของศูนย์ฯ สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ในการพิจารณาความเข้มแข็งของศูนย์ฯ สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านนั้นสามารถพิจารณาจากปัจจัยหลายประการ ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบในการพิจารณาความเข้มแข็งของศูนย์ฯ จาก

(8.1) ความสามารถและความทั่วถึงในการดำเนินงานของศูนย์ฯ ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่

(8.1.1) ด้านการสงเคราะห์และฟื้นฟูพิจารณาจากความสามารถของศูนย์ฯ ในการช่วยเหลือประชาชนผู้ที่เดือดร้อนซึ่งเข้าข่ายในการได้รับการสงเคราะห์ เช่น เด็ก สตรี

คนชรา ผู้ยากไร้ ครอบครัวผู้มีรายได้และการสนับสนุนให้มีศูนย์บริการดูแลเด็ก คนชราเหล่านี้เป็นต้น

(8.1.2) ด้านการพัฒนาคุ้มครองและป้องกันพิจารณาจากความสามารถของศูนย์ฯ ในการสอดส่องดูแลความประพฤติเยาวชนในหมู่บ้าน การเดินทางไปทำงานต่างถิ่น ป้องกันการหลอกลวงไปทำงาน การรับเรื่องราวร้องทุกข์เกี่ยวกับด้านแรงงานและสวัสดิการสังคมเหล่านี้เป็นต้น

(8.1.3) ด้านการยกระดับคุณภาพชีวิต พิจารณาจากความสามารถของศูนย์ฯ ในการร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ในการจัดฝึกอบรมในด้านต่างๆ และพิจารณาคัดเลือกกลุ่มผู้ยากไร้ในหมู่บ้านในการเข้าร่วมโครงการพัฒนาฝีมือแรงงาน

(8.1.4) ด้านสถิติข้อมูลพิจารณาจากความสามารถของศูนย์ฯ ในการสำรวจข้อมูลและจัดทำทะเบียนผู้ประสบปัญหาความเดือดร้อน การสำรวจข้อมูลสวัสดิการสังคมครัวเรือน และข้อมูลด้านแรงงานต่างๆ

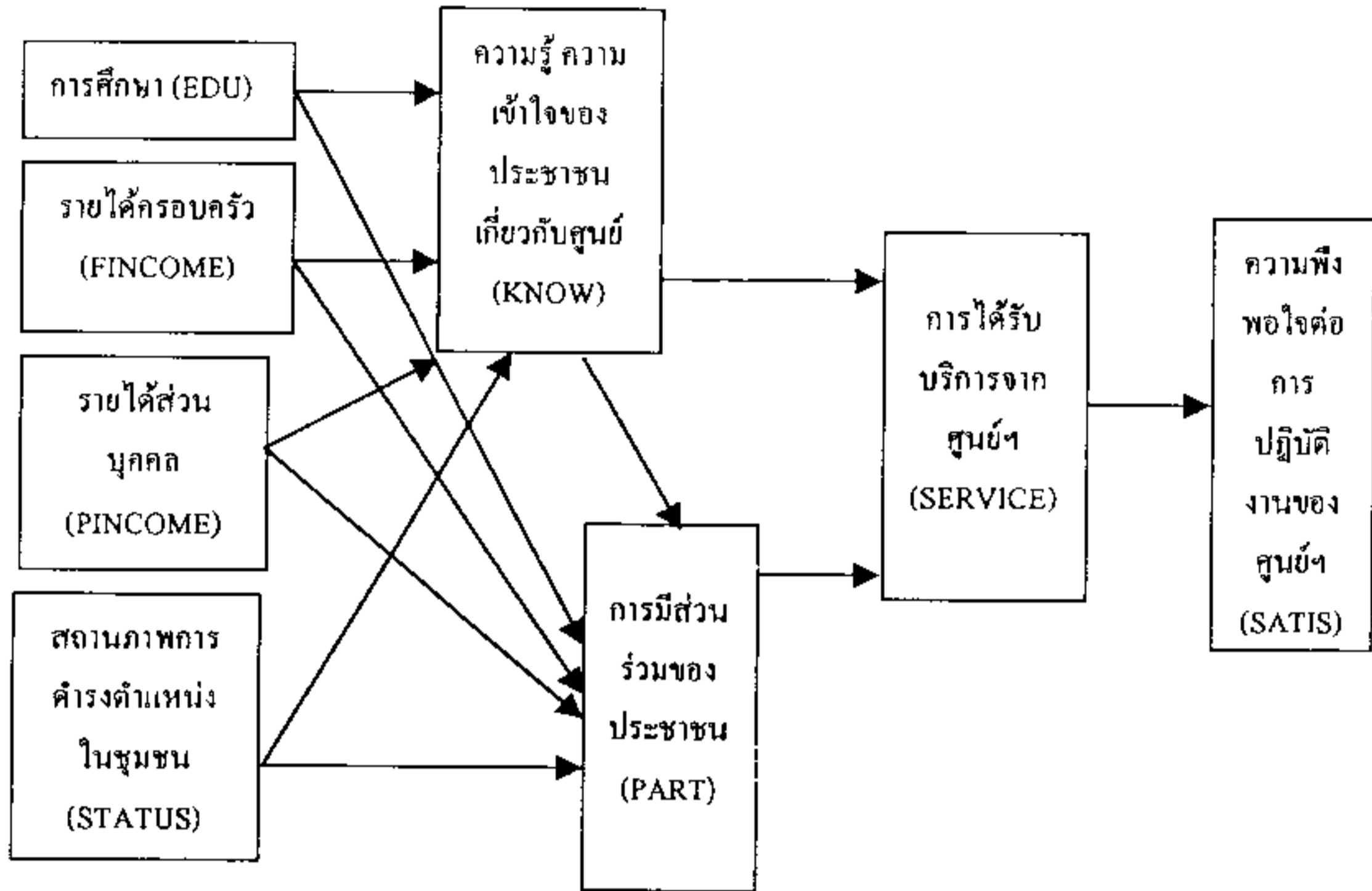
(8.2) การมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้านในกิจกรรมของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ทั้งนี้เนื่องจากศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านนั้นเป็นองค์กรประชาชนที่ถูกจัดตั้งขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ประชาชนในชุมชนนั้นได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของชุมชนด้วยตนเองโดยสามารถพิจารณาจาก ความรู้ความเข้าใจของประชาชนต่อการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน และการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ฯ ในด้านต่างๆ

(8.3) ระบบการบริหารของศูนย์ฯ พิจารณาจากความสม่ำเสมอในการประชุมของศูนย์ฯ ความเหมาะสมในการจัดแบ่งหน้าที่ในองค์กร และความสามารถในการประสานงานของศูนย์ฯ กับบุคคลหรือหน่วยงานที่มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน

(8.4) การบริหารทุนพิจารณาจากความสามารถในการระดมทรัพยากรเข้ากองทุนศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ซึ่งเป็นทรัพยากรสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่ของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

2.5.2 กรอบแนวคิดในระดับประชาชน

กรอบแนวคิดในการศึกษาประสิทธิผลของโครงการอันได้แก่ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ซึ่งเป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาในระดับประชาชน มีรายละเอียดดังนี้

แผนภาพ 2.3 แบบจำลองปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาในระดับประชาชนมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

(1) สถานภาพทางสังคมเศรษฐกิจ ในที่นี้พิจารณาจากการศึกษา รายได้ส่วนบุคคล รายได้ครอบครัว และสถานภาพทางสังคมในชุมชนนั้นๆ ซึ่งพิจารณาจากสถานภาพการดำรงตำแหน่งต่างๆ ในชุมชน

(2) ความรู้ความเข้าใจของประชาชนในชุมชนเกี่ยวกับภาระหน้าที่ การดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน รวมไปถึงประโยชน์ที่พึงจะได้รับต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ

(3) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของศูนย์ฯ ในที่นี้พิจารณาจากการที่ประชาชนในพื้นที่ซึ่งเป็นที่ตั้งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ฯ ซึ่งแบ่งออกเป็น 7 ระดับ ได้แก่

(3.1) การที่ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน และความต้องการของตนต่อศูนย์ฯ

(3.2) การที่ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการวางแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

(3.3) การที่ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการใช้ทรัพยากร ในรูปแบบต่างๆ ของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน เช่น เงินหรือการให้ความช่วยเหลือใน รูปแบบอื่นให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

(3.4) การที่ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการลงทุนต่อการดำเนินงานของ ศูนย์ฯ ความขีดความสามารถของคน ซึ่งอาจเป็นในรูปแบบของการให้ความช่วยเหลือในรูปแบบของ เงินบริจาคเข้าสู่กองทุนศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน การบริจาคสิ่งของ หรือการลงแรง

(3.5) การที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามนโยบายแผนงาน โครงการ และกิจกรรมของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

(3.6) การที่ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการควบคุม ติดตาม ประเมินผล การปฏิบัติงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

(3.7) การที่ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในฐานะของผู้ที่ได้รับประโยชน์จาก การดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

(4) การได้รับบริการจากศูนย์ฯ หมายถึง การที่ประชาชนได้รับบริการในรูปแบบ ต่างๆ จากศูนย์ฯ ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ด้านได้แก่

(4.1) ด้านการสงเคราะห์และฟื้นฟู ซึ่งการปฏิบัติงานของศูนย์ฯ เป็นรูปแบบ ต่างๆ อาทิ การช่วยเหลือในรูปแบบต่างๆ ต่อเด็ก สตรี คนชรา ครอบครัวผู้มีรายได้น้อย ผู้ประสบ สาธารณภัย ประสบปัญหาด้านแรงงาน และผู้ประสบทุกข์ในลักษณะอื่นๆ หรือการสนับสนุนให้มี ศูนย์บริการดูแลเด็ก ผู้สูงอายุ เหล่านี้เป็นต้น

(4.2) ด้านการพัฒนา คุ้มครอง และป้องกัน ซึ่งการปฏิบัติงานของศูนย์ฯ ใน ด้านนี้ประกอบด้วยการสอดส่องดูแล เฝ้าระวังปัญหาความประพฤติของเด็กและเยาวชน การเดินทางไปหางานทำของเด็กและสตรี การรับเรื่องร้องทุกข์เกี่ยวกับด้านแรงงานและ สวัสดิการสังคมเหล่านี้เป็นต้น

(4.3) ด้านการยกระดับคุณภาพชีวิต ซึ่งการปฏิบัติงานของศูนย์ฯ ในด้านนี้ ประกอบด้วย การจัดให้มีการฝึกอบรมพัฒนาและยกระดับมาตรฐานฝีมือแรงงานในหมู่บ้าน การจัดหางานทำให้แก่ประชาชนวัยทำงานในหมู่บ้าน เป็นต้น

(4.4) ด้านสถิติข้อมูล ซึ่งการปฏิบัติงานในด้านนี้ของศูนย์ฯ ประกอบด้วย การสำรวจข้อมูลและจัดทำทะเบียนผู้ประสบปัญหาความเดือดร้อน การสำรวจข้อมูลสวัสดิการ สังคมครัวเรือน และข้อมูลด้านแรงงานต่างๆ

(5) ความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของศูนย์ฯ หมายถึง ความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของศูนย์ฯ ในด้านต่าง ๆ ทั้ง 4 ด้านซึ่งได้ระบุไว้เป็นภารกิจของศูนย์ฯ ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นสามารถสรุปปัจจัยซึ่งใช้ในการศึกษาตัวแบบปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยทั้งสิ้น 7 ปัจจัย ได้แก่ (1) ความเพียงพอของทรัพยากร (2) ทักษะของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อความชัดเจนของนโยบาย (3) ความรู้ความเข้าใจของคณะกรรมการศูนย์ฯ เกี่ยวกับศูนย์ฯ (4) ทักษะของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อกิจกรรมเพื่อให้การบังคับใช้มีผลจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ (5) ทักษะของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อลักษณะของหน่วยปฏิบัติ (6) ทักษะของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อเงื่อนไขทางเศรษฐกิจสังคม และการเมือง และ (7) ทักษะของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ในส่วนของปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านนั้น ได้แก่ (1) สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม อันประกอบด้วย การศึกษา รายได้ และสถานภาพการดำรงตำแหน่งในชุมชน (2) ความรู้ของประชาชนเกี่ยวกับศูนย์ฯ (3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และ (4) การได้รับบริการจากศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

บทนี้จะนำเสนอระเบียบวิธีที่ใช้การศึกษา อันประกอบด้วยวิธีการศึกษา ทั้งในระเบียบวิธีเชิงปริมาณ ระเบียบวิธีเชิงคุณภาพ การสุ่มตัวอย่าง วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีซึ่งใช้ในการศึกษา คำนิยามปฏิบัติการและการสร้างมาตรวัด รวมถึงคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา โดยมีรายละเอียดในแต่ละหัวข้อดังนี้

3.1 วิธีการศึกษา

ในการศึกษาการประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์ส่งเสริมสุขภาพประจำหมู่บ้าน นั้นประกอบด้วยระเบียบวิธีทั้ง 2 ลักษณะ ได้แก่ ระเบียบวิธีในเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษา และระเบียบวิธีเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เจาะลึกและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม เป็นวิธีการในการศึกษา โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1.1 ระเบียบวิธีเชิงปริมาณ

การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้การสำรวจ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษา โดยประชากรในกลุ่มเป้าหมายได้แก่

- (1) คณะกรรมการศูนย์ส่งเสริมสุขภาพประจำหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี
- (2) ประชาชนในพื้นที่ซึ่งมีการดำเนินงานของศูนย์ส่งเสริมสุขภาพประจำหมู่บ้าน

3.1.2 ระเบียบวิธีเชิงคุณภาพ

การเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นจะกระทำจากศูนย์ฯซึ่งมีระดับชั้นของศูนย์จากการจัดอันดับของกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมที่แตกต่างกันออกไป โดยทำการเก็บข้อมูลจากศูนย์ฯ ซึ่งมีความเข้มแข็งอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถปฏิบัติตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายมากกว่าครึ่งหนึ่งซึ่งอยู่ในระดับ 1 ถึง 3 และจากศูนย์ฯซึ่งไม่สามารถปฏิบัติตามภารกิจได้ถึงครึ่งหนึ่งซึ่งอยู่ในระดับ 4 ถึง 5 (สำนักงานศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน, 2543) โดยใช้วิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

- (1) การสัมภาษณ์เจาะลึก เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ผู้นำในหมู่บ้าน คณะกรรมการศูนย์ฯ บัณฑิตอาสาและราษฎรในท้องถิ่นซึ่งมีการดำเนินงานของศูนย์ฯ
- (2) การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม: การสังเกตการณ์ดำเนินงานของคณะกรรมการศูนย์ฯ การประชุมของคณะกรรมการศูนย์ฯ และสภาพแวดล้อมชุมชนของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

3.1.3 การสุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น โดยจังหวัดซึ่งเลือกนำมาศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ จังหวัดชลบุรี เนื่องจากเป็นจังหวัดใหญ่ในภาคตะวันออกซึ่งมีการดำเนินการของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรเป็นจำนวนทั้งสิ้น 620 ศูนย์ อีกทั้งประกอบด้วยศูนย์ฯ ในระดับ 4 และ 5 ซึ่งไม่สามารถปฏิบัติตามภารกิจได้ถึงครึ่งหนึ่งที่ได้รับมอบหมายทั้งหมดเป็นจำนวนมากเกินครึ่งหนึ่งจากจำนวนศูนย์ฯ ทั้งหมด (สำนักงานศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน , 2543)

ในการสุ่มตัวอย่างศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านซึ่งนำมาศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยได้มีขั้นตอนในการสุ่มตัวอย่างดังนี้

- (1) แบ่งศูนย์ฯ ออกเป็น 2 จำพวก กลุ่มที่ 1 ได้แก่ศูนย์ฯ ในระดับ 1, 2, 3 และกลุ่มที่ 2 ประกอบด้วยศูนย์ฯระดับ 4 และ 5 จากศูนย์ฯที่ถูกแบ่งเป็นประเภทที่ 1 และ 2 ทำการสุ่มขั้นต่อไป
- (2) จากศูนย์ฯทั้ง 2 ประเภททำการสุ่มเลือกอำเภอจำนวน 5 อำเภอ จากจำนวนอำเภอทั้งสิ้น 10 อำเภอ 1 ถึงอำเภอ มีขั้นตอนดังนี้
 - (2.1) จับสลากเพื่อนำอำเภอมาเรียงลำดับ
 - (2.2) รวมจำนวนยอดสะสมประชากร

- (2.3) เปิดตารางเลขสุ่มเพื่อหาตัวเลขที่ใช้ในการสุ่ม 5 ตัวเลข
- (2.4) เลือกอำเภอที่ตัวเลขในตารางเลขสุ่มนั้นตกอยู่ในยอดสะสมของประชากร
- (3) สุ่มเลือกตำบลจากอำเภอต่าง ๆ อำเภอละ 1 ตำบล
 - (3.1) จับฉลากเพื่อนำตำบลมาเรียงลำดับ
 - (3.2) รวมจำนวนยอดสะสมประชากร
 - (3.3) เปิดตารางเลขสุ่มเพื่อหาตัวเลขที่ใช้ในการสุ่ม 1 ตัวเลข
 - (3.4) เลือกศูนย์จากตำบลที่ตัวเลขในตารางเลขสุ่มนั้นตกอยู่ในยอดสะสมของประชากร
- (4) สุ่มเลือกศูนย์ฯ จากตำบลต่างๆ ตำบลละ 1 ศูนย์
 - (4.1) จับฉลากเพื่อนำหมู่บ้านมาเรียงลำดับ
 - (4.2) รวมจำนวนยอดสะสมประชากร
 - (4.3) เปิดตารางเลขสุ่มเพื่อหาตัวเลขที่ใช้ในการสุ่ม 1 ตัวเลข
 - (4.4) เลือกศูนย์จากหมู่บ้านที่ตัวเลขในตารางเลขสุ่มนั้นตกอยู่ในยอดสะสมของประชากร

จากการสุ่มตัวอย่างสุ่มชั้นเชิงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านซึ่งตกเป็นตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 10 ศูนย์ โดยเก็บข้อมูลนั้นเก็บจากคณะกรรมการศูนย์สหเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านจำนวน 50 คน และเก็บจากประชาชนซึ่งอยู่ในพื้นที่จำนวนศูนย์ฯ ละประมาณ 20 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 200 คน

3.2 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แบ่งการวิเคราะห์เป็น 2 ส่วนตามลักษณะข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวม คือ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

- (1) การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นใช้สถิติพรรณนา อาทิ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ เป็นต้น
- (2) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ ในการนำนโยบายไปปฏิบัติใช้สถิติการวิเคราะห์เส้นทาง (Path analysis)

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยจะนำเสนอข้อมูลตามประเด็นต่างๆ ที่ได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลมาจากการสังเกต และการสัมภาษณ์เจาะลึก เพื่อเสริมการศึกษาซึ่งได้มาจากระเบียบวิธีเชิงปริมาณ

3.3 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการศึกษา

กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาสามารถแบ่งออกได้ 2 กรอบแนวคิดได้แก่

- (1) กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ซึ่งมีคณะกรรมการศูนย์ฯ เป็นกลุ่มเป้าหมายในการศึกษา
- (2) กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ซึ่งมีประชาชนในพื้นที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในการศึกษา

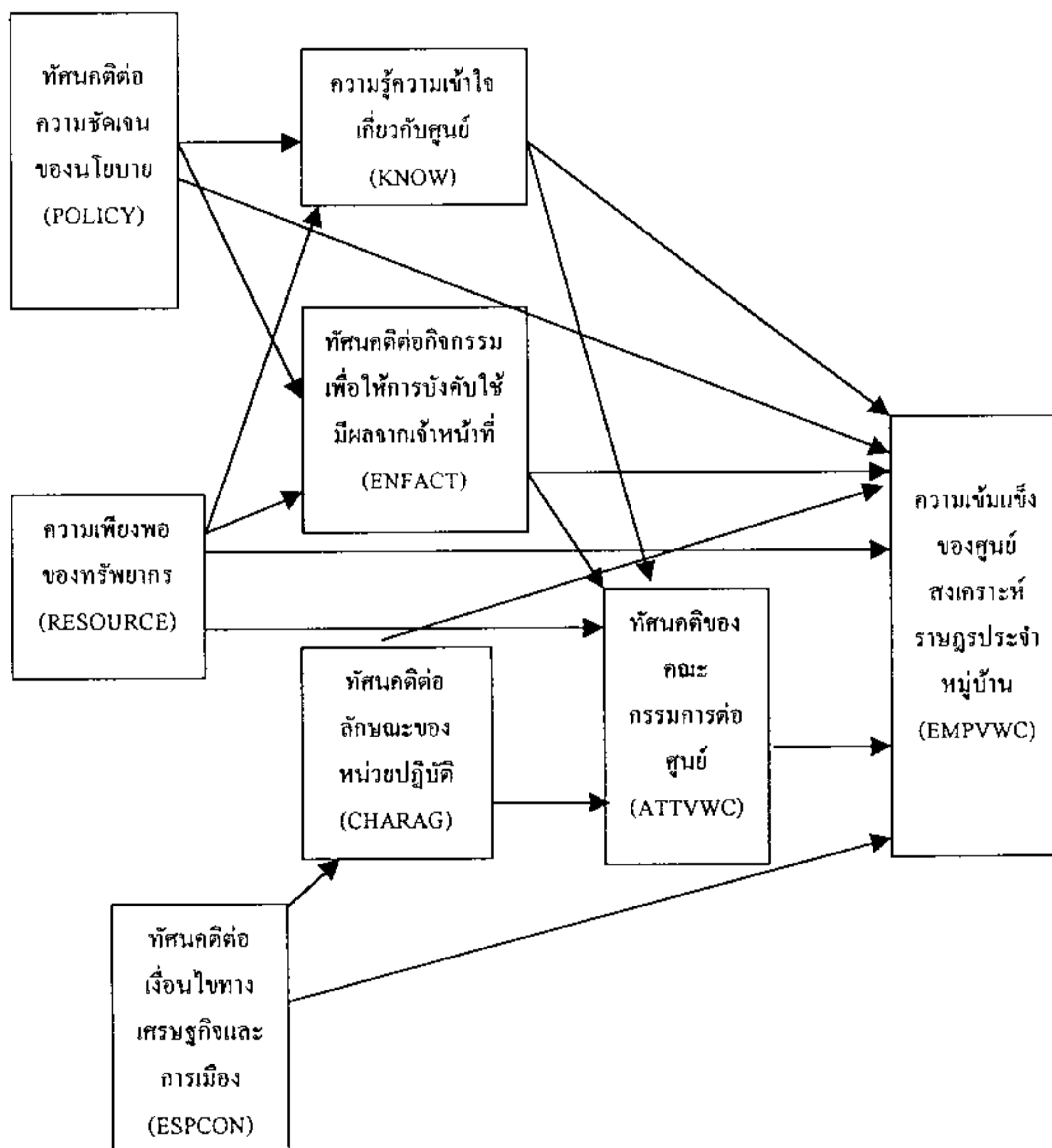
โดยมีรายละเอียดแต่ละกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาแต่ละกรอบแนวคิดดังนี้

3.3.1 กรอบแนวคิดปัจจัยที่มีผลความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

กรอบแนวคิดซึ่งใช้ในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านนี้ประกอบด้วยตัวแปรอิสระจำนวนทั้งสิ้น 7 ตัว ได้แก่

- (1) ทักษะคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อความชัดเจนของนโยบาย
- (2) ความเพียงพอของทรัพยากร
- (3) ความรู้ ความเข้าใจของคณะกรรมการศูนย์ฯ เกี่ยวกับศูนย์ฯ
- (4) ทักษะคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อกิจกรรมเพื่อให้การบังคับใช้มีผลจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ
- (5) ทักษะคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อลักษณะของหน่วยปฏิบัติ
- (6) ทักษะคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง และสุดท้าย
- (7) ทักษะคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน และตัวแปรตามที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่
- (8) ความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

จากกรอบแนวคิดซึ่งใช้ในการศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความเข้มแข็งของ
ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านดังกล่าวสามารถเขียนเป็นแผนภาพความสัมพันธ์ของปัจจัยทั้ง
8 ปัจจัยได้ดังแผนภาพ 3.1

แผนภาพ 3.1 แบบจำลองปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

ในที่นี้

POLICY	คือ	ทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อความชัดเจนของนโยบายเกี่ยวกับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน (Clarity of policy)
RESOURCE	คือ	ความเพียงพอของทรัพยากร (Sufficiency of resource)
KNOW	คือ	ความรู้ ความเข้าใจของคณะกรรมการศูนย์ฯ เกี่ยวกับศูนย์ฯ (Knowledge of committee on Village Welfare Assistance Center)
ENFACT	คือ	ทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อกิจกรรมเพื่อให้การบังคับใช้มีผลจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ (Enforcement activities)
CHARAG	คือ	ทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อลักษณะของหน่วยปฏิบัติ (Characteristics of the implementing agencies)
ESPCON	คือ	ทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง (Economic social and political conditions)
ATTVWC	คือ	ทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน (Attitude to Village Welfare Assistance Center)
EMPVWC	คือ	ความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน (Empowerment of Village Welfare Assistance Center)

จากความสัมพันธ์ที่แสดงในแผนภาพ 3.1 สามารถสร้างสมการโครงสร้างซึ่งใช้ในการวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์ได้ 5 สมการดังนี้

$$\text{CHARAG} = a_1 \text{ESPCON} \dots\dots\dots(3.1)$$

$$\text{ENFACT} = b_1 \text{RESOURCE} + b_2 \text{POLICY} \dots\dots\dots(3.2)$$

$$\text{KNOW} = c_1 \text{RESOURCE} + c_2 \text{POLICY} \dots\dots\dots(3.3)$$

$$\text{ATTVWC} = d_1 \text{RESOURCE} + d_2 \text{KNOW} + d_3 \text{ENFACT} \\ + d_4 \text{CHARAG} \dots\dots\dots(3.4)$$

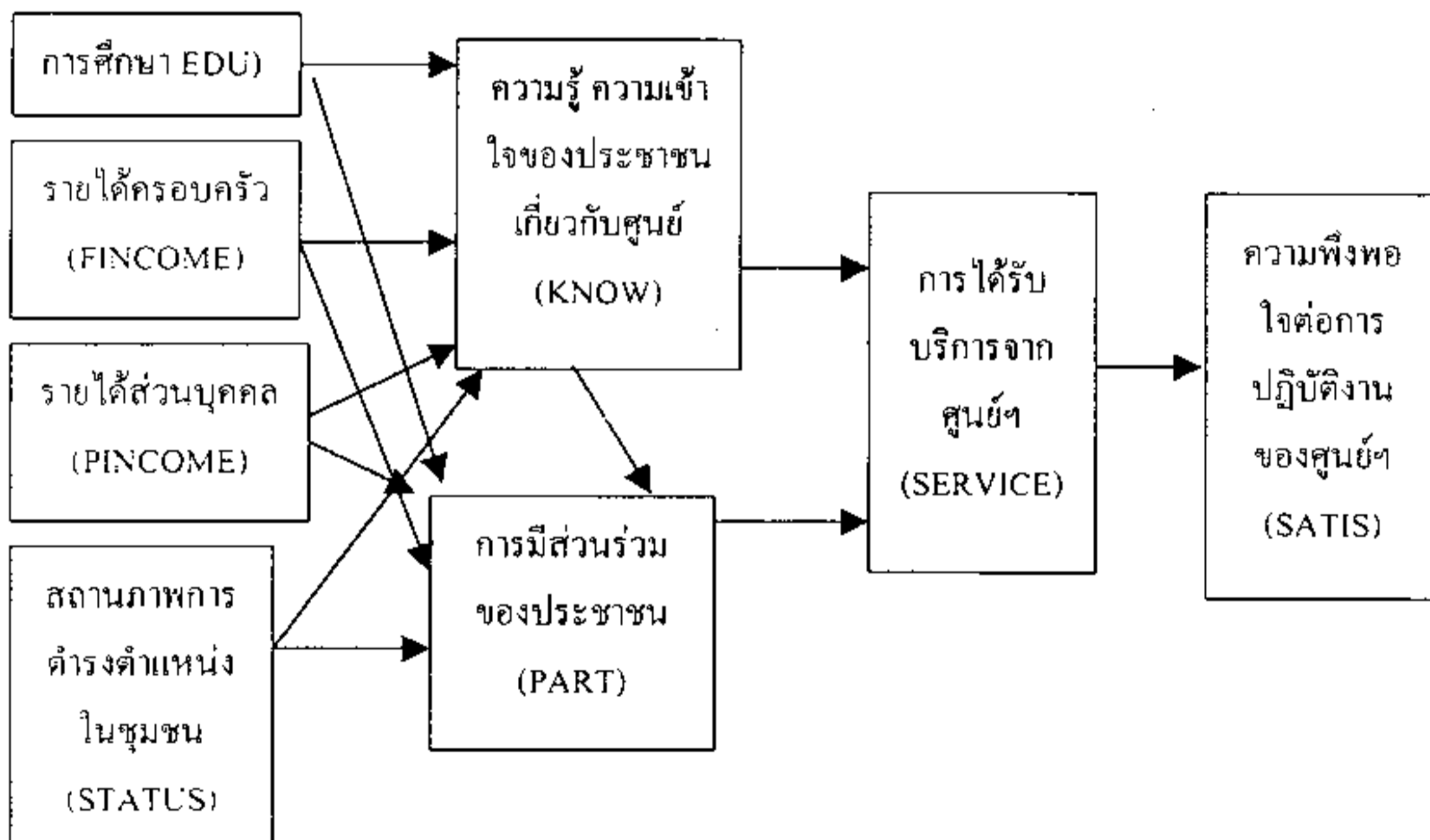
$$\begin{aligned}
 \text{EMPVWC} = & e_1 \text{ RESOURCE} + e_2 \text{ POLICY} + e_3 \text{ KNOW} + e_4 \text{ ENFACT} \\
 & + e_5 \text{ CHARAG} + e_6 \text{ ESPCON} + e_7 \text{ ATTVWC} \quad \dots\dots\dots(3.5)
 \end{aligned}$$

ในที่นี้

$a_1, b_1-b_2, c_1-c_2, d_1-d_2, e_1-e_6$ = ค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง

3.3.1 กรอบแนวความคิดปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

กรอบแนวความคิดซึ่งใช้ในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของประชาชนต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ ประกอบด้วยตัวแปรอิสระ 4 ตัวได้แก่ (1) สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชน (2) ความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับศูนย์ฯ (3) การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ และ (4) การได้รับบริการของประชาชนจากการดำเนินงานของศูนย์ฯ และ ตัวแปรตามซึ่งใช้ในการศึกษาได้แก่ (5) ความพึงพอใจของประชาชนต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ โดยความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาแสดงในแผนภาพดังนี้

แผนภาพ 3.2 แบบจำลองปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของประชาชนต่อการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

ในที่นี้

EDU	คือ	ระดับการศึกษา (Education)
FINCOME	คือ	รายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อปี (Family income)
PINCOME	คือ	รายได้ส่วนบุคคลต่อเดือน (Personal income)
STATUS	คือ	สถานภาพการดำรงตำแหน่งในชุมชน (Status in community)
KNOW	คือ	ความรู้ของประชาชนเกี่ยวกับศูนย์ฯ (Knowledge of people about Village Welfare Assistance Center)
PART	คือ	การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ (Participation of people to Village Welfare Assistance Center)
SERVICE	คือ	การได้รับบริการของประชาชนจากศูนย์ฯ (Receipt of service of Village Welfare Assistance Center)
SATIS	คือ	ความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของศูนย์ฯ (Satisfaction in the performance of Village Welfare Assistance Center)

จากความสัมพันธ์ที่แสดงในแผนภาพ 3.2 สามารถสร้างสมการโครงสร้างซึ่งใช้ในการวิเคราะห์ได้ดังนี้

$$\text{KNOW} = a_1 \text{EDU} + a_2 \text{PINCOME} + a_3 \text{FINCOME} + a_4 \text{STATUS} \dots\dots\dots(3.6)$$

$$\begin{aligned} \text{PART} &= b_1 \text{EDU} + b_2 \text{PINCOME} + b_3 \text{FINCOME} + b_4 \text{STATUS} \\ &+ b_5 \text{KNOW} \dots\dots\dots(3.7) \end{aligned}$$

$$\text{SERVICE} = c_1 \text{KNOW} + c_2 \text{PART} \dots\dots\dots(3.8)$$

$$\text{SATIS} = d_1 \text{SERVICE} \dots\dots\dots(3.9)$$

ในที่นี้

$a_1 - a_4, b_1 - b_5, c_1 - c_2, d_1 =$ ค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง

3.1 การสร้างมาตรวัด

ในการสร้างมาตรวัดตัวแปรซึ่งใช้ในการศึกษาผู้วิจัยได้ดำเนินการตามกระบวนการในการสร้างมาตรวัดดังนี้

- (1) การระบุคุณสมบัติของสิ่งที่ต้องการจะวัด

(2) จากคุณสมบัติดังกล่าวได้ใช้การสร้างข้อคำถามเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมคุณสมบัติของตัวแปรซึ่งใช้ในการศึกษา

(3) กำหนดเกณฑ์ในการนำค่าของตัวแปรต่างๆ มารวมกัน ทั้งนี้ค่าที่ได้นั้นจะสื่อความหมายของสิ่งที่ต้องการจะวัด

(4) ทำการทดสอบความเชื่อถือได้ (Reliability Test) ของมาตรวัดเพื่อดูความสอดคล้องภายใน (Internal consistency) ของมาตรวัดซึ่งใช้ในการศึกษา

(5) โดยมีรายละเอียดของตัวแปรซึ่งใช้ในการศึกษาทั้ง 2 ตัวแบบ ดังนี้

3.4.1 การนิยามปฏิบัติการและการสร้างมาตรวัดซึ่งใช้ในการศึกษาตัวแบบปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

1) ความเพียงพอทรัพยากร (RESOURCE)

ความเพียงพอของทรัพยากร หมายถึง ความคิดเห็นของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อความเพียงพอของทรัพยากรทั้ง 3 ด้าน อันประกอบด้วย (1) งบประมาณ (2) ระยะเวลา และ (3) เครื่องอำนวยความสะดวก วัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ ในการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านซึ่งได้รับการสนับสนุนจากรัฐ

ความเพียงพอของทรัพยากรนี้ประเมินโดยคณะกรรมการศูนย์ฯ โดยให้คณะกรรมการศูนย์ฯ แสดงความคิดเห็นว่าในการดำเนินงานของศูนย์ฯ เท่าที่ผ่านมาและจนถึงปัจจุบันของคณะกรรมการศูนย์ต่อการประสบปัญหาการดำเนินงานอันเนื่องมาจากความไม่เพียงพอของทรัพยากร 3 ด้าน ได้แก่ (1) งบประมาณ (2) เวลา และ (3) เครื่องอำนวยความสะดวก วัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ ในการดำเนินงาน

เกณฑ์การให้คะแนน: ถ้า “มี” ให้ 0 คะแนน, ถ้า “ไม่มี” ให้ 1 คะแนน

โดยมีข้อคำถามซึ่งใช้ในการวัดดังต่อไปนี้

(1) ท่านประสบปัญหาในเรื่องจำนวนเงินหรืองบประมาณในการดำเนินของศูนย์ฯ ไม่พอเพียงหรือไม่

(2) ท่านประสบปัญหาในการปฏิบัติงานของศูนย์ฯ อันเนื่องมาจากระยะเวลาในการปฏิบัติการกิจที่ได้รับมอบหมายไม่เพียงพอหรือไม่

(3) ท่านประสบปัญหาในการปฏิบัติงานของศูนย์ฯ เนื่องจากวัสดุอุปกรณ์ เครื่องอำนวยความสะดวกไม่พอเพียงหรือไม่

มาตรวัดนี้คำนวณจากสมการ 3.10

$$RESOURCE = \sum_{i=1}^3 RESOURCE_i \dots\dots(3.10)$$

จากสมการ 3.10 คะแนนของมาตรวัดความเพียงพอของทรัพยากร (RES) ได้จากผลรวมของคะแนนจากข้อคำถามข้อที่ 1 ถึง 3

2) ความรู้ความเข้าใจของคณะกรรมการศูนย์ฯ เกี่ยวกับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน (KNOW)

ความรู้ความเข้าใจของคณะกรรมการศูนย์ฯ เกี่ยวกับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน หมายถึง การที่คณะกรรมการมีความรู้ในข้อเท็จจริงเกี่ยวกับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

ความรู้ความเข้าใจของคณะกรรมการศูนย์ฯ เกี่ยวกับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านนี้ทำการวัดจากข้อความทั้งสิ้น 7 ข้อความ

เกณฑ์การให้คะแนน: ถ้าตอบถูกให้ “1” คะแนน, ถ้าตอบผิดให้ “0” คะแนน โดยข้อคำถามซึ่งใช้ในการวัดมีดังนี้

- (1) ประชาชนในหมู่บ้านไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับคำดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านแต่อย่างใด แต่อยู่ในฐานะของผู้รับบริการจากศูนย์ฯ เท่านั้น
- (2) ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านอยู่ในฐานะตัวกลางในการประสานงานระหว่างหน่วยงานราชการกับประชาชนที่เดือดร้อนและต้องการความช่วยเหลือเท่านั้น
- (3) ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านถูกจัดตั้งขึ้นโดยกรมประชาสงเคราะห์ ดังนั้นบทบาทหน้าที่ของศูนย์ฯ คือการสงเคราะห์ผู้ยากไร้ คนชรา คนพิการ โดยการจัดหาสิ่งของบริจาคเท่านั้น
- (4) ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านจะดำเนินการก็ต่อเมื่อมีเงินกองทุนศูนย์ฯ จำนวนมาก คณะกรรมการศูนย์ฯ จึงควรรหาเงินให้ได้มากเสียก่อนแล้วจึงดำเนินการช่วยเหลือประชาชนผู้ที่เดือดร้อนในหมู่บ้าน
- (5) ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านจัดตั้งขึ้นก็เพื่อประโยชน์แก่คนยากไร้ในหมู่บ้านเท่านั้น ดังนั้นประชาชนในหมู่บ้านจึงไม่จำเป็นต้องรับทราบการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

(6) ในการพิจารณาการดำเนินงานกิจกรรมของศูนย์ฯ นั้นประธานกรรมการศูนย์ฯ เป็นผู้ตัดสินใจ ในการดำเนินงาน

(7) การดำเนินงานของศูนย์ฯ นั้นจะกระทำเฉพาะกิจกรรมที่เป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าเท่านั้น

มาตรวัดนี้คำนวณจาก

$$KNOW = \sum_{i=1}^7 KNOW_i \quad \dots\dots(3.11)$$

3) ทักษะของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อความชัดเจนของนโยบาย (POLICY)

ทักษะของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อความชัดเจนของนโยบาย หมายถึง ความคิดเห็น คณะกรรมการศูนย์ฯ ที่มีต่อความชัดเจนของนโยบายเกี่ยวกับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ซึ่งได้รับการชี้แจงมาจากหน่วยงานในสังกัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม โดยความชัดเจนของนโยบายในที่นี้พิจารณาจาก (1) ความเข้าใจได้โดยง่าย ไม่คลุมเครือของภาษา (2) มีการแสดงวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายไว้อย่างชัดเจน (3) มีการระบุขั้นตอนต่างๆ ในการทำงาน กำหนดระยะเวลาและความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจน และ (4) วิธีการที่ใช้ในการดำเนินงาน

มาตรวัดซึ่งใช้ในการประเมินทักษะของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อความชัดเจนของนโยบายเกี่ยวกับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านนี้ประกอบด้วยข้อความทั้งสิ้น 7 ข้อความซึ่งข้อความซึ่งใช้ในการทดสอบทักษะของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อความชัดเจนของนโยบายเป็นข้อความเชิงลบทั้งสิ้น ทั้งนี้โดยให้คณะกรรมการศูนย์ฯ แสดงความเห็นของตนต่อข้อความดังกล่าว โดยการให้คะแนน ตั้งแต่ 0 – 10 คะแนน

เกณฑ์การให้คะแนน: กรณีไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งให้ 10 คะแนน, กรณีเห็นด้วยอย่างยิ่งให้ 0 คะแนน

ข้อความซึ่งใช้ในการวัดมีดังต่อไปนี้

(1) เอกสารและการชี้แจงจากทางราชการที่เกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์ฯ ใช้ถ้อยคำที่คลุมเครือยากแก่การทำความเข้าใจ

(2) การปฏิบัติภารกิจของท่านประสบปัญหาเนื่องจากวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งศูนย์
สงเคราะห์ประจำหมู่บ้านขาดความชัดเจน

(3) หน่วยงานราชการนั้นมักจะบอกเพียงวัตถุประสงค์กว้างๆ แต่ไม่ให้รายละเอียด
ข้อเสนอแนะในเรื่องของวิธีการในการดำเนินงานต่างๆ อย่างชัดเจนเพียงพอที่จะสามารถช่วยท่านใน
การปฏิบัติงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้

(4) ท่านต้องประสบปัญหาในการปฏิบัติงานเนื่องจากนโยบายจากทางราชการนั้น
มักไม่ได้บอกรายละเอียดเกี่ยวกับการประสานงานกับหน่วยงานอื่น

(5) การชี้แจงนโยบายเกี่ยวกับศูนย์ฯ จากทางราชการไม่ได้ช่วยให้ท่านสามารถ
ปฏิบัติงานในศูนย์ฯ ได้ดีขึ้น

(6) ท่านรู้สึกไม่กล้าที่จะนำเงินกองทุนศูนย์ฯ มาใช้ในการดำเนินกิจกรรม เนื่องจาก
รู้สึกยังคลุมเครือในกฎระเบียบในการนำเงินกองทุนศูนย์ฯ ออกมาใช้

มาตรวัดนี้คำนวณจาก

7

$$\text{POLICY} = \sum_{i=1}^7 \text{POLICY}_i \quad \dots\dots\dots(3.12)$$

จากสมการ 3.12 คะแนนทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน
ต่อความชัดเจนของนโยบาย (POLICY) ได้มาจากผลรวมของคะแนนจากรายการข้อคำถาม
ของทุกข้อรวมกัน

ตาราง 3.1 ผลการทดสอบความเชื่อถือได้ของมาตรวัดทัศนคติคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อความชัดเจนของนโยบาย

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ALPHA IF ITEM DELETED
1.เอกสารและการชี้แจงจากทางราชการ ยกแก่การทำความเข้าใจ	6.0	3.0	1.0	10.0	0.7248
2.วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งศูนย์ฯขาดความชัดเจน	5.7	3.3	1.0	10.0	0.6652
3.หน่วยราชการมิให้รายละเอียดในการดำเนินงานอย่างชัดเจนพอที่จะสามารถไปปฏิบัติได้	6.1	3.2	1.0	10.0	0.6509
4.หน่วยราชการมักมิได้บอกรายละเอียดเกี่ยวกับการประสานงานกับหน่วยงานอื่น	5.8	3.1	1.0	10.0	0.7111
5.การชี้แจงจากทางราชการไม่ช่วยให้ปฏิบัติงานดีขึ้น เนื่องจากยังรู้สึกไม่เข้าใจเพียงพอยุ่ดี	5.6	3.3	1.0	10.0	0.6992
6.คณะกรรมการไม่กล้าที่จะนำเงินออกมาใช้เนื่องจากรู้สึกยังคลุมเครือในกฎระเบียบในการนำเงินกองทุนศูนย์ออกมาใช้	5.4	3.7	1.0	10.0	0.7566
7.นโยบายเกี่ยวกับศูนย์ฯ มักมีการเปลี่ยนแปลงไปมาและซ้ำซ้อน	5.7	2.8	1.0	10.0	0.7503

Alpha = 0.7417

จากข้อความทั้ง 7 ข้อความนั้น ผู้วิจัยได้นำมาทดสอบความเชื่อถือได้ของมาตรวัดด้วยการวัดค่าความสอดคล้องภายใน โดยการใช้สูตรของครอนบาร์ค อัลฟา ซึ่งได้ค่าอัลฟาอยู่ที่ 0.7417 นับได้ว่ามาตรวัดดังกล่าวมีค่าความเชื่อถืออยู่ในเกณฑ์ปานกลางถึงสูง

4) ทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อกิจกรรมเพื่อให้การบังคับใช้มีผลจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ (ENFACT)

ทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อกิจกรรมเพื่อให้การบังคับใช้มีผล หมายถึง ความคิดเห็นของคณะกรรมการศูนย์ฯ ที่มีต่อปัจจัยในการสนับสนุนและปัจจัยในการควบคุมจากเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งสังกัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม โดยปัจจัยในการสนับสนุน ได้แก่ การให้คำแนะนำในการปฏิบัติงาน ความช่วยเหลือในด้านทรัพยากร การฝึกอบรมต่างๆ ขณะที่ปัจจัยในการควบคุม ได้แก่ การรายงานผล การเยี่ยมเยียนและการติดตามประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์ฯ สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

มาตรวัดซึ่งใช้ในการวัดทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อกิจกรรมเพื่อให้การบังคับใช้มีผลนี้ประกอบด้วยข้อความเชิงบวก และเชิงลบทั้งสิ้น 7 ข้อความ ทั้งนี้โดยให้คณะกรรมการศูนย์ฯ แสดงความเห็นของตนต่อข้อความดังกล่าวโดยการให้คะแนน ตั้งแต่ 0 - 10 คะแนน

ในข้อความเชิงบวก

เกณฑ์การให้คะแนน: กรณีเห็นด้วยอย่างยิ่งให้ 10 คะแนน, ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งให้ 0 คะแนน

ในข้อความเชิงลบ

เกณฑ์การให้คะแนน: กรณีเห็นด้วยอย่างยิ่งให้ 0 คะแนน, ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งให้ 10 คะแนน

หลังจากนั้นนำคะแนนจากข้อความแต่ละข้อมารวมกัน แล้วนำมาหารด้วยจำนวนข้อทั้งหมด ได้แก่ 7 โดยมีรายละเอียดของข้อความซึ่งใช้ในการทดสอบดังนี้

ข้อความเชิงบวก

(1) ศูนย์ฯ ของท่านนั้นมีเจ้าหน้าที่ของรัฐมักมาเอาใจใส่ติดตามการดำเนินงานของศูนย์ฯ อย่างสม่ำเสมอ

(2) เจ้าหน้าที่ของรัฐได้ให้คำแนะนำในการปฏิบัติงานของศูนย์ฯ อย่างสม่ำเสมอ

ข้อความเชิงลบ

(3) นานๆ ครั้งศูนย์ฯ ของท่านจะมีการรายงานผลการดำเนินงานของศูนย์ฯ ต่อกรมประชาสงเคราะห์หรือกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

(4) ศูนย์ฯ ของท่านมักไม่ได้รับความร่วมมือจากส่วนกลางเท่าใดนักในการสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์ฯ

(5) คณะกรรมการศูนย์ฯ ไม่เคยได้รับการฝึกอบรมชี้แจงการดำเนินงานของศูนย์ฯ จากเจ้าหน้าที่ของรัฐเลย

(6) ศูนย์ฯ ประสบปัญหาในการดำเนินงาน เนื่องจากการขาดความเอาใจใส่อย่างแท้จริงจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ

(7) คณะกรรมการศูนย์ฯ แทบจะไม่เคยได้รับการสอบถามจากเจ้าหน้าที่ของรัฐเลยว่า ศูนย์ฯ ได้ปฏิบัติภารกิจใดไปบ้าง
มาตรวัดนี้คำนวณจาก

$$ENFACT = \sum_{i=1}^7 ENFACT_i \quad \dots\dots(3.13)$$

จากรายการข้อคำถามทั้ง 7 ข้อที่ประกอบรวมกันเป็นมาตรวัดทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านต่อกิจกรรมเพื่อให้การบังคับใช้มีผลจากเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ทำการทดสอบความเชื่อถือได้ของมาตรวัด ด้วยการทดสอบความสอดคล้องภายใน (Internal consistency) ด้วยสถิติทดสอบ Cronbach's alpha ซึ่งใช้ในการพิจารณาความเชื่อถือได้ โดยถ้ามีค่า Alpha มากกว่า 0.80 ถือว่ามาตรวัดที่ประกอบด้วยรายการข้อคำถามทั้ง 7 ข้อนี้มีความเชื่อถือได้มาก

การวิเคราะห์ความเชื่อถือได้ของมาตรวัดทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อกิจกรรมเพื่อให้การบังคับใช้มีผลจากเจ้าหน้าที่ของรัฐมีรายละเอียดของ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และค่า Alpha if item deleted รวมถึงค่า Alpha รวมของมาตรวัด ดังปรากฏใน ตาราง 3.2

ทั้งนี้ผลที่ได้จากทดสอบมาตรวัดทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อกิจกรรมเพื่อให้การบังคับใช้มีผลจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีค่าอัลฟาอยู่ที่ 0.8431 ซึ่งถือว่ามาตรวัดซึ่งใช้ในการศึกษามีความเชื่อถือได้อยู่ในระดับสูง

ตาราง 3.2 ผลการทดสอบความเชื่อถือได้ของมาตรวัดทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อกิจกรรม เพื่อให้การบังคับใช้มีผลจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ALPHA IF ITEM DELETED
1. นานครั้งที่ศูนย์ของท่านจะมีการรายงานผลการดำเนินงานของศูนย์ฯต่อกรมประชาสงเคราะห์หรือกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม	5.9	3.2	1.0	10.0	0.8482
2. เจ้าหน้าที่ของรัฐมักมาเอาใจใส่ติดตามการดำเนินงานของศูนย์ฯอย่างสม่ำเสมอ	6.5	3.2	1.0	10.0	0.7999
3. เจ้าหน้าที่ของรัฐให้คำแนะนำในการปฏิบัติงานของศูนย์ฯอย่างสม่ำเสมอ	6.5	3.2	1.0	10.0	0.8448
4. ศูนย์ฯของท่านมักไม่ได้รับความร่วมมือจากส่วนกลางทำไร่นักในการสนับสนุนการดำเนินงาน	5.3	3.1	1.0	10.0	0.8276
5. คณะกรรมการศูนย์ไม่เคยได้รับการฝึกอบรมชี้แจงการดำเนินงานของศูนย์ฯจากเจ้าหน้าที่ของรัฐเลย	6.1	3.2	1.0	10.0	0.8209
6. ศูนย์ฯประสบปัญหาการดำเนินงานเนื่องจากการขาดความเอาใจใส่อย่างแท้จริงจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ	5.9	3.1	1.0	10.0	0.8126
7. คณะกรรมการศูนย์แทบจะไม่เคยได้รับการสอบถามจากเจ้าหน้าที่ของรัฐเลยว่าศูนย์ฯได้ปฏิบัติภารกิจใดไปบ้าง	5.5	3.3	1.0	10.0	0.7883

Alpha = 0.8431

5) ทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อลักษณะของหน่วยปฏิบัติ (CHARAG)

ทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อลักษณะของหน่วยปฏิบัติ หมายถึง ความคิดเห็น คณะกรรมการศูนย์ฯ ที่มีต่อคณะกรรมการศูนย์ฯ สหเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ซึ่งเป็นผู้นำนโยบายเกี่ยวกับศูนย์ฯ ไปปฏิบัติ ซึ่งพิจารณาจากคุณสมบัติ 3 ด้าน ได้แก่ (1) จำนวนและความสามารถของบุคลากรผู้ปฏิบัติงานในศูนย์ฯ (2) การดำเนินงานของศูนย์ฯ ซึ่งมีลักษณะการดำเนินงานที่ให้ความอิสระเสรีในการแสดงความคิดเห็น และการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการศูนย์ฯ (3) ความสามารถของผู้นำศูนย์ฯ โดยพิจารณาจากการให้ความสำคัญต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ ความสามารถในการควบคุมการบริหารงาน และความสามารถในการติดต่อสื่อสารกับทางราชการ และองค์กรต่างๆ ภายนอกหมู่บ้าน

มาตรวัดซึ่งใช้ในการวัดทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อลักษณะของหน่วยปฏิบัติ นั้นประกอบด้วยข้อความเชิงบวกและเชิงลบทั้งสิ้น 7 ข้อความ ทั้งนี้โดยให้คณะกรรมการศูนย์ฯ แสดงความเห็นของตนต่อข้อความดังกล่าวโดยการให้คะแนน ตั้งแต่ 0 – 10 คะแนน

ในข้อความเชิงบวก

เกณฑ์การให้คะแนน: กรณีเห็นด้วยอย่างยิ่งให้ 10 คะแนน, ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งให้ 0 คะแนน

ในข้อความเชิงลบ

เกณฑ์การให้คะแนน: กรณีเห็นด้วยอย่างยิ่งให้ 0 คะแนน, ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งให้ 10 คะแนน

หลังจากนั้นนำคะแนนจากข้อความแต่ละข้อมารวมกัน แล้วนำมาหารด้วยจำนวนข้อทั้งหมด 7 ข้อ โดยมีรายละเอียดของข้อความซึ่งใช้ในการทดสอบดังนี้

ด้านที่ 1 จำนวนและความสามารถของบุคลากรผู้ปฏิบัติงานในศูนย์ฯ ประกอบด้วยข้อความเชิงลบ 2 ข้อความ ดังนี้

- (1) จำนวนบุคลากรของศูนย์ฯ ไม่เพียงพอทำให้ศูนย์ฯ ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มที่
- (2) ศูนย์ฯ ประสบปัญหาเนื่องความสามารถของบุคลากรมีไม่เพียงพอ

ด้านที่ 2 การดำเนินงานของศูนย์ฯ ซึ่งมีลักษณะการดำเนินงานที่ให้ความอิสระเสรีในการแสดงความคิดเห็น และการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการศูนย์ฯ ประกอบด้วยข้อความเชิงลบ 2 ข้อความ ดังนี้

(3) เมื่อคณะกรรมการศูนย์ฯ มีความคิดเห็นที่แตกต่างอำนาจตัดสินใจชี้ขาดอยู่ที่ประธานกรรมการศูนย์ฯ

(4) การเสนอความคิดเห็นในที่ประชุมเป็นสิ่งที่ต้องระมัดระวังไม่สามารถเสนอความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากอาจขัดแย้งกับผู้อื่นและมีปัญหาตามมาภายหลัง

ด้านที่ 3 ความสามารถของผู้นำศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ประกอบด้วย ข้อความเชิงบวกและเชิงลบ 3 ข้อความ ดังนี้

(5) ผู้นำในศูนย์ฯ มีภารกิจหน้าที่อื่นมากมาย ทำให้การดำเนินงานของศูนย์ฯ ต้องล่าช้าหรือไม่เป็นไปตามที่คาดหวังได้อย่างเต็มที่

(6) ผู้นำของศูนย์ฯ มีปัญหาในการประสานงานขอความร่วมมือจากกลุ่มต่างๆ ในชุมชนและหน่วยงานราชการ

(7) ผู้นำของศูนย์ฯ ติดตามผลการดำเนินงานของศูนย์ฯ อย่างสม่ำเสมอ มาตรการวัดนี้คำนวณจาก

$$\text{CHARAG} = \sum_{i=1}^7 \text{CHARAG}_i \quad \dots\dots(3.14)$$

จากรายการข้อคำถามทั้ง 7 ได้ทำการทดสอบความเชื่อถือได้ของมาตรวัด ด้วยการทดสอบความสอดคล้องภายในด้วยสถิติทดสอบ Cronbach's alpha ซึ่งใช้ในการพิจารณาความเชื่อถือได้

การวิเคราะห์ความเชื่อถือได้ของมาตรวัดทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ คือกิจกรรม เพื่อให้การบังคับใช้มีผลจากเจ้าหน้าที่ของรัฐมีรายละเอียดของ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และค่า Alpha if item deleted รวมถึงค่า Alpha รวมของมาตรวัด ดังปรากฏในตาราง 3.3

จากตาราง 3.3 ผลจากการทดสอบความเชื่อถือได้ของมาตรวัดทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อลักษณะของหน่วยงานปฏิบัติพบว่ามีความเชื่อถือได้ของมาตรวัดอยู่ในระดับสูง โดยได้ค่าอัลฟาที่ระดับ 0.8844

ตาราง 3.3 ผลการทดสอบความเชื่อถือได้ของมาตรวัดทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อ ลักษณะของหน่วยปฏิบัติ

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ALPHA IF ITEM DELETED
1. จำนวนบุคลากรศูนย์ไม่เพียงพอทำให้ศูนย์ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้เต็มที่	3.7	3.7	1.0	10.0	0.8553
2. ศูนย์ประสบปัญหาเนื่องจากความสามารถของบุคลากรมีไม่เพียงพอ	4.4	3.5	1.0	10.0	0.8617
3. ผู้นำในศูนย์มีภารกิจในหน้าที่อื่นมากมาย ทำให้การดำเนินงานของศูนย์ต้องล่าช้าหรือไม่เป็นไปตามที่หวังได้ อย่างเต็มที่	3.9	3.3	1.0	10.0	0.8588
4. ผู้นำในศูนย์มีกิจกรรมและการติดตามผลการดำเนินงานของศูนย์อย่างสม่ำเสมอ	7.3	2.9	1.0	10.0	0.8767
5. ผู้นำของศูนย์มีปัญหาในการประสานงานขอความร่วมมือจากกลุ่มต่างๆ ในชุมชนและหน่วยงานราชการ	5.0	3.2	1.0	10.0	0.8730
6. เมื่อคณะกรรมการมีความคิดเห็นที่แตกต่าง อำนวยการตัดสินใจขาดอยู่ที่ประธานกรรมการศูนย์	5.5	3.5	1.0	10.0	0.8740
7. การเสนอความคิดเห็นในที่ประชุมเป็นสิ่งที่ต้องระมัดระวังไม่สามารถเสนอได้อย่างเต็มที่เนื่องจากอาจขัดแย้งกับผู้อื่นและมีปัญหาตามมาภายหลัง	5.4	3.3	1.0	10.0	0.8723

Alpha = 0.8844

6) ทักษะของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง (ESPCON)

ทักษะของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง หมายถึง ความคิดเห็นคณะกรรมการศูนย์ฯ ที่มีต่อสภาพของชุมชนอันเป็นที่ตั้งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ซึ่งเอื้อต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ โดยพิจารณาจาก (1) ความคิดเห็นหรือความร่วมมือของประชาชนในพื้นที่ต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ (2) ความคิดเห็นหรือความร่วมมือของผู้นำในพื้นที่ต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ (3) ความคิดเห็นหรือความร่วมมือของสถาบันภายในชุมชน กลุ่มผลประโยชน์ต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ (4) ความเพียงพอของทรัพยากรทางเศรษฐกิจที่มีอยู่ในพื้นที่ซึ่งช่วยผลักดันการดำเนินงานของศูนย์ฯ และ (5) ความต้องการในการจัดตั้งศูนย์ฯ ของประชาชนในหมู่บ้าน

มาตรวัดซึ่งใช้ในการวัดทักษะของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง นั้นประกอบด้วยข้อความเชิงบวกและเชิงลบทั้งสิ้น 7 ข้อความ ทั้งนี้โดยให้คณะกรรมการศูนย์ฯ แสดงความเห็นของตนต่อข้อความดังกล่าวโดยการให้คะแนน ตั้งแต่ 0 - 10 คะแนน

ในข้อความเชิงบวก

เกณฑ์การให้คะแนน: กรณีเห็นด้วยอย่างยิ่งให้ 10 คะแนน, ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งให้ 0 คะแนน

ในข้อความเชิงลบ

เกณฑ์การให้คะแนน: กรณีเห็นด้วยอย่างยิ่งให้ 0 คะแนน, ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งให้ 10 คะแนน

หลังจากนั้นนำคะแนนจากข้อความแต่ละข้อมารวมกัน แล้วนำมาหารด้วยจำนวนข้อทั้งหมด จำนวน 7 ข้อ โดยมีรายละเอียดของข้อความซึ่งใช้ในการทดสอบดังนี้

ด้านที่ 1 ความคิดเห็นหรือความร่วมมือของประชาชนในพื้นที่ต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ ประกอบด้วยข้อความที่ใช้ในการวัดทัศนคติเชิงลบ 2 ข้อความ ได้แก่

- (1) ประชาชนในหมู่บ้านไม่เห็นว่าการมีศูนย์ฯ จะช่วยเหลือชุมชนได้แต่อย่างใด
- (2) ในการจัดกิจกรรมของศูนย์ฯ ชาวบ้านมักไม่ให้ความร่วมมือเท่าใดนัก

ด้านที่ 2 ความคิดเห็นหรือความร่วมมือของผู้นำในพื้นที่ต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ
ได้แก่

(3) กลุ่มผู้นำในหมู่บ้านส่วนใหญ่แล้วไม่ให้ความสนใจและความร่วมมือในการ
ดำเนินงานของศูนย์ฯ เท่าใดนัก

ด้านที่ 3 ความคิดเห็นหรือความร่วมมือของสถาบันภายในชุมชน กลุ่มผลประโยชน์
ต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ โดยมีข้อความซึ่งใช้ในการวัด ดังนี้

(4) การดำเนินงานของศูนย์ฯ หลายครั้งประสบปัญหา เนื่องจากสถาบันที่มีภายใน
หมู่บ้าน เช่น วัด โรงเรียน หรือกลุ่มองค์กรต่างๆ ที่มีในหมู่บ้านไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร

ด้านที่ 4 ความเพียงพอของทรัพยากรทางเศรษฐกิจที่มีอยู่ในพื้นที่ซึ่งช่วยผลักดันการ
ดำเนินงานของศูนย์ฯ

(5) ประชาชนในหมู่บ้านไม่อยู่ในฐานะที่จะสามารถช่วยเหลือ บริจาคสิ่งของ เงิน
อาหาร เพื่อช่วยเหลือการดำเนินงานของศูนย์ฯ

ด้านที่ 5 ความต้องการในการจัดตั้งศูนย์ฯ ของประชาชนในหมู่บ้าน ประกอบด้วย
ข้อความเชิงบวกและเชิงลบ ดังนี้

(6) ศูนย์ฯ ในปัจจุบันนี้จัดตั้งขึ้นจากความต้องการของประชาชนในหมู่บ้าน
อย่างแท้จริง

(7) การดำเนินงานของศูนย์ฯ ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เพราะไม่ได้เกิดจาก
ความต้องการที่แท้จริงของชาวบ้านแต่แรกเริ่ม แต่เป็นเพียงการจัดตั้งขึ้นตามนโยบายของรัฐ
มาตรวัดนี้คำนวณจาก

$$ESPCON = \sum_{i=1}^7 ESPCON_i \quad \dots\dots(3.15)$$

การวิเคราะห์ความเชื่อถือได้ของมาตรวัดทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ค่อกิจกรรม
เพื่อให้การบังคับใช้มีผลจากเจ้าหน้าที่ของรัฐมีรายละเอียดของ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และค่า Alpha if item deleted รวมถึงค่า Alpha รวมของมาตรวัด ดังปรากฏใน
ตาราง 3.4

ตาราง 3.4 ผลการทดสอบความเชื่อถือได้ของมาตรวัดทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ เจื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ALPHA IF ITEM DELETED
1.ประชาชนในหมู่บ้านไม่เห็นว่าการมีศูนย์จะช่วยเหลือชุมชนได้แต่อย่างใด	5.2	3.5	1.0	10.0	0.8306
2.ในการจัดกิจกรรมของศูนย์ชาวบ้านมักไม่ให้ความร่วมมือเท่าใดนัก	4.9	3.7	1.0	10.0	0.8289
3.กลุ่มผู้นำในหมู่บ้านส่วนใหญ่แล้วไม่ให้ความสนใจและความร่วมมือในการดำเนินงานของศูนย์เท่าใดนัก	4.2	3.2	1.0	10.0	0.8311
4.การดำเนินงานของศูนย์หลายครั้งประสบปัญหาเนื่องจากสถาบันที่มีภายในหมู่บ้านเช่น วัด โรงเรียน หรือกลุ่มองค์กรต่างๆที่มีในหมู่บ้านไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร	3.8	3.2	1.0	10.0	0.8315
5.ประชาชนในหมู่บ้านไม่อยู่ในฐานะที่จะสามารถช่วยเหลือบริจาค สิ่งของ เงิน อาหาร เพื่อช่วยเหลือการดำเนินงานของศูนย์ได้	4.9	3.8	1.0	10.0	0.8308
6.ศูนย์ในปัจจุบันนี้จัดตั้งขึ้นจากความต้องการของประชาชนในหมู่บ้านอย่างแท้จริง	6.6	3.5	1.0	10.0	0.8606
7.การดำเนินงานของศูนย์ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรเพราะไม่ได้เกิดจากความต้องการของชาวบ้านแต่แรกเริ่มแต่เป็นเพียงการจัดตั้งขึ้นตามนโยบายของรัฐ	4.4	3.2	1.0	10.0	0.8609

Alpha = 0.8607

จากตาราง 3.4 ผลจากการทดสอบความเชื่อถือได้ของมาตรวัดทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อเจื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของชุมชน พบว่ามีความเชื่อถือได้ของมาตรวัดอยู่ในระดับสูง โดยได้ค่าอัลฟาที่ระดับ 0.8607

7) ทักษะของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน (ATTVWC)

ทักษะของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน หมายถึง ความคิดเห็นคณะกรรมการศูนย์ฯ ที่มีต่อนโยบายในการจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

มาตรวัดซึ่งใช้ในการวัดทักษะของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำบ้านนั้นประกอบด้วยข้อความเชิงลบทั้งสิ้น 7 ข้อความ ทั้งนี้โดยให้คณะกรรมการศูนย์ฯ แสดงความเห็นของคนต่อข้อความดังกล่าวโดยการให้คะแนน ตั้งแต่ 0 – 10 คะแนน

เกณฑ์การให้คะแนน: โดยกรณีที่คณะกรรมการศูนย์ฯ เห็นด้วยอย่างยิ่งกับข้อความให้ “0” คะแนน, ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งให้ “10” คะแนน

รายละเอียดของข้อความซึ่งใช้ในการวัดมีดังนี้

(1) แม้ว่าจะไม่มีการจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านในหมู่บ้านชาวบ้านก็ไม่เดือดร้อนแต่อย่างใด

(2) ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำบ้านนั้นโดยแท้จริงแล้วก็ไม่สามารถเป็นที่พึ่งให้กับชาวบ้านได้ ยามประสบปัญหาความเดือดร้อน

(3) นโยบายตลอดจนวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งศูนย์ฯ นั้นเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ที่จะสามารถปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ส่วนราชการคาดหวัง

(4) ชาวบ้านในหมู่บ้านสามารถสอดคล้องดูแลและมีความสามารถเพียงพอที่จะจัดการช่วยเหลือตนเอง โดยไม่จำเป็นต้องจะต้องมีการจัดตั้งศูนย์ฯ

(5) ความหวังที่จะให้ศูนย์ฯ เป็นองค์กรของประชาชนนั้นเป็นสิ่งที่เป็นไปได้

(6) การจัดตั้งศูนย์ฯ ไม่น่าจะก่อให้เกิดประโยชน์อะไรมากนัก เพราะปัจจุบันก็มีองค์กรอื่นๆ ที่เข้ามาดูแลทุกข์สุขชาวบ้านในหมู่บ้านได้ดีกว่า

(7) การที่จะมีหรือไม่มีศูนย์ฯ นั้นเป็นสิ่งที่มีความเท่ากัน เพราะไม่ได้ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ชาวบ้านเท่าใดนัก

มาตรวัดนี้คำนวณจาก

7

$$\text{ATTVWC} = \sum_{i=1} \text{ATTVWC}_i \quad \dots\dots(3.16)$$

ตาราง 3.5 ผลการทดสอบความเชื่อถือได้ของมาตรวัดทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อศูนย์
สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่าต่ำ สุด	ค่าสูง สุด	ALPHA IF ITEM DELETED
1.แม้ว่าจะไม่มีการจัดตั้งศูนย์ในหมู่บ้านชาวบ้านก็ไม่มีความคิดเห็นแต่อย่างใด	4.9	3.5	1.0	10.0	0.8954
2.ศูนย์นั้นโดยแท้จริงแล้วก็ไม่สามารถเป็นไให้กับชาวบ้านยามประสบปัญหาความคิดเห็น	4.5	3.5	1.0	10.0	0.8869
3.นโยบายตลอดจนวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งศูนย์นั้นเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ที่จะสามารถปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ส่วนราชการคาดหวัง	4.6	3.3	1.0	10.0	0.8924
4.ชาวบ้านในหมู่บ้านสามารถสอดส่องดูแลและมีความสามารถเพียงพอที่จะจัดการช่วยเหลือกันเองในหมู่บ้าน โดยไม่จำเป็นต้องมีการจัดตั้งศูนย์	4.1	3.3	1.0	10.0	0.8927
5.ความหวังที่จะให้ศูนย์นั้นเป็นองค์กรของประชาชนนั้นเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้	4.1	3.4	1.0	10.0	0.8938
6.การจัดตั้งศูนย์ไม่น่าจะก่อให้เกิดประโยชน์อะไรมากนักเพราะปัจจุบันก็มีองค์กรอื่นๆ ในหมู่บ้านที่เข้ามาดูแลทุกข์สุขชาวบ้านได้ดีกว่า	3.4	3.4	1.0	10.0	0.8763
7.การที่จะมีหรือไม่มีศูนย์นั้นก็เป็นสิ่งที่มีค่าเท่ากันเพราะไม่ได้ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ชาวบ้านเท่าใดนัก	2.9	3.0	1.0	10.0	0.8880

Alpha = 0.9046

จากตาราง 3.5 พบว่ามาตรวัดทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ที่มีต่อศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านนั้นได้ค่าอัลฟา 0.9037 ซึ่งมีความเชื่อถือได้ของมาตรวัดอยู่ในระดับสูง

8) ความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน (EMPVWC)

ความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน หมายถึง สักยภาพหรือความสามารถในการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านในฐานะขององค์กรประชาชน ซึ่งนอกจากจะมีความสามารถในการดำเนินงานแล้ว การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานนับเป็นคุณสมบัติที่สำคัญอีกประการหนึ่ง โดยพิจารณาจากตัวบ่งชี้ 4 ด้าน ได้แก่ (1) ความสามารถและความทั่วถึงในการปฏิบัติการกิจของศูนย์ฯ ใน 4 ด้าน (2) การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ (3) ความสามารถในการบริหารกองทุนศูนย์ฯ และ (4) ระบบการบริหารของศูนย์ฯ โดยมีรายละเอียดในแต่ละตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการศึกษาดังนี้

1.1) ความสามารถและความทั่วถึงในการปฏิบัติการกิจของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน (CAP)

ความสามารถและความทั่วถึงในการปฏิบัติการกิจของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านโดยพิจารณาความสามารถในการปฏิบัติการกิจทั้ง 4 ด้านตามที่กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ได้กำหนดไว้ ได้แก่

(1) กิจกรรมด้านการสงเคราะห์และฟื้นฟู ประกอบด้วยกิจกรรมย่อย 5 กิจกรรม ได้แก่

(1.1) การสงเคราะห์ช่วยเหลือกันและกันในหมู่บ้าน

(1.2) การจัดสวัสดิการสงเคราะห์เด็ก

(1.3) การจัดสวัสดิการสงเคราะห์สตรี

(1.4) การจัดสวัสดิการสงเคราะห์ผู้ยากไร้

(1.5) การจัดสวัสดิการสงเคราะห์คนชรา

(2) กิจกรรมด้านการพัฒนาคุ้มครองป้องกัน

(2.1) การประชาสัมพันธ์สิทธิและหน้าที่ผู้ใช้แรงงาน

(2.2) การเผยแพร่โครงการช่วยเหลือแรงงาน หญิง และเด็ก

(2.3) การเผยแพร่ความรู้เรื่องประกันสังคม

(2.4) การเผยแพร่ความรู้เรื่องสิทธิพึงได้รับจากการประกันสังคม

(3) กิจกรรมด้านการยกระดับคุณภาพชีวิต

(3.1) การประชาสัมพันธ์ตำแหน่งงานว่าง

หลอกหลวง

(3.2) การประชาสัมพันธ์ป้องกันการหลอกหลวงแรงงานและการแจ้งเบาะแสการ

(3.3) การลงทะเบียนผู้ว่างงานและต้องการมีงานทำ

(3.4) การแนะนำอาชีพที่เหมาะสมให้แก่ประชาชน

(3.5) การส่งเสริมการประกอบอาชีพโดยการให้การกู้ยืมเงินทุน

(3.6) โครงการสำหรับผู้ว่างงาน

(3.7) การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการฝึกอาชีพ การยกระดับฝีมือแรงงาน

(3.8) การสำรวจความต้องการฝึกอาชีพ

(3.9) การรับสมัครผู้ต้องการฝึกอาชีพ

(4) ด้านสถิติข้อมูล

(4.1) การทำทะเบียนผู้ประสบความเดือดร้อน

(4.2) การทำทะเบียนผู้ว่างงานและต้องการทำงาน

(4.3) การทำทะเบียนผู้ต้องการฝึกอาชีพและผู้ต้องการพัฒนาฝีมือแรงงาน

(4.4) การจัดทำข้อมูล สสค.1 (สวัสดิการสังคมระดับครัวเรือน)

(4.5) การจัดทำข้อมูล ทรศ.1 (ทะเบียนแรงงานและสวัสดิการสังคม)

(4.6) การปรับปรุงข้อมูลข้างต้นให้ทันสมัย

(4.7) การนำข้อมูลข้างต้นไปใช้ประโยชน์

ตัวบ่งชี้ความสามารถในการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ฯ สามารถแสดงในรูปสมการ

ดังนี้

$$CAP = \frac{PC}{25} \times 100 \quad \dots\dots\dots (3.17)$$

25

ในที่นี้

CAP = ความสามารถในการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ฯ สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

PC = คะแนนการปฏิบัติกิจกรรมในแต่ละด้าน

เกณฑ์การให้คะแนน: หากศูนย์ฯ ใดมีการดำเนินกิจกรรมดังที่กล่าวมาข้างต้น จะให้กิจกรรมละ “1” คะแนน, หากไม่มีการดำเนินกิจกรรมให้ “0” คะแนน กิจกรรมทั้งสิ้นมี 25 กิจกรรม ดังนั้นก็จะมีคะแนนเต็ม 25 คะแนน

เมื่อได้คะแนนรวมของการดำเนินกิจกรรมด้านต่างๆ แล้ว จะนำคะแนนรวมมาหารด้วย 25 และ คูณด้วย 100 เพื่อปรับคะแนนที่ได้ให้เป็นอัตราส่วนเพื่อปรับฐานคะแนนให้เท่ากับ 100 และนำค่าที่ได้ไปรวมกับตัวบ่งชี้อื่น

1.2) การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ (PAR)

การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรในฐานะขององค์กรประชาชนนี้ประกอบด้วยขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของประชาชน 7 ขั้นตอน ได้แก่

- (1) การมีส่วนร่วมในการค้นคว้าปัญหา
- (2) การมีส่วนร่วมในการวางนโยบายแผนงาน
- (3) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการใช้ทรัพยากร
- (4) การมีส่วนร่วมในการลงทุน
- (5) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผนงานนโยบาย
- (6) การมีส่วนร่วมในการควบคุม ติดตาม ประเมินผล
- (7) การมีส่วนร่วมในฐานะของผู้ได้รับประโยชน์

เกณฑ์การให้คะแนน: หากชั้นใดประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้วยให้ “1” คะแนน และหากในชั้นใดประชาชนไม่ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานเลยให้ “0” คะแนน
ตัวบ่งชี้การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ สามารถแสดงในรูปแบบสมการดังนี้

$$PAR = \frac{PP}{7} \times 100 \quad \dots\dots\dots (3.18)$$

ในที่นี้

PAR = การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ

PP = คะแนนการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ

หลังจากนั้นนำคะแนนที่ได้มารวมกัน โดยมีคะแนนเต็ม 7 คะแนน เมื่อได้คะแนนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของศูนย์ฯ แล้ว นำมาหาร 7 และคูณ 100 เพื่อปรับให้เป็นฐานร้อย แล้วนำไปรวมกับค่าจากตัวบ่งชี้ ในด้านอื่นๆ ต่อไป

1.3) ความสามารถในการบริหารกองทุนศูนย์ฯ (FUND)

ความสามารถในการบริหารกองทุนศูนย์ฯ สามารถพิจารณาจากจำนวนเงินที่เพิ่มขึ้นของเงินกองทุนศูนย์ฯสงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ซึ่งเป็นจำนวนเงินที่ได้หลังจากนำไปหักเงินกองทุนศูนย์ฯ ที่กระทรวงแรงงานและสวัสดิการได้ให้ไว้เป็นกองทุนประเดิมจำนวน 12,500 บาท จำนวนเงินที่เพิ่มขึ้นนี้สามารถแสดงถึงความสามารถของศูนย์ฯ

ตัวบ่งชี้ความสามารถในการบริหารกองทุนศูนย์ฯ นั้นสามารถแสดงในรูปของสมการดังนี้

$$FUND = \frac{MON}{100,000} \times 100 \quad \dots\dots\dots (3.19)$$

ในที่นี้

FUND = ความสามารถในการบริหารเงินกองทุนศูนย์ฯ

MON = จำนวนเงินที่เพิ่มขึ้นของกองทุนศูนย์ฯ

เกณฑ์การให้คะแนน: นำเงินกองทุนศูนย์ฯ ซึ่งมีอยู่ ณ.ปัจจุบันหักออกจาก จำนวนเงินที่ได้รับการสนับสนุนซึ่งมีอยู่แต่เดิมจำนวน 12,500 บาท หลังจากนั้นนำจำนวนเงินดังกล่าวไปหารด้วย 100,000 และนำไปคูณ 100 เพื่อปรับฐานให้สามารถนำไปรวมกับตัวบ่งชี้อื่นได้ อย่างไรก็ตามก็ดี ดัชนีซึ่งใช้ในการคำนวณนี้ยังมีข้อจำกัดว่าจำนวนเงินที่เพิ่มขึ้นของกองทุนนั้นจะต้องมีจำนวนไม่เกิน 100,000 บาท ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ไม่มีจำนวนเงินกองทุนศูนย์ฯ ของศูนย์ฯ ใดที่เพิ่มขึ้นเกิน 100,000 บาทแต่อย่างใด

1.4) ระบบการบริหารของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน (MNG)

ระบบการบริหารของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านนั้นพิจารณาจากระบบการดำเนินงานของศูนย์ฯ จาก

- (1) มีการจัดประชุมพิจารณาบริการด้านแรงงานและสวัสดิการสังคมอย่างสม่ำเสมอ
- (2) มีการจัดกิจกรรมด้านแรงงานและสวัสดิการสังคมอย่างสม่ำเสมอ
- (3) มีการแบ่งหน้าที่ของคณะกรรมการศูนย์ฯ แต่ละคนอย่างชัดเจน
- (4) มีคณะกรรมการศูนย์ฯ ผลัดเปลี่ยนมาปฏิบัติงานทุกสัปดาห์
- (5) มีการแต่งตั้งคณะกรรมการศูนย์ฯ คนหนึ่งเพื่อประสานงานกับ อบค. และ

แรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัด

ตัวบ่งชี้ระบบการบริหารของของศูนย์ฯ นี้สามารถแสดงในรูปสมการดังนี้

$$MNG = \frac{PM}{5} \times 100 \quad \dots\dots\dots (3.20)$$

ในที่นี้

MNG = ระบบการบริหารของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

PM = คะแนนการจัดระบบการดำเนินงานของศูนย์ฯ

เกณฑ์การให้คะแนน: หากศูนย์ฯ มีการดำเนินงานในลักษณะข้างต้นจะให้ “1” คะแนน, แต่หากไม่มีการดำเนินงานให้ “0” คะแนน ซึ่งระบบการบริหารของศูนย์ฯ นี้มีคะแนนเต็มทั้งสิ้น 5 คะแนน หลังจากได้คะแนนในการจัดระบบการดำเนินงานของศูนย์ฯ แล้ว นำไปหารด้วยคะแนนเต็ม 5 และคูณด้วย 100 เพื่อเป็นการปรับฐาน

จากตัวบ่งชี้ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ความสามารถในการดำเนินกิจกรรม การมีส่วนร่วมของประชาชน ความสามารถในการบริหารกองทุนศูนย์ฯ และระบบการบริหารของศูนย์ฯ นำมารวมกันเป็นความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน โดยสามารถแสดงในรูปสมการ ดังนี้

$$EMPVWC = \frac{CAP + PAR + FUND + MNG}{4} \quad \dots\dots\dots (3.21)$$

4

ในที่นี้

EMPVWC = ความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

CAP = ความสามารถในการดำเนินกิจกรรมของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

PAR = การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ

FUND = ความสามารถในการบริหารเงินกองทุนศูนย์ฯ

MNG = ระบบการบริหารของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

โดยนำค่าอัตราส่วนร้อยละจากตัวบ่งชี้ทั้ง 4 ด้านมารวมกัน และนำไปหารด้วย 4 เพื่อให้ได้คะแนนเต็ม 100 คะแนน ซึ่งบ่งชี้ระดับความเข้มแข็งของศูนย์ฯ นั้นสามารถแสดงในแต่ละศูนย์ฯ

3.4.2 การนิยามปฏิบัติการและการสร้างมาตรวัดซึ่งใช้ในการศึกษาตัวแบบปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

ตัวแบบปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านนั้น ประกอบด้วยตัวแปรอิสระจำนวนทั้งสิ้น 7 ตัว โดยตัวแปรที่ 1-4 เป็นสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของประชากร ได้แก่ (1) ระดับการศึกษา (2) รายได้ครัวเรือนต่อปี (3) รายได้ส่วนบุคคลต่อเดือน (4) สถานภาพการดำรงตำแหน่งในชุมชน (5) ความรู้ของประชาชนเกี่ยวกับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน และ (6) การได้รับบริการจากศูนย์ฯ ส่วนตัวแปรตามซึ่งใช้ในการศึกษาได้แก่ (8) ความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน โดยมีรายละเอียดของนิยามปฏิบัติการและมาตรวัดซึ่งใช้ในการศึกษา ดังนี้

1) สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของประชากร

สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม หมายถึง คุณลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ระดับการศึกษา รายได้ครัวเรือนต่อปี รายได้ส่วนบุคคลต่อเดือน และสถานภาพการดำรงตำแหน่งในชุมชน

โดยสามารถแสดงข้อคำถามได้ดังต่อไปนี้

- (1) ท่านจบการศึกษาระดับใด
- (2) ท่านมีรายได้ครัวเรือนต่อปีเท่าใด
- (3) ท่านมีรายได้ส่วนบุคคลต่อเดือน
- (4) ท่านดำรงตำแหน่งใดในองค์กร หรือกลุ่มในระดับท้องถิ่นหรือไม่ ถ้ามีโปรดระบุ

จากข้อคำถามข้างต้นนั้นในส่วนของการศึกษาจะนับเป็นระยะเวลาปีที่ใช้ในการศึกษา และในส่วน of สถานภาพการดำรงตำแหน่งในชุมชนนั้นนับจากจำนวนตำแหน่งซึ่งประชาชน ดำรงอยู่

2) ความรู้ของประชาชนเกี่ยวกับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน (KNOW)

ความรู้ของประชาชนเกี่ยวกับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน หมายถึง การที่ บุคคลรู้จัก รับทราบถึงบทบาทหน้าที่ของศูนย์ฯ และความสัมพันธ์ของประชาชนที่มีต่อศูนย์ สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

เกณฑ์การให้คะแนน: กรณีตอบถูกให้ “1” คะแนน, กรณีตอบไม่ทราบ หรือ ผิดให้ “0” คะแนน โดยมีคะแนนเต็มทั้งสิ้น 4 คะแนน

คำถามซึ่งใช้ในการวัดความรู้ของประชาชนเกี่ยวกับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านนี้ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 4 ข้อ ดังนี้

- (2.1) ในหมู่บ้านของท่านมีการจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านหรือไม่
- (2.2) ท่านคิดว่าศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านมีหน้าที่อย่างไรในหมู่บ้าน
- (2.3) ท่านคิดว่าท่านมีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎร ประจำหมู่บ้านหรือไม่
- (2.4) ท่านคิดว่าท่านเป็นผู้ที่ได้รับประโยชน์คนหนึ่งจากการดำเนินงานของ ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านหรือไม่

หลังจากนั้นนำคะแนนจากแต่ละข้อมารวมกัน โดยมีคะแนนเต็ม 4 คะแนน มาตรฐานนี้คำนวณจาก

$$KNOW = \sum_{i=1}^4 KNOW_i \dots\dots(3.22)$$

จากสมการ 3.22 คะแนนของมาตรฐานวัดความรู้ของประชาชนเกี่ยวกับศูนย์สงเคราะห์ ราษฎรประจำหมู่บ้าน ได้มาจากผลรวมของคะแนนของรายการข้อคำถามเกี่ยวกับความรู้ 4 ข้อ รวมกัน

3) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน (PART)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน หมายถึง การที่ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ใน 7 ชั้น

เกณฑ์การให้คะแนน: หากประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในชั้นใดชั้นหนึ่งให้ “1” คะแนน หากไม่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานให้ “0” คะแนน โดยมีคะแนนเต็ม 7 คะแนน

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน สามารถทั้ง 7 ชั้น นั้นมีข้อคำถามซึ่งใช้ในการวัดดังนี้

- (1) ท่านเคยนำเสนอปัญหาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านด้านต่างๆ แก่คณะกรรมการศูนย์ฯ เพื่อให้เข้าไปดำเนินการ หรือไม่
 - (2) ท่านเคยเข้าไปร่วมวางแผน กิจกรรม การดำเนินงานของศูนย์ฯ หรือไม่
 - (3) ท่านเคยเข้าร่วมกับการตัดสินใจของคณะกรรมการศูนย์ฯ ในการใช้ทรัพยากร เช่น เงินกองทุนในการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ฯ หรือไม่
 - (4) ท่านเคยบริจาคเงิน สิ่งของ การช่วยเหลือในรูปแบบแรง แก่ศูนย์ฯ หรือไม่
 - (5) เมื่อศูนย์ฯ ได้ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ท่านได้เข้าไปร่วมดำเนินกิจกรรมเหล่านี้ด้วยหรือไม่
 - (6) ท่านสนใจเข้าไปซักถามติดตามคณะกรรมการศูนย์ฯ เกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ฯ หรือไม่
 - (7) ท่านเคยได้รับบริการจากการดำเนินงานของศูนย์ฯ หรือไม่
- มาตรวัดนี้คำนวณจาก

$$PART = \sum_{i=1}^7 PART_i \quad \dots\dots\dots(3.23)$$

จากสมการ 3.23 คะแนนของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน (PART) ได้มาจากผลรวมของรายการข้อคำถามทุกข้อรวมกัน

4) การได้รับบริการจากศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน (SERVICE)

การได้รับบริการจากศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน หมายถึง การที่ประชาชนได้รับบริการจากศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านในหมู่บ้านของตนจากกิจกรรมในด้านต่างๆ ที่ศูนย์ฯ ได้จัดทำขึ้น โดยประกอบด้วยกิจกรรม 4 ด้าน ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

เกณฑ์การให้คะแนน: กรณีที่ประชาชนเคยได้รับบริการในกิจกรรมใดหนึ่งให้ “1” คะแนน, และกรณีที่ประชาชนไม่เคยได้รับการบริการจากกิจกรรมให้ “0” คะแนน

การได้รับบริการจากศูนย์ฯ จากกิจกรรมรวมทั้ง 4 ด้าน จำนวน 23 กิจกรรม ดังนั้นจึงมีคะแนนเต็มการได้รับบริการจากศูนย์ฯ 23 คะแนน

(1) การได้รับบริการกิจกรรมด้านการสงเคราะห์และฟื้นฟู ประกอบด้วยกิจกรรมย่อย 5 กิจกรรม ได้แก่

(1.1) รับการสงเคราะห์ในรูปของช่วยเหลือกันและกันในหมู่บ้าน

(1.2) รับการจัดสวัสดิการสงเคราะห์เด็ก

(1.3) รับการจัดสวัสดิการสงเคราะห์สตรี

(1.4) รับการจัดสวัสดิการสงเคราะห์ผู้ยากไร้

(1.5) รับการจัดสวัสดิการสงเคราะห์คนชรา

(2) การได้รับบริการกิจกรรมด้านการพัฒนาคุ้มครองป้องกัน

(2.1) รับทราบการประชาสัมพันธ์สิทธิและหน้าที่ผู้ใช้แรงงาน

(2.2) รับทราบการเผยแพร่โครงการช่วยเหลือแรงงาน หญิง และเด็ก

(2.3) รับทราบการเผยแพร่ความรู้เรื่องประกันสังคม

(2.4) รับทราบการเผยแพร่ความรู้เรื่องสิทธิพึงได้รับจากการประกันสังคม

(3) การได้รับกิจกรรมด้านการยกระดับคุณภาพชีวิต

(3.1) รับทราบการประชาสัมพันธ์ตำแหน่งงานว่าง

(3.2) รับทราบการประชาสัมพันธ์ป้องกันการหลอกลวงแรงงานและการแจ้ง

เบาะแสการหลอกลวง

(3.3) รับทราบการลงทะเบียนผู้ว่างงานและต้องการมีงานทำ

(3.4) รับทราบการแนะนำอาชีพที่เหมาะสมให้แก่ประชาชน

(3.5) รับทราบการส่งเสริมการประกอบอาชีพโดยการให้การกู้ยืมเงินทุน

(3.6) รับบริการจากโครงการสำหรับผู้ว่างงาน

(3.7) รับทราบการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการฝึกอาชีพ การยกระดับฝีมือแรงงาน

- (3.8) ได้รับการสำรวจความต้องการฝึกอาชีพ
- (3.9) ได้ยื่นความต้องการต่อศูนย์ฯ ในฐานะผู้ต้องการฝึกอาชีพ
- (4) การได้รับบริการด้านสถิติข้อมูล
 - (4.1) ได้รับการสำรวจข้อมูลทะเบียนผู้ประสบความเดือดร้อน
 - (4.2) ได้รับการสำรวจข้อมูลทะเบียนผู้ว่างงานและต้องการทำงาน
 - (4.3) ได้รับการสำรวจข้อมูลทะเบียนผู้ต้องการฝึกอาชีพและผู้ต้องการพัฒนาฝีมือแรงงาน
 - (4.4) ได้รับการสำรวจข้อมูล สสค.1 (สวัสดิการสังคมระดับครัวเรือน)
 - (4.5) ได้รับการสำรวจข้อมูล ทรส.1 (ทะเบียนแรงงานและสวัสดิการสังคม)

ฝีมือแรงงาน

ตัวบ่งชี้ความสามารถในการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ฯ สามารถแสดงในรูปสมการ

ดังนี้

$$SERVICE = \sum_{i=1}^{23} SERVICE_i \quad \dots\dots(3.24)$$

5) ความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน (SATIS)

ความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน หมายถึง ความรู้สึกพึงพอใจของประชาชนในการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านซึ่งตั้งอยู่ในหมู่บ้านของคนต่อการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ฯ ทั้ง 4 ด้าน

เกณฑ์การให้คะแนน: ความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของศูนย์ฯ นั้น วัดโดยการให้ประชาชนประเมินความพึงพอใจของคนต่อการปฏิบัติงานของศูนย์ฯ ในแต่ละด้าน ด้วยคะแนนตั้ง 0-10 คะแนน ดังนั้นคะแนนเต็มของความพึงพอใจทั้ง 4 ด้านรวมกันจะมีคะแนนเต็มทั้งสิ้น 40 คะแนน

หลังจากนั้นนำคะแนนความพึงพอใจในการปฏิบัติของศูนย์ฯ ทั้ง 4 ด้าน มารวมกัน และหารด้วย 4 เพื่อให้ได้คะแนนเต็มสิบ ดังนั้น ความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของศูนย์ฯ มีคะแนนเต็ม 10

โดยข้อคำถามซึ่งใช้ในการวัดมีดังนี้

(1) จากการดำเนินงานของศูนย์ฯ ในด้านการสงเคราะห์และฟื้นฟู ท่านมีความพึงใจต่อการปฏิบัติงานของศูนย์ฯ ในระดับใด

(2) จากการดำเนินงานของศูนย์ฯ ในด้านการพัฒนาคุ้มครองป้องกัน ท่านมีความพึงใจต่อการปฏิบัติงานของศูนย์ฯ ในระดับใด

(3) จากการดำเนินงานของศูนย์ฯ ในด้านการยกระดับคุณภาพชีวิต ท่านมีความพึงใจต่อการปฏิบัติงานของศูนย์ฯ ในระดับใด

(4) จากการดำเนินงานของศูนย์ฯ ในด้านการสำรวจสถิติข้อมูล ท่านมีความพึงใจต่อการปฏิบัติงานของศูนย์ฯ ในระดับใด

$$\text{SATIS} = \frac{\text{SATIS1} + \text{SATIS2} + \text{SATIS3} + \text{SATIS4}}{4} \quad \dots\dots\dots (3.25)$$

ในที่นี้

SATIS = ความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของศูนย์ฯ

SATIS1 = ความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของศูนย์ฯ ในด้านการสงเคราะห์และฟื้นฟู

SATIS2 = ความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของศูนย์ฯ ในด้านการพัฒนาคุ้มครองป้องกัน

SATIS3 = ความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของศูนย์ฯ ในด้านการยกระดับคุณภาพชีวิต

SATIS4 = ความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของศูนย์ฯ ในด้านสถิติข้อมูล

3.5 คุณลักษณะของประชากรที่ศึกษา

ประชากรซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายในการศึกษานี้แบ่งออกเป็น 2 ระดับตามกรอบแนวคิดซึ่งใช้ในการศึกษา โดยประกอบด้วยคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน และประชาชนในพื้นที่ซึ่งมีการดำเนินงานของศูนย์ฯ โดยมีรายละเอียดของคุณลักษณะของแต่ละกลุ่มเป้าหมายดังนี้

3.5.1 คุณลักษณะของคณะกรรมการศูนย์ส่งเสริมสหกรณ์รายหมู่บ้าน

คณะกรรมการศูนย์ส่งเสริมสหกรณ์รายหมู่บ้านซึ่งเป็นประชากรกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาที่นี้มีจำนวนทั้งสิ้นจำนวน 50 คน จากศูนย์ส่งเสริมสหกรณ์รายหมู่บ้านซึ่งมีระดับความเข้มแข็งที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งมีคุณลักษณะในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

ตาราง 3.6 ลักษณะทั่วไปของคณะกรรมการศูนย์ส่งเสริมสหกรณ์รายหมู่บ้าน (จำนวน 50 คน)

ลักษณะของคณะกรรมการศูนย์ฯ	อัตราร้อยละ
เพศชาย	78.0
อายุ (ปี)	
20-39	28.0
40-49	30.0
50-59	34.0
60 ปีขึ้นไป	8.0
ระดับการศึกษา	
ประถมศึกษาปีที่ 4	4.0
ประถมศึกษาปีที่ 6	61.2
มัธยมศึกษาตอนต้น	8.2
มัธยมศึกษาตอนปลาย	18.4
อาชีวศึกษา	8.2
อาชีพ	
ชาวไร่/ชาวน	38.0
รับจ้างทั่วไป	26.0
ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว	22.0
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	6.0
อื่นๆ	8.0

ตาราง 3.6 ลักษณะทั่วไปของคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน (ต่อ)

ลักษณะของคณะกรรมการศูนย์ฯ	อัตราร้อยละ
รายได้ส่วนบุคคลต่อเดือน (บาท)	
2,999 ลงมา	6.2
3,000 – 5,999	43.8
6,000 – 9,999	18.8
10,000 – 14,999	12.5
15,000 – 19,999	6.2
20,000 ขึ้นไป	12.5
รายได้ครอบครัวต่อปี (บาท)	
10,000 – 49,999	20.0
50,000 – 99,999	30.0
100,000 – 149,999	24.0
150,000 – 199,999	8.0
200,000 ขึ้นไป	18.0
ทัศนคติต่อรายได้	
ไม่พอใช้	38.0
พอใช้	50.0
เหลือเก็บ	12.0
ตำแหน่ง	
ประธานกรรมการ	28.0
รองประธานกรรมการ	4.0
กรรมการ	52.0
เหรียญกษาปณ์	12.0
เลขานุการ	4.0

หมายเหตุ: อื่นๆ ได้แก่ รับราชการ ลูกจ้าง และเลี้ยงสัตว์

คณะกรรมการศูนย์ฯ ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาครั้งนี้ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 40 - 59 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ในด้านการประกอบอาชีพนั้น คณะกรรมการศูนย์ฯ ประกอบอาชีพเป็นชาวนา ไร่ ชาวนา เป็นจำนวนมากที่สุด รองลงมาได้แก่ อาชีพรับจ้างทั่วไป และ ค้าขาย หรือประกอบธุรกิจส่วนตัวตามลำดับ ในเรื่องของรายได้ของคณะกรรมการศูนย์ฯ นั้นคณะกรรมการศูนย์ฯ ส่วนใหญ่มีรายได้ส่วนบุคคลเดือนละ 3,000 - 5,999 บาท เป็นจำนวนมากที่สุด รองลงามีรายได้ในช่วง 6,000 - 9,999 บาท และสำหรับรายได้เฉลี่ยครัวเรือนต่อปีนั้น คณะกรรมการศูนย์ฯ มีรายได้เฉลี่ยต่อปีของครัวเรือนอยู่ในจำนวนระหว่าง 50,000 - 99,999 บาท เป็นจำนวนมากที่สุด รองลงมาอยู่ในช่วง 100,000 - 149,999 บาท และ 10,000 - 49,999 บาท ตามลำดับ ทั้งนี้คณะกรรมการศูนย์ฯ ส่วนใหญ่เห็นว่ารายได้ที่ตนได้รับอยู่ในระดับพอใช้ แต่อย่างไรก็ตามมีคณะกรรมการศูนย์ฯ เป็นจำนวนถึงร้อยละ 38 ที่เห็นว่ารายได้ของตนไม่พอเพียง คณะกรรมการศูนย์ฯ ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายในการศึกษา ส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งกรรมการศูนย์ฯ และดำรงตำแหน่งประธานกรรมการศูนย์ฯ รองลงมาตามลำดับ

3.5.2 คุณลักษณะของประชากรในพื้นที่บริการของศูนย์

คุณลักษณะของประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ได้แก่ สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชน โดยประชากรกลุ่มเป้าหมายในการศึกษามีจำนวนทั้งสิ้น 200 คน โดยมีรายละเอียดของสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ดังนี้

ตาราง 3.7 ลักษณะทั่วไปและสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชน

ลักษณะของประชาชน	อัตราร้อยละ
เพศหญิง	61.8
อายุ (ปี)	
15-29	16.0
30-39	29.0
40-49	14.0
50-59	16.5
60 ปีขึ้นไป	24.5

ตาราง 3.7 ลักษณะทั่วไปและสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชน (ต่อ)

ลักษณะของประชาชน	อัตราร้อยละ
อาชีพ	
ชาวไร่/ชาวนา	19.7
รับจ้างทั่วไป	24.7
ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว	21.2
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	21.2
อื่นๆ	14.2
ระดับการศึกษา	
ไม่ได้รับการศึกษา	9.2
ประถมศึกษาปีที่ 6	69.9
มัธยมศึกษาตอนต้น	10.2
มัธยมศึกษาตอนปลาย	6.5
อาชีวศึกษา	1.0
ปริญญาตรี	3.2
รายได้ส่วนบุคคลต่อเดือน (บาท)	
ไม่มีรายได้	6.9
100 - 2,999 บาท	22.4
3,000 - 5,999 บาท	43.7
6,000 - 9,999 บาท	12.1
10,000 - 14,999 บาท	8.0
15,000 บาทขึ้นไป	6.9

ตาราง 3.7 ลักษณะทั่วไปและสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชน (ต่อ)

ลักษณะของประชาชน	อัตราร้อยละ
รายได้ครอบครัวต่อปี	
10,000 – 49,999 บาท	36.0
50,000 – 99,999 บาท	25.0
100,000 – 149,999 บาท	13.5
150,000 – 199,999 บาท	5.5
200,000 บาทขึ้นไป	20.0
สถานภาพการดำรงตำแหน่งในชุมชน (ไม่มี = 0)	9.0

จากตาราง 3.7 ผลการศึกษาพบว่าประชาชนกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จบการศึกษาระดับประถมศึกษา โดยประชาชนซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายในการศึกษานั้น ประกอบอาชีพค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัวเป็นจำนวนมากที่สุด รองลงมาได้แก่อาชีพรับจ้างทั่วไปและไม่ได้ประกอบอาชีพตามลำดับ

ประชากรที่ศึกษาเกือบครึ่งหนึ่งมีรายได้ส่วนบุคคลเดือนละ 3,000 – 5,999 บาท และรองลงมาร้อยละ 22.4 มีรายได้เดือนละ 100 – 2,999 บาท ทั้งนี้มีประชาชนร้อยละ 7 ที่ไม่มีรายได้ ในส่วนของรายได้ครอบครัวต่อปีพบว่าร้อยละ 36 มีรายได้ อยู่ในระดับ 10,000 – 49,999 บาท และรองลงมาไม่มีรายได้อยู่ระหว่าง 50,000 – 99,999 บาท นอกจากนี้ยังพบว่าประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีการดำรงตำแหน่งใดใดในชุมชน

บทที่ 4

คุณลักษณะของปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎร ประจำหมู่บ้าน และความพึงพอใจของประชาชน

ในบทที่ 4 เป็นการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปและรายละเอียดเกี่ยวกับตัวแปรซึ่งใช้ในการศึกษาตัวแบบ 2 ตัวแบบได้แก่ (1) ตัวแบบปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน และ (2) ตัวแบบปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

ประชากรที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาประกอบด้วยประชากร 2 กลุ่ม ตามตัวแบบที่กำหนดไว้ข้างต้นได้แก่ (1) คณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านซึ่งใช้ในการศึกษาตัวแบบปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน และ (2) ประชาชนซึ่งอยู่ในพื้นที่บริการของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ซึ่งใช้ในการศึกษา ตัวแบบปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงานศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 คุณลักษณะของปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน และความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

การนำเสนอข้อมูลจากประชากรกลุ่มเป้าหมายแรกในการศึกษาซึ่งได้แก่ คณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ในที่นี้จะแบ่งการนำเสนอออกเป็นทั้งสิ้น 2 ประเด็น ได้แก่ คุณลักษณะของปัจจัยซึ่งส่งผลต่อความเข้มแข็งของศูนย์ฯ และความเข้มแข็งของศูนย์ฯ โดยมีหัวข้อในการนำเสนอประกอบด้วย (1) ปัญหาด้านทรัพยากรในการดำเนินงานของศูนย์ฯ (2) ความรู้ความเข้าใจของคณะกรรมการศูนย์ฯเกี่ยวกับศูนย์ฯ (3) ทักษะของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อความชัดเจนของนโยบายเกี่ยวกับศูนย์ฯ (4) ทักษะของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อกิจกรรม

- เพื่อการบังคับใช้มีผลจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ (5) ทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อลักษณะของหน่วยปฏิบัติ (6) ทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง (7) ทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน และ (8) ความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

ในลำดับต่อไปเป็นการนำเสนอข้อมูลตามประเด็นของตัวแปรซึ่งใช้ในการศึกษาตัวแบบปัจจัยที่ผลต่อความเข้มแข็งของศูนย์ฯ อันประกอบด้วยความเพียงพอของทรัพยากร ความรู้ของคณะกรรมการเกี่ยวกับศูนย์ฯ ทัศนคติของคณะกรรมการต่อความชัดเจนของนโยบาย กิจกรรม เพื่อให้การบังคับใช้มีผลของรัฐ ลักษณะของหน่วยปฏิบัติ เงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง และต่อศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

4.1.1 ปัญหาด้านทรัพยากรในการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

ทรัพยากรซึ่งใช้ในการสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านในครั้งนี้ประกอบด้วยทรัพยากรใน 3 ลักษณะ ดังนี้

ตาราง 4.1 ปัญหาด้านทรัพยากรของคณะกรรมการศูนย์ฯ

ประเด็น	อัตราส่วนร้อย
ปัญหาด้านทรัพยากร	
ปัญหาด้านเงินทุน (มี)	51.1
ปัญหาด้านเวลา (มี)	13.3
ปัญหาด้านอุปกรณ์ (มี)	42.2

การดำเนินงานของศูนย์ฯ ในประเด็นความเพียงพอของทรัพยากรอันประกอบด้วยเงินทุน เวลา และอุปกรณ์อำนวยความสะดวกนั้น จากการศึกษาพบว่าคณะกรรมการศูนย์ฯ ได้ประสบปัญหาในการดำเนินงานอันเนื่องมาจากความไม่พอเพียงในด้านเงินทุนมากที่สุด และปัญหาซึ่งคณะกรรมการศูนย์ฯ ประสบรองลงมาได้แก่ความไม่พอเพียงของอุปกรณ์อำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ ซึ่งใช้สนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์ฯ เช่น พาหนะซึ่งใช้ในการปฏิบัติงานเป็นต้น ทำให้การดำเนินงานของศูนย์ฯ ในบางครั้งไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มที่ อย่างไรก็ตามก็มีความเห็นของคณะกรรมการศูนย์ฯ ส่วนใหญ่มีได้ประสบปัญหาในเรื่องของระยะเวลา

4.1.2 ความรู้ความเข้าใจของคณะกรรมการศูนย์เกี่ยวกับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

ในการศึกษาความรู้ ความเข้าใจของคณะกรรมการศูนย์ฯ เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ และลักษณะการดำเนินงานของศูนย์ฯ นั้น ได้ทำการทดสอบความรู้ความเข้าใจของคณะกรรมการศูนย์ฯ ในประเด็น 7 ประเด็นดังนี้

ตาราง 4.2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และสูงสุดของความรู้ของคณะกรรมการเกี่ยวกับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

ตัวแปร	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
ความรู้เกี่ยวกับศูนย์ฯ (รวม)	7	3.2	1.6	1.0	6.0
ประชาชนในหมู่บ้าน ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับ การดำเนินงานของศูนย์ฯ แต่อยู่ในฐานะของผู้รับ บริการจากศูนย์เท่านั้น	1	0.4	0.5	0.0	1.0
ศูนย์ฯ เป็นเพียงตัวประสานงานระหว่างหน่วยงาน ราชการกับประชาชนที่เดือดร้อนเท่านั้น	1	0.2	0.4	0.0	1.0
บทบาทหน้าที่ของศูนย์ฯ คือการสงเคราะห์ผู้ยากไร้ คนชรา คนพิการ โดยการจัดหาสิ่งของบริจาคคน เหล่านี้เท่านั้น	1	0.2	0.4	0.0	1.0
ศูนย์ฯ จะสามารถดำเนินงานได้ต้องมีเงินกองทุนศูนย์เป็นจำนวนมาก คณะกรรมการจึงควรหา เงินให้ได้จำนวนมากเสียก่อนแล้วจึงดำเนินการ ช่วยเหลือประชาชนในหมู่บ้านได้	1	0.4	0.5	0.0	1.0
ศูนย์ฯ มีประโยชน์ก็เฉพาะคนยากไร้ในหมู่บ้านเท่านั้น ดังนั้นประชาชนในหมู่บ้านไม่จำเป็นต้องรับ ทราบการดำเนินงานของศูนย์ฯ	1	0.4	0.5	0.0	1.0
ในการดำเนินกิจกรรม ประธานกรรมการศูนย์ฯ เป็นผู้ตัดสินใจชี้ขาด	1	0.7	0.5	0.0	1.0
ศูนย์ฯ จะดำเนินกิจกรรมที่เป็นการแก้ไขปัญหาคณะ กรรมการเท่านั้น	1	0.6	0.5	0.0	1.0

ปัจจัยสำคัญประการต่อมาซึ่งใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ความรู้ความเข้าใจของคณะกรรมการศูนย์ฯ เกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ฯ เพื่อทราบถึงประสิทธิภาพในกระบวนการติดต่อสื่อสารจากระดับนโยบายจากหน่วยงานของรัฐมาสู่ภาคประชาชนซึ่งได้แก่คณะกรรมการศูนย์ฯ ซึ่งเป็นผู้นำนโยบายเกี่ยวกับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านไปปฏิบัติ

จากผลการศึกษาในตาราง 4.3 พบว่า คณะกรรมการศูนย์ฯ มีคะแนนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์ฯ โดยเฉลี่ย 3.2 จาก 7 คะแนนเต็ม ซึ่งอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ

เมื่อพิจารณาความรู้ของคณะกรรมการศูนย์ฯ ในประเด็นต่างๆ พบว่าสิ่งที่คณะกรรมการมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนไปมากที่สุดคือบทบาทหน้าที่ของศูนย์ฯ ซึ่งคณะกรรมการส่วนใหญ่เห็นว่าศูนย์ฯ นั้นเป็นเพียงตัวกลางที่คอยประสานงานระหว่างหน่วยงานราชการกับประชาชนที่เดือดร้อนเท่านั้น และศูนย์ฯ นั้นมีหน้าที่เพียงการสงเคราะห์ผู้ยากไร้ คนชรา คนพิการ โดยการจัดหาสิ่งของบริจาคแต่เพียงอย่างเดียว ส่วนความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนของคณะกรรมการศูนย์ฯ รองลงมาได้แก่ความเข้าใจที่ว่าประชาชนในหมู่บ้านไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านแต่อย่างใด แต่อยู่ในฐานะของผู้รับบริการจากศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านเท่านั้น อีกทั้งความเข้าใจที่ว่าภาระงานของศูนย์ฯ จะสามารถดำเนินงานได้ก็ต่อเมื่อมีเงินกองทุนศูนย์ฯ เป็นจำนวนมากเสียก่อน ดังนั้นคณะกรรมการศูนย์ฯ จึงจรรยาละคมเงินเข้ากองทุนศูนย์ฯ เป็นจำนวนมากเสียก่อนแล้วจึงสามารถดำเนินการเพื่อช่วยเหลือประชาชนในหมู่บ้านได้ และความเข้าใจที่ว่าศูนย์ฯ นั้นถูกจัดตั้งขึ้นก็เพื่อประโยชน์ของคนยากไร้ในหมู่บ้านเท่านั้นดังนั้นประชาชนในหมู่บ้านจึงไม่จำเป็นต้องรับทราบการดำเนินงานของศูนย์ฯ

ปัญหาความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนของคณะกรรมการศูนย์ฯ เกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ฯ ดังกล่าวได้สะท้อนผ่านภาพการดำเนินงานของศูนย์ฯ ซึ่งไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ทั้งนี้ส่วนหนึ่งมาจากการที่คณะกรรมการศูนย์ฯ มองศูนย์ฯ ในฐานะหน่วยงานย่อยซึ่งอยู่ในความดูแลของกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมมากกว่าจะมองศูนย์ฯ ในฐานะขององค์กรประชาชนซึ่งประชาชนในหมู่บ้านได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ฯ ทำให้คณะกรรมการศูนย์ฯ หวังความช่วยเหลือจากรัฐในลักษณะของการให้เปล่าจากหน่วยงานของรัฐ มากกว่าที่จะพยายามสร้างศูนย์สงเคราะห์ราษฎรให้สามารถเป็นองค์กรประชาชนซึ่งพึ่งพาตนเองในการดำเนินงานและการให้บริการในด้านต่างๆ แก่ประชาชนในหมู่บ้าน

อย่างไรก็ดีคณะกรรมการศูนย์ฯ ส่วนใหญ่มีความเข้าใจเป็นอย่างดี ในการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ฯ โดยเห็นว่าในการตัดสินใจในการดำเนินงานของศูนย์ฯ ประธานกรรมการศูนย์ฯ มิใช่ผู้ตัดสินใจขาด และการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ฯ มิใช่เป็นเพียงการดำเนินกิจกรรมใน

ลักษณะของการแก้ไขปัญหาลักษณะเฉพาะหน้า แต่เป็นการตัดสินใจร่วมกันระหว่างคณะกรรมการศูนย์ฯ และ การดำเนินกิจกรรมของศูนย์ฯ นั้นมิได้ดำเนินงานในลักษณะของการแก้ไขปัญหาลักษณะเฉพาะหน้าแต่เพียงอย่างเดียวแต่เป็น การแก้ไขปัญหาซึ่งมีอยู่ในชุมชนในระยะยาวด้วย

ในลำดับต่อไปเป็นการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าในค้ำต้นทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ในประเด็นต่างๆ จากข้อความซึ่งใช้ในการวัดทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ซึ่งได้ผ่านเกณฑ์การหาความเชื่อถือได้และความถูกต้อง จำนวนทั้งสิ้นรวม 35 ข้อความ สามารถแสดงค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุดและสูงสุดของแต่ละข้อความตามตารางข้างล่าง ทั้งนี้ในการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับข้อความเชิงทัศนคติในแต่ละปัจจัยนั้นในลำดับแรกของตารางทัศนคติจะนำเสนอคะแนนรวมของคะแนน ทัศนคติทั้ง 7 ข้อความซึ่งเป็นคะแนนรวมหลังจากที่ได้มีการกลับข้อความเชิงลบเป็นเชิงบวกแล้ว ส่วนคะแนนข้อความทัศนคติแต่ละข้อนั้น ในข้อความเชิงลบจะเป็นคะแนนที่ยังมิได้มีการกลับคะแนนจากข้อความเชิงลบเป็นเชิงบวกเพื่อความชัดเจนง่ายแก่การทำความเข้าใจ

4.1.3 ทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อความชัดเจนของนโยบายเกี่ยวกับศูนย์ สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

ในการศึกษาทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อความชัดเจนของนโยบายเกี่ยวกับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านนั้นประกอบด้วยข้อความทั้งสิ้น 7 ข้อความ โดยผลจากการศึกษาพบว่าคณะกรรมการศูนย์ฯ นั้นเห็นว่านโยบายเกี่ยวกับศูนย์ฯ นั้นยังไม่มีว่ความชัดเจนเท่าที่ควร

ปัญหาเกี่ยวกับความชัดเจนของนโยบายที่คณะกรรมการศูนย์ฯ ประสบมากที่สุดได้แก่ การที่หน่วยงานราชการนั้นมักจะบอกเพียงวัตถุประสงค์กว้างๆ แต่ไม่ให้รายละเอียด ข้อแนะนำในเรื่องของวิธีการในการดำเนินงานต่างๆ อย่างชัดเจนเพียงพอที่จะสามารถช่วย คณะกรรมการในการปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ใ้วางไว้ ส่วนปัญหาที่คณะกรรมการศูนย์ฯ ต้องประสบต่อมาอันเนื่องมาจากความชัดเจนของนโยบายที่มีไม่เพียงพอ เกิดจากการชี้แจงหรือเอกสารจากทางราชการเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ฯ ใ้ข้อมูลคำที่คลุมเครือยากแก่การทำความเข้าใจ และการที่คณะกรรมการต้องประสบปัญหาในการปฏิบัติงานเนื่องจากนโยบายจากทางราชการนั้นมักมิได้บอกรายละเอียดในเรื่องของการประสานงานรูปแบบต่างๆ กับหน่วยงานอื่นตามลำดับ

ส่วนปัญหาในลำดับรองไป ได้แก่ การที่วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งศูนย์ฯ นั้นขาดความชัดเจน, การชี้แจงจากทางราชการไม่ช่วยให้การปฏิบัติงานดีขึ้น เนื่องจากยังรู้สึกไม่เข้าใจ

อย่างเพียงพอ ส่วนปัญหาที่คณะกรรมการศูนย์ประสานน้อยที่สุดในประเด็นของความไม่ชัดเจนนั้น คือความคลุมเครือในเรื่องกฎระเบียบเกี่ยวกับเงินกองทุนศูนย์ฯ ออกมาใช้

ตาราง 4.3 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และสูงสุดของทัศนคติของคณะกรรมการต่อความชัดเจนของนโยบาย

ตัวแปร	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
ทัศนคติต่อความชัดเจนของนโยบาย (รวม)	10	4.5	2.1	1.4	9.4
เอกสารและการชี้แจงจากทางราชการยากแก่การทำความเข้าใจ	10	6.0	3.0	1.0	10.0
วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งศูนย์ฯ ขาดความชัดเจน	10	5.7	3.3	1.0	10.0
หน่วยราชการมิให้รายละเอียดในการดำเนินงานอย่างชัดเจนพอที่จะสามารถไปปฏิบัติได้	10	6.1	3.2	1.0	10.0
หน่วยราชการมักมิได้บอกรายละเอียดเกี่ยวกับประสานงานกับหน่วยงานอื่น	10	5.8	3.1	1.0	10.0
การชี้แจงจากทางราชการไม่ช่วยให้ปฏิบัติงานดีขึ้น เนื่องจากยังรู้สึกไม่เข้าใจเพียงพออยู่ดี	10	5.6	3.3	1.0	10.0
คณะกรรมการไม่กล้าที่จะนำเงินออกมามี เนื่องจากรู้สึกยังคลุมเครือในกฎระเบียบในการนำเงินกองทุนศูนย์ฯ ออกมาใช้	10	5.4	3.7	1.0	10.0
นโยบายเกี่ยวกับศูนย์ฯ มักมีการเปลี่ยนแปลงไปมาและซ้ำซ้อน	10	5.7	2.8	1.0	10.0

ปัญหาในทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ค่อนนโยบายจึงเป็นปัญหาอันเนื่องมาจากการขาดรายละเอียดที่ชัดเจนซึ่งสามารถที่จะนำทางคณะกรรมการศูนย์ฯ ไปสู่การปฏิบัตินโยบายได้อย่างสะดวกมากยิ่งขึ้น และปัญหาอันเนื่องมาจากความยากของภาษาจากเอกสารทางราชการซึ่งทำให้คณะกรรมการศูนย์ฯ ต้องประสบปัญหาในการทำความเข้าใจและการตีความ

4.1.4 ทักษะของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อกิจกรรมเพื่อการบังคับใช้มีผลจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ในการศึกษาทักษะของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อกิจกรรมเพื่อให้การบังคับใช้มีผล ประกอบด้วยข้อความเชิงบวกและข้อความเชิงลบทั้งสิ้น 7 ข้อความ ดังตาราง 4.4

ตาราง 4.4 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และสูงสุดของทักษะของคณะกรรมการต่อ กิจกรรมเพื่อให้การบังคับใช้มีผล

ตัวแปร	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
ทักษะต่อกิจกรรมเพื่อให้การบังคับใช้มีผลจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ (รวม)	10	5.3	2.2	2.0	8.7
นานครั้งที่ศูนย์ของท่านจะมีการรายงานผลการดำเนินงานของศูนย์ฯต่อกรมประชาสงเคราะห์หรือกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม	10	5.9	3.2	1.0	10.0
เจ้าหน้าที่ของรัฐมักมาเอาใจใส่ติดตามการดำเนินงานของศูนย์อย่างสม่ำเสมอ	10	6.5	3.2	1.0	10.0
เจ้าหน้าที่ของรัฐให้คำแนะนำในการปฏิบัติงานของศูนย์อย่างสม่ำเสมอ	10	6.5	3.2	1.0	10.0
ศูนย์ฯ ของท่านมักไม่ได้รับความร่วมมือจากส่วนกลางเท่าไรนักในการสนับสนุนการดำเนินงาน	10	5.3	3.1	1.0	10.0
คณะกรรมการศูนย์ไม่เคยได้รับการฝึกอบรมชี้แจงการดำเนินงานของศูนย์จากเจ้าหน้าที่ของรัฐเลย	10	6.1	3.2	1.0	10.0
ศูนย์ประสบปัญหาการดำเนินงานเนื่องจากการขาดความเอาใจใส่อย่างแท้จริงจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ	10	5.9	3.1	1.0	10.0
คณะกรรมการศูนย์แทบจะไม่เคยได้รับการสอบถามจากเจ้าหน้าที่ของรัฐเลยว่าศูนย์ได้ปฏิบัติภารกิจใดไปบ้าง	10	5.5	3.3	1.0	10.0

ผลการศึกษาทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อกิจกรรมเพื่อให้การบังคับใช้มีผลจากหน่วยงานของรัฐ พบว่าคณะกรรมการศูนย์ฯ เห็นว่าการดำเนินงานจากเจ้าหน้าที่ของรัฐในลักษณะของการสนับสนุนและการควบคุม ติดตามประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านนั้นอยู่ในระดับปานกลาง

ทั้งนี้คณะกรรมการศูนย์ฯ เห็นว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นขาดความเอาใจใส่อย่างแท้จริงต่อการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน คณะกรรมการศูนย์ฯ ไม่เคยได้รับการฝึกอบรมชี้แจงความเข้าใจในการดำเนินงานของศูนย์ฯ จากเจ้าหน้าที่ของรัฐเลย และขาดการติดตามผลการดำเนินงานของศูนย์ฯ จากเจ้าหน้าที่ของรัฐ

แม้ทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อกิจกรรมเพื่อให้การบังคับใช้มีผลจากหน่วยงานของรัฐ จะอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยในการควบคุมจะเห็นได้ว่ากิจกรรมของรัฐในแง่ของปัจจัยการสนับสนุนโดยการให้คำแนะนำ คำปรึกษา จัดหาทรัพยากรซึ่งใช้ในการดำเนินงานนั้น มีมากกว่าปัจจัยในการควบคุม ซึ่งกระทำโดยการติดตาม ประเมินผลการดำเนินงาน

4.1.5 ทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อลักษณะของหน่วยปฏิบัติ

ในการศึกษาทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อลักษณะของหน่วยปฏิบัติซึ่งในที่นี้ได้แก่ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านนั้น ประกอบด้วยข้อความเชิงบวกและข้อความเชิงลบ ซึ่งใช้ในการวัด รวมทั้งสิ้น 7 ข้อความ

ผลการศึกษาทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อลักษณะของหน่วยปฏิบัติมีคะแนนโดยเฉลี่ย 5.6 จาก 10 คะแนนเต็ม กล่าวคือคณะกรรมการศูนย์ฯ เห็นว่าลักษณะของหน่วยปฏิบัติซึ่งได้แก่ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านซึ่งตนเป็นคณะกรรมการศูนย์ฯ นั้นมีความสามารถในระดับปานกลาง

ตาราง 4.5 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และสูงสุดของทัศนคติของคณะกรรมการต่อลักษณะของหน่วยปฏิบัติ

ตัวแปร	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
ทัศนคติต่อลักษณะของหน่วยปฏิบัติ (รวม)	10	5.6	2.7	1.4	10.0
จำนวนบุคลากรศูนย์ไม่เพียงพอทำให้ศูนย์ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้เต็มที่	10	3.7	3.7	1.0	10.0
ศูนย์ประสบปัญหาเนื่องจากความสามารถของบุคลากรมีไม่เพียงพอ	10	4.4	3.5	1.0	10.0
ผู้นำในศูนย์มีภารกิจในหน้าที่อื่นมากมาย ทำให้การดำเนินงานของศูนย์ต้องล่าช้าหรือไม่เป็นไปตามที่หวังได้ อย่างเต็มที่	10	3.9	3.3	1.0	10.0
ผู้นำในศูนย์มีกิจกรรมและการติดตามผลการดำเนินงานของศูนย์อย่างสม่ำเสมอ	10	7.3	2.9	1.0	10.0
ผู้นำของศูนย์มีปัญหาในการประสานงานขอความร่วมมือจากกลุ่มต่างๆ ในชุมชนและหน่วยงานราชการ	10	5.0	3.2	1.0	10.0
เมื่อคณะกรรมการมีความคิดเห็นที่แตกต่าง อำนวยการตัดสินใจขาดอยู่ที่ประธานกรรมการศูนย์ฯ	10	5.5	3.5	1.0	10.0
การเสนอความคิดเห็นในที่ประชุมเป็นสิ่งที่ต้องระมัดระวังไม่สามารถเสนอได้อย่างเต็มที่เนื่องจากอาจขัดแย้งกับผู้อื่นและมีปัญหาคามมาภายหลัง	10	5.4	3.3	1.0	10.0

เมื่อพิจารณาในแต่ละตัวบ่งชี้ซึ่งใช้ในการศึกษา 3 ด้านได้แก่ (1) ความเพียงพอและความสามารถของบุคลากร (2) ความสามารถของผู้นำศูนย์ฯ และ (3) ความเป็นอิสระในการดำเนินงานของคณะกรรมการศูนย์ฯ ซึ่งเป็นรูปแบบการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านที่เป็นประชาธิปไตยแล้ว

ในด้านแรกได้แก่ความเพียงพอและความสามารถของคณะกรรมการศูนย์ฯ พบว่าในด้านความเพียงพอและความสามารถของคณะกรรมการศูนย์ฯ นั้น คณะกรรมการศูนย์ฯ ไม่ใคร่

ประสบปัญหาในเรื่องดังกล่าวมากนัก โดยเห็นว่าคณะกรรมการศูนย์ฯ มีจำนวนที่พอเพียงและมีความสามารถเพียงพอในระดับหนึ่งแล้ว

ในด้านที่ 2 ได้แก่ความสามารถของผู้นำศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านซึ่งพิจารณาจากความเอาใจใส่และความสามารถในการดำเนินงานของผู้นำ พบว่าคณะกรรมการศูนย์ฯ เห็นว่าผู้นำของศูนย์ฯ มีการดำเนินกิจกรรมและการติดตามผลการดำเนินงานของศูนย์ฯ อย่างสม่ำเสมอ เป็นอย่างดี และมีความสามารถในการติดต่อประสานงานจากกลุ่มต่างๆ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ในส่วนของด้านสุดท้ายได้แก่ความเป็นประชาธิปไตย ความเป็นอิสระของคณะกรรมการศูนย์ฯ ในการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน พบว่าคณะกรรมการศูนย์ฯ นั้นมีความเป็นอิสระในการแสดงความคิดเห็นค่อนข้างน้อย

เมื่อพิจารณาภาพรวมของตัวบ่งชี้ในด้านต่างๆ แล้วจึงพบว่าความอิสระของคณะกรรมการศูนย์ฯ ในการดำเนินงานอยู่ในระดับที่ต่ำสุดในทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ เมื่อเปรียบเทียบกับความเพียงพอและความสามารถของบุคลากรซึ่งอยู่ในลำดับรองลงมา และความสามารถของผู้นำ

4.1.6 ทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

การศึกษาทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมของชุมชน ประกอบด้วยข้อความ 7 ข้อความ ซึ่งจากการศึกษาพบว่าสภาพแวดล้อมในชุมชนอันเป็นเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ต่อการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน นั้นให้การสนับสนุนค่อนข้างเอื้อต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ เป็นอย่างดี

เมื่อพิจารณาทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อสภาพแวดล้อมอันเป็นเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในแต่ละด้านประกอบด้วย (1) ความร่วมมือของประชาชนในพื้นที่ต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ (2) ความร่วมมือของผู้นำในพื้นที่ต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ (3) ความร่วมมือของสถาบันภายในชุมชนต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ และ(4) ความเพียงพอของทรัพยากรในท้องถิ่นซึ่งเอื้อต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ และ (5) ความต้องการในการจัดตั้งศูนย์ฯ ของประชาชนในพื้นที่ (ตาราง 4.6)

ผลจากการศึกษาแต่ละด้านพบว่า ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านได้รับความร่วมมือของผู้นำในชุมชนและความร่วมมือของสถาบันภายในชุมชนต่อการดำเนินงานของ

ศูนย์ฯ เป็นอย่างดี ในขณะที่ประชาชนในพื้นที่ไม่มีใครให้ความร่วมมือต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ
เท่าไรนัก เมื่อเทียบกับความร่วมมือของผู้นำในชุมชนต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ ซึ่งมีมากกว่า

ตาราง 4.6 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และสูงสุดของทัศนคติของคณะกรรมการต่อ
เงื่อนไขทางด้านเศรษฐกิจสังคมและการเมืองในชุมชน

ตัวแปร	คะแนน เต็ม	ค่า เฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่าต่ำ สุด	ค่าสูง สุด
ทัศนคติต่อสภาพเงื่อนไขทางด้านเศรษฐกิจ และการเมือง (รวม)	10	5.8	2.5	1.7	10.0
ประชาชนในหมู่บ้านไม่เห็นว่าการมีศูนย์ฯจะช่วย เหลือชุมชนได้มั่งคั่งอย่างไร	10	5.2	3.5	1.0	10.0
ในการจัดกิจกรรมของศูนย์ฯชาวบ้านมักไม่ให้ความ ร่วมมือเท่าใดนัก	10	4.9	3.7	1.0	10.0
กลุ่มผู้นำในหมู่บ้านส่วนใหญ่แล้วไม่ให้ความสนใจ และความร่วมมือในการดำเนินงานของศูนย์ฯเท่าใด นัก	10	4.2	3.2	1.0	10.0
การดำเนินงานของศูนย์ฯหลายครั้งประสบปัญหา เนื่องจากสถาบันที่มีภายในหมู่บ้าน เช่น วัด โรงเรียน หรือกลุ่มองค์กรต่างๆที่มีในหมู่บ้านไม่ให้ความร่วม มือเท่าที่ควร	10	3.8	3.2	1.0	10.0
ประชาชนในหมู่บ้านไม่อยู่ในฐานะที่จะสามารถช่วย เหลือ บริจาคสิ่งของ เงิน อาหาร เพื่อช่วยเหลือการ ดำเนินงานของศูนย์ฯได้	10	4.9	3.8	1.0	10.0
ศูนย์ฯในปัจจุบันนี้จัดตั้งขึ้นจากความต้องการของ ประชาชนในหมู่บ้านอย่างแท้จริง	10	6.6	3.5	1.0	10.0
การดำเนินงานของศูนย์ฯไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ ควรเพราะไม่ได้เกิดจากความต้องการของชาวบ้าน แต่แรกเริ่มแต่เป็นเพียงการจัดตั้งขึ้นตามนโยบายของ รัฐ	10	4.4	3.2	1.0	10.0

ส่วนในด้านความเพียงพอของทรัพยากรในท้องถิ่นซึ่งในที่นี้ได้แก่ความสามารถของประชาชนในหมู่บ้านทางเศรษฐกิจ นั้นค่อนข้างเอื้อต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ และประชาชนในพื้นที่ที่มีความต้องการในการจัดตั้งศูนย์ฯ ในระดับปานกลาง

ผลการศึกษาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ปัญหาในด้านเงื่อนไข เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ในทรนณะของคณะกรรมการศูนย์ฯ จากตัวบ่งชี้ทั้ง 5 ด้านนั้น พบว่าด้านที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านมากที่สุดจึงได้แก่ ความร่วมมือของประชาชนในพื้นที่ต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ ในขณะที่ในด้านอื่นๆ อันได้แก่ความร่วมมือของผู้นำในชุมชนและความร่วมมือของสถาบันภายในชุมชนต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ และความเพียงพอของทรัพยากรในท้องถิ่นซึ่งเอื้อต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ นั้นไม่ค่อยประสบปัญหาเท่าใดนัก

4.1.7 ทักษะคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

ทักษะคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ซึ่งมีต่อศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านนี้ ใช้ข้อความเชิงลบรวม 7 ข้อความ ดังนี้

- (1) แม้ว่าจะไม่มีการจัดตั้งศูนย์ฯ ในหมู่บ้านชาวบ้านก็ไม่มีวี่แวงแต่อย่างใด
- (2) ศูนย์ฯ นั้นโดยแท้จริงแล้วก็ไม่สามารถเป็นที่พึ่งให้กับชาวบ้านยามประสบปัญหาความเดือดร้อน
- (3) นโยบายตลอดจนวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งศูนย์ฯ นั้นเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ที่จะสามารถปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ส่วนราชการคาดหวัง
- (4) ชาวบ้านในหมู่บ้านสามารถสอดส่องดูแลและมีความสามารถเพียงพอที่จะจัดการช่วยเหลือกันเองในหมู่บ้านโดยไม่จำเป็นต้องมีการจัดตั้งศูนย์ฯ
- (5) ความหวังที่จะให้ศูนย์ฯ นั้นเป็นองค์กรของประชาชนนั้นเป็นสิ่งที่เป็นไปได้
- (6) การจัดตั้งศูนย์ฯ ไม่น่าจะก่อให้เกิดประโยชน์อะไรมากนักเพราะปัจจุบันก็มีองค์กรอื่นๆ ที่เข้ามาดูแลทุกข์สุขชาวบ้านในหมู่บ้านได้ดีกว่า
- (7) การที่จะมีหรือไม่มีศูนย์ฯ นั้นก็เป็นสิ่งที่มีค่าเท่ากัน เพราะไม่ได้ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ชาวบ้านเท่าใดนัก

เมื่อพิจารณาอยู่ในรายละเอียดในด้าน ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุดของทักษะคติจากรายการข้อคำถามแต่ละข้อ พบว่ามีลักษณะดังปรากฏในตาราง 4.7

ตาราง 4.7 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และสูงสุดของทัศนคติของคณะกรรมการต่อศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

ตัวแปร	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
ทัศนคติต่อศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน (รวม)	10	6.1	2.6	1.4	10.0
แม้ว่าจะไม่มีการจัดตั้งศูนย์ในหมู่บ้านชาวบ้าน ก็ไม่มีความเดือดร้อนแต่อย่างใด	10	4.9	3.5	1.0	10.0
ศูนย์นั้นโดยแท้จริงแล้วก็ไม่สามารถเป็นที่พึ่งให้กับชาวบ้านยามประสบปัญหาความเดือดร้อน	10	4.5	3.5	1.0	10.0
นโยบายตลอดจนวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งศูนย์นั้นเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ที่จะสามารถปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ส่วนราชการคาดหวัง	10	4.6	3.3	1.0	10.0
ชาวบ้านในหมู่บ้านสามารถสอดส่องดูแลและมีความสามารถเพียงพอที่จะจัดการช่วยเหลือกันเองในหมู่บ้านโดยไม่จำเป็นต้องมีการจัดตั้งศูนย์	10	4.1	3.3	1.0	10.0
ความหวังที่จะให้ศูนย์นั้นเป็นองค์กรของประชาชนนั้นเป็นสิ่งที่เป็นไปไม่ได้	10	4.1	3.4	1.0	10.0
การจัดตั้งศูนย์ไม่น่าจะก่อให้เกิดประโยชน์อะไรมากนักเพราะปัจจุบันก็มีองค์กรอื่นๆ ที่เข้ามาดูแลทุกข์สุขชาวบ้านในหมู่บ้านได้ดีกว่า	10	3.4	3.4	1.0	10.0
การที่จะมีหรือไม่มีศูนย์นั้นก็ขึ้นสิ่งที่มีค่าเท่ากัน เพราะไม่ได้ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ชาวบ้านเท่าใดนัก	10	2.9	3.0	1.0	10.0

จากตาราง 4.7 พบว่าคณะกรรมการศูนย์ฯ โดยเฉลี่ยมีทัศนคติต่อศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านในเชิงบวกในระดับค่อนข้างสูง กล่าวคือเห็นว่าศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านนั้นเป็นสิ่งที่สร้างประโยชน์ให้แก่ชุมชน

อย่างไรก็ดี คณะกรรมการศูนย์ฯ ยังคงเห็นว่า แม้ว่าจะไม่มีการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านชาวบ้านก็ไม่มีความสะดวกแต่อย่างใด และ นโยบายตลอดจนวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งศูนย์นั้นเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ที่จะสามารถปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ส่วนราชการคาดหวังได้

4.1.8 ความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

ในการศึกษาความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านได้ใช้ตัวบ่งชี้ในด้านต่างๆ รวมทั้งสิ้น 4 ด้าน โดยมีรายละเอียดในการศึกษาตัวบ่งชี้ในแต่ละด้านดังต่อไปนี้

1) ความสามารถในการดำเนินกิจกรรมของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

ผลจากการศึกษาความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านตามตาราง 4.9 พบว่าความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านซึ่งพิจารณาจากตัวบ่งชี้ อันประกอบด้วยความสามารถในการประกอบภารกิจ ระบบการบริหารของศูนย์ จำนวนการเพิ่มขึ้นของเงินกองทุน และการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับในระดับร้อยละ 31.6 อย่างไรก็ตามมีความแตกต่างกันค่อนข้างมากในแต่ละศูนย์ฯ บางศูนย์ฯ มีความเข้มแข็งของศูนย์ฯ ในระดับร้อยละ 2.0 ในขณะที่บางศูนย์ฯ มีความเข้มแข็งของศูนย์ฯ อยู่ในระดับถึงร้อยละ 85.43

ตาราง 4.8 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และสูงสุดความเข้มแข็งและความสามารถในการดำเนินกิจกรรมของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

ตัวแปร	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
ความเข้มแข็งของศูนย์ฯ (%)	100	31.6	28.7	2.0	85.4
กิจกรรมด้านการสงเคราะห์ฟื้นฟู	5	2.3	2.3	0.0	5.0
การสงเคราะห์ช่วยเหลือกันและกันในหมู่บ้าน	1	0.5	0.5	0.0	1.0
การจัดสวัสดิการสงเคราะห์เด็ก	1	0.5	0.5	0.0	1.0
การจัดสวัสดิการสงเคราะห์สตรี	1	0.4	0.5	0.0	1.0
การจัดสวัสดิการสงเคราะห์ครอบครัวผู้ยากไร้	1	0.4	0.5	0.0	1.0
การจัดสวัสดิการสงเคราะห์คนชรา	1	0.5	0.5	0.0	1.0

ตาราง 4.8 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และสูงสุดความเข้มแข็งและความสามารถในการดำเนินกิจกรรมของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน (ต่อ)

ตัวแปร	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
กิจกรรมด้านการพัฒนาคุ้มครองป้องกัน	4	1.0	1.1	0.0	3.0
การประชาสัมพันธ์สิทธิหน้าที่ผู้ใช้แรงงาน	1	0.2	0.4	0.0	1.0
การเผยแพร่โครงการช่วยเหลือแรงงานหญิงและเด็ก	1	0.5	0.5	0.0	1.0
การเผยแพร่ความรู้เรื่องประกันสังคม	1	0.1	0.3	0.0	1.0
การเผยแพร่ความรู้เรื่องสิทธิพึงได้รับการประกันสังคม	1	0.1	0.3	0.0	1.0
กิจกรรมด้านการสถิติข้อมูล	7	3.0	1.8	2.0	7.0
การทำทะเบียนผู้ประกอบการอื่น	1	0.3	0.5	0.0	1.0
การทำทะเบียนผู้ว่างงานและต้องการทำงาน	1	0.2	0.4	0.0	1.0
การทำทะเบียนผู้ต้องการฝึกอาชีพและผู้ต้องการพัฒนาฝีมือแรงงาน	1	0.3	0.5	0.0	1.0
การจัดทำข้อมูล สศค.1	1	1.0	0.0	0.0	0.0
การจัดทำข้อมูล ทรศ.1	1	1.0	0.0	0.0	1.0
การปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัย	1	0.2	0.4	0.0	1.0
การนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์	1	0.2	0.4	0.0	1.0
กิจกรรมด้านการยกระดับคุณภาพชีวิต	9	1.3	1.4	0.0	4.0
การประชาสัมพันธ์ตำแหน่งว่าง	1	0.2	0.4	0.0	1.0
การประชาสัมพันธ์ป้องกันการหลอกลวงแรงงานและการแจ้งเบาะแสการหลอกลวง	1	0.1	0.3	0.0	1.0
การลงทะเบียนผู้ว่างงานและต้องการมีงานทำ	1	0.0	0.0	0.0	0.0
การแนะนำอาชีพที่เหมาะสมให้แก่ประชาชน	1	0.4	0.5	0.0	1.0
การส่งเสริมการประกอบอาชีพโดยให้กู้ยืมเงิน	1	0.3	0.5	0.0	1.0
โครงการสำหรับผู้ว่างงาน	1	0.0	0.0	0.0	0.0
การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการฝึกอาชีพ การยกระดับฝีมือแรงงาน	1	0.1	0.3	0.0	1.0
การสำรวจความต้องการฝึกอาชีพ	1	0.2	0.4	0.0	1.0
การรับสมัครผู้ต้องการฝึกอาชีพ	1	0.0	0.0	0.0	0.0

ในที่นี้จะพิจารณาตัวบ่งชี้ต่างๆ ซึ่งผู้วิจัยใช้เป็นดัชนีในการบ่งชี้ความเข้มแข็งของศูนย์ฯ ซึ่งตัวบ่งชี้แรกอันได้แก่ความสามารถของศูนย์ฯ ในการดำเนินกิจกรรม อันประกอบด้วย กิจกรรมด้านการสงเคราะห์ฟื้นฟู กิจกรรมด้านการพัฒนาคุ้มครองป้องกัน กิจกรรมด้านการยกระดับคุณภาพชีวิต และกิจกรรมด้านสถิติข้อมูล เมื่อพิจารณาแต่ละกิจกรรมพบว่ากิจกรรมด้านสถิติข้อมูลเป็นกิจกรรมที่ศูนย์ฯมีการดำเนินงานโดยเฉลี่ยมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากกิจกรรมในการสำรวจข้อมูลสศค.1 และทรส.1 นั้นเป็นกิจกรรมพื้นฐานที่ทุกศูนย์ฯ มีการดำเนินงานโดยมีบัณฑิตอาสาเป็นผู้สำรวจข้อมูล อย่างไรก็ตามศูนย์ฯสงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาครั้งนี้ยังคงมีการปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัย การนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ และการทำทะเบียนผู้ว่างงานและต้องการทำงานนั้นในระดับที่ต่ำ

ในส่วนของกิจกรรมด้านการสงเคราะห์และฟื้นฟูเป็นกิจกรรมซึ่งศูนย์ฯ มีการดำเนินงานมากที่สุดรองลงมา และกิจกรรมซึ่งมีการดำเนินงานโดยเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ กิจกรรมด้านการพัฒนาคุ้มครองป้องกัน และกิจกรรมด้านการยกระดับคุณภาพชีวิตตามลำดับ

ทั้งนี้ในกิจกรรมด้านการพัฒนาคุ้มครองป้องกันนั้นภารกิจในการเผยแพร่ความรู้ในเรื่องของการประกันสังคมและการเผยแพร่ความรู้เรื่องสิทธิที่พึงได้รับจากการประกันสังคม รวมถึงการประชาสัมพันธ์สิทธิและหน้าที่ผู้ใช้แรงงานมีการดำเนินงานนั้นอยู่ในระดับที่ต่ำมาก ส่วนในกิจกรรมด้านการยกระดับคุณภาพชีวิตพบว่าภารกิจอันเกี่ยวข้องกับผู้ว่างงานอันได้แก่ การลงทะเบียนผู้ว่างงาน โครงการสำหรับผู้ว่างงาน การรับสมัครผู้ต้องการฝึกอาชีพ ไม่มีการดำเนินงานเลย

การที่กิจกรรมด้านการพัฒนาคุ้มครองป้องกัน และกิจกรรมด้านการยกระดับคุณภาพชีวิตทั้งสองนี้มีค่าเฉลี่ยในการดำเนินงานต่ำเนื่องมาจากกิจกรรมทั้งสองนั้นเป็นกิจกรรมซึ่งเน้นหนักเพิ่มเติมขึ้นมาหลังจากศูนย์ฯเข้ามาสังกัดในความดูแลของกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมโดยตรง ซึ่งต่างจากแต่เดิมซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกรมประชาสงเคราะห์ซึ่งเน้นกิจกรรมทางด้านการสงเคราะห์และฟื้นฟู ภารกิจทั้ง 2 ด้านคณะกรรมการส่วนใหญ่จึงไม่รับทราบเพื่อการดำเนินกิจกรรมต่อไปเท่าที่ควร นอกจากนี้ในส่วนของกิจกรรมด้านการยกระดับคุณภาพชีวิตนั้นสาเหตุเนื่องจากเป็นกิจกรรมที่ต้องใช้ปริมาณจำนวนเงินกองทุนที่มากพอสมควรจึงสามารถที่จะดำเนินกิจกรรมได้เป็นอย่างดี เช่นการส่งเสริมการประกอบอาชีพโดยให้การกู้ยืมเงิน

2) ความสามารถในการบริหารเงินกองทุนศูนย์ฯและระบบการบริหารของศูนย์ฯ

ตัวบ่งชี้ความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านในลำดับต่อมาได้แก่ความสามารถในการบริหารกองทุนศูนย์ฯ โดยในที่นี้พิจารณาจากจำนวนเงินที่เพิ่มขึ้นของกองทุนศูนย์ฯ ซึ่งสะท้อนให้ทราบถึงความสามารถของคณะกรรมการศูนย์ฯ ในการระดมเงินกองทุนเข้าศูนย์ฯ ตัวบ่งชี้ต่อมาได้แก่ระบบการบริหารของศูนย์ฯ อันประกอบด้วยความสม่ำเสมอของคณะกรรมการศูนย์ฯในการประชุม และการดำเนินกิจกรรม การแบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจน การผลัดเปลี่ยนของคณะกรรมการศูนย์ฯ เพื่อมาปฏิบัติหน้าที่ และ การแต่งตั้งคณะกรรมการศูนย์ฯ เพื่อประสานงานกับแรงงานและสวัสดิการและสังคมจังหวัด

จากตาราง 4.9 พบว่าการเพิ่มขึ้นของจำนวนเงินกองทุนศูนย์ฯ ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ตัวที่ 2 ในการพิจารณาความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านพบว่าศูนย์ฯ ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษามีการเพิ่มขึ้นของจำนวนเงินกองทุนศูนย์ฯ โดยเฉลี่ย 13,775 บาท ทั้งนี้มีความแตกต่างอย่างมากในแต่ละศูนย์ฯ โดยบางศูนย์ฯไม่มีการเพิ่มขึ้นของจำนวนเงินกองทุนศูนย์ฯ เลย และในบางศูนย์ฯ มีการเพิ่มขึ้นของเงินกองทุนศูนย์ฯสงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ถึง 81,700 บาท

ตาราง 4.9 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และสูงสุดการเพิ่มขึ้นของจำนวนเงินกองทุนและระบบการบริหาร

ตัวแปร	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
การเพิ่มขึ้นของจำนวนเงินกองทุน	-	13775.1	30005.1	0.0	81700.0
ระบบการบริหารของศูนย์ฯ	5	2.7	1.8	0.0	5.0
ความสม่ำเสมอของการประชุม (มี)	1	0.5	0.5	0.0	1.0
ความสม่ำเสมอของการจัดกิจกรรม (มี)	1	0.4	0.5	0.0	1.0
การแบ่งหน้าที่ระหว่างคณะกรรมการ (มี)	1	0.8	0.4	0.0	1.0
การผลัดเปลี่ยนของคณะกรรมการเพื่อปฏิบัติงานแต่ละสัปดาห์ (มี)	1	0.3	0.5	0.0	1.0
การแต่งตั้งผู้ประสานงานกับแรงงานฯ จังหวัด (มี)	1	0.7	0.5	0.0	1.0

ในส่วนของผู้บังคับบัญชาได้แก่ระบบการบริหารของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน จากการศึกษาพบว่าศูนย์ฯ โดยเฉลี่ยแล้วมีการจัดระบบการดำเนินงานของศูนย์ฯ ในระดับปานกลาง โดยศูนย์ฯ ส่วนใหญ่มีการจัดแบ่งหน้าที่ระหว่างคณะกรรมการศูนย์ฯ เป็นอย่างดี และมีการแต่งตั้งผู้ประสานงานกับแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดแล้ว ส่วนในด้านความสม่ำเสมอของการจัดกิจกรรมนั้นอยู่ในระดับปานกลาง ขณะที่ความสม่ำเสมอของการจัดกิจกรรมนั้นอยู่ในระดับที่ค่อนข้างต่ำ อย่างไรก็ตามจากการศึกษาครั้งนี้พบว่าศูนย์ฯ ส่วนใหญ่แล้วยังไม่มีการผลัดเปลี่ยนของคณะกรรมการศูนย์ฯ เพื่อปฏิบัติงานแต่ละสัปดาห์เนื่องจากกรรมการแต่ละคนก็ต่างมีภาระในการประกอบอาชีพ อีกทั้งยังดำรงตำแหน่งอื่นๆ ในชุมชนขณะเดียวกันอีกด้วยทำให้ไม่สามารถอุทิศเวลาให้แก่การดำเนินงานของศูนย์ฯ ได้อย่างเต็มที่

3) การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ

ผู้บังคับบัญชาซึ่งใช้ในการศึกษาได้แก่การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนในการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาที่สำคัญในการวัดความเข้มแข็งของศูนย์ฯ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายในการดำเนินงานในลักษณะขององค์กรประชาชน

ผลจากการศึกษาผู้บังคับบัญชาความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ประการสุดท้ายอันได้แก่ การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำบ้านนั้นผลจากการศึกษาจากตาราง 4.10 พบว่าประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ฯ ในระดับค่อนข้างต่ำ โดยเฉลี่ย 2 จาก 7 คะแนนเต็ม

จากผลการศึกษาแสดงว่าประชาชนในชุมชนนั้นไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ฯ เท่าใดนัก อีกทั้งยังมีความแตกต่างค่อนข้างมากในแต่ละศูนย์ฯ กล่าวคือในบางศูนย์ฯ ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานขั้นตอนใดเลย ในขณะที่บางศูนย์ฯ ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานทุกขั้นตอน

ตาราง 4.10 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และสูงสุดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ
ดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

ตัวแปร	คะแนน เต็ม	ค่า เฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่าต่ำ สุด	ค่าสูง สุด
การมีส่วนร่วมของประชาชน	7	2.0	2.8	0.0	7.0
การมีส่วนร่วมของปชช.ในการเสนอแนะ ปัญหาในชุมชน	1	0.2	0.4	0.0	1.0
การมีส่วนร่วมของปชช.ในการวางแผน กิจกรรม	1	0.3	0.5	0.0	1.0
การมีส่วนร่วมของปชช.ในการตัดสินใจ	1	0.2	0.4	0.0	1.0
การมีส่วนร่วมของปชช.ในการลงทุน	1	0.4	0.5	0.0	1.0
การมีส่วนร่วมของปชช.ในการปฏิบัติ ตามแผน	1	0.4	0.5	0.0	1.0
การมีส่วนร่วมของปชช.ในการติดตาม ประเมินผล	1	0.3	0.5	0.0	1.0
การมีส่วนร่วมของปชช.ในฐานะผู้ได้รับ ประโยชน์	1	0.5	0.5	0.0	1.0

เมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมในชั้นต่างๆ โดยละเอียดแล้วพบว่า ชั้นของการมีส่วนร่วม
ของประชาชนในการดำเนินงานของศูนย์ฯ มากที่สุดได้แก่ การมีส่วนร่วมในฐานะของผู้ที่
ได้รับประโยชน์จากการดำเนินงานของศูนย์ฯ ขณะที่ประชาชนไม่ค่อยมีส่วนร่วมในลักษณะของการ
มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมชั้นต่างๆ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประชาชนส่วนใหญ่แล้วจะเข้าร่วมต่อ
การดำเนินงานของศูนย์ฯ ในฐานะของผู้ที่ได้รับผลประโยชน์จากการดำเนินงานของศูนย์ฯ เท่านั้น

ขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมที่ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุด 2 ขั้นรองลงมาได้แก่
การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนในการลงทุนโดยการบริจาคเงิน หรือสิ่งของ และ
การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผน นโยบายหรือกิจกรรมที่ศูนย์ฯ ในชุมชนของตนได้จัดขึ้น
ชั้นการมีส่วนร่วมที่ประชาชนมีส่วนร่วมในลำดับรองลงมาได้แก่การมีส่วนร่วมในการวางแผน
กิจกรรมและการติดตามประเมินผล ส่วนขั้นตอนของการมีส่วนร่วมที่ประชาชนในชุมชนใน
การดำเนินงานของศูนย์ฯ ซึ่งมีส่วนร่วมในการดำเนินงานน้อยที่สุดได้แก่ การมีส่วนร่วมใน
การเสนอแนะปัญหาในชุมชนและการตัดสินใจตามลำดับ

ผลจากการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านแสดงให้เห็นว่าในปัจจุบันการดำเนินงานของศูนย์ฯ นั้นยังไม่ได้ได้เอื้อให้ประชาชนในชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาความต้องการของตัวเอง และตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมที่สอดคล้องต่อความต้องการของประชาชนในชุมชนอย่างแท้จริง ส่วนใหญ่แล้วหากประชาชนจะเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ฯ นั้นจะเป็นไปในลักษณะของการปฏิบัติตามแผนการ กิจกรรมต่างๆ ซึ่งได้มีการกำหนดไว้เรียบร้อยแล้ว หรือมิฉะนั้นก็มีส่วนร่วมอยู่ในฐานะเพียงผู้ซึ่งได้รับการบริการจากการดำเนินงานของศูนย์ฯ แต่เพียงฝ่ายเดียวเท่านั้น

4.2 คุณลักษณะของปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของประชาชนต่อการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน และความพึงพอใจของประชาชน

ในส่วนนี้เป็นการนำเสนอข้อมูลของปัจจัยซึ่งส่งผลต่อความพึงพอใจของประชาชนต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ อันประกอบด้วย (1) ความรู้ของประชาชนเกี่ยวกับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน (2) การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ (3) การได้รับบริการของประชาชนจากศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านใน 4 ด้าน ได้แก่ กิจกรรมด้านการสงเคราะห์และฟื้นฟู กิจกรรมด้านการพัฒนาคุ้มครองป้องกัน กิจกรรมด้านการยกระดับคุณภาพชีวิต และกิจกรรมด้านสถิติข้อมูล และสุดท้าย (4) ความพึงพอใจของประชาชนต่อการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านในกิจกรรมทั้ง 4 ด้าน

4.2.1 ความรู้ของประชาชนเกี่ยวกับศูนย์ฯ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

ความรู้ของประชาชนเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านนี้มาจากการวัดความรู้ของประชาชนเกี่ยวกับศูนย์ฯ จากข้อคำถาม 4 ข้อ และในส่วนของการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ นั้นมาจากการมีส่วนร่วม 7 ขั้นตอน เช่นเดียวกับที่ใช้ในการศึกษาความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น จากตาราง 4.11 พบว่าประชาชนซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาครั้งนี้มีความรู้เกี่ยวกับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน 0.8 จาก 4 คะแนนเต็ม กล่าวคือประชาชนนั้นมีความรู้เกี่ยว

กับศูนย์ฯ ในระดับที่ต่ำมาก อีกทั้งยังมีความแตกต่างในด้านความรู้ของประชาชนเกี่ยวกับศูนย์ฯ ก่อนข้างสูง โดยมีคะแนนต่ำสุดอยู่ที่ 0 คะแนน และสูงสุดที่ 4 คะแนน

ในประเด็นของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านนั้นมีคะแนนโดยเฉลี่ย 0.06 จาก 7 คะแนนเต็ม กล่าวคือประชาชนนั้นมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ฯ ในระดับที่ต่ำมากเช่นเดียวกัน โดยเมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมของประชาชนในชั้นต่างๆ แล้ว พบว่าประชาชนนั้นมีส่วนร่วมในฐานะผู้ที่ได้รับประโยชน์จากการดำเนินงานของศูนย์ฯ มากที่สุด รองลงมาได้แก่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการลงทุน การปฏิบัติตามแผน และในการติดตามประเมินผล ส่วนขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมต่ำที่สุดได้แก่การมีส่วนร่วมในการวางแผนกิจกรรมและการตัดสินใจ กล่าวโดยสรุปได้ว่าประชาชนนั้นมีความรู้เกี่ยวกับศูนย์ฯ และการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ฯ ในระดับที่ต่ำมาก

ตาราง 4.11 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุดและสูงสุดของความรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

ตัวแปร	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
ความรู้เกี่ยวกับศูนย์ฯ	4	0.8	1.2	0.0	4.0
การมีส่วนร่วมของประชาชน	7	0.06	1.2	0.0	7.0
การมีส่วนร่วมของปชช.ในการเสนอแนะปัญหาในชุมชน	1	0.06	0.2	0.0	1.0
การมีส่วนร่วมของปชช.ในการวางแผนกิจกรรม	1	0.05	0.2	0.0	1.0
การมีส่วนร่วมของปชช.ในการตัดสินใจ	1	0.05	0.2	0.0	1.0
การมีส่วนร่วมของปชช.ในการลงทุน	1	0.11	0.3	0.0	1.0
การมีส่วนร่วมของปชช.ในการปฏิบัติตามแผน	1	0.11	0.3	0.0	1.0
การมีส่วนร่วมของปชช.ในการติดตามประเมินผล	1	0.11	0.3	0.0	1.0
การมีส่วนร่วมของปชช.ในฐานะผู้ได้รับประโยชน์	1	0.12	0.3	0.0	1.0

4.2.2 การได้รับบริการของประชาชนจากการดำเนินงานของศูนย์ฯ

การได้รับบริการของประชาชนจากการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านนั้น แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ตามกิจกรรมซึ่งได้มีการดำเนินงานของศูนย์ฯ ทั้ง 4 ด้าน

ตาราง 4.12 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุดและสูงสุดการได้รับบริการจากศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านของประชาชน

ตัวแปร	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
การได้รับบริการจากศูนย์	23	1.3	2.9	0.0	19.0
การได้รับบริการด้านการสงเคราะห์ฟื้นฟู	5	0.3	1.0	0.0	5.0
การได้รับบริการด้านการพัฒนาคุ้มครองป้องกัน	4	0.2	0.7	0.0	4.0
การได้รับบริการด้านการยกระดับคุณภาพชีวิต	9	0.3	1.1	0.0	9.0
การได้รับบริการด้านสถิติข้อมูล	7	0.5	1.2	0.0	5.0

ผลการศึกษาจากตารางที่ 4.12 จากการสอบถามประชาชนถึงการได้รับบริการจากศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านพบว่าประชาชนได้รับบริการจากศูนย์ฯ โดยเฉลี่ย 1.3 คะแนน จาก 23 คะแนนเต็มจากกิจกรรมในด้านต่างๆ กล่าวคือประชาชนซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาซึ่งอาศัยอยู่ในหมู่บ้านซึ่งเป็นที่ตั้งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านนั้นได้รับบริการจากการดำเนินงานของศูนย์ฯ ในระดับที่ต่ำมาก

ทั้งนี้เมื่อพิจารณาการได้รับบริการจากศูนย์ฯ ในด้านต่างๆ ของประชาชนโดยละเอียดแล้วพบว่า บริการซึ่งประชาชนได้รับจากการดำเนินงานของศูนย์ฯ มากที่สุดได้แก่การได้รับบริการด้านสถิติข้อมูล รองลงมาได้แก่บริการด้านการสงเคราะห์ฟื้นฟู และการบริการด้านการยกระดับคุณภาพชีวิต ส่วนบริการประชาชนได้รับต่ำสุดได้แก่การบริการด้านพัฒนาคุ้มครองป้องกัน

4.2.3 ความพึงพอใจของประชาชนต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ ในด้านต่างๆ

ความพึงพอใจของประชาชนต่อการดำเนินงานของศูนย์ส่งเสริมสหกรณ์ฯ ที่ราษฎรประจำหมู่บ้านนั้น พิจารณาจากความพึงพอใจของประชาชนจากการบริการของศูนย์ฯ ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการส่งเสริมฟื้นฟู ด้านการพัฒนาคุ้มครองป้องกัน ด้านการยกระดับคุณภาพชีวิต และด้านสถิติข้อมูลดังนี้

ตาราง 4.13 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุดและสูงสุดของความพึงพอใจของประชาชนต่อศูนย์ส่งเสริมสหกรณ์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

ตัวแปร	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน	10	1.2	1.9	0.0	8.3
ความพึงพอใจในกิจกรรมด้านการส่งเสริมฟื้นฟู	10	1.7	3.2	0.0	10.0
ความพึงพอใจในกิจกรรมด้านการพัฒนาคุ้มครองป้องกัน	10	1.1	2.4	0.0	10.0
ความพึงพอใจในกิจกรรมด้านการยกระดับคุณภาพชีวิต	10	1.0	2.4	0.0	10.0
ความพึงพอใจในกิจกรรมด้านสถิติข้อมูล	10	1.3	2.6	0.0	10.0

จากตาราง 4.13 ประชาชนซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายในการศึกษานี้มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของศูนย์ส่งเสริมสหกรณ์ราษฎรประจำหมู่บ้านโดยเฉลี่ย 1.2 จาก 10 คะแนนเต็ม กล่าวคือประชาชนมีความพอใจต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ ในระดับที่ต่ำมาก ทั้งนี้กิจกรรมที่ประชาชนมีความพึงพอใจมากที่สุดได้แก่กิจกรรมด้านการส่งเสริมและฟื้นฟู และกิจกรรมที่มีความพึงพอใจในลำดับรองลงมาได้แก่กิจกรรมด้านสถิติข้อมูล การพัฒนาคุ้มครองป้องกัน และกิจกรรมด้านการยกระดับคุณภาพชีวิตตามลำดับ

4.3 สรุป

ในการศึกษากลุ่มประชากรเป้าหมายซึ่งใช้ในการศึกษาได้แก่คณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน และประชาชน สามารถสรุปได้ดังนี้ ในส่วนของคณะกรรมการศูนย์ฯ นั้นพบว่าคณะกรรมการศูนย์ฯ ส่วนใหญ่ประสบปัญหาในการดำเนินงานอันเนื่องมาจากความไม่พอเพียงของทรัพยากรด้านเงินทุนและอุปกรณ์ในการดำเนินงาน ในส่วนของความรู้ของคณะกรรมการศูนย์ฯ เกี่ยวกับศูนย์ฯ นั้นพบว่าคณะกรรมการมีความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์ฯ ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ สำหรับทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ในด้านต่างๆ นั้นพบว่าคณะกรรมการศูนย์ฯ เห็นว่านโยบายเกี่ยวกับมีความชัดเจนในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ คณะกรรมการศูนย์ฯ ยังเห็นว่ากิจกรรมเพื่อให้การบังคับใช้มีผลจากเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นอยู่ในระดับปานกลาง ในส่วนของทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อลักษณะของ หน่วยปฏิบัติซึ่งได้แก่คณะกรรมการศูนย์ฯ นั้น คณะกรรมการเห็นว่ามีความ

ศักยภาพในระดับปานกลาง ค่อนข้างสูง ทั้งนี้ความอิสระในการทำงานของคณะกรรมการฯ นับเป็นคุณสมบัติที่ดีเยี่ยม นอกจากนี้คณะกรรมการศูนย์ฯ ยังเห็นว่าสภาพเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของ ชุมชนนั้นเอื้อต่อการดำเนินงานของ ศูนย์ฯ ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง ทั้งนี้การมีส่วนร่วมของประชาชนนับเป็นสิ่งที่เป็นอุปสรรคมากที่สุด และสุดท้ายทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านจากการศึกษาพบว่าคณะกรรมการศูนย์ฯ นั้นมีทัศนคติเชิงบวกต่อศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านในระดับปานกลางค่อนข้างสูง

ในส่วนของความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านนั้นศูนย์ฯ ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในการศึกษามีความเข้มแข็งของศูนย์ในระดับที่ต่ำ โดยมีความสามารถในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ ทั้งนี้กิจกรรมซึ่งศูนย์ฯ มีการดำเนินการมากที่สุดได้แก่ กิจกรรมด้านสถิติข้อมูล และกิจกรรมด้านการสงเคราะห์และฟื้นฟู ส่วนกิจกรรมซึ่งศูนย์ฯ มีการดำเนินการน้อยได้แก่กิจกรรมด้านการพัฒนาคุ้มครองป้องกัน และกิจกรรม ด้านยกระดับคุณภาพชีวิต สำหรับการเพิ่มขึ้นของจำนวนเงินกองทุนพบว่าศูนย์ฯ ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาครั้งนี้โดยเฉลี่ยมีจำนวนเงินเพิ่มขึ้น 13,775 บาท โดยมีความแตกต่างกันอย่างมากในระหว่างศูนย์ฯ บางศูนย์ฯ นั้นไม่มีการเพิ่มขึ้นของจำนวนเงินกองทุนเลย ในขณะที่บางศูนย์ฯ นั้นสามารถระดมทุนได้เป็นจำนวนมาก ศูนย์ฯ มีการจัดระบบการบริหารของศูนย์ฯ อยู่ในระดับปานกลาง และสุดท้ายในการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนต่อการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านนั้นพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในระดับที่ต่ำมาก โดยส่วนใหญ่จะมีส่วนร่วมในลักษณะในฐานะของผู้ได้รับผลประโยชน์ และการปฏิบัติตามแผน

งานที่ถูกกำหนด มากกว่าที่จะมีส่วนร่วมในการเสนอแนะปัญหาความต้องการ และการตัดสินใจในการดำเนินงานของศูนย์ฯ ให้สอดคล้องต่อความต้องการในชุมชนของตนอย่างแท้จริง

ในระดับของประชาชนนั้นพบว่าประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านในระดับที่ต่ำมาก เช่นเดียวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ฯ ของประชาชนก็อยู่ในระดับที่ต่ำมากเช่นเดียวกัน โดยส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในฐานะของผู้ได้รับประโยชน์เท่านั้น ในด้านการได้รับการบริการจากศูนย์ฯ ในด้านต่างๆ พบว่าประชาชนได้รับการบริการจากศูนย์ฯ ในระดับที่ต่ำมาก โดยบริการที่ได้รับจากศูนย์ฯ มากที่สุดได้แก่บริการด้านสถิติข้อมูลและบริการด้านการสงเคราะห์และฟื้นฟู และประชาชนมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านซึ่งตั้งในหมู่บ้านของตนในระดับที่ต่ำมาก โดยกิจกรรมด้านการสงเคราะห์และฟื้นฟูเป็นกิจกรรมซึ่งประชาชนมีความพึงพอใจมากที่สุด โดยกิจกรรมด้านการยกระดับคุณภาพชีวิตและการพัฒนาคู่ครองป้องกันเป็นกิจกรรมซึ่งประชาชนมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านน้อยที่สุด

บทที่ 5

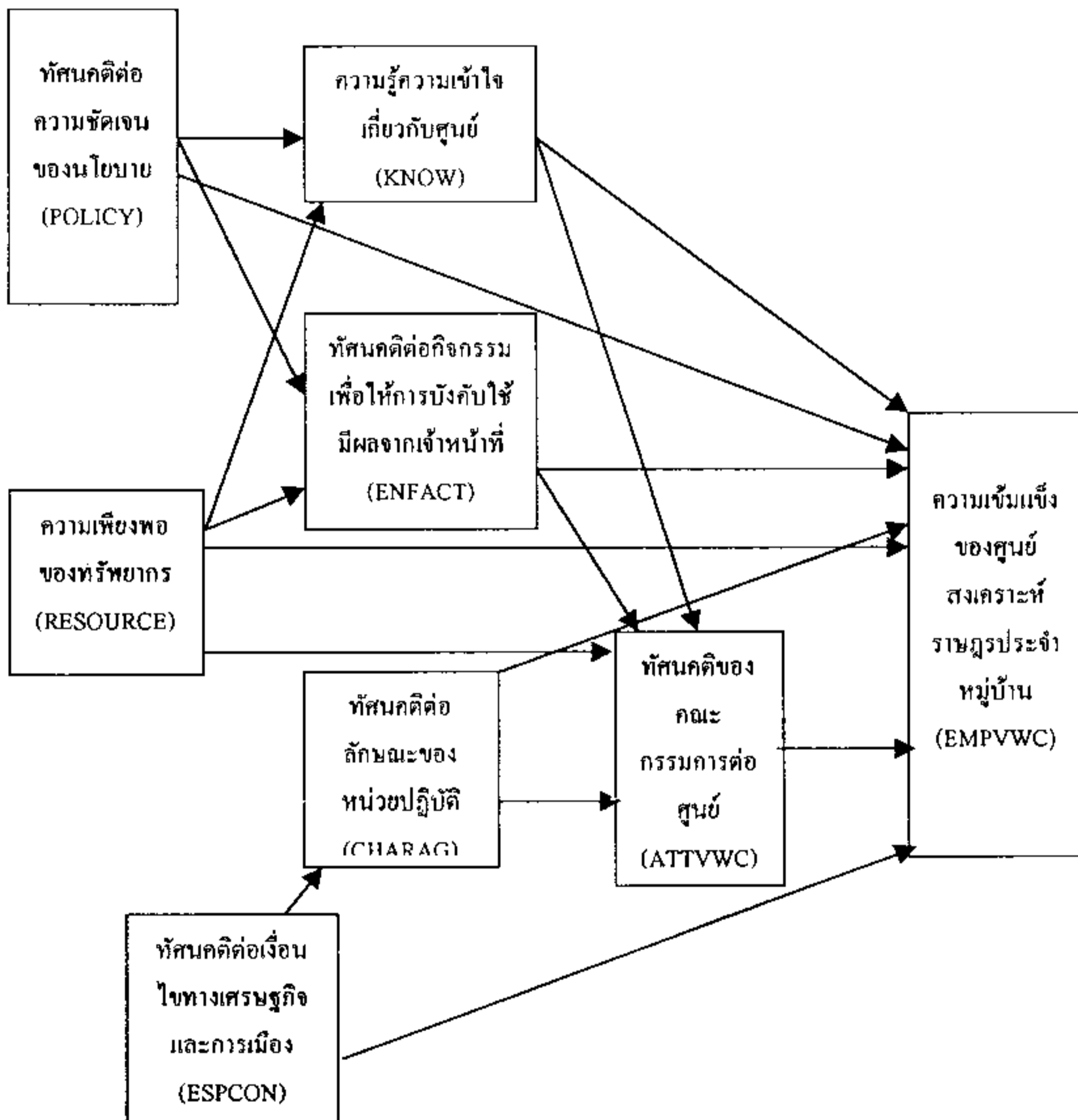
ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

จากการทบทวนวรรณกรรมเพื่อสร้างกรอบแนวคิดปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน พบว่าปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ ดังนี้ (1) ความเพียงพอของทรัพยากร (2) ทักษะของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อความชัดเจนของนโยบาย (3) ความรู้ความเข้าใจในนโยบายเกี่ยวกับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านของคณะกรรมการศูนย์ฯ (4) ทักษะของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อกิจกรรมเพื่อให้การบังคับใช้มีผลจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ (5) ทักษะของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อลักษณะของหน่วยปฏิบัติ (6) ทักษะของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง และ (7) ทักษะของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน โดยตัวแปรตามในที่นี้ได้แก่ ความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเหล่านี้ได้แสดงไว้ในแผนภาพ 5.1 เมื่อ

POLICY	คือ ทักษะของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อความชัดเจนของนโยบายเกี่ยวกับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน (Clarity of policy)
RESOURCE	คือ ความเพียงพอของทรัพยากร (Sufficiency of resource)
KNOW	คือ ความรู้ ความเข้าใจของคณะกรรมการศูนย์ฯ เกี่ยวกับศูนย์ฯ (Knowledge of committee on Village Welfare Assistance Center)
ENFACT	คือ ทักษะของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อกิจกรรมเพื่อให้การบังคับใช้มีผลจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ (Enforcement activities)
CHARAG	คือ ทักษะของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อลักษณะของหน่วยปฏิบัติ (Characteristics of the implementing agencies)

- ESPCON คือ ทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง (Economic social and political conditions)
- ATTVWC คือ ทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน (Attitude to Village Welfare Assistance Center)
- EMPVWC คือ ความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน (Empowerment of Village Welfare Assistance Center)

แผนภาพ 5.1 แบบจำลองปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

จากความสัมพันธ์ที่แสดงในแผนภาพ 5.1 สามารถสร้างสมการโครงสร้างซึ่งใช้ในการวิเคราะห์ได้ 5 สมการดังนี้

$$\text{CHARAG} = a_1 \text{ESPCON} \dots\dots\dots(5.1)$$

$$\text{ENFACT} = b_1 \text{RESOURCE} + b_2 \text{POLICY} \dots\dots\dots(5.2)$$

$$\text{KNOW} = c_1 \text{RESOURCE} + c_2 \text{POLICY} \dots\dots\dots(5.3)$$

$$\begin{aligned} \text{ATTVWC} = & d_1 \text{RESOURCE} + d_2 \text{KNOW} + d_3 \text{ENFACT} \\ & + d_4 \text{CHARAG} \dots\dots\dots(5.4) \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{EMPVWC} = & e_1 \text{RESOURCE} + e_2 \text{POLICY} + e_3 \text{KNOW} + e_4 \text{ENFACT} \\ & + e_5 \text{CHARAG} + e_6 \text{ESPCON} + e_7 \text{ATTVWC} \dots\dots\dots(5.5) \end{aligned}$$

ในที่นี้

$$a_1, b_1-b_2, c_1-c_2, d_1-d_4, e_1-e_6 = \text{ค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง}$$

จากกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาตัวแปรอิสระทั้ง 7 ตัว ความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านขึ้นอยู่กับความเพียงพอของทรัพยากร ทักษะของคณะกรรมการต่อความชัดเจนของนโยบาย ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์ฯ ทักษะของคณะกรรมการต่อกิจกรรมเพื่อให้การบังคับใช้มีผล ทักษะของคณะกรรมการต่อลักษณะของหน่วยปฏิบัติ ทักษะต่อเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง และทักษะของคณะกรรมการต่อศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ขณะที่ทักษะของคณะกรรมการต่อศูนย์ฯ ขึ้นอยู่กับความเพียงพอของทรัพยากร ความรู้ ทักษะต่อกิจกรรมเพื่อให้การบังคับใช้มีผล และทักษะต่อลักษณะของหน่วยปฏิบัติ นอกจากนี้ความรู้ของคณะกรรมการยังขึ้นอยู่กับความเพียงพอของทรัพยากรและความชัดเจนของนโยบาย และสุดท้ายทักษะของลักษณะหน่วยปฏิบัติเป็นสิ่งที่ขึ้นอยู่กับทักษะต่อเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

5.1 คุณลักษณะของปัจจัยที่ใช้ในการศึกษาตัวแบบปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

ในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านซึ่งประกอบด้วยตัวแปรอิสระจำนวน 7 ตัว และตัวแปรตามซึ่งได้แก่ความเข้มแข็งของศูนย์ฯ นั้นมีรายละเอียดดังนี้

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลค่าเฉลี่ยของตัวแปรแต่ละตัวนั้นพบว่าคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านรู้สึกว่ารพพยากรต่างๆ อันประกอบด้วยเงิน เวลา และอุปกรณ์อำนวยความสะดวกนั้นค่อนข้างมีความความเพียงพอ อย่างไรก็ตามก็ดีในส่วนของทัศนคติของคณะกรรมการที่มีต่อความชัดเจนของนโยบายนั้นคณะกรรมการเห็นว่ายังไม่มีความชัดเจนเพียงพอ อีกทั้ง คณะกรรมการยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านเท่าใดนัก ในส่วนของทัศนคติของคณะกรรมการที่มีต่อการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อให้ กิจกรรมมีผลบังคับใช้ ทัศนคติต่อลักษณะของคณะกรรมการศูนย์ฯ ของตน และทัศนคติของคณะกรรมการต่อเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองนั้นอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ ในส่วนของทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านที่มีต่อนโยบายอยู่ในระดับที่สูงกว่าทัศนคติในด้านต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้น

เมื่อพิจารณาความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านจากปัจจัยในด้านต่างๆ 4 ด้าน อันได้แก่ความสามารถในการดำเนินงานของศูนย์ฯ การมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ ระบบการบริหารของศูนย์ฯ และความสามารถในการบริหารทุนของคณะกรรมการพบว่า ศูนย์ฯ ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาโดยเฉลี่ยมีความเข้มแข็งของศูนย์ฯ อยู่ในระดับต่ำ

ตาราง 5.1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด และค่าต่ำสุดของตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ (50 คน)

ตัวแปร	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
ความเพียงพอของทรัพยากร	3.0	1.9	0.9	0.0	3.0
ทัศนคติต่อความชัดเจนของนโยบาย	10	4.4	2.1	1.43	9.43
ความรู้ของคณะกรรมการ	7.0	3.2	1.6	1.0	6.0
ทัศนคติต่อกิจกรรมเพื่อให้การบังคับใช้มีผล	10.0	5.3	2.2	2.0	8.7
ทัศนคติต่อลักษณะของหน่วยปฏิบัติ	10.0	5.6	2.7	1.4	10.0
ทัศนคติต่อเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ	10.0	5.8	2.5	1.7	10.0
สังคม การเมือง					
ทัศนคติต่อนโยบาย	10.0	6.2	2.5	2.3	9.7
ความเข้มแข็งของศูนย์ฯ	100.0	31.6	28.7	2.0	85.4

ตาราง 5.2 เมตริกความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ

ตัวแปร	ATTVWC	ESPCON	CHARAG	ENFACT	KNOW	POLICY	RESOURCE
EMPVWC	0.595	0.694	0.551	0.413	0.403	0.478	0.262
ATTVWC		0.860	0.694	0.476	0.590	0.548	0.417
ESPCON			0.743	0.590	0.659	0.567	0.485
CHARAG				0.684	0.669	0.583	0.480
ENFACT					0.148	0.495	0.196
KNOW						0.333	0.122
POLICY							0.394

จากตารางเมตริกความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพบว่าทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อเงื่อนไขทางเศรษฐกิจสังคมและการเมือง ทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน และทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อลักษณะของหน่วยปฏิบัติมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลางค่อนข้างสูงต่อความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

ขณะที่ทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อความชัดเจนของนโยบายเกี่ยวกับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อกิจกรรมเพื่อการบังคับใช้มีผลจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ และความรู้ความเข้าใจของคณะกรรมการเกี่ยวกับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลางต่อความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน โดยที่ความเพียงพอของทรัพยากรมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านในระดับที่ต่ำ

อย่างไรก็ดีจากการหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร จากตารางแสดงเมตริกความสัมพันธ์พบว่าตัวแปรอิสระ 2 ตัว อันได้แก่ตัวแปรทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน (ATTVWC) กับตัวแปรทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อเงื่อนไขทางเศรษฐกิจสังคม และการเมือง (ESPCON) เป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ระหว่างกันสูง (0.860) อันทำให้เกิดปัญหาเนื่องมาจากตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันสูง (Multicollinearity problem) ซึ่งทำให้ในการตีความความสัมพันธ์ของตัวแปรไม่สามารถแยกอิทธิพลของตัวแปรทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อเงื่อนไขทางเศรษฐกิจสังคม และการเมืองออกจากตัวแปร

ทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน (ATTVWC) ได้ และทำให้ไม่สามารถใช้เทคนิคการวิเคราะห์ถดถอยพหุในการวิเคราะห์ได้ ดังนั้นจึงทำการขจัดอิทธิพลของตัวแปรทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อเงื่อนไขทางเศรษฐกิจออกจากตัวแปรทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านโดยอาศัยเทคนิคการวิเคราะห์ถดถอยพหุ ดังนี้:

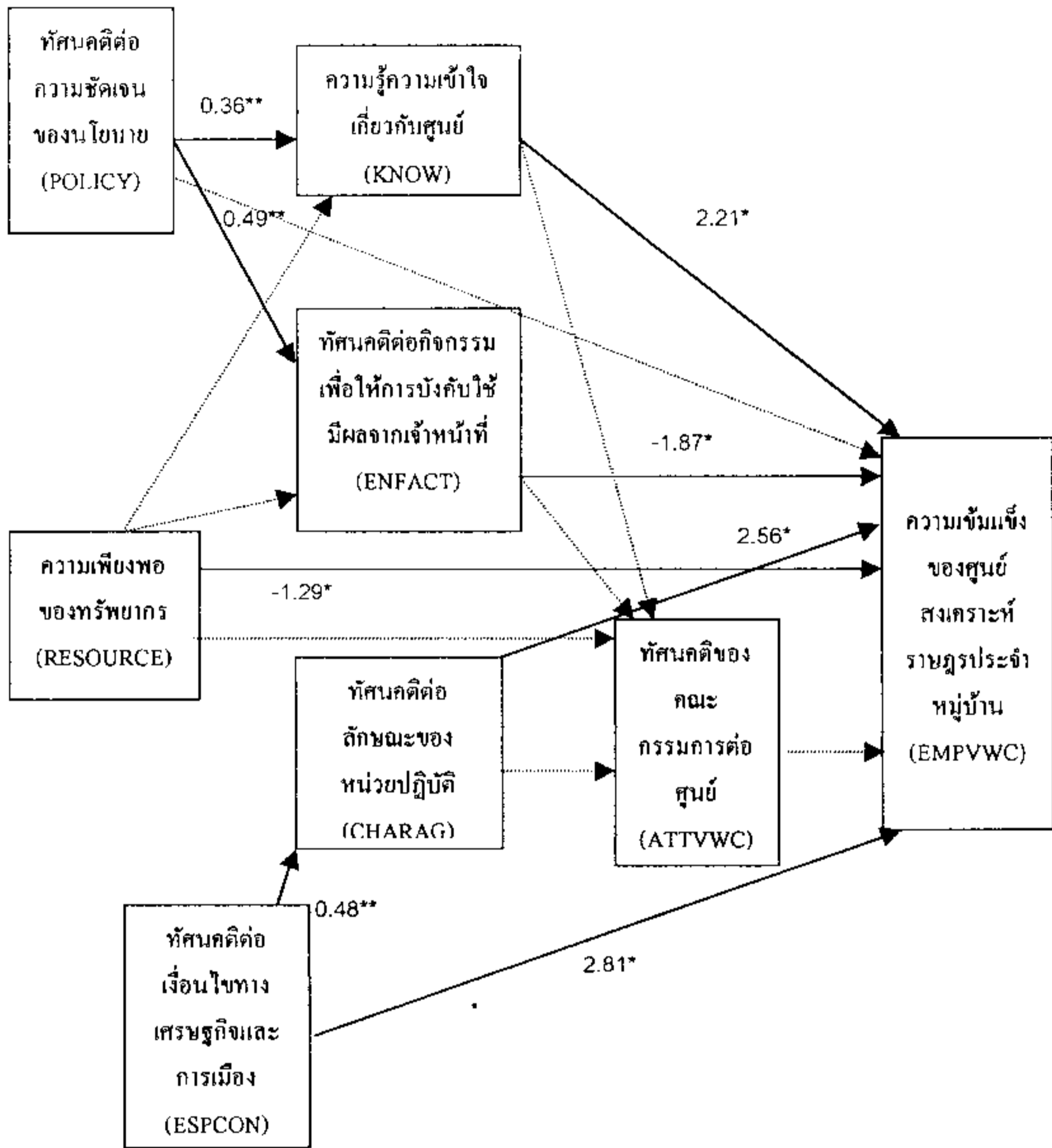
$$\text{ATTVWC} = \text{ESPCON}$$

$$\text{RATTVWC} = \text{ATTVWC} - \text{ATTVWC}'$$

หลังจากที่ได้ขจัดค่าอิทธิพลของตัวแปรทัศนคติต่อเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่มีต่อทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านโดยการใช้เทคนิคการวิเคราะห์ถดถอยพหุแล้ว จากนั้นจึงนำ RATTVWC ไปใช้ในการแทนค่า ATTVWC เดิมแล้วจึงทำการหาค่าความสัมพันธ์ของตัวแปรในสมการโครงสร้าง

5.2 ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

ผลจากการวิเคราะห์เส้นทางถึงปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ซึ่งสามารถพิจารณาได้จากแผนภาพการวิเคราะห์เส้นทาง (แผนภาพ 5.1) และสมการโครงสร้าง (1), (2), (3), (4) และ (5) พบว่าความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านนั้น ขึ้นอยู่กับ ทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อความชัดเจนของนโยบายเกี่ยวกับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ความเพียงพอของทรัพยากร ความรู้ความเข้าใจของคณะกรรมการศูนย์ฯ เกี่ยวกับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อกิจกรรมเพื่อให้การบังคับใช้มีผลจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อลักษณะของหน่วยปฏิบัติ และทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ดังนี้

แผนภาพ 5.2 แบบจำลองการวิเคราะห์เส้นทางปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

*P < 0.01 : **P < 0.05

————— หมายถึงมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

- - - - - หมายถึงไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการวิเคราะห์ในรูปแบบการโครงสร้าง

$$\text{CHARAG} = 0.48\text{ESPCON}^{**} \quad \dots\dots\dots(5.6)$$

(2.87)

$R^2 = 0.338$ $\text{SEE} = 1.8434$ $F = 57.864$ $\text{Sig F} = 0.004$

$$\text{ENFACT} = 0.04\text{RESOURCE} + 0.49\text{POLICY}^{**} \quad \dots\dots\dots(5.7)$$

(0.26) (2.96)

$R^2 = 0.257$ $\text{SEE} = 2.0092$ $F = 5.718$ $\text{Sig F} = 0.007$

$$\text{KNOW} = 0.11\text{RESOURCE} + 0.36\text{POLICY}^{**} \quad \dots\dots\dots(5.8)$$

(0.65) (2.16)

$R^2 = 0.158$ $\text{SEE} = 1.764$ $F = 3.099$ $\text{Sig F} = 0.049$

$$\begin{aligned} \text{RATTVWC} = & 0.14\text{RESOURCE} - 0.29\text{KNOW} \\ & (1.01) \quad (-1.08) \\ & + 0.17\text{ENFACT} + 0.28\text{CHARAG} \quad \dots\dots\dots(5.9) \\ & (0.63) \quad (0.64) \end{aligned}$$

$R^2 = 0.498$ $\text{SEE} = 1.874$ $F = 7.856$ $\text{Sig F} = 0.003$

$$\begin{aligned} \text{EMPVWC} = & - 1.29\text{RESOURCE}^* + 0.28\text{POLICY} + 2.21\text{KNOW}^* \\ & (-5.10) \quad (1.68) \quad (5.14) \\ & - 1.87\text{ENFACT}^* + 2.56\text{CHARAG}^* + 2.81\text{ESPCON}^* \\ & (-4.99) \quad (4.83) \quad (3.65) \\ & + 0.21\text{RATTVWC} \quad \dots\dots\dots(5.10) \\ & (1.87) \end{aligned}$$

$R^2 = 0.583$ $\text{SEE} = 12.746$ $F = 9.651$ $\text{Sig F} = 0.001$

หมายเหตุ: ค่าในวงเล็บคือค่า t ซึ่งเป็นค่าสถิติทดสอบค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวแปรอิสระแต่ละตัว

จากสมการโครงสร้างข้างต้น ผลการศึกษาที่ได้จากสมการต่างๆ มีดังต่อไปนี้

ผลที่ได้จากสมการที่ 5.6 นั้นพบว่าตัวแปรอิสระอันได้แก่ทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อเงื่อนไขทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง สามารถอธิบายความผันแปรของตัวแปรตามอันได้แก่ลักษณะของหน่วยปฏิบัติซึ่งในที่นี้ ได้แก่ คณะกรรมการศูนย์ฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติได้ร้อยละ 34 กล่าวคือ หากคณะกรรมการศูนย์ฯ มีทัศนคติต่อเงื่อนไขทางเศรษฐกิจและสังคมสูง ก็จะมีทัศนคติต่อหน่วยปฏิบัติซึ่งในที่นี้คือคณะกรรมการศูนย์ฯ สูงตามไปด้วย และในทางตรงกันข้ามหากคณะกรรมการศูนย์ฯ มีทัศนคติต่อเงื่อนไขทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำก็จะมีทัศนคติต่อหน่วยปฏิบัติซึ่งในที่นี้คือคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่ำตามไปด้วย

ในส่วนของสมการที่ 5.7 นั้น ตัวแปรอิสระสามารถอธิบายการผันแปรของตัวแปรตามได้ร้อยละ 26 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ตัวแปรอิสระที่มีผลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติได้แก่ ทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อความชัดเจนของนโยบายเกี่ยวกับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน โดยมีผลเชิงบวกต่อทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อกิจกรรมเพื่อให้การบังคับใช้มีผลจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ กล่าวคือหากคณะกรรมการศูนย์ฯ มีทัศนคติต่อความชัดเจนของนโยบายเกี่ยวกับศูนย์ฯ สูง จะมีทัศนคติต่อกิจกรรมจากหน่วยงานของรัฐเพื่อให้การบังคับใช้มีผลสูงขึ้นตามไปด้วย และหากคณะกรรมการศูนย์ฯ มีทัศนคติต่อความชัดเจนของนโยบายเกี่ยวกับศูนย์ฯ ต่ำ ก็จะมีทัศนคติต่อกิจกรรมจากหน่วยงานของรัฐเพื่อให้การบังคับใช้มีผลต่ำตามไปด้วย ขณะที่ความเพียงพอของทรัพยากรนั้นไม่มีผลต่อทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อกิจกรรมเพื่อให้การบังคับใช้มีผลจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ในสมการที่ 5.8 พบว่าทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ที่มีต่อความชัดเจนของนโยบายมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความรู้ความเข้าใจของคณะกรรมการศูนย์ฯ เกี่ยวกับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือยิ่งคณะกรรมการศูนย์ฯ มีทัศนคติต่อความชัดเจนของนโยบายเกี่ยวกับศูนย์ฯ สูง ก็จะมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านมากขึ้นตามไปด้วย ทั้งนี้ตัวแปรอิสระซึ่งในที่นี้ได้แก่ความเพียงพอของทรัพยากร และ ทัศนคติของคณะกรรมการต่อความชัดเจนของนโยบายเกี่ยวกับศูนย์ฯ สามารถอธิบายการผันแปรของตัวแปรตามอันได้แก่ความรู้ความเข้าใจของคณะกรรมการศูนย์ฯ เกี่ยวกับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ได้ร้อยละ 16 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ส่วนสมการที่ 5.9 ตัวแปรอิสระในที่นี้ ได้แก่ ความเพียงพอของทรัพยากร ความรู้ ความเข้าใจของคณะกรรมการศูนย์ฯ คำนวณนโยบายเกี่ยวกับศูนย์ฯ ทักษะของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อกิจกรรมเพื่อให้การบังคับใช้มีผลจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ และทักษะของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อลักษณะของหน่วยปฏิบัติสามารถอธิบายการผันแปรของตัวแปรตามซึ่งได้แก่ทักษะของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ได้ร้อยละ 50 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ความเพียงพอของทรัพยากร ความรู้ความเข้าใจของคณะกรรมการศูนย์ฯ เกี่ยวกับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ทักษะของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อกิจกรรมเพื่อให้การบังคับใช้มีผลจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ และทักษะของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อลักษณะของหน่วยปฏิบัติไม่มีความสัมพันธ์ต่อทักษะของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ในสมการสุดท้ายสมการที่ 5.10 ตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถอธิบายการผันแปรของตัวแปรตาม คือ ความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติได้ร้อยละ 58 จากตัวแปรอิสระทั้งหมด 7 ตัว มีตัวแปรอิสระ 5 ตัวที่มีผลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจของคณะกรรมการศูนย์ฯ เกี่ยวกับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ทักษะของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อลักษณะของหน่วยปฏิบัติ และทักษะของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อเงื่อนไขทางภาวะเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง กล่าวคือยิ่งคณะกรรมการศูนย์ฯ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์ฯ มีทักษะต่อลักษณะของหน่วยปฏิบัติต่อสภาพแวดล้อมเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และต่อศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านสูง ความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านก็ยิ่งสูงมากขึ้นตามไปด้วย และในทางตรงกันข้ามหากคณะกรรมการศูนย์ฯ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์ฯ มีทักษะต่อลักษณะของหน่วยปฏิบัติ และต่อสภาพแวดล้อมเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำบ้านก็ต่ำตามไปด้วย

ในส่วนของการปัจจัยทักษะของคณะกรรมการฯ ศูนย์ฯ ต่อลักษณะของหน่วยปฏิบัติ และเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองซึ่งส่งผลเชิงบวกต่อความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำบ้านนั้น ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องจากคำให้สัมภาษณ์ของเจ้าหน้าที่ของกรมประชาสงเคราะห์และบัณฑิตอาสาผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ซึ่งเห็นว่าการดำเนินงานของศูนย์ฯ จะประสบความสำเร็จได้นั้นขึ้นอยู่กับคณะกรรมการศูนย์ฯ และชุมชนเป็นสำคัญโดยกล่าวว่า

“ศูนย์ฯ จะสำเร็จได้นี้คณะกรรมการสำคัญที่สุด ถ้าคณะกรรมการเวิร์คก็ไม่มีทางที่จะสำเร็จได้หรอก ศูนย์ฯ ที่มันไม่สำเร็จก็มาจากคณะกรรมการที่ไม่เวิร์ค....” (สัมภาษณ์, 26 มิถุนายน 2543)

ขณะที่ในส่วนของเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของชุมชนซึ่งส่งผลต่อความเข้มแข็งของศูนย์ฯ นั้นก็สอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของบัณฑิตอาสา (สัมภาษณ์, 5 กรกฎาคม 2543) ซึ่งกล่าวถึงความสำคัญของเงื่อนไขทางชุมชนต่อความสำเร็จของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านไว้ว่า

“ชุมชนนี้แหละสำคัญสุด ชุมชนที่เข้มแข็งจะทำให้การทำงานสำเร็จ เพราะชาวบ้านมีการรวมตัวกันอย่างดีแล้ว แล้วก็เต็มใจที่จะมีส่วนร่วม เวลาทำงานอะไรก็ง่าย บางชุมชนเข้าไปไม่สำเร็จหรือเพราะเขาไม่สนใจอะไรมาแต่ไหนแต่ไรแล้ว อย่างชาวบ้านแถวนี้เขาไม่สนใจกันหรอก ตอนกลางวันก็ไปทำงานที่อื่น กลับมาเย็นก็ไม่สนใจใคร พวกที่อยู่ก็เล่นการพนันให้มาทำนั่นนี่เขาไม่ทำหรอก ยังมีผู้ใหญ่ (ผู้ใหญ่บ้าน) ที่ไม่สนใจก็ไม่ต้องพูดถึง”

อย่างไรก็ดีในประเด็นของลักษณะหน่วยปฏิบัติที่บัณฑิตอาสาและคณะกรรมการศูนย์ฯ ได้ให้ความสำคัญกับผู้นำในคณะกรรมการศูนย์ฯ มากที่สุด ดังที่คณะกรรมการศูนย์ฯ ท่านหนึ่งกล่าวไว้ว่า (สัมภาษณ์ คณะกรรมการศูนย์ฯ, 5 กรกฎาคม 2543)

“ศูนย์ฯ นี้ผู้นำในศูนย์ฯ สำคัญสุด ถ้าขอเพียงให้มันมีสักคนตั้งใจทำงานจริงๆ มันก็สำเร็จแล้ว ไม่ต้องทั้งหมดหรอก”

จากคำสัมภาษณ์ดังกล่าวจึงอาจกล่าวได้ว่าปัจจัยด้านลักษณะของหน่วยปฏิบัติ และปัจจัยด้านชุมชน เป็นเงื่อนไขที่สำคัญต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

ขณะที่ตัวแปรอิสระ 2 ตัวคือ ความเพียงพอของทรัพยากร และทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อกิจกรรมเพื่อให้การบังคับใช้มีผลจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีความสัมพันธ์เชิงลบต่อความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านอย่างมีนัยสำคัญเชิงสถิติ กล่าวคือ

หากคณะกรรมการศูนย์ฯ มีความเพียงพอของทรัพยากร และ ทักษะคดีต่อกิจกรรมเพื่อให้การบังคับใช้มีผลสูงจะมีความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรต่ำ และหากคณะกรรมการศูนย์ฯ มีความเพียงพอของทรัพยากร และทักษะคดีต่อกิจกรรมเพื่อให้การบังคับใช้มีผลต่ำ จะมีความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านสูง

ตาราง 5.3 ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

ปัจจัยที่มีผลกระทบ	ผลกระทบ				ความสัมพันธ์ที่ไม่ใช่สาเหตุและผล
	ความสัมพันธ์รวมทั้งหมด	ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและผล			
		ผลทางตรง	ผลทางอ้อม	รวม	
1.ความเพียงพอของทรัพยากร (RESOURCE)	0.26	- 1.29	-	- 1.29	1.55
2.ทักษะคดีต่อความชัดเจนของนโยบาย (POLICY)	0.48	-	- 0.58	-0.58	1.06
3.ความรู้เกี่ยวกับนโยบาย (KNOW)	0.41	2.21	-	2.21	- 1.80
4.ทักษะคดีต่อกิจกรรมเพื่อให้การบังคับใช้มีผล (ENFACT)	0.41	- 1.87	-	-1.87	2.28
5.ทักษะคดีต่อลักษณะของหน่วยปฏิบัติ (CHARAG)	0.55	2.56	-	2.56	- 2.01
6.ทักษะคดีต่อเงื่อนไขทางเศรษฐกิจสังคม และการเมือง (ESPCON)	0.70	2.81	1.23	4.04	- 3.34

ผลจากการวิเคราะห์เส้นทางปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านพบว่าความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านขึ้นอยู่กับ (1) ความเพียงพอของทรัพยากร (2) ความรู้ความเข้าใจของคณะกรรมการศูนย์ (3) ทักษะคดีของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อกิจกรรมเพื่อให้การบังคับใช้มีผล (4) ทักษะคดีของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อ

ลักษณะของหน่วยปฏิบัติ และ(5) ทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของชุมชน

ความรู้ความเข้าใจของคณะกรรมการศูนย์ฯ ทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อ ลักษณะของหน่วยปฏิบัติ และทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อเงื่อนไขทางสภาพแวดล้อมทาง เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลในเชิงบวกโดยมีผลโดยตรงต่อ ความเข้มแข็งของศูนย์ฯ กล่าวคือ หากคณะกรรมการศูนย์ฯ มีปัจจัยทั้ง 3 นี้สูงจะทำให้ ความเข้มแข็งของศูนย์ฯ สูงเพราะทรัพยากรประจำหมู่บ้านนี้มีมากขึ้นตามไปด้วย แต่หาก คณะกรรมการศูนย์ฯ มีปัจจัยทั้ง 3 เหล่านี้ต่ำจะมีความเข้มแข็งของศูนย์ฯ สูงเพราะทรัพยากรประจำ หมู่บ้านต่ำตามไปด้วย ทั้งนี้ทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และ การเมืองมีความสัมพันธ์ต่อความเข้มแข็งของศูนย์ฯ สูงเพราะทรัพยากรประจำหมู่บ้านทั้งทางตรงและ ทางอ้อม

อย่างไรก็ดี มีปัจจัยบางประการซึ่งมิได้เป็นไปตามที่ได้คาดหวังไว้ได้แก่ (1) ความเพียงพอของทรัพยากร และ (2) ทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อกิจกรรมเพื่อให้ การบังคับใช้มีผล ปัจจัยทั้งสองปัจจัยข้างต้นนั้นมีความสัมพันธ์เชิงลบต่อความเข้มแข็งของ ศูนย์ฯ สูงเพราะทรัพยากรประจำหมู่บ้านกล่าวคือ ความเพียงพอของทรัพยากร และทัศนคติของ คณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อกิจกรรมเพื่อให้การบังคับใช้มีผลมีมากจะเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้ ความเข้มแข็งของศูนย์ฯ สูงเพราะทรัพยากรประจำหมู่บ้านลดต่ำลง และหากความเพียงพอของ ทรัพยากร และทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อกิจกรรมเพื่อให้การบังคับใช้มีผลต่ำ ความเข้มแข็งของศูนย์ฯ สูงเพราะทรัพยากรประจำหมู่บ้านจะสูง

การที่ความสัมพันธ์ดังกล่าวมิได้เป็นไปตามที่คาดหวังไว้ นั้น ในส่วนของปัจจัยด้าน ความเพียงพอของทรัพยากรซึ่งส่งผลทางลบต่อความเข้มแข็งของศูนย์ฯ สูงเพราะทรัพยากรประจำ หมู่บ้านนั้น จากการเก็บข้อมูลของผู้วิจัยในสนามพบว่าในศูนย์ฯ สูงเพราะทรัพยากรประจำหมู่บ้านซึ่ง ประสบความสำเร็จ หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นศูนย์ฯ ซึ่งมีความเข้มแข็งต่ำ นั้นคณะกรรมการศูนย์ฯ จะให้ความเห็นว่าไม่เคยประสบปัญหาอันเนื่องมาจากความไม่พอเพียงของทรัพยากรอันได้แก่ เงิน เวลา และอุปกรณ์ในการดำเนินงานไม่พอเพียง ทั้งนี้เนื่องมาจากศูนย์ฯ ที่มีความเข้มแข็งในระดับต่ำ นั้นเป็นศูนย์ฯ ที่มีได้มีการดำเนินกิจกรรมแต่อย่างใดหรือมีเช่นนั้นก็ดำเนินกิจกรรมในจำนวนที่ น้อยมากทำให้มิได้ประสบปัญหาอันเนื่องมาจากการขาดแคลนทรัพยากร ในขณะที่ศูนย์ฯ ซึ่ง ประสบความสำเร็จ หรือมีความเข้มแข็งของศูนย์ฯ มากนั้นจะมีการดำเนินกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือ ประชาชนในชุมชนในด้านต่างๆ และในการดำเนินกิจกรรม คณะกรรมการศูนย์ฯ ก็มักพบปัญหาที่ ตามมาอันเนื่องมาจากทรัพยากรที่ต้องการใช้ในการดำเนินงานตามแผนงานที่วางไว้มีไม่พอเพียง

เท่าที่คณะกรรมการต้องการ จากปรากฏการณ์ดังกล่าวทำให้ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ความเพียงพอของทรัพยากรและความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านเป็นไปใน ลักษณะสับสน

ในส่วนของทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อกิจกรรมเพื่อให้การบังคับใช้มีผลซึ่ง มีความสัมพันธ์เชิงลบต่อความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ที่เป็นเช่นนั้น เนื่องจากในระยะเวลาทำการเก็บข้อมูลนั้นศูนย์ฯ ซึ่งมีความเข้มแข็งอยู่ในระดับต่ำหลายศูนย์ฯ นั้น อยู่ในช่วงของระยะเวลาในการยกระดับศูนย์ฯ ของคนให้มีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น โดยมีบัณฑิตอาสาซึ่งอยู่ในฐานะของพี่เลี้ยงคอยให้คำแนะนำในการฟื้นฟูศูนย์ฯ ซึ่งมีความสามารถในการให้บริการประชาชนต่ำ เหล่านี้ให้มีความศรัทธามากขึ้น คณะกรรมการศูนย์ฯ ซึ่งมีความเข้มแข็งของศูนย์ฯ ในระดับต่ำนี้ส่วนใหญ่มีความพอใจต่อการเอาใจใส่จากรัฐผ่านการดำเนินงานของบัณฑิตอาสาเป็นอย่างมาก และเหตุผลอีกประการหนึ่งนั้นเนื่องจากคณะกรรมการศูนย์ฯ ที่มีความเข้มแข็งต่ำ ซึ่งไม่มีการดำเนินงานในศูนย์ฯ นั้นมีความรู้สึกไม่กล้าที่จะประเมินการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพราะตนเองก็ไม่ได้มีการดำเนินงานของศูนย์ฯ แต่อย่างใดเอง ขณะที่ในศูนย์ฯ ที่มีความเข้มแข็งของศูนย์ฯ อยู่ในระดับสูงนั้นจากการสัมภาษณ์และการสังเกตการดำเนินงานของศูนย์ฯ พบว่าความสำเร็จของศูนย์ฯ นั้นเกิดจากความสามารถเฉพาะตัวของคณะกรรมการและชุมชน เช่น การมีผู้นำที่มีความเสียสละเอาใจใส่ การที่คนในชุมชนมีการรวมตัวกันอย่างเข้มแข็ง ทั้งนี้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสังเกตพบว่าคณะกรรมการศูนย์ฯ ที่มีความเข้มแข็งสูงเหล่านี้จะมีประวัติในการดำเนินงานการรวมกลุ่มในรูปแบบต่างๆ เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มแม่บ้านที่ประสบความสำเร็จอยู่แล้วจึงมีการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านภายหลัง ดังนั้นอาจสรุปได้ว่าความสำเร็จนั้นเกิดขึ้นจากลักษณะเฉพาะตัวของคณะกรรมการในชุมชนใดหนึ่ง คณะกรรมการศูนย์ฯ เหล่านี้ผ่านปัญหาในการดำเนินงานต่างๆ มากมายตั้งแต่ในช่วงระยะเวลาของการก่อตั้งจนถึงปัจจุบันและพยายามดำเนินจัดการกับปัญหาเหล่านั้นด้วยตนเอง จึงมักเห็นว่าความเอาใจใส่จากเจ้าหน้าที่ของรัฐในระยะเวลาที่ผ่านมาไม่มากเท่าที่ควร

นอกจากนี้ยังพบว่าทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อความชัดเจนของนโยบายนั้น ส่งผลโดยอ้อมต่อความเข้มแข็งของศูนย์ฯ ผ่านความรู้ความเข้าใจของคณะกรรมการศูนย์ฯ เกี่ยวกับ ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน และทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อกิจกรรมเพื่อให้ การบังคับใช้มีผลจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ

5.3 สรุป

ผลการศึกษาพบว่าความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านขึ้นอยู่กับ (1) ความเพียงพอของทรัพยากร (2) ความรู้ความเข้าใจของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน (3) ทักษะคดีของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อกิจกรรมเพื่อให้การบังคับใช้มีผลจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ (4) ทักษะคดีของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อลักษณะของหน่วยปฏิบัติ และสุดท้าย (5) ทักษะคดีของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ทั้งนี้ ทักษะคดีของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อความชัดเจนของนโยบายมีผลกระทบทางอ้อมต่อความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

บทที่ 6

ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของ ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

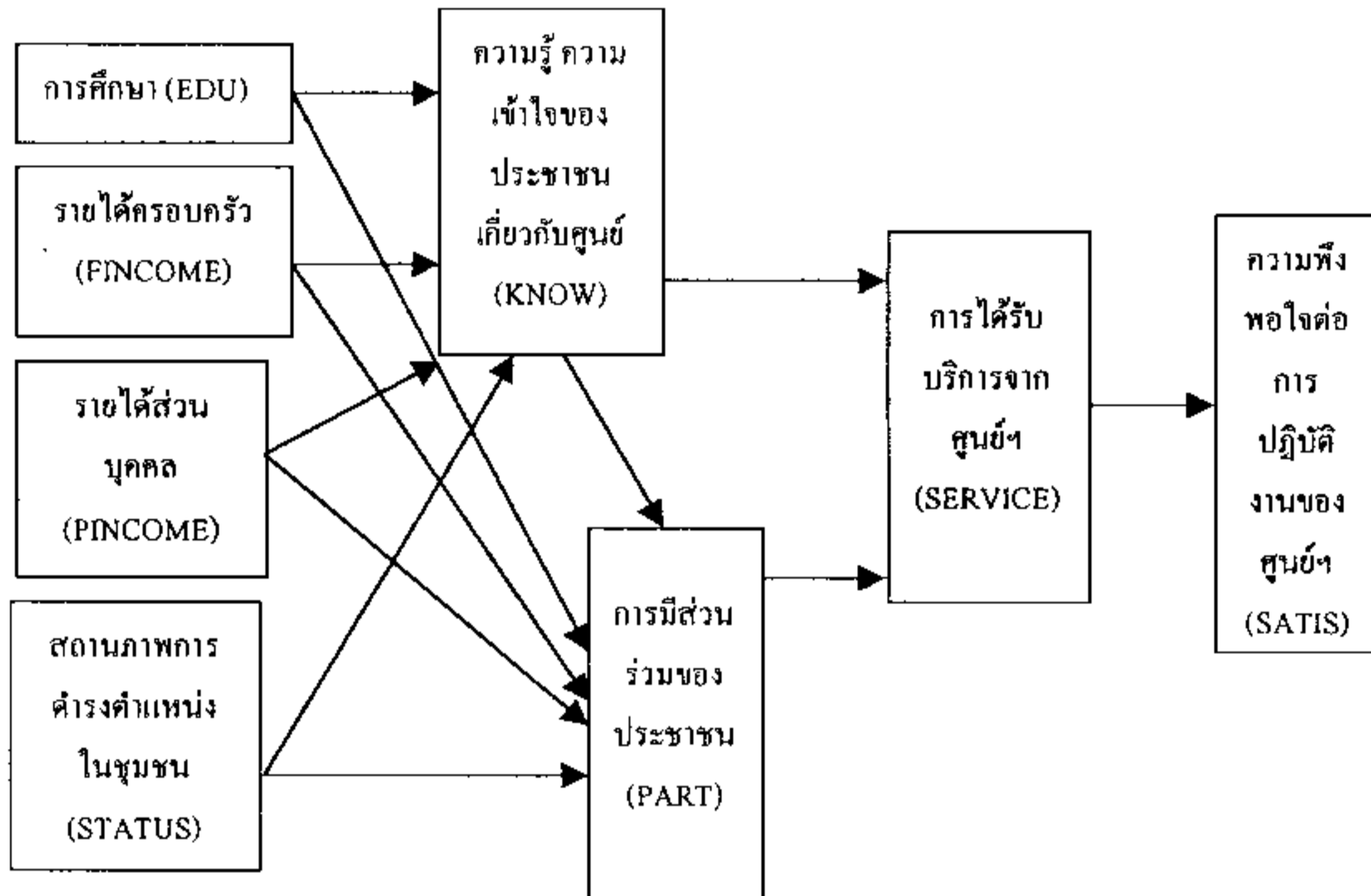
ในการสร้างปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน จากในบทที่ 2 พบว่าปัจจัยซึ่งมีผลต่อความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านได้แก่ (1) สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชน อันประกอบไปด้วย ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนต่อปี รายได้เฉลี่ยของบุคคลต่อเดือน และสถานภาพการดำรงตำแหน่งในชุมชน (2) ความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน (3) การมีส่วนร่วมของประชาชน (4) การได้รับบริการจากศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ นี้ได้แสดงไว้ในแบบจำลองและสมการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ดังนี้

ในที่นี้

EDU	คือ	ระดับการศึกษา (Education)
FINCOME	คือ	รายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อปี (Family income)
PINCOME	คือ	รายได้ส่วนบุคคลต่อเดือน (Personal income)
STATUS	คือ	สถานภาพการดำรงตำแหน่งในชุมชน (Status in community)
KNOW	คือ	ความรู้ของประชาชนเกี่ยวกับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน (Knowledge of people on Village Welfare Assistance Center)
PART	คือ	การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ (Participation of people to Village Welfare Assistance Center)
SERVICE	คือ	การได้รับบริการของประชาชนจากศูนย์ฯ (Receipt of service of Village Welfare Assistance Center)

SATIS คือ ความพึงพอใจของประชาชนต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ (Satisfaction of people to Village Welfare Assistance Center)

แผนภาพ 6.1 แบบจำลองปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของประชาชนต่อการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

จากความสัมพันธ์ที่ปรากฏในแผนภาพ 6.1 สามารถสร้างสมการโครงสร้างซึ่งใช้ในการวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์ได้ดังนี้

$$\text{KNOW} = a_1 \text{EDU} + a_2 \text{PINCOME} + a_3 \text{FINCOME} + a_4 \text{STATUS} \dots\dots\dots (6.1)$$

$$\begin{aligned} \text{PART} &= b_1 \text{EDU} + b_2 \text{PINCOME} + b_3 \text{FINCOME} + b_4 \text{STATUS} \\ &+ b_5 \text{KNOW} \dots\dots\dots (6.2) \end{aligned}$$

$$\text{SERVICE} = c_1 \text{KNOW} + c_2 \text{PART} \dots\dots\dots (6.3)$$

$$\text{SATIS} = d_1 \text{SERVICE} \dots\dots\dots (6.4)$$

ในที่นี้ $a_1 - a_4, b_1 - b_5, c_1 - c_2, d_1$ = ค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง

6.1 คุณลักษณะของปัจจัยที่ใช้ในการศึกษาตัวแปรปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

ผลจากการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของตัวแปรซึ่งใช้ในการศึกษาพบว่าประชาชนกลุ่มเป้าหมายโดยเฉลี่ยจบการศึกษาในระดับประถมศึกษาตอนปลาย มีรายได้ระดับครัวเรือนต่อปีโดยเฉลี่ย 72,206 บาท และรายได้ส่วนบุคคลต่อเดือนนั้นโดยเฉลี่ยเดือนละ 2,196 บาท ในส่วนของการดำรงตำแหน่งในชุมชนนั้นประชาชนโดยเฉลี่ยแล้วแทบจะมิได้ดำรงตำแหน่งใดในชุมชน ทั้งนี้ประชาชนโดยเฉลี่ยแล้วมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์ฯ และการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ฯ ในระดับที่ต่ำ ดังนั้นประชาชนที่เคยได้รับการบริการจากศูนย์ฯจึงอยู่ในระดับที่ต่ำ รวมถึงคะแนนความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของศูนย์ฯจึงอยู่ในระดับ 1.2 คะแนน ซึ่งเป็นระดับที่ค่อนข้างต่ำ

ตาราง 6.1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด และค่าต่ำสุดของตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ (200 คน)

ตัวแปร	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
การศึกษา	-	6.3	3.2	0	16
รายได้ครัวเรือน / ปี	-	72,206.6	52,994.2	3,600	240,000
รายได้ส่วนบุคคล / เดือน	-	2,196	958.6	256	25,500
สถานภาพการดำรงตำแหน่งในชุมชน	-	0.1	0.4	0	3
ความรู้ของประชาชนเกี่ยวกับศูนย์ฯ	4	0.8	1.2	0	4
การมีส่วนร่วมของประชาชน	8	0.6	1.4	0	7
การได้รับการบริการจากศูนย์ฯ	23	1.3	2.9	0	19
คะแนนความพึงพอใจ	10	1.2	1.9	0	8.3

ตาราง 6.2 เมตริกความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ

ตัวแปร	SERVICE	PART	KNOW	EDU	PINCOME	FINCOME	STATUS
SATIS	0.716	0.536	0.489	-0.023	-0.082	-0.084	0.218
SERVICE		0.563	0.451	-0.029	-0.004	-0.051	0.219
PART			0.670	-0.018	-0.090	-0.171	0.316
KNOW				0.013	-0.182	-0.028	0.075
EDU					0.233	0.382	0.054
PINCOME						0.162	0.001
FINCOME							0.074

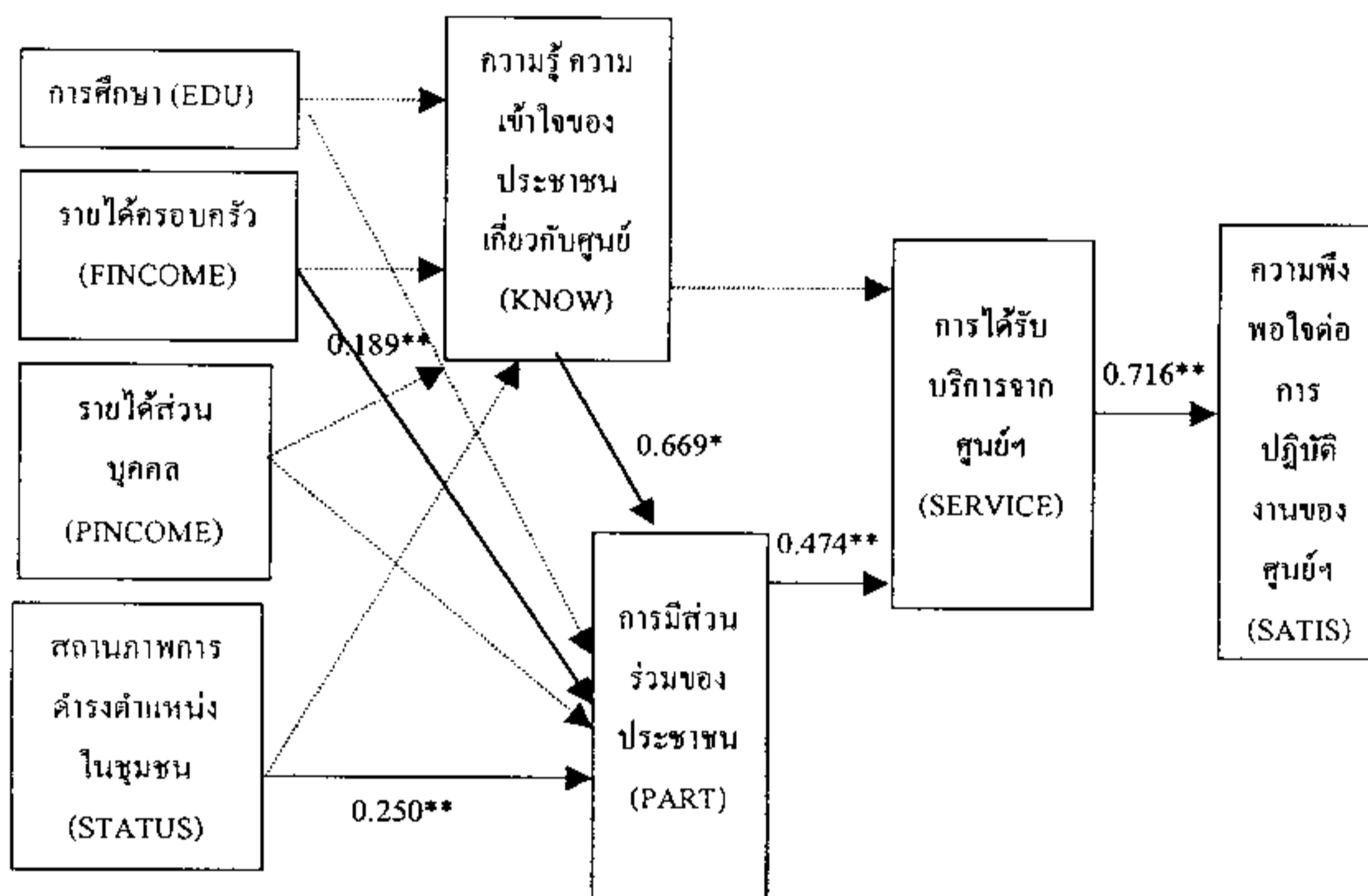
การได้รับบริการจากศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ฯ ความรู้เกี่ยวกับศูนย์ฯ และสถานภาพการดำรงตำแหน่งในชุมชนของประชาชนมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ทั้งนี้อัตราความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับบริการจากศูนย์ฯ กับความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของ ศูนย์ฯ นั้นอยู่ในระดับที่ค่อนข้างสูง

ขณะที่การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านของประชาชน และความรู้เกี่ยวกับศูนย์ฯ ของประชาชนนั้นมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลางต่อความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของศูนย์ฯ ในขณะที่ ระดับการศึกษา รายได้ส่วนบุคคล และรายได้ต่อครัวเรือนมีความสัมพันธ์เชิงลบต่อความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้ปฏิบัติงานของศูนย์ฯ โดยอัตราความสัมพันธ์อยู่ในระดับที่ค่อนข้างต่ำ

6.2 ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์ (Path analysis) ทางสถิติสามารถเขียนเป็นแผนภาพได้ดังแผนภาพ 6.1 แบบจำลองการวิเคราะห์เส้นทางความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

ผลจากการวิเคราะห์เส้นทางดังแสดงให้เห็นในแผนภาพการวิเคราะห์เส้นทาง และสมการโครงสร้างที่ (1), (2), (3), และ (4) ซึ่งพบว่าความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านขึ้นกับปัจจัยหลายประการดังนี้

แผนภาพที่ 6.2 แบบจำลองการวิเคราะห์เส้นทางความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

*P < 0.01 : **P < 0.05

- หมายถึงมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
- หมายถึงไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการวิเคราะห์ในรูปสมการโครงสร้าง

เมื่อแทนค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง (Path coefficient) ลงในสมการ โครงสร้าง (6.1), (6.2), (6.3), และ(6.4) ปรากฏผลการศึกษาดังต่อไปนี้

$$\begin{aligned} \text{KNOW} &= 0.10 \text{ EDU} - 0.21 \text{ PINCOME} - 0.13 \text{ FINCOME} \\ &\quad (0.82) \quad (-1.94) \quad (-1.13) \\ &+ 0.07 \text{ STATUS} \quad \dots\dots\dots(6.5) \\ &\quad (0.69) \end{aligned}$$

$$R^2 = 0.610 \quad \text{SEE} = 1.144 \quad F = 1.327 \quad \text{Sig F} = 0.267$$

$$\begin{aligned} \text{PART} &= 0.02 \text{ EDU} + 0.06 \text{ PINCOME} - 0.19 \text{ FINCOME} ** \\ &\quad (0.23) \quad (0.79) \quad (-2.60) \\ &+ 0.28 \text{ STATUS} ** + 0.65 \text{ KNOW} * \quad \dots\dots\dots(6.6) \\ &\quad (4.18) \quad (9.58) \end{aligned}$$

$$R^2 = 0.554 \quad \text{SEE} = 0.945 \quad F = 24.846 \quad \text{Sig F} = 0.000$$

$$\begin{aligned} \text{SERVICE} &= 0.13 \text{ KNOW} + 0.47 \text{ PART} ** \quad \dots\dots\dots(6.7) \\ &\quad (1.67) \quad (5.96) \end{aligned}$$

$$R^2 = 0.572 \quad \text{SEE} = 2.385 \quad F = 46.879 \quad \text{Sig F} = 0.000$$

$$\begin{aligned} \text{SATIS} &= 0.72 \text{ SERVICE} ** \quad \dots\dots\dots(6.8) \\ &\quad (14.28) \end{aligned}$$

$$R^2 = 0.513 \quad \text{SEE} = 1.362 \quad F = 204.029 \quad \text{Sig F} = 0.000$$

จากสมการโครงสร้างข้างต้นแต่ละสมการได้ผลการศึกษาดังกล่าวคือดังต่อไปนี้
 ผลที่ได้จากสมการที่ 6.5 พบว่าตัวแปรตามอันได้แก่ความรู้ความเข้าใจของประชาชน
 เกี่ยวกับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านไม่ขึ้นอยู่กับตัวแปรอิสระด้านสถานภาพทางเศรษฐกิจ
 และสังคมของประชาชนอันประกอบด้วย การศึกษา รายได้ส่วนบุคคลต่อเดือน รายได้ครัวเรือนต่อ
 ปี และสถานภาพการดำรงตำแหน่งในชุมชน

สำหรับสมการที่ 6.6 ตัวแปรอิสระสามารถอธิบายการผันแปรของตัวแปรตามได้
 ร้อยละ 55 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยตัวแปรตามในที่นี้ ได้แก่ การมีส่วนร่วมของประชาชน
 ในการดำเนินงานของศูนย์ฯ ขึ้นอยู่กับรายได้ต่อครัวเรือนของประชาชนทั้งนี้ความสัมพันธ์เป็นไป

ในเชิงลบกล่าวคือยิ่งประชาชนมีรายได้ครัวเรือนต่ำ ก็ยิ่งมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ฯ สูง และในทางตรงกันข้ามยิ่งประชาชนมีรายได้ครัวเรือนยิ่งสูง ก็ยิ่งมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ฯ น้อยลง

ขณะที่สถานภาพการดำรงตำแหน่งของประชาชนในชุมชนและความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับศูนย์ฯ นั้นมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของศูนย์ฯ กล่าวคือประชาชนมีการดำรงตำแหน่งในชุมชน และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์ฯ ยิ่งมากก็ยิ่งมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ฯ สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านมากขึ้นตามไปด้วย และในทางกลับกันหากประชาชนมีการดำรงตำแหน่งในชุมชนและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์ฯ น้อย ก็จะมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ฯ สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านน้อยลงไปด้วย

ส่วนของสมการที่ 6.7 ตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถอธิบายการผันแปรของตัวแปรตามได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติได้ร้อยละ 57 โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน มีผลทางบวกต่อการได้รับบริการจากศูนย์ฯ ของประชาชน กล่าวคือยิ่งประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ฯ มากก็ยิ่งได้รับบริการจากศูนย์ฯ มากตามไปด้วย และหากประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ฯ น้อยก็ยิ่งมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ฯ น้อยลงตามไปด้วย

สมการสุดท้าย สมการที่ 6.8 ตัวแปรอิสระในที่นี้ ซึ่งได้แก่ การได้รับบริการจากศูนย์ฯ สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านของประชาชน สามารถอธิบายการผันแปรของตัวแปรตามอันได้แก่คะแนนความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของศูนย์ฯ ได้ร้อยละ 51 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยการได้รับบริการจากศูนย์ฯ ของประชาชนนั้นมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกต่อความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของศูนย์ฯ แสดงว่ายิ่งประชาชนได้รับบริการจากศูนย์ฯ มาก ก็ยิ่งมีความพึงพอใจต่อการบริการของศูนย์ฯ มากขึ้นตามไปด้วย และในทางตรงกันข้ามหากประชาชนได้รับบริการจากศูนย์ฯ ต่ำ ก็มีความพึงพอใจต่อการบริการของศูนย์ฯ ต่ำลงไปด้วย

ผลจากการวิเคราะห์เส้นทางปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของประชาชนต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน พบว่ารายได้ครัวเรือนต่อปี สถานภาพการดำรงตำแหน่งในชุมชน ความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับศูนย์ฯ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของศูนย์ฯ มีความสัมพันธ์ทางอ้อมต่อความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของศูนย์ฯ ขณะที่การได้รับบริการจากศูนย์ฯ มีความสัมพันธ์ทางตรงต่อความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของศูนย์ฯ (ตาราง 6.3)

ตาราง 6.3 ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎร
ประจำหมู่บ้าน

ปัจจัยที่มีผลกระทบ	ผลกระทบ				ความสัมพันธ์ ที่ไม่ใช่สาเหตุ และผล
	ความ สัมพันธ์ร่วม ทั้งหมด	ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและผล		รวม	
		ผลทาง ตรง	ผลทาง อ้อม		
การศึกษา (EDU)	-0.02	-	-	-	-0.02
รายได้ส่วนบุคคล/เดือน (PINCOME)	-0.08	-	-	-	-0.08
รายได้ครอบครัวต่อปี (FINCOME)	-0.07	-	-0.64	-0.64	0.57
สถานภาพการดำรงตำแหน่ง ในชุมชน (STATUS)	0.22	-	-0.08	-0.08	0.30
ความรู้ของประชาชนเกี่ยวกับ ศูนย์ (KNOW)	0.49	-	0.23	0.23	0.26
การมีส่วนร่วมของประชาชน ต่อการดำเนินงานของศูนย์ (PART)	0.54	-	0.34	0.34	0.20
การได้รับบริการจากศูนย์ (SERVICE)	0.72	0.72	-	0.72	0.00

ในส่วนของปัจจัยที่มีผลทางอ้อมต่อความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านนั้น (ตาราง 6.3) รายได้ครัวเรือนต่อปีเป็นปัจจัยที่มีผลเชิงลบต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของศูนย์ฯ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่มีได้เป็นไปตามที่ได้คาดหมายไว้ กล่าวคือหากประชาชนมีรายได้ครัวเรือนอยู่ในระดับต่ำก็ยิ่งมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ฯ มาก และหากประชาชนมีรายได้ครัวเรือนยิ่งสูงก็ยิ่งมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ฯ น้อยลง ทั้งนี้เนื่องจากการบริการของศูนย์ฯ นั้นถูกมองจากประชาชนส่วนใหญ่ทั่วไปว่ายังประโชนให้เฉพาะประชาชนที่ยากจนในหมู่บ้าน ดังนั้นผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วม

ในการดำเนินงานของศูนย์จึงเป็นผู้ซึ่งมีรายได้ต่อครัวเรือนต่ำ นอกจากนี้ผู้ที่มียาได้นั้นยังเป็น ผู้ที่มีความจำเป็นในการบริการของศูนย์ฯ มากกว่าผู้ที่มีรายได้สูง เนื่องจากสามารถช่วยเหลือตนเอง ได้น้อยกว่า ขณะที่ผู้ที่มีรายได้สูงนั้นสามารถพึ่งพาตนเองได้มากกว่า ดังนั้นการดำเนินงานของ ศูนย์ฯสงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านจึง เป็นสิ่งที่ส่งผลกระทบต่อผู้ที่มีรายได้ น้อยมากกว่าผู้ที่มี รายได้มาก ดังนั้นเพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์ของคน ประชาชนผู้ที่มีรายได้ น้อยจึงเข้ามามีส่วนร่วมใน การดำเนินกิจกรรมของศูนย์ฯ ขณะที่ประชาชนยังมีรายได้สูงก็สามารถพึ่งพาตนเองได้มากกว่า โดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพาความช่วยเหลือจากศูนย์ฯ ดังนั้นความสนใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมใน การดำเนินกิจกรรมของศูนย์ฯ จึงลดน้อยลงไป

ขณะที่สถานภาพการดำรงตำแหน่งในชุมชนและความรู้ความเข้าใจของประชาชน เกี่ยวกับศูนย์ฯ เป็นปัจจัยที่มีผลเชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ฯสงเคราะห์ ราษฎรประจำหมู่บ้าน กล่าวคือยิ่งประชาชนมีการดำรงตำแหน่งในชุมชนและความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับ ศูนย์ฯ มาก ก็ยิ่งมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ฯสงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน มากขึ้นตามไปด้วย และในทางตรงกันข้ามหากประชาชนมีการดำรงตำแหน่งในชุมชนและความรู้ ความเข้าใจน้อย ก็จะมีการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ฯ น้อยลงตามไปด้วย เหตุที่ ความสัมพันธ์เป็นเช่นนั้นเนื่องจากบุคคลที่ดำรงตำแหน่งในชุมชนส่วนใหญ่มักเป็นบุคคลที่รู้จักกับ คณะกรรมการศูนย์ฯ เป็นอย่างดี โดยอาจเป็นบุคคลใกล้ชิดหรือเคยร่วมงานต่างๆ ในหมู่บ้าน มาก่อน อีกทั้งยังเป็นผู้ที่มีความสนใจในกิจกรรมต่างๆ ในหมู่บ้านเป็นทุนเดิมอยู่แล้วจึงสนใจที่จะมี ส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ฯสงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านตามไปด้วย สำหรับในส่วน ของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์ฯ นั้นยิ่งประชาชนรับทราบว่ามีศูนย์ฯสงเคราะห์ราษฎรประจำ หมู่บ้านตั้งขึ้นในชุมชน รับทราบถึงบริการ ประโยชน์ต่างๆ ที่จะได้รับจากศูนย์ฯ และรูปแบบการมี ส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ฯ ของตนแล้ว ประชาชนส่วนใหญ่มีความสนใจที่จะเข้าไปมี ส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ฯสงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นปัจจัยที่มีผลเชิงบวกต่อการได้รับบริการจากศูนย์ฯ กล่าวคือหากประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์ฯยิ่งมากก็ยิ่งได้รับบริการจากศูนย์ฯมาก หากมี ส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ฯน้อย การได้รับบริการจากศูนย์ฯก็จะน้อยลงไปด้วย เหตุที่เป็น เช่นนี้ เนื่องจากการที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมนั้นทำให้ประชาชนได้รับทราบถึงสิทธิประโยชน์ และแสดงความต้องการของตน

ในส่วนของความสัมพันธ์ทางตรงนั้นพบว่าหากประชาชนได้รับบริการจาก การดำเนินงานของศูนย์ฯ ยิ่งมากก็ยิ่งมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ มากตามไปด้วย และในทางตรงกันข้ามหากประชาชนได้รับบริการจากการดำเนินงานของศูนย์ฯ ต่ำก็จะมี

ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ ดำเนินไปด้วยดี เนื่องจากเป็นผู้ที่ได้รับประโยชน์จากการดำเนินงานของศูนย์ฯ ทำให้มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของศูนย์ฯ ตามไปด้วยซึ่งความสันทันต์ส่วนใหญ่เป็นไปตามที่ได้คาดไว้

6.3 สรุป

ผลจากการศึกษาพบว่าความพึงพอใจของประชาชนต่อการดำเนินงานของศูนย์ส่งเสริมวิทยากรประจำหมู่บ้านขึ้นอยู่กับ (1) การได้รับบริการจากศูนย์ส่งเสริมวิทยากรประจำหมู่บ้าน ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีผลทางตรงต่อความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของศูนย์ส่งเสริมวิทยากรประจำหมู่บ้าน ส่วน (2) รายได้ครัวเรือนต่อปี (3) สถานภาพการดำรงตำแหน่งในชุมชน (4) ความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับศูนย์ส่งเสริมวิทยากรประจำหมู่บ้าน (5) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของศูนย์ฯ นั้น ปัจจัยทั้ง 4 ส่งผลกระทบททางอ้อมต่อความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของศูนย์ส่งเสริมวิทยากรประจำหมู่บ้าน

บทที่ 7

การดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน: บทวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

การศึกษาการประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน: การนำนโยบายสู่ภาคปฏิบัตินั้น ได้รับการทดสอบด้วยแบบปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของศูนย์ฯ ในบทที่ 5 ในส่วนของบทนี้จะเป็นการศึกษาการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน โดยพิจารณาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของศูนย์ฯ เช่นเดียวกับตัวแบบจากการศึกษาเชิงปริมาณ ทั้งนี้เพื่อเป็นการเสริมคำอธิบายเพิ่มเติมจากการศึกษาเชิงปริมาณให้มีความลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น โดยอาศัยบทวิเคราะห์เชิงคุณภาพ

การศึกษาเชิงคุณภาพในบทนี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลมาจากการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant observation) ในพื้นที่ปฏิบัติการ โดยในส่วนของ การสัมภาษณ์นั้น สัมภาษณ์บุคคลดังต่อไปนี้

(1) เจ้าหน้าที่ส่วนราชการ 2 หน่วยงานจากกรมประชาสงเคราะห์ซึ่งเป็นผู้ดูแลการดำเนินงานของศูนย์ฯ แต่เดิมและจากกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมซึ่งเป็นผู้ดูแลการดำเนินงานของศูนย์ฯ ในปัจจุบัน

(2) บัณฑิตอาสาซึ่งเป็นผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้ที่เสริมความเข้มแข็งของศูนย์ฯ ในระดับพื้นที่ ซึ่งเป็นที่ลงปฏิบัติงานในพื้นที่ได้เข้าไปสัมผัสการดำเนินงานของศูนย์เมื่อนำนโยบายไปปฏิบัติแล้วอย่างแท้จริง

(3) คณะกรรมการศูนย์ฯ ซึ่งเป็นผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ โดยประกอบด้วยข้อมูลทั้งจากคณะกรรมการชุดเก่าซึ่งหมดวาระการทำงานไปแล้วเพื่อให้ทราบถึงการดำเนินงานของศูนย์ฯ ซึ่งเป็นมาในอดีต และคณะกรรมการศูนย์ฯ ชุดปัจจุบัน

(4) ผู้นำในชุมชน และประชาชนในพื้นที่ซึ่งมีการดำเนินงานของศูนย์ฯ

ในขณะที่ในส่วนของการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมนั้นผู้วิจัยได้ทำการสังเกตการณ์ปรากฏการณ์จากการเก็บข้อมูลในพื้นที่ปฏิบัติการของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านดังต่อไปนี้

- (1) การประชุมของคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน
- (2) การปฏิบัติการกิจของคณะกรรมการศูนย์ฯ ในการดำเนินกิจกรรมด้านต่างๆ
- (3) การจัดกิจกรรมของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

ในการวิเคราะห์นั้นผู้วิจัยจะพิจารณาจากปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ตามตัวแบบจากการศึกษาเชิงปริมาณอันประกอบด้วย 1) ความเพียงพอของทรัพยากร 2) ความชัดเจนของนโยบายเกี่ยวกับศูนย์ฯ 3) ความรู้ความเข้าใจของคณะกรรมการศูนย์ฯ 4) กิจกรรมเพื่อให้การบังคับใช้มีผลจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ 5) ลักษณะของหน่วยปฏิบัติซึ่งได้แก่ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน 6) สภาพแวดล้อมอันเป็นเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง และปัจจัยสุดท้าย 7) ทักษะของคณะกรรมการศูนย์ฯ ที่มีต่อศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

ในการนำเสนอผลการวิจัยนั้นผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยต่างๆ ข้างต้นทั้ง 7 ปัจจัย ระหว่างศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน และประสบความสำเร็จล้มเหลวในการดำเนินงาน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดคุณลักษณะที่แตกต่างระหว่างศูนย์ฯ ซึ่งประสบความสำเร็จ และประสบความสำเร็จล้มเหลว เพื่อใช้ในการศึกษาเปรียบเทียบ ดังนี้

ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านซึ่งประสบความสำเร็จ มีลักษณะดังต่อไปนี้

(1) เป็นศูนย์ฯ ซึ่งคณะกรรมการศูนย์ฯ มีความสามารถในการปฏิบัติการกิจในด้านต่างๆ ตามที่กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมได้กำหนดไว้ และสามารถดำเนินกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือประชาชนในหมู่บ้านได้เป็นจำนวนมากระดับหนึ่ง

(2) เป็นศูนย์ฯ ซึ่งมีความสามารถในการระดมเงินกองทุนศูนย์ฯ กล่าวคือ มีการระดมจำนวนเงินกองทุนเพิ่มเติม นอกเหนือไปจากเงินที่กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมได้มอบหมายให้แต่เริ่มต้น ซึ่งอาจมาในรูปของการบริจาค การจัดกิจกรรม หรือ การรณรงค์หาทุนในรูปแบบต่างๆ

ส่วนในศูนย์ฯ ซึ่งประสบความสำเร็จล้มเหลวในการดำเนินงานนั้นปรากฏลักษณะดังต่อไปนี้

(1) เป็นศูนย์ฯ ที่ไม่มีการจัดกิจกรรมซึ่งเกิดจากคณะกรรมการศูนย์ฯ ในลักษณะใดทั้งสิ้น นับแต่มีการก่อตั้งศูนย์ฯ ขึ้นมา

(2) เป็นศูนย์ฯ ซึ่งไม่มีการดำเนินงานเพื่อระดมเงินกองทุนเข้าสู่ศูนย์ฯ เลย นับตั้งแต่มีการก่อตั้งศูนย์ฯ ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของการบริจาค การจัดกิจกรรม หรือ การรณรงค์หาทุนในรูปแบบต่างๆ

การศึกษาเปรียบเทียบศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ใน 2 ระดับนี้ก็เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างในปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านในตัวเองเชิงปริมาณ

7.1 ปัจจัยด้านความชัดเจนของนโยบาย

ความชัดเจนของนโยบายนั้นเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญต่อความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ เพราะนโยบายที่มีความชัดเจนนั้นผู้ที่นำนโยบายไปปฏิบัติสามารถที่จะเข้าใจได้ว่าสิ่งใดคือ ผลลัพธ์หรือเป้าหมายของนโยบาย และสามารถที่จะดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่เป้าหมายของนโยบายได้ระบุไว้โดยสะดวก แต่หากวัตถุประสงค์หรือนโยบายดังกล่าวขาดความชัดเจนแล้วย่อมทำให้ในการปฏิบัติงานเกิดปัญหาหรือในบางครั้งผู้นำนโยบายไปปฏิบัติไม่กล้าที่จะดำเนินการเนื่องจากเกิดความไม่มั่นใจในนโยบาย ความชัดเจนของนโยบายจึงเป็นสิ่งที่สำคัญต่อความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ นอกจากนี้แล้วความชัดเจนของนโยบายยังช่วยผู้ที่นำนโยบายไปปฏิบัตินั้นเกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องอันเกี่ยวกับนโยบายซึ่งเขากำลังดำเนินงานอยู่ด้วย ความสำคัญของความชัดเจนของนโยบายนี้คงจะได้จากทรรศนะของคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ซึ่งอยู่ในฐานะของผู้ซึ่งนำนโยบายเกี่ยวกับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรสู่การปฏิบัติดังนี้

จากการสัมภาษณ์และการสังเกตในพื้นที่การปฏิบัติงานในพื้นที่ของผู้วิจัยพบว่า ความคิดเห็นของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อความชัดเจนของนโยบายนั้นมีความแตกต่างกันระหว่างศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านซึ่งประสบความสำเร็จ และศูนย์ฯ ซึ่งประสบความล้มเหลวในการดำเนินงาน

นอกจากนี้จากการสังเกตของผู้วิจัยในการประชุมของคณะกรรมการศูนย์ฯ และการพบปะกันระหว่างคณะกรรมการศูนย์ฯ ยังพบว่าความคิดเห็นของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อความชัดเจนของนโยบายนั้นยังเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจของคณะกรรมการศูนย์ฯ เกี่ยวกับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านอีกด้วย โดยคณะกรรมการศูนย์ฯ ที่รู้สึกว่ามีนโยบายที่เกี่ยวกับศูนย์ฯ นั้นขาดความชัดเจน ก็จะมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์ฯ น้อยตามไป

ด้วย แต่ถ้าหากคณะกรรมการศูนย์ใดมีความรู้สึกว่านโยบายเอกสารจากทางราชการที่เกี่ยวกับศูนย์ฯ นี้มีความชัดเจนดีแล้ว ก็จะมีความรู้ความเข้าใจที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของศูนย์ฯ มากตามไปด้วย

ในศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านซึ่งประสบความล้มเหลว นั้น เมื่อสอบถามความคิดเห็นของคณะกรรมการศูนย์ฯ ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความชัดเจนของนโยบายแล้วพบว่าคณะกรรมการศูนย์ฯ จะมีความรู้สึกว่านโยบายที่แจ้งจากทางราชการนั้นใช้ถ้อยคำที่ยากแก่การทำความเข้าใจ ถึงแม้ว่าส่วนราชการจะเห็นว่าภาษาที่ใช้ง่ายแก่การทำความเข้าใจแล้วก็ตามแต่ก็ยังคงเป็นภาษาทางราชการซึ่งยากแก่การทำความเข้าใจอยู่ดี ดังจะเห็นได้จากคำให้สัมภาษณ์ของประธานคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรแห่งหนึ่งซึ่งให้เหตุผลประการหนึ่งที่ศูนย์ฯ ไม่มีการจัดกิจกรรมเพราะเนื่องมาจากความไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ การดำเนินงานของศูนย์ฯ หลายๆ ประการ ดังนี้ (สัมภาษณ์ 6 กรกฎาคม 2543)

“ไอ้ที่เขาให้มาก็เอามาอ่าน นานแล้ว ราชการเขาก็คงว่ามันง่าย แต่มันเหมือนกันที่ไหนอย่างหนูอ่าน (ผู้วิจัย) อ่านก็เข้าใจ นี่ชาวบ้านอ่านจบป.4 อ่านมันก็ไม่เข้าใจ”

ความไม่เข้าใจดังกล่าวเกี่ยวกับศูนย์ฯ นั้นคณะกรรมการศูนย์ฯ จะให้ความสำคัญกับกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการใช้จ่ายเงินกองทุนของศูนย์ฯ มากที่สุด เพราะเกรงว่าหากมีการดำเนินงานที่ผิดกฎระเบียบเกี่ยวกับการใช้เงินกองทุนศูนย์ฯ ไปแล้ว ทางราชการจะสามารถดำเนินความผิดกับผู้ที่เป็นประธานคณะกรรมการศูนย์ฯ ได้ ดังที่ประธานคณะกรรมการศูนย์ฯ กล่าวถึงกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับเงินกองทุนศูนย์ฯ ดังนี้

“นี่อ่านแล้วมันก็ ยังไงล่ะ เราก็ไม่รู้ว่าถ้าเอาเงินใช้ก็กลัวจะผิดกฎ นี่ถ้าทำผิดไปนี่แล้วเขา (ส่วนราชการ) มาเอาเรื่องกับเราก็แย่เลยสิ นี่ก็ยังไม่อยู่ครบนะดูจากบัญชีก็ได้ (นำบัญชีเงินกองทุนศูนย์ฯ มาให้ผู้วิจัยดู)”

การที่คณะกรรมการศูนย์ฯ รู้สึกว่าภาษาทางราชการที่ใช้ในเอกสารซึ่งแจ้งนโยบายเกี่ยวกับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านนั้นมีความเข้าใจยาก เนื่องจากคณะกรรมการศูนย์ฯ ส่วนใหญ่นั้นจบการศึกษาในระดับประถมศึกษา อีกทั้งยังไม่มีความคุ้นเคยกับภาษาทางราชการที่ใช้ในเอกสาร ความไม่เข้าใจในนโยบายของศูนย์ฯ โดยเฉพาะในส่วนของกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการใช้เงินกองทุนศูนย์ฯ ทำให้คณะกรรมการศูนย์ฯ รู้สึกไม่กล้าที่จะนำเงินกองทุนศูนย์ฯ ออกมาใช้

ในการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ฯ เนื่องจากเกรงว่าจะผิดกฎระเบียบทางราชการและทำให้คณะกรรมการศูนย์ฯ มีความผิดจากการนำเงินไปใช้ด้วย คณะกรรมการศูนย์ฯ จึงตัดปัญหาโดยการไม่นำเงินกองทุนศูนย์ฯ ออกไปใช้เลย เพื่อที่ว่าเมื่อส่วนราชการเข้ามาตรวจสอบเกี่ยวกับเงินกองทุนศูนย์ฯ เงินกองทุนศูนย์ฯ ก็ยังคงอยู่ครบบริบูรณ์ การที่คณะกรรมการศูนย์ฯ ไม่ได้นำเงินของศูนย์ฯ ไปใช้ในการดำเนินกิจกรรมใดใดทั้งสิ้นนั้นเกิดขึ้นในศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านส่วนใหญ่ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาครั้งนี้ การไม่นำเงินออกไปใช้ของคณะกรรมการศูนย์ฯ เนื่องจากเกรงว่าจะนำเงินไปใช้ผิดประเภท หรือนำเงินออกไปใช้จนกระทั่งเงินกองทุนหมดในที่สุด และทำให้มีความผิดหรือความเคียดแค้นขึ้นภายหลัง จึงนับว่าเป็นสิ่งที่ไม่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมซึ่งต้องการให้เงินกองทุน ดังกล่าวเป็นเสมือนกองทุนประเดิมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในเรื่องการบริหารเงินทุน (อุไรวรรณ แสงสร และสารณีย์ ไทยานนท์, 2538) แต่กลับปรากฏว่าจำนวนเงินดังกล่าวกลับถูกเก็บไว้โดยไม่ได้นำใช้ในการดำเนินกิจกรรมใดใดทั้งสิ้น

ข้อค้นพบดังกล่าวจากการสัมภาษณ์คณะกรรมการศูนย์ฯ นั้นมีความสอดคล้องเช่นเดียวกับการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของกรมประชาสงเคราะห์ในระดับจังหวัด (สัมภาษณ์, 26 มิถุนายน 2543) ซึ่งกล่าวยอมรับว่านโยบาย เอกสารต่างๆ ที่แจกให้กับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านในแต่ละหมู่บ้านนั้นใช้ภาษาทางราชการ ซึ่งข้าราชการอ่านก็รู้สึกว่ายากแล้ว แต่พอเอกสารนั้นแจกจ่ายลงไปพื้นที่ปรากฏว่าชาวบ้านอ่านแล้วไม่เข้าใจ

ในขณะที่ศูนย์ฯ ซึ่งประสบความสำเร็จนั้นจะแสดงความเห็นว่ารู้สึกว่ายากว่านโยบายต่างๆ ที่ส่วนราชการชี้แจงนั้นมีความชัดเจนเพียงพออยู่แล้ว ภาษาที่ใช้ในเอกสารจากทางราชการก็เป็นภาษาที่ไม่ยากจนเกินไป และในส่วนของกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องการใช้เงินกองทุนศูนย์ฯ นั้นก็มีความชัดเจนมิได้สร้างปัญหาในการปฏิบัติงานของศูนย์ฯ แต่อย่างใด ทั้งนี้คณะกรรมการศูนย์ฯ ก็มีคุณสมบัติที่แตกต่างไปจากคณะกรรมการศูนย์ฯ ข้างต้น นั่นคือ จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา แต่สิ่งที่แตกต่างกันนั้นคือในศูนย์ฯ ที่ประสบความสำเร็จนั้นมักเป็นศูนย์ฯ ที่มีผู้นำเป็นผู้ที่มีความคุ้นเคยในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานราชการหรือองค์กรต่างๆ ภายนอกหมู่บ้านเป็นอย่างดีจึงเคยชินกับการอ่านเอกสารทางราชการ อย่างไรก็ตามในระยะแรกคณะกรรมการศูนย์ฯ ที่ประสบความสำเร็จ ก็ประสบปัญหาเนื่องมาจากความไม่เข้าใจเอกสารทางราชการซึ่งชี้แจงถึงการดำเนินงานของศูนย์ฯ อยู่บ้าง ต่อเมื่อศูนย์ฯ ผ่านการดำเนินงานของศูนย์ฯ ในกิจกรรมต่างๆ มาเป็นเวลานานตั้งแต่แรกเริ่มของการก่อตั้ง ผ่านการซักถาม การชี้แจงความเข้าใจจากเจ้าหน้าที่ของรัฐทำให้ในปัจจุบันไม่ประสบปัญหาดังกล่าวแต่อย่างใด และมีความรู้สึกว่าการชี้แจงนโยบายเกี่ยวกับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านนั้นมีความชัดเจนเป็นอย่างดีแล้ว

แม้เจ้าหน้าที่จากทางรัฐหรือคณะกรรมการศูนย์ฯ บางท่านอาจรู้สึกว่าการชี้แจงเอกสารทางราชการเกี่ยวกับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ในเรื่องการค้าเงินงานกฐระเบียบต่างๆ นั้น มีความชัดเจน ใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายอย่างเพียงพอแล้ว แต่ก็จะมีคณะกรรมการศูนย์ฯ อีกส่วนหนึ่งที่ประสบปัญหาในการดำเนินงานอันเนื่องมาจากความไม่ชัดเจนของเอกสารซึ่งชี้แจงนโยบายเกี่ยวกับศูนย์ฯ โดยรู้สึกการชี้แจงจากทางราชการนั้นใช้ภาษาที่เข้าใจยาก กฐระเบียบคลุมเครือไม่ชัดเจน ทำให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ของศูนย์ฯ และแก้ปัญหาโดยการหลีกเลี่ยงการค้าเงินกิจกรรมของศูนย์ฯ ทศนคติของความชัดเจนของนโยบายเกี่ยวกับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านของคณะกรรมการศูนย์ฯ นั้นสามารถแก้ไขปัญหาได้ หากมีการดำเนินงานควบคู่ไปกับการชี้แจงอธิบายเอกสารจากทางราชการจากเจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างเพียงพอ

7.2 ปัจจัยด้านความเพียงพอของทรัพยากร

การจัดสรรทรัพยากรอย่างเพียงพอนั้นส่งผลให้การนำนโยบายไปปฏิบัตินั้นเป็นไปอย่างราบรื่น ทรัพยากรนี้จัดเป็นแรงจูงใจสำหรับทั้งผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ รวมไปถึงประชาชนและกลุ่มผลประโยชน์ในชุมชนซึ่งเห็นว่าคนอยู่ในฐานะของผู้ที่ได้รับการแบ่งปันผลประโยชน์จากการดำเนินโครงการและให้สนับสนุนการค้าเงินงานในที่สุด ในทางตรงกันข้ามหากทรัพยากรนั้นต้องจัดสรรอย่างจำกัดแล้วคณะกรรมการศูนย์ฯ ประชาชนในหมู่บ้านและกลุ่มผลประโยชน์ก็อาจจะเลือกที่อยู่ฝ่ายตรงข้ามกับการดำเนินนโยบาย

ปัญหาในเรื่องความจำกัดของทรัพยากรซึ่งส่งผลต่อความสนับสนุนของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติข้างต้นก็เป็นสิ่งที่พบได้ในกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติของคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน จากการศึกษาพบว่าคณะกรรมการศูนย์ฯ ทั้งในศูนย์ฯ ที่ประสบความสำเร็จและศูนย์ฯ ที่ประสบความล้มเหลวที่ต่างก็รู้สึกว่าการจัดสรรทรัพยากรต้องประสบปัญหาในการดำเนินงานของศูนย์ฯ อันเนื่องมาจากความไม่เพียงพอของทรัพยากรอันได้แก่จำนวนเงินกองทุนของศูนย์ฯ ซึ่งเป็นทรัพยากรสำคัญในการดำเนินกิจกรรม และปัญหาในการขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ เครื่องอำนวยความสะดวก สถานที่การค้าเงินงานทั้ง 2 ศูนย์ แต่สิ่งที่มีความแตกต่างกันออกไปนั่นคือท่าทีของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อกับประสบกับภาวะปัญหาความไม่เพียงพอของทรัพยากรซึ่งใช้ในการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ทั้งนี้เนื่องทุกศูนย์ฯ ทุกศูนย์ นั้นได้รับทรัพยากรต่างๆ จากส่วนราชการในจำนวนที่เท่าเทียมกัน ไม่ได้แตกต่างกันออกไป

ในศูนย์ฯ แห่งหนึ่งซึ่งตั้งแต่ได้รับเงินกองทุนศูนย์ฯ นั้นทางคณะกรรมการศูนย์ฯ มิได้มีการดำเนินกิจกรรมใดใดทั้งสิ้นตั้งแต่ศูนย์ฯ ก่อตั้งขึ้นมา ประธานกรรมการศูนย์ฯ ได้ให้เหตุผลของการที่ศูนย์ฯ ไม่มีการดำเนินกิจกรรมดังนี้ (สัมภาษณ์, 7 กรกฎาคม 2543)

“เงินแค่นี้ มันจะไปช่วยอะไรได้ใช้แป็บเดียวก็หมด ช่วยก็ช่วยไม่ได้หมดทุกคน ช่วยคนนี้แล้วไม่ช่วยอีกคนก็ไม่ดีอีก เขาก็มาว่าเราอีก ทำอะไรก็ต้องใช้เงิน ประชุมแต่ละทีก็ต้องควักกระเป๋าเองต้องเลี้ยงข้าวปลาอาหารอีก เงินศูนย์ฯเขาไม่ได้ให้ค่าใช้จ่ายพวกนี้มาด้วยนี่.....”

คณะกรรมการศูนย์ฯในศูนย์ฯดังกล่าวนี้มีทัศนคติต่อการจัดตั้งศูนย์ฯ ไม่ดีนัก เนื่องจากมองว่าเงินจำนวนน้อยมากเมื่อเทียบกับโครงการลักษณะอื่นที่เข้าไปในหมู่บ้าน เมื่อผู้วิจัยซักถามความคิดเห็นเกี่ยวกับศูนย์ฯ ผู้นำศูนย์ฯท่านหนึ่งจึงกล่าวว่า

“นี่เงินนี้ยังอยู่ครบหมดเลย ไม่ได้ใช้ไปเลย นี่เอาคืนไปก็ได้เงินแค่นี้มันทำอะไรไม่ได้ อยู่แล้ว”

จากถ้อยคำให้สัมภาษณ์ของคณะกรรมการศูนย์ฯ แต่ละท่านดังที่ได้ยกมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าคณะกรรมการศูนย์ฯ บางส่วนนั้น เมื่อเกิดความรู้สึกว่าทรัพยากรที่ได้รับการสนับสนุนนั้นมีจำนวนไม่พอเพียงแล้ว หรือทำให้คณะกรรมการศูนย์ฯ ต้องรับภาระในการระดมเงินกองทุนศูนย์ฯ ด้วยตนเองแล้ว คณะกรรมการศูนย์ฯ นั้นจะเกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อศูนย์ฯสงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านตามมาด้วย โดยเห็นว่าศูนย์ฯสงเคราะห์ราษฎรประจำบ้านคงไม่สามารถเข้ามาช่วยเหลือชาวบ้านในหมู่บ้านได้หากยังคงได้รับเงินสนับสนุนจากรัฐเพียงเท่านี้ คณะกรรมการศูนย์ฯ ที่มีความคิดเห็นดังกล่าวข้างต้นจึงไม่มีการวางแผนดำเนินโครงการใดใดทั้งสิ้นเกี่ยวกับศูนย์ฯ ในอนาคต เนื่องจากเกิดความรู้สึกที่ไม่ดีต่อจำนวนเงินกองทุนศูนย์ฯ ที่น้อยเกินไป ภาระที่จะต้องมาระดมเงินกองทุนศูนย์ฯ ความรู้สึกในแง่ที่ไม่ดีต่อศูนย์ฯสงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านตามมานั้น นำไปสู่การละเลยไม่มีการดำเนินงานของศูนย์ฯสงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านในที่สุด

ในขณะที่ศูนย์ฯสงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านซึ่งประสบความรู้สึกนั้นก็ประสบปัญหาอันเนื่องมาจากความจำกัดของทรัพยากรซึ่งได้รับมาจากหน่วยงานของรัฐเช่นเดียวกัน โดยรู้สึกว่าการเงินกองทุนศูนย์ฯ นั้นมีไม่เพียงพอต่อความต้องการ อีกทั้งยังขาดแคลนอุปกรณ์อำนวยความสะดวกในการดำเนินงาน และสถานที่ในการดำเนินกิจกรรมอีกด้วย แต่คณะกรรมการ

ศูนย์ฯ เหล่านี้มีความเข้าใจเป็นอย่างดีว่าต้องดำเนินการในการระดมเงินกองทุนศูนย์ฯ ด้วยตนเอง ในรูปแบบต่างๆ หรือจากชาวบ้านในหมู่บ้าน คณะกรรมการศูนย์ฯ ในศูนย์ฯ ซึ่งประสบความสำเร็จ เหล่านี้จึงพยายามคิดหาวิธีที่จะระดมทรัพยากรด้วยตนเองโดยไม่รอคอยการพึ่งพาความช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐ โดยในการดำเนินงานของศูนย์ฯ สาระที่ราษฎรประจำหมู่บ้านในขั้นต้นนั้น ผู้นำในคณะกรรมการศูนย์ฯ จะเสียสละทรัพยากรของตนเองเข้ามาสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์ฯ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างสะดวกราบรื่น เช่น การใช้บ้านของตนเองเป็นสถานที่ในการจัดประชุมคณะกรรมการศูนย์ฯ การจัดกิจกรรม การใช้ยานพาหนะของตนเองในการดำเนินงานติดต่อประสานงานต่างๆ และ สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ จากการสังเกตการปฏิบัติการกิจของศูนย์ฯ สาระที่ราษฎรประจำหมู่บ้านซึ่งประสบความสำเร็จ ผู้วิจัยพบว่าการที่จะทำให้ศูนย์ฯ สามารถดำเนินกิจกรรมไปได้นั้นต้องอาศัยการเสียสละทรัพยากรส่วนบุคคลของในหมู่บ้านคณะกรรมการศูนย์ฯ ด้วยกันเองซึ่งส่วนใหญ่ก็ไม่ใช้ทรัพยากรที่ต้องสละเงินเป็นจำนวนมากแต่อย่างใด ศูนย์ฯ จึงจะสามารถที่จะดำเนินการได้ เพราะมีเช่นนั้นแล้วศูนย์ฯ ก็จะไม่มีการดำเนินกิจกรรมใดเลย ถ้าไม่มีบุคคลที่จะเสียสละทรัพยากรส่วนตัวเข้ามาสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์ฯ การระดมทรัพยากรเข้ามาสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์ฯ ในหมู่บ้านคณะกรรมการศูนย์ฯ ดังกล่าวนั้นได้สร้างพันธมิตรผูกพันในหมู่บ้านคณะกรรมการศูนย์ฯ และขยายไปสู่ชาวบ้านในหมู่บ้านให้เข้ามามีส่วนร่วมต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ สาระที่ราษฎรประจำหมู่บ้านอีกด้วย

ความแตกต่างของท่าทีของคณะกรรมการศูนย์ฯ ในศูนย์ฯ ซึ่งประสบความสำเร็จ และความล้มเหลว คือความไม่พอเพียงของทรัพยากรซึ่งใช้ในการดำเนินงานนี้สอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของเจ้าหน้าที่จากกรมประชาสงเคราะห์ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบการดำเนินงานของศูนย์ฯ สาระที่ราษฎรประจำหมู่บ้านบ้านมาแต่เดิม โดยเห็นว่าการที่ศูนย์ฯ ไม่สามารถประสบความสำเร็จเท่าที่ควรนั้นเนื่องมาจากการที่ชาวบ้านหวังพึ่งพาความช่วยเหลือจากรัฐมากเกินไป โดยการถือว่าในเรื่องของเงินจำนวนเงินกองทุนศูนย์ฯ ว่าให้จำนวนน้อยเกินไปจนไม่สามารถที่จะดำเนินกิจกรรมได้ ทั้งที่การจัดตั้งศูนย์ฯ นั้นมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ชาวบ้านให้ความช่วยเหลือกันเองในหมู่บ้าน เงินกองทุนศูนย์ฯ นั้น จุดมุ่งหมายก็เพื่อเป็นกองทุนประเดิมก้อนแรกเท่านั้น

ความไม่เพียงพอของทรัพยากรนั้นจึงเป็นประเด็นที่ควรพิจารณาเนื่องจากคณะกรรมการศูนย์ฯ ทุกศูนย์ฯ นั้นต่างก็ประสบปัญหาอันเนื่องมาจากความไม่พอเพียงของทรัพยากร มีความรู้สึกว่าจำนวนเงินกองทุนนั้นนั้นไม่เพียงพอต่อความต้องการในการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ฯ ทั้งสิ้น แต่สิ่งสำคัญที่แตกต่างกันออกไปนั้นคือท่าทีของคณะกรรมการที่มีต่อปัญหาความไม่เพียงพอของทรัพยากร ในศูนย์ฯ ที่ประสบความสำเร็จล้มเหลว นั้น ปัญหาความไม่เพียงพอของทรัพยากรจะทำให้คณะกรรมการเกิดความรู้สึกในแง่ลบค่อนข้างมากใน

การจัดตั้งศูนย์ฯ และปฏิเสธรการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ฯ ปฏิเสธรการระดมเงินกองทุนในหมู่บ้าน ขณะที่ศูนย์ฯ ซึ่งประสบความสำเร็จนั้น เมื่อประสบกับปัญหาความไม่เพียงพอของทรัพยากร เช่นเดียวกัน แต่ก็พยายามที่จะดำเนินการแก้ไขปัญหาความไม่เพียงพอต่อทรัพยากรด้วยตนเอง โดยมีความเชื่อว่าการดำเนินงานของศูนย์ฯ หากประสบความสำเร็จแล้วก็สามารถที่จะช่วยเหลือประชาชนในหมู่บ้านได้ในระดับหนึ่ง

7.3 ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจของคณะกรรมการศูนย์ฯ

การนำนโยบายไปปฏิบัติจะสามารถประสบความสำเร็จได้นั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในนโยบาย วัตถุประสงค์ การดำเนินงานต่างๆ เป็นอย่างดีจึงสามารถที่จะนำนโยบายไปปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จได้

ในกรณีของการนำนโยบายเกี่ยวกับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านสู่การปฏิบัติ นั้นพบว่า ในศูนย์ฯที่ประสบความสำเร็จนั้น คณะกรรมการศูนย์ฯ ส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านในระดับที่มากกว่าศูนย์ฯ ซึ่งประสบความสำเร็จล้มเหลวในการดำเนินงาน

ในศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านซึ่งประสบความสำเร็จล้มเหลว นั้นพบว่า คณะกรรมการศูนย์ฯ ส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์ฯ ดังจะเห็นได้จากกรณีของ ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านแห่งหนึ่งซึ่งไม่มีการดำเนินกิจกรรมใดใดทั้งสิ้น ผู้ใหญ่บ้านซึ่ง ประธานกรรมการศูนย์ฯ โดยตำแหน่งเองนั้นแทบจะไม่มี ความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์ฯ เท่าใดนัก เมื่อผู้วิจัยได้ซักถามเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ฯ ผู้ใหญ่บ้านซึ่งดำรงตำแหน่งประธาน กรรมการศูนย์ฯ ได้กล่าวว่ (สัมภาษณ์ , 4 กรกฎาคม 2543)

“... ก็จะให้ทำอะไร นี่ก็อ่านในระเบียบที่เขาให้มา เขาบอกให้เอาเงินไปช่วยเหลือ ผู้ประสบภัย แล้วไอ้หมู่บ้านเรามันมีที่ไหน นำท่วมอะไรเราก็ไม่มี....”

จากคำบอกเล่าดังกล่าวของประธานกรรมการศูนย์ฯดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจผิดค่อนข้างมากเกี่ยวกับประชาชนที่เข้าข่ายการรับบริการจากศูนย์ฯ โดยเข้าใจว่า เงินกองทุนศูนย์ฯ นั้นจะนำไปใช้เฉพาะยามที่หมู่บ้านประสบเหตุภาวะฉุกเฉิน หรือประสบ ภัยธรรมชาติเท่านั้น

ผู้วิจัยยังพบว่าในศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านซึ่งประสบความสำเร็จนั้น คณะกรรมการศูนย์ฯ บางท่านยังไม่รู้ตัวด้วยซ้ำว่าตนดำรงตำแหน่งอยู่ในคณะกรรมการ ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ทั้งนี้เนื่องจากประธานกรรมการศูนย์ฯ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ใหญ่บ้านนั้นใส่รายชื่อเข้าไปโดยที่คณะกรรมการท่านนั้นไม่เต็มใจ เนื่องจากส่วนใหญ่ก็เป็น บุคคลใกล้ชิดกับผู้ใหญ่บ้านที่ผู้ใหญ่บ้านมักจะใส่รายชื่อเข้าดำรงตำแหน่งกรรมการด้านต่างๆ ใน หมู่บ้านอยู่แล้ว จึงมีค้อยได้ใส่ใจมากนัก และบางครั้งก็ไม่สามารถจำได้ว่าตนดำรงตำแหน่งใดบ้าง ในหมู่บ้าน คณะกรรมการศูนย์ฯ ซึ่งมาจากการแต่งตั้งของผู้นำในหมู่บ้านอันเนื่องมาจาก ความสัมพันธ์ส่วนตัวเหล่านี้จึงมักไม่มีความกระตือรือร้นความเอาใจใส่ในการดำเนินงานของ ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านเท่าที่ควร

ความเข้าใจผิดเกี่ยวกับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านอีกประการหนึ่งซึ่งสำคัญ คือการดำเนินงานของศูนย์ฯ นั้น การที่คณะกรรมการศูนย์ฯ ซึ่งประสบความสำเร็จเหล่านี้มีความเข้าใจในฐานะของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านผิดไป โดยมองว่าศูนย์ฯ นั้นเป็น เสมือนหน่วยงานย่อยของกรมประชาสงเคราะห์เพื่อจัดการบริการด้านการสงเคราะห์แก่ประชาชน ในหมู่บ้าน มิใช่มองศูนย์ฯ ในฐานะขององค์กรประชาชน ดังนั้นด้วยการมองศูนย์ฯ ในฐานะของ หน่วยงานย่อยนี้เองทำให้คณะกรรมการศูนย์ฯ เรียกร้องการสนับสนุนทรัพยากรจากหน่วยงานของ รัฐเป็นอย่างมาก และหวังพึ่งพิงความช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐตลอดเวลา

นอกจากนี้ยังพบว่า การดำเนินงานของศูนย์ฯ ในปัจจุบันนี้ส่วนใหญ่ คณะกรรมการ ศูนย์ฯ นั้นมักให้ความสำคัญ และเห็นว่าบทบาทหน้าที่ของศูนย์ฯ มุ่งไปที่การสงเคราะห์ในลักษณะ ให้เปล่าแก่ผู้ที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้เท่านั้น ในขณะที่กิจกรรมด้านการยกระดับคุณภาพ ชีวิตและด้านการพัฒนาคุ้มครองและป้องกันนั้นคณะกรรมการศูนย์ฯ ส่วนใหญ่ไม่ทราบว่าศูนย์ฯ ได้มีบทบาทหน้าที่ครอบคลุมไปในเรื่องดังกล่าวเท่าใดนัก (ซึ่งสามารถเห็นได้จากข้อมูลเชิงพรรณนา ในบทที่ 4 ซึ่งพบว่า การดำเนินกิจกรรมของศูนย์ฯ ในด้านการยกระดับคุณภาพชีวิตและด้านการพัฒนา คุ้มครองและป้องกันนั้นอยู่ในระดับที่ต่ำมาก)

จากข้อค้นพบข้างต้นทั้งจากศูนย์ฯ ซึ่งประสบความสำเร็จ และความล้มเหลวใน การดำเนินงานนั้น สามารถสรุปความรู้ความเข้าใจของคณะกรรมการศูนย์ฯ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

(1) กลุ่มที่ 1 เป็นคณะกรรมการศูนย์ฯ ซึ่งประสบความสำเร็จนั้น คณะกรรมการ ส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในหลักเกณฑ์ทั่วไปของศูนย์ฯ เป็นอย่างดี แต่ยังไม่มีความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินงานของศูนย์ฯ ในบทบาทที่นอกเหนือจากการสงเคราะห์และฟื้นฟู เท่าใดนัก

(2) กลุ่มที่ 2 เป็นคณะกรรมการศูนย์ฯ ซึ่งประสบความสำเร็จในการดำเนินงานนั้น มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ฯ ในระดับต่ำ ทั้งนี้เนื่องจากคณะกรรมการศูนย์ฯ นั้นมิได้เข้ามาเป็นคณะกรรมการศูนย์ฯ ด้วยความสมัครใจจึงขาดความสนใจในการดำเนินงานของศูนย์ฯ และมักมองศูนย์ฯ สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ในฐานะหน่วยงานย่อยของรัฐมากกว่าที่จะอยู่ในฐานะขององค์กรประชาชน

ทั้งนี้ความรู้ความเข้าใจนั้นเป็นสิ่งที่สอดคล้องกับทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ต่อความชัดเจนของนโยบายกล่าวคือศูนย์ฯ ที่มีความรู้ดีกว่า การชี้แจงจากทางราชการเกี่ยวกับศูนย์ฯ มีความชัดเจนคืออย่างเพียงพอแล้วก็มักจะมี ความเข้าใจในการดำเนินงานของศูนย์ฯ เป็นอย่างดี ในขณะที่คณะกรรมการศูนย์ฯ ที่มีความรู้ดีกว่า การชี้แจงจากทางราชการเกี่ยวกับศูนย์ฯ นั้นใช้ภาษาที่ยากแก่ความเข้าใจและขาดการชี้แจงจาก เจ้าหน้าที่ของรัฐ ก็มักที่จะมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์ฯ ในระดับที่น้อยลงไปด้วย

7.4 ปัจจัยด้านกิจกรรมเพื่อให้การบังคับใช้มีผลจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ

การสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นทั้งในลักษณะของการให้คำปรึกษา ให้ ความช่วยเหลือในด้านทรัพยากร การติดต่อประสานงาน และการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน นั้นเป็นกลไกสำคัญที่จะสามารถทำให้การนำนโยบายไปปฏิบัติประสบความสำเร็จได้

ในการพิจารณาการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ของรัฐต่อการดำเนินงานของ คณะกรรมการศูนย์ฯ นั้น ข้อมูลจากการสัมภาษณ์คณะกรรมการศูนย์ฯ สงเคราะห์ราษฎรซึ่งประสบ ความสำเร็จและศูนย์ฯ ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานนั้นพบสิ่งที่คล้ายคลึงกันว่าส่วนใหญ่ นั้นไม่เคยได้รับการติดตามประเมินผลการดำเนินงานจากหน่วยงานราชการแต่อย่างใด ศูนย์ฯ บาง ศูนย์นั้นหากไม่มีการดำเนินกิจกรรมใดใดแล้ว จะเจอเจ้าหน้าที่เพียงครั้งเดียวนั้นคือครั้งแรกที่มีการ ก่อตั้งศูนย์ฯ โดยเข้ามาชี้แจงความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์ฯ สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน หลังจากนั้นก็ มิเคยได้รับการติดต่อจากเจ้าหน้าที่ของรัฐอีกเลย คณะกรรมการส่วนใหญ่ดำเนินกิจกรรมของ ศูนย์ฯ ตามลำพัง จนกระทั่งในระยะหลังจึงมีบัณฑิตอาสาในสังกัดกระทรวงแรงงานและ สวัสดิการสังคม ซึ่งได้รับมอบหมายบทบาทให้เข้ามาเสริมความเข้มแข็งของศูนย์ฯ สงเคราะห์ราษฎร ประจำหมู่บ้านมาให้คำแนะนำเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ฯ การระดมเงินกองทุน เข้ามา ตรวจสอบจำนวนเงินกองทุนศูนย์ฯ

การขาดการติดต่อจากเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นเป็นปัญหาที่สำคัญต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ จากการสัมภาษณ์บัณฑิตอาสาสมัครที่ศูนย์ฯ ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากในช่วงต้นของการก่อตั้งศูนย์ฯ นั้นเป็นช่วงเวลาที่สำคัญ ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นควรเข้าไปดูแลการดำเนินงานของศูนย์ฯ ในฐานะที่เลี้ยงที่ให้คำปรึกษาและควรกระตุ้นให้มีการดำเนินกิจกรรมใน ศูนย์ฯ ทันทที เพื่อทำให้เกิดการเรียนรู้ปัญหาและวิธีการในการบริหารศูนย์ฯ ร่วมกัน ดังจะเห็นได้จากศูนย์ฯ ตั้งอยู่ในเขตอำเภอพนัสนิคมนั้นจะมีศูนย์ฯ ที่ประสบความสำเร็จอย่างมาก เนื่องจากมีหน่วยงานประชาสงเคราะห์ในระดับอำเภอทำให้สามารถส่งเสริมและติดตามการดำเนินงานของศูนย์ฯ ได้เป็นอย่างดี แต่เนื่องจากอำเภอพนัสนิคมนี้เป็นอำเภอที่มีหน่วยงานประชาสงเคราะห์ในระดับอำเภอ และศูนย์ฯ นั้นได้รับการก่อตั้งในทุกหมู่บ้าน ซึ่งเมื่อเทียบกับจำนวนบุคลากรของเจ้าหน้าที่กรมประชาสงเคราะห์ในระดับจังหวัดที่มีจำนวนจำกัดจึงทำให้ศูนย์ฯ ส่วนใหญ่ไม่ได้รับการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่เท่าที่ควร ในบางศูนย์ฯ นั้นไม่เคยที่จะได้รับการติดต่อจากเจ้าหน้าที่ของกรมประชาสงเคราะห์เลย เนื่องจากการก่อตั้งศูนย์ฯ นั้นใช้วิธีฝากเรื่องไปกับพัฒนากรในแต่ละอำเภอ ซึ่งอาจจะไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์ฯ ดีพอ และขาดความเอาใจใส่อย่างจริงจังเนื่องจากไม่ใช่งานในหน้าที่ของตนโดยตรง ทำให้ศูนย์ฯ นั้นหลังจากมีการก่อตั้งแล้วส่วนใหญ่จึงพบว่าไม่มีการดำเนินกิจกรรมใดใดทั้งสิ้น เป็นการจัดตั้งเพียงแต่ในนามเท่านั้น (สัมภาษณ์, 6 กรกฎาคม 2543) การลงไปปฏิบัติหน้าที่ของบัณฑิตอาสาสมัครนั้นจึงพบปัญหาที่เกิดขึ้นจากการขาดการติดต่อเป็นระยะเวลาอันยาวนานระหว่างคณะกรรมการศูนย์ฯ กับเจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น ศูนย์ฯ บางศูนย์ฯ นั้นไม่สามารถที่จะติดตามบัญชีเงินกองทุนศูนย์ฯ ได้ หรือ ในศูนย์ฯ หลายศูนย์ฯ นั้นคณะกรรมการศูนย์ฯ ได้หมดวาระลงเป็นเวลาหลายปีแล้วแต่ยังมิได้มีการดำเนินการแต่งตั้งทำให้ศูนย์ฯ ไม่มีการดำเนินกิจกรรมใดใดทั้งสิ้น

คำให้สัมภาษณ์จากบัณฑิตอาสาสมัครคล้อยกับคำให้สัมภาษณ์จากเจ้าหน้าที่กระทรวงแรงงานสวัสดิการสังคมจังหวัดซึ่งกล่าวยอมรับว่าตั้งแต่ได้รับการถ่ายโอนความรับผิดชอบในเรื่องของศูนย์ฯ สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านจากประชาสงเคราะห์จังหวัดเข้ามาอยู่ในความดูแลของแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดนั้นยังไม่ได้มีการพบปะระหว่างเจ้าหน้าที่และคณะกรรมการศูนย์ฯ โดยตรง ทั้งนี้เนื่องจากความจำกัดของจำนวนบุคลากรเมื่อเปรียบเทียบกับคณะกรรมการศูนย์ฯ ซึ่งมีในทุกหมู่บ้าน อย่างไรก็ตามในปัจจุบันแรงงานสวัสดิการสังคมจังหวัดก็ได้รับมอบหมายให้บัณฑิตอาสาสมัครได้เข้าไปดำเนินการเสริมความเข้มแข็งของศูนย์ฯ แต่ก็ยังคงประสบปัญหาในการปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสาสมัครเนื่องจากไม่สามารถตามตัว คณะกรรมการศูนย์ฯ ได้อย่างครบถ้วนทำให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติงาน (สัมภาษณ์, 26 มิถุนายน 2543)

อย่างไรก็ดีในช่วงท้ายของการเก็บข้อมูลของผู้วิจัย (กรกฎาคม พ.ศ.2543) อำเภอหลายอำเภอในจังหวัดชลบุรีได้มีโครงการที่จะจัดการฝึกอบรมคณะกรรมการศูนย์ฯ เกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านให้มีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการศูนย์ฯ ผู้วิจัยยังพบว่าการชี้แจงจากส่วนราชการส่วนใหญ่นั้นยังขาดเนื้อหาสาระอันเป็นสิ่งที่คณะกรรมการศูนย์ฯ ต้องการนำข้อมูลเพื่อนำไปปรับใช้ในการดำเนินงานในศูนย์ฯ ของตน โดยการชี้แจงจากส่วนราชการส่วนใหญ่นั้นเป็นการชี้แจงในเรื่องบทบาทหน้าที่ ขณะที่คณะกรรมการศูนย์ฯ ซึ่งขาดประสบการณ์ในการบริหารในรูปแบบขององค์กรประชาชน ต้องการคำชี้แนะในเรื่องของวิธีการในการบริหาร เช่น วิธีการในการระดมเงินกองทุน การบริหารเงินกองทุน และรูปแบบการจัดกิจกรรมที่จะสามารถช่วยเหลือชาวบ้านในหมู่บ้านได้อย่างมีประสิทธิภาพ เหล่านี้เป็นต้น ดังจะเห็นได้จากศูนย์ฯ แห่งหนึ่งซึ่งต้องการยกระดับศูนย์ฯ ของตน หลังจากได้รับคำแนะนำจากบัณฑิตอาสาสมัครนั้น ผู้นำคณะกรรมการศูนย์ฯ บางท่านได้พยายามที่จะศึกษารูปแบบการดำเนินงานขององค์กรประชาชนอื่นๆ ซึ่งนำเสนอผ่านสื่อ เช่น กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ หรือ การดำเนินงานในลักษณะของกองทุนฌาปนกิจ เพื่อนำมาปรับใช้กับการดำเนินงานในศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านของตน (สัมภาษณ์, 7 กรกฎาคม 2543) จากความต้องการของคณะกรรมการศูนย์ฯ ซึ่งต้องการพัฒนาศูนย์ฯ ของตนให้ดียิ่งขึ้นเหล่านี้รวมไปถึงบัณฑิตอาสาสมัครซึ่งทำหน้าที่เสริมความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านนั้นเห็นว่าการที่คณะกรรมการศูนย์ฯ ได้ศึกษาวิธีการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านที่ประสบความสำเร็จจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาดำเนินงานของศูนย์ฯ ในศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านซึ่งต้องการยกระดับศูนย์ฯ ของตนให้มีความสามารถในการช่วยเหลือประชาชนในหมู่บ้านให้ดีขึ้นกว่าที่เป็นมาในอดีต

ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านส่วนใหญ่ทั้งในศูนย์ฯ ที่ประสบความสำเร็จ และความล้มเหลวในการดำเนินงานนั้นซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาครั้งนี้ต่างก็ไม่ค่อยได้รับการสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์ฯ จากเจ้าหน้าที่ของรัฐเท่าที่ควรในระยะเวลาที่ผ่านมา อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดีในศูนย์ฯ ที่มีหน่วยงานในระดับพื้นที่ นั้นจะมีศูนย์ฯ ซึ่งประสบความสำเร็จมากกว่าศูนย์ฯ ในพื้นที่อื่น การได้รับการสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์ฯ จากเจ้าหน้าที่ของรัฐในฐานะพี่เลี้ยงที่ให้คำปรึกษาการดำเนินงานของศูนย์ฯ ซึ่งมีรูปแบบการดำเนินงานในลักษณะขององค์กรประชาชนจึงเป็นสิ่งที่ส่งเสริมให้การดำเนินงานของศูนย์ฯ ประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น

7.5 ปัจจัยด้านคุณลักษณะของหน่วยปฏิบัติ

ลักษณะของหน่วยปฏิบัตินี้นับเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญต่อกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติให้สามารถสัมฤทธิ์ผลได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการดำเนินงานในรูปแบบขององค์กรประชาชนลักษณะเฉพาะของกลุ่มที่รวมตัวขึ้นมาจัดเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างมากต่อความสำเร็จขององค์กรประชาชน ลักษณะของหน่วยปฏิบัตินี้สามารถพิจารณาจากความสามารถของบุคลากร ผู้นำ และรูปแบบการทำงานของคุณลักษณะหน่วยปฏิบัติ

ลักษณะของหน่วยปฏิบัติในที่นี้ซึ่งได้แก่คณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านนั้นพบว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างมากต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์ฯ เนื่องจากเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างศูนย์ฯ ซึ่งประสบความสำเร็จเปรียบเทียบกับศูนย์ฯ ซึ่งประสบความล้มเหลว แล้วพบว่าลักษณะของคณะกรรมการศูนย์ฯ นั้นมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน

ในศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ซึ่งประสบความสำเร็จโดยเฉพาะอย่างยิ่งในศูนย์ฯ ที่ได้รับการจัดลำดับที่ 1 จากการจัดลำดับศูนย์ฯ ของกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมนั้น พบว่าการดำเนินงานของศูนย์ฯ จะกระทำโดยคณะกรรมการซึ่งมีประวัติประสบความสำเร็จในการดำเนินงานการรวมกลุ่มของประชาชนในลักษณะขององค์กรประชาชนในรูปแบบอื่นๆ ที่ประสบความสำเร็จมาก่อนที่จะเข้ามารับผิดชอบการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มแม่บ้าน และเมื่อคณะกรรมการชุดเดียวกันนี้เองก็ได้เข้ามาเป็นคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรอีก การดำเนินงานของคณะกรรมการชุดนี้ได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านในหมู่บ้านเป็นอย่างดีเนื่องจากมีความเชื่อถือว่าความสามารถ ทำให้สามารถระดมทรัพยากร ความร่วมมือจากชาวบ้าน เข้ามาสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์ฯ ได้เป็นอย่างมาก ตรงกันข้ามกับศูนย์ฯ ซึ่งประสบความล้มเหลวซึ่งไม่มีการดำเนินกิจกรรมใดใดนั้นพบว่าไม่มีประวัติในการรวมตัวในรูปแบบอื่นๆ ที่ประสบความสำเร็จมาก่อน ดังนั้นการประสบความสำเร็จของศูนย์ฯ นั้นจึงควรมีปัจจัยสำคัญมาจากคุณลักษณะเฉพาะของคณะกรรมการศูนย์ฯ หรือลักษณะเฉพาะในชุมชนจึงสามารถทำให้ไม่ว่าคณะกรรมการชุดเดียวกันนี้ไปดำเนินการในรูปแบบอื่นๆ ก็ประสบความสำเร็จได้เช่นเดียวกัน

จากการสังเกตการประชุมของคณะกรรมการศูนย์ฯ และการปฏิบัติภารกิจของคณะกรรมการศูนย์ฯ นั้นพบว่าลักษณะของศูนย์ฯ ที่ประสบความสำเร็จนั้นประกอบด้วยคุณสมบัติดังต่อไปนี้

(1) มีผู้นำศูนย์ที่ดี

ผู้นำในที่นี้อาจไม่จำเป็นต้องอยู่ในตำแหน่งประธานกรรมการศูนย์ฯ เสมอไป อาจดำรงตำแหน่งอื่นๆ ในคณะกรรมการศูนย์ฯ ทั้งนี้ผู้นำที่ดีนั้นประกอบด้วยคุณสมบัติสำคัญ 2 ประการ ได้แก่ การเป็นผู้นำที่มีความเสียสละ และความสามารถในการบริหาร โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1.1) ผู้นำที่มีความเสียสละ

ในการดำเนินงานของศูนย์นั้นจำเป็นต้องมีผู้นำที่ยิ่งที่คณะกรรมการศูนย์โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ทำหน้าที่ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในข้างต้นในประเด็นของความเพียงพอของทรัพยากรนั้น ศูนย์ฯ ทั้งหมดล้วนประสบปัญหาเนื่องมาจากการขาดแคลนงบประมาณหรือสิ่งอำนวยความสะดวกที่ใช้ในการดำเนินงานของศูนย์ฯ แต่สิ่งที่แตกต่างกันคือท่าทีของคณะกรรมการศูนย์เมื่อประสบปัญหาในการขาดแคลน ในศูนย์ที่ประสบความสำเร็จนั้นผู้นำในกลุ่มจะเสียสละทรัพยากรส่วนบุคคลของตน เช่น บ้านให้ใช้เป็นสถานที่ในการดำเนินงาน รวมไปถึงทรัพยากรในรูปแบบอื่นๆ เช่น เงิน รถ เข้ามาสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์ และที่สำคัญคือการเสียสละเวลาเพื่อให้ความสำคัญต่อการดำเนินงานของศูนย์ คิงกรณีย์ของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านที่ตำบลบ้านช้าง อำเภอพนัสนิคม ซึ่งเป็นศูนย์ฯ ที่ประสบความสำเร็จการดำเนินงานเป็นอย่างมาก โดยถูกใช้เป็นศูนย์ฯ ตัวอย่างที่ประชาชนทั่วไปและกลุ่มองค์กรต่างๆ ให้ความสนใจในการศึกษาดูงาน ผู้นำของศูนย์ฯ ซึ่งอยู่ในวัย 40 กว่าปีนั้นต้องอุทิศตนให้กับการทำงานของกรรมากรวมกลุ่มที่มีในชุมชนจนไม่มีเวลาเพียงพอที่จะนำไปประกอบอาชีพได้ ในปัจจุบันรายได้หลักของครอบครัวนั้นมาจากภรรยาซึ่งมีความเข้าใจในการเสียสละของเขาเป็นอย่างดี (สัมภาษณ์ กิรมย์ ชัยประยูรพิทยา, 5 กรกฎาคม 2543) ดังที่ผู้นำท่านนี้ได้ให้สัมภาษณ์แก่ผู้วิจัยดังนี้

“ผมเข้ามาดูแลตรงนี้ก็ไม่มีเวลาไปทำอย่างอื่นเลย เคี้ยวราชการให้ไปพูดบ้าง โชคดีที่เมียเข้าใจ.....ก็คิดเหมือนกันว่าถ้าถูกโศกกว่านี้อาจจะไม่ได้ทำตรงนี้แล้ว คงต้องไปช่วยเมีย”

ผู้นำของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านแห่งนี้จำเป็นต้องเสียสละตนเองให้กับการทำงานเพื่อชุมชนโดยที่ไม่ได้รายได้ตอบแทนแต่อย่างใด ซึ่งในที่สุดแล้วศูนย์ฯ ก็ต้องหาคนในหมู่บ้านเข้ามาสอบทอดตำแหน่งหากผู้นำศูนย์แห่งนี้ต้องออกไปประกอบอาชีพส่วนตัวในที่สุด ทั้ง

นี่นอกจากคุณลักษณะของผู้นำศูนย์ที่มีความเสียสละแล้ว คุณสมบัติประการต่อมาได้แก่ ความสามารถในการบริหารงาน

(1.2) ผู้นำที่ความสามารถในการบริหารงาน

ผู้นำที่มีความสามารถในศูนย์ที่ประสบความสำเร็จนี้จากการสอบถามประวัติพบว่า เป็นผู้ที่ผ่านประสบการณ์ในการอยู่นอกชุมชนมากกว่าคนอื่นในหมู่บ้านสามารถนำประสบการณ์ที่ ตนพบเจอเข้ามาปรับใช้ในการบริหารงานของศูนย์ และมีความสามารถในการติดต่อประสานงาน ทั้งภายในชุมชนและภายนอกชุมชน ตัวอย่างที่ชัดเจนมากที่สุดในความสามารถในการบริหารงาน ของคณะกรรมการศูนย์ได้แก่ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านในตำบลบ้านช้าง อำเภอ หนองสนิม ซึ่งเป็นศูนย์ที่ประสบความสำเร็จเช่นเดียวกันนี้ในการบริการกลุ่มออททริพย์ โดย สามารถมีเงินทุนหมุนเวียนเป็นจำนวนมากและสามารถให้บริการกู้เงินในการประกอบอาชีพให้แก่ ชาวบ้านในหมู่บ้าน ได้เป็นจำนวนมากนั้น ผู้นำคนสำคัญในการดำเนินงานของศูนย์ฯ นั้นเมื่อได้รับ เงินกองทุนประเดิมเป็นจำนวน 12,500 บาทในครั้งแรกนั้น ได้ตั้งหลักในการบริหารเงินกองทุน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนในหมู่บ้านให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ในที่สุด โดยที่ไม่จำเป็นต้องพึ่งพาความช่วยเหลือจากศูนย์ตลอดไป โดยเฉพาะการให้ ความช่วยเหลือในด้านการประกอบอาชีพซึ่งจะทำให้ประชาชนมีรายได้และสามารถช่วยเหลือตนเองได้ในระยะยาว การบริหารเงินกองทุนศูนย์ให้สามารถหมุนเวียนช่วยเหลือประชาชนในหมู่บ้าน โดยไม่ใช้การใช้จ่ายเงินกองทุนศูนย์จนหมดนั้น มีหลักสำคัญคือเงินกองทุนศูนย์จะต้องไม่ถูกใช้ไป ในลักษณะของการให้เปล่าแต่เพียงอย่างเดียว โดยแบ่งเกณฑ์การใช้จ่ายเงินกองทุนของศูนย์ฯ ออก เป็น 3 ส่วน (สัมภาษณ์ ภิรมย์ ชัยประยูรหัตถยา, 5 กรกฎาคม 2543)

(ก.) ส่วนที่ 1 เป็นเงินที่ถูกใช้ในการสงเคราะห์ให้เปล่า โดยถูกใช้ในการสงเคราะห์ คนชรา คนยากไร้ในหมู่บ้าน

(ข.) ส่วนที่ 2 เป็นเงินช่วยเหลือในการประกอบอาชีพ โดยเป็นการให้ยืมโดยไม่มี การคิดดอกเบี้ย โดยผู้กู้จะนำเงินดังกล่าวไปซื้ออุปกรณ์ทรัพยากรต่างๆ ที่จำเป็นใน การประกอบอาชีพ ทั้งนี้ผู้นำของศูนย์จะเป็นผู้ที่คอยพิจารณาก่อนว่าการประกอบ อาชีพดังกล่าวนั้นมีช่องทางที่จะประสบความสำเร็จหรือไม่ หรือในบางครั้งก็จะเป็น ผู้เสนอแนะการประกอบอาชีพให้แก่ชาวบ้านในหมู่บ้านด้วยตนเอง โดยเสนอให้กู้เงิน จากศูนย์ฯ เพื่อให้ชาวบ้านในหมู่บ้านนั้นมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

(ค.) ส่วนที่ 3 เป็นเงินที่ให้กู้ในเรื่องใดก็ได้ตามแต่ภาวะความจำเป็นของแต่ละบุคคล เพื่อนำไปใช้ในภาวะฉุกเฉิน โดยคิดดอกเบี้ยต่ำ

การดำเนินงานบริหารกองทุนศูนย์ฯ นั้นผู้นำของศูนย์ฯ จะมีการคาดคะเนความเสี่ยงและหาหนทางป้องกัน เนื่องจากการนำเงินกองทุนศูนย์ฯ ไปปล่อยกู้นั้นเป็นเรื่องที่เสี่ยงต่อการไม่ได้รับเงินคืน ผู้นำศูนย์ฯ จึงต้องพยายามมิให้มีการปล่อยเงินกู้จำนวนที่มากเกินไปในช่วงเวลาหนึ่ง จนกว่าจะมีการใช้เงินกู้กลับคืนเข้ามาในศูนย์ฯ เสียก่อนจึงพิจารณาการปล่อยกู้ในรายต่อไป และพยายามคัดเลือกบุคคลที่มีความเป็นไปได้ว่ามีความสามารถในการใช้คืนเงินเงินด้วย โดยในการบริหารเงินกองทุนนั้นเงินทั้ง 3 ส่วนนั้นควรอยู่ในสัดส่วนที่มีความสมดุล

(1.3) ผู้นำที่มีความคิดสร้างสรรค์

ความสำเร็จของศูนย์ฯ นั้นส่วนหนึ่งเกิดจากผู้นำที่มีความคิดสร้างสรรค์ในการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ฯ ตัวอย่างที่เด่นชัดคือศูนย์สงเคราะห์ราษฎรแห่งหนึ่งในตำบลห้วยใหญ่ โดยศูนย์ฯ ดังกล่าวสามารถคิดรูปแบบกิจกรรมโดยไม่จำเป็นต้องอาศัยรูปแบบกิจกรรมที่ต้องใช้เงินแต่อย่างใด แต่พยายามที่จะนำทรัพยากรที่เป็นส่วนเกินจากสถาบันภายในชุมชน มาแบ่งปันให้กับคนยากไร้ คนชราในหมู่บ้านอย่างต่อเนื่องได้เป็นอย่างดี กิจกรรมดังกล่าวเกิดจากความคิดของภรรยา ผู้ใหญ่บ้านซึ่งดำรงตำแหน่งกรรมการศูนย์ฯ คนหนึ่งในศูนย์ฯ เห็นว่าสังฆทานที่ประชาชนในหมู่บ้านให้แก่วัดในชุมชนนั้นมีเป็นจำนวนมากจนบางครั้งพระในวัดก็ไม่สามารถใช้ของเหล่านั้นได้หมดต้องเหลือทิ้งเอาไว้จึงทำการติดต่อกับพระในวัดเพื่อขอสังฆทานเหล่านี้ นำมาแจกให้แก่คนชราในหมู่บ้านที่ไม่มีลูกหลานมาเลี้ยงดู โดยดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เป็นประจำเฉลี่ย เดือนละ 2-3 ครั้ง ซึ่งคนชราเหล่านี้จะได้รับสิ่งของอุปโภคบริโภคซึ่งจำเป็นในการดำรงชีวิตประจำวัน นอกเหนือไปจากการได้รับเบี้ยยังชีพจากกรมประชาสงเคราะห์ในแต่ละเดือน (สัมภาษณ์บรรพต สุภาพล, 4 กรกฎาคม 2543) รูปแบบการดำเนินงานในศูนย์ฯ มาบพิททอง ตำบลห้วยใหญ่ นี้จึงมีรูปแบบการดำเนินงานที่สามารถช่วยเหลือบุคคลที่เดือดร้อน ที่มาจากความช่วยเหลือระหว่างประชาชนด้วยกันเอง และจากสถาบันภายในชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ฯ โดยที่ไม่จำเป็นต้องมีจุดตั้งต้นอยู่ที่การระดมเงินกองทุนเสมอไปจึงสามารถดำเนินกิจกรรมของศูนย์ฯ ได้ แต่เป็นการนำทรัพยากรส่วนเกินของอีกคนหรือจากสถาบันภายในชุมชน มาให้กับบุคคลที่ขาดแคลนคือเดือดร้อน ซึ่งนับว่าเป็นรูปแบบการดำเนินงานที่เหมาะสม ประหยัด สามารถช่วยเหลือคนในหมู่บ้านได้เป็นจำนวนหนึ่ง โดยคณะกรรมการศูนย์ฯ อยู่ในฐานะของผู้ประสานงานเพื่อกระจายทรัพยากรเท่านั้น

(1.4) คุณลักษณะเฉพาะตัวของผู้นำที่เป็นที่น่าเชื่อถือของคนในชุมชน

ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านนั้นจะสามารถดำเนินการให้สำเร็จได้นั้นไม่สามารถเกิดขึ้นได้เพียงลำพังแต่ศูนย์ฯ ในฐานะขององค์กรประชาชนนั้นต้องอาศัยความร่วมมือจากประชาชนในหมู่บ้านและสถาบันภายในชุมชน กลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ ที่มีในหมู่บ้านให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ฯ ดังนั้นการมีผู้นำองค์กรที่มีความสามารถ เป็นที่เชื่อถือของคนในหมู่บ้านจึงเป็นสิ่งสำคัญ

ผู้นำของศูนย์ซึ่งประสบความสำเร็จนั้นพบว่าเป็นผู้ที่มีความสามารถในการชักชวนให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วม เป็นผู้ที่มีความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน คนในชุมชน และคนนอกชุมชนเป็นอย่างดี เป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีจิตใจเมตตาช่วยเหลือผู้อื่นจนเป็นที่ที่ศรัทธาของประชาชนในหมู่บ้าน ศูนย์ฯ ที่ประสบความสำเร็จนั้นจึงเป็นชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมค่อนข้างมาก ดังเช่นกรณีของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านตำบลบ้านช้างนั้นเมื่อศูนย์จัดกิจกรรมเพื่อระดมเงินกองทุนศูนย์โดยการจัดเลี้ยงโต๊ะจีนในเทศกาลต่างๆ เช่น ปีใหม่ ชาวบ้านในหมู่บ้านที่มีฐานะก็ยินดีที่จะมาช่วยกันซื้อโต๊ะ หรือคนที่รายได้น้อยก็จะมาช่วยลงแรงทำกับข้าวบ้าง จากการสัมภาษณ์ชาวบ้านในหมู่บ้านนั้นพบว่าคนที่ชาวบ้านในหมู่บ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการของศูนย์เช่นนี้นั้นชาวบ้านรู้สึกว่าคุณนั้นได้ช่วยบริจาคเงินช่วยเหลือคนยากไร้ในหมู่บ้านด้วย และเชื่อถือในตัวผู้นำของศูนย์ว่าจะนำเงินดังกล่าวลงไปช่วยเหลือคนในหมู่บ้านอย่างแท้จริงจึงเข้ามาช่วยเมื่อศูนย์จัดกิจกรรมขึ้น ผู้นำของศูนย์เหล่านี้จึงล้วนเป็นบุคคลที่คนในหมู่บ้านให้ความศรัทธาว่าเสียสละเข้ามาทำงานเพื่อคนในหมู่บ้านมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นจริงๆ อีกทั้งยังเชื่อว่าเป็นผู้ที่มีความสามารถที่จะบริหารศูนย์ฯ ให้สามารถประสบความสำเร็จได้ดังนั้นเมื่อศูนย์ฯ มีกิจกรรมใดใด หรือชักชวนให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมชาวบ้านในหมู่บ้านจึงให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ส่งผลศูนย์ฯ ประสบความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมสามารถระดมเงินกองทุนศูนย์ฯ ซึ่งใช้ในการดำเนินกิจกรรมได้เป็นอย่างดีในเวลาต่อมา

(2) รูปแบบการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านที่มีความเป็นประชาธิปไตย

สภาพการดำเนินงานของศูนย์ฯ ซึ่งประสบความสำเร็จนั้นพบว่าคณะกรรมการแต่ละคนนั้นมีอิสระในการแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ในทุกขั้นตอน โดยในการตัดสินใจในการดำเนินงานนั้นประธานกรรมการศูนย์ฯ นั้นจะไม่ใช่ผู้ที่ตัดสินใจชี้ขาด แต่คณะกรรมการศูนย์ฯ ทุกคนจะเป็นผู้ลงคะแนนเสียง โดยถือเสียงข้างมากเป็นสำคัญ คณะกรรมการศูนย์ฯ ยังสามารถ

เสนอความคิดเห็นเพื่อปรับปรุงการดำเนินงานหรือการริเริ่มในการดำเนินกิจกรรมได้อย่างอิสระ นอกจากนี้ชาวบ้านในหมู่บ้านก็สามารถแสดงความคิดเห็นต่อคณะกรรมการศูนย์ฯ ได้ หากต้องการให้คณะกรรมการศูนย์ฯ เข้าไปดำเนินกิจกรรมในส่วนใดส่วนหนึ่งในหมู่บ้านโดยคณะกรรมการยินดีที่จะรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในหมู่บ้าน

สิ่งที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งคือศูนย์ฯ ที่ประสบความสำเร็จที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของศูนย์ฯ เป็นจำนวนมาก แสดงความคิดเห็นต่อคณะกรรมการเกี่ยวกับปัญหาความเดือดร้อนที่ชาวบ้านเพื่อคณะกรรมการเข้าไปช่วยเหลือตามความเหมาะสมนั้น เป็นศูนย์ฯ ที่ประชาชนนั้นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการคัดเลือกคณะกรรมการศูนย์ฯ การที่ชาวบ้านในหมู่บ้านได้มีส่วนร่วมในการคัดเลือกนั้นทำให้เกิดความกระตือรือร้นความสนใจในการติดตามการดำเนินงานของคณะกรรมการศูนย์ฯ ในเวลาต่อมา และเกิดความรู้สึกลึกซึ้งนั้นเป็นผู้หนึ่งที่มีส่วนได้ส่วนเสียจากศูนย์ฯ อีกด้วย

นอกจากการสังเกตของผู้วิจัยในการเปรียบเทียบคุณลักษณะระหว่างศูนย์ที่ประสบความสำเร็จกับศูนย์ซึ่งประสบความสำเร็จล้มเหลวในการดำเนินงานแล้ว จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐทั้งในส่วนของประเทศสงเคราะห์จังหวัดและแรงงานสวัสดิการสังคม รวมไปถึงบัณฑิตอาสาซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่นั้นต่างแสดงความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่าคุณลักษณะของ คณะกรรมการศูนย์ฯ นั้นเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะสามารถทำให้ศูนย์สามารถประสบความสำเร็จได้ ในบางศูนย์ฯ นั้น แม้ว่าส่วนราชการให้การสนับสนุนมากเพียงใดก็ไม่สามารถที่จะดำเนินการให้ประสบความสำเร็จได้ และคิดแต่จะพึ่งพาความช่วยเหลือจากหน่วยงานราชการเพียงอย่างเดียวเท่านั้น ศูนย์ฯ จะสามารถประสบความสำเร็จได้นั้นเพียงแต่มีผู้นำหรือมีกรรมการศูนย์ฯ ที่เสียสละในการทำงานอย่างจริงเพียงไม่กี่คนก็สามารถที่จะทำให้การดำเนินงานของศูนย์นั้นสามารถประสบความสำเร็จได้

7.1 ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม เงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

สภาพแวดล้อมของชุมชนของกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ นั้นส่งผลสำคัญต่อความสำเร็จของกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยแสดงออกผ่านความคิดเห็นหรือท่าทีของประชาชน ความคิดเห็นของผู้นำในชุมชน การสนับสนุนจากสถาบันที่มีอยู่ในชุมชนต่อการดำเนินงานของนโยบาย

ชุมชนแต่ละชุมชนซึ่งมีการก่อตั้งศูนย์ฯ มีลักษณะเฉพาะตัวที่แตกต่างกันออกไป สิ่งที่สำคัญที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ ของผู้วิจัยและกับทรงคนะของบัณฑิตอาสาซึ่งเป็นผู้ที่คอยสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์ฯ ในหมู่บ้านนั้นก็คือ “ความเข้มแข็งของชุมชน” ชุมชนที่เข้มแข็งในความหมายของบัณฑิตอาสา นั้น คือ การที่คนในชุมชนมีการรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่น มีความสนใจกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะ มีความเอาใจใส่ความเป็นอยู่ซึ่งกันและกัน ในชุมชนมีบุคคลที่มีลักษณะของความเป็นผู้นำ และเสียสละตนเองเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมสาธารณะในรูปแบบต่างๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่สอดคล้องกับสิ่งที่ผู้วิจัยได้สังเกตเปรียบเทียบระหว่างสภาพแวดล้อมของศูนย์ฯ ที่ประสบความสำเร็จและศูนย์ที่ประสบความล้มเหลวในการดำเนินงาน นอกจากนี้ยังพบว่า เป็นชุมชนซึ่งมีประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหาาร่วมกันมาก่อนดังจะเห็นได้จากการที่การรวมตัวของประชาชนในหมู่บ้านในลักษณะของกลุ่มต่างๆ เช่น กลุ่มแม่บ้าน เพื่อแก้ไขปัญหาในเรื่องรายได้ และเสริมรายได้ในครอบครัว การดำเนินงานของกลุ่ม ออมทรัพย์เพื่อระดมเงินทุนเพื่อไปใช้ในการประกอบอาชีพ เป็นต้น

ในศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านประจำหมู่บ้านที่ประสบความสำเร็จนั้นพบว่า จะเป็นหมู่บ้านที่มีอาณาเขตไม่กว้างจนเกินไป ชาวบ้านในหมู่บ้านนั้นรู้จักกันอย่างทั่วถึง ชาวบ้านมีการรวมตัวกันในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เป็นอย่างดี ฐานะความเป็นอยู่ของประชาชนมีความใกล้เคียงกันคืออยู่ในระดับปานกลาง ประชาชนในหมู่บ้านให้ความสนใจต่อโครงการต่างๆ ของรัฐซึ่งลงไปสู่ระดับชุมชน ดังนั้นเมื่อมีการนัดหมายชาวบ้านเพื่อให้มารวมตัวกันเพื่อกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ชาวบ้านก็ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี นอกจากนี้จากการสังเกตยังพบอีกว่าคนในชุมชนส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพอยู่ในชุมชนของตนเอง โดยการทำเกษตรกรรมหรือปลูสดักเป็นต้น มิได้ออกไปแสวงหางานทำภายนอกชุมชน

ในขณะที่ศูนย์ฯ ซึ่งประสบความล้มเหลวในการดำเนินงานนั้น พบว่ามักจะเป็นชุมชนที่มีอาณาเขตขนาดใหญ่ ประชาชนในหมู่บ้านมีลักษณะต่างคนต่างอยู่ไม่สนใจความเป็นอยู่ซึ่งกันและกัน อีกทั้งยังประกอบอาชีพภายนอกชุมชน เช่น เป็นลูกจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม จะเข้ามาในหมู่บ้านก็เมื่อพลบค่ำแล้ว และเมื่อสอบถามผู้นำชุมชนในหมู่บ้านถึงความสนใจในกิจกรรมสาธารณะของชาวบ้านก็จะพบว่าการรวมตัวของชาวบ้านในหมู่บ้านนี้เป็นเรื่องที่ยากลำบากมาก ชาวบ้านนั้นไม่ค่อยสนใจที่จะเข้ามารวมตัวในกิจกรรมสาธารณะเท่าใดนัก (สัมภาษณ์, 3 กรกฎาคม 2543)

จากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่ายังศูนย์ฯ นั้นตั้งอยู่ในชุมชนที่มีความเป็นเมือง มีความเจริญ ประชาชนในหมู่บ้านละทิ้งอาชีพเกษตรกรรมที่มีมาแต่เดิมมาประกอบอาชีพภายนอกชุมชน และความเป็นอยู่ของคนในหมู่บ้านยังมีช่องว่างความแตกต่างมากขึ้นเท่าไร ศูนย์ฯ นั้นก็มีโอกาสที่

จะประสบความล้มเหลวในการดำเนินงานมากขึ้นเท่านั้น ทั้งนี้เพราะประชาชนในหมู่บ้านขาดความร่วมมือ ความรู้สึกเสียสละที่จะทำงานให้ชุมชน หรือถือว่าเป็นผู้ที่ไม่ได้มีส่วนได้ส่วนเสียที่จะเข้าไปรับรู้การดำเนินงานศูนย์ ไม่จำเป็นต้องพึ่งพาความช่วยเหลือจากศูนย์ฯ แต่อย่างใด

สภาพแวดล้อมในชุมชนนั้นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญควบคู่ไปกับคุณลักษณะเฉพาะของศูนย์ฯ เลยทีเดียว เนื่องจากเป็นหัวใจสำคัญของรูปแบบการดำเนินงานในลักษณะขององค์กรประชาชน ในศูนย์ฯ ซึ่งประสบความสำเร็จนั้นพบว่าเกิดขึ้นในชุมชนที่มีความเข้มแข็ง ผ่านประสบการณ์ร่วมกันในการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนร่วมกัน ประชาชนมีความสนใจเข้าร่วมในกิจกรรมสาธารณะรูปแบบต่างๆ อีกทั้งยังเป็นชุมชนที่มีขนาดเล็กประชาชนในหมู่บ้านสามารถรู้จักกันอย่างทั่วถึง และประกอบอาชีพภายในชุมชน ซึ่งตรงกันข้ามกับศูนย์ฯ ซึ่งประสบความล้มเหลวนั้นพบว่าเกิดขึ้นในชุมชนขนาดใหญ่ ซึ่งประชาชนมีลักษณะต่างคนต่างอยู่ ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพนอกชุมชน และมีลักษณะความเป็นเมืองสูง

7.7 ปัจจัยด้านทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

ทัศนคติของผู้ที่นำนโยบายไปปฏิบัติก่อนนโยบายย่อมเป็นสิ่งสำคัญต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติ เนื่องจากกิจกรรมต่างๆ ต้องมีการดำเนินงานผ่านผู้ที่นำนโยบายไปปฏิบัติ หากผู้ที่นำนโยบายไปปฏิบัตินั้นมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อนโยบายเสียแล้วการจะดำเนินกิจกรรมต่างๆ นั้นคงดำเนินไปท่ามกลางความไม่เห็นด้วยของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ โอกาสที่นโยบายนั้นจะสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างสัมฤทธิ์ผลนั้นคงเป็นสิ่งที่ยากเต็มที

ทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ที่มีต่อศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านนั้นมีความแตกต่างกันระหว่างศูนย์ฯ ซึ่งประสบความสำเร็จและศูนย์ฯ ซึ่งประสบความล้มเหลวในการดำเนินงาน ทั้งนี้เป็นปัจจัยที่สืบเนื่องมาจากความไม่เพียงพอของทรัพยากร และความคิดเห็นส่วนตัวของคณะกรรมการศูนย์ฯ ที่มีต่อลักษณะการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านซึ่งอยู่ในฐานะขององค์กรประชาชน

ในศูนย์ฯ ที่ประสบความล้มเหลวนั้นทรัพยากรที่ไม่ดีต่อศูนย์ฯ ส่วนหนึ่งสืบเนื่องมาจากความไม่พอเพียงของทรัพยากร การขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์ฯ การสนับสนุนการดำเนินงานจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ อย่างเพียงพอ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ทำให้คณะกรรมการศูนย์ฯ เกิดความรู้สึกในแง่ลบต่อศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ทำให้เกิดความรู้สึกว่าศูนย์ฯ นั้นเป็นโครงการที่ไม่สามารถจะดำเนินการให้เป็นจริงได้ และคณะกรรมการศูนย์ฯ ในศูนย์ฯ ที่ไม่

มีการดำเนินกิจกรรมเหล่านี้ยังมองว่าลักษณะการดำเนินงานของศูนย์ฯ โดยเฉพาะการระดมทุนนั้น เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ไม่ได้เลยในทางปฏิบัติ ดังจะเห็นได้จากคำให้สัมภาษณ์คณะกรรมการศูนย์ฯ หลาย ท่านดังนี้

“....เป็นไปได้หรือหอก จะให้ชาวบ้านเขาเอาเงินที่ไหนมาให้ รัฐก็ต้องมาให้ชาวบ้าน แต่นี่ชาวบ้านก็จะแยะอยู่แล้ว นี่อะไรไม่ให้อะไรแล้วยังมาเอาจากชาวบ้านอีก ชาวบ้าน ที่ไหนจะเอาเงินมาให้.....”

“.....จะระดมเงินกองทุนยังไงเนี่ยก็เห็นเขาบอกให้หาโดยการทอดผ้าป่าแล้ว ชาวบ้านเขาจะยอมหรือ เขาอยากทำบุญให้กับวัด นี่เงินก็ไม่ได้เอาไปใช้ ไร้ที่เขา บอกมันทำไม่ได้หรือ.....”

“.....เขาบอกให้เอาเงินไปปล่อยกู้ มันจะไปปล่อยได้ยังไง เกิดเอาไปปล่อยแล้วไม่ได้ คืน เราก็ตายสิ.....”

เมื่อคณะกรรมการศูนย์ฯ เหล่านี้มีความคิดในเบื้องต้นว่าการดำเนินการของศูนย์ฯ นั้น เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ และเป็นการดำเนินงานของรัฐที่แตกต่างออกไปโดยมองว่าเป็นการที่รัฐเข้ามาเอาเงินกับประชาชน ทำให้คณะกรรมการศูนย์ฯ ขาดความกระตือรือร้นในการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ฯ โดยสิ้นเชิง อย่างไรก็ตามก็ตีจากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่าหากคณะกรรมการศูนย์ฯ ได้รับการชี้แจง และการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐอย่างเพียงพอแล้ว คณะกรรมการศูนย์ฯ เหล่านี้อาจเปลี่ยนความคิดที่มีต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านเสียใหม่ได้ เพราะคณะกรรมการศูนย์ฯ เหล่านี้ส่วนใหญ่ขาดประสบการณ์ในการดำเนินงานในลักษณะขององค์กรประชาชน ทำให้เมื่อเกิดอุปสรรคในการทำงานจึงเกิดความท้อแท้ใจ และเห็นว่าการดำเนินงานของศูนย์ฯ เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ไม่ได้ในทางปฏิบัติ ดังจะเห็นได้จากการที่ศูนย์ฯ หลายๆ ศูนย์ซึ่งแต่เดิมนั้นไม่มีการดำเนินกิจกรรมนั้น คณะกรรมการศูนย์ฯ ได้มีความพยายามที่จะยกระดับศูนย์ฯ ของตนให้มีศักยภาพมากยิ่งขึ้น หลังจากได้รับการสนับสนุน การให้คำแนะนำจากบัณฑิตอาสาในการดำเนินกิจกรรมในรูปแบบต่างๆ เพื่อช่วยเหลือประชาชนในหมู่บ้าน

ในส่วนของศูนย์ฯ สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านซึ่งประสบความสำเร็จนั้น จะเห็นว่าการดำเนินงานของศูนย์ฯ นั้นสามารถช่วยเหลือประชาชนในหมู่บ้านที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนต่างๆ ผู้ค้อยโอกาสให้มีชีวิตที่ดีขึ้นได้ ดังจะเห็นได้จากความเห็นของคณะกรรมการ

ศูนย์ฯ ท่านหนึ่งต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ ที่เห็นว่าแม้ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านนั้น จะไม่สามารถช่วยเหลือชาวบ้านได้อย่างเต็มที่ การมีการดำเนินงานของศูนย์ฯ ก็เป็นสิ่งที่ดีกว่าไม่มี เสียเลยในหมู่บ้าน อย่างน้อยก็เป็นการช่วยเหลือคนในหมู่บ้านในเบื้องต้น (สัมภาษณ์, 5 กรกฎาคม 2543)

ทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านนั้น ในส่วน ของผู้ที่มีทัศนคติในทางลบต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ โดยเห็นว่าการดำเนินงานของศูนย์ฯ ใน รูปแบบขององค์กรประชานั้นเกิดขึ้นมาจากความไม่เพียงพอของทรัพยากร การขาดความรู้ความ เข้าใจเกี่ยวกับศูนย์ฯ อย่างเพียงพอ และการขาดความสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างต่อเนื่อง

7.8 สรุป

การดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านจะสามารถประสบความสำเร็จได้นั้น ลักษณะของคณะกรรมการศูนย์ฯ ซึ่งอยู่ในฐานะของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ และ ลักษณะของชุมชนนั้นเป็นคุณสมบัติที่สำคัญ โดยในศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านซึ่ง ประสบความสำเร็จนั้นพบว่าเป็นศูนย์ฯ ซึ่งมีผู้นำศูนย์ฯ ที่ดี โดยมีความเสียสละ มีความสามารถในการบริหารงาน มีความคิดสร้างสรรค์ และเป็นที่น่าเชื่อถือของประชาชนในหมู่บ้าน อีกทั้งยังเป็น ศูนย์ฯ ที่มีความเป็นประชาธิปไตย มีความเป็นอิสระในการแสดงความคิดเห็น และการยอมรับฟัง ความคิดเห็นของผู้อื่นทั้งในส่วนของคณะกรรมการศูนย์ฯ ด้วยกันเอง และรวมไปถึงประชาชนใน หมู่บ้าน ส่วนในส่วนของลักษณะชุมชนนั้นจากการศึกษาพบว่า ลักษณะชุมชนที่มีความเข้มแข็ง ประชาชนมีการรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่น มีความสนใจในการมีส่วนร่วมใน กิจกรรมสาธารณะ มีประสบการณ์ร่วมกันในการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาในชุมชน และมี สภาพชุมชนเป็นชุมชนขนาดเล็กที่ประชาชนสามารถรู้จักกันอย่างทั่วถึง ประชาชนส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพภายในชุมชน เป็นสิ่งที่เอื้อต่อความสำเร็จของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ศูนย์ฯ ซึ่งประกอบด้วยคณะกรรมการศูนย์ฯ และสภาพชุมชนที่มีลักษณะดังกล่าวข้างต้นจะมีความสามารถในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นจากความไม่พอเพียงของทรัพยากรได้เป็นอย่างดี และมีทัศนคติที่ดีต่อศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านโดยเห็นว่าเป็นการดำเนินงานที่สามารถ บรรเทาความเดือดร้อน และช่วยเหลือประชาชนในหมู่บ้านได้ในระดับหนึ่ง

นอกจากนี้ในส่วนของความรู้ความเข้าใจของคณะกรรมการศูนย์ฯเกี่ยวกับ ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านพบว่าคณะกรรมการส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจใน

บทบาทหน้าที่ของศูนย์ฯ ในด้านการยกระดับคุณภาพชีวิต และการพัฒนาคุ้มครองป้องกัน ส่วนใหญ่แล้วจะให้ความสำคัญต่อบทบาทหน้าที่ของศูนย์ฯ ในด้านการสงเคราะห์และฟื้นฟู และ คณะกรรมการศูนย์ฯ ส่วนหนึ่งยังมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนในเรื่องฐานะของศูนย์สงเคราะห์ ราษฎรประจำหมู่บ้าน โดยมองว่าศูนย์ฯ นั้นเปรียบเสมือนฐานะของหน่วยงานที่ย่อยลงมาในระดับ พื้นที่ของกรมประชาสงเคราะห์ที่ทำหน้าที่ในการให้การสงเคราะห์ให้เปล่าประชาชนในหมู่บ้าน มากกว่าที่จะมองศูนย์ฯ ในฐานะขององค์กรประชาชน ทำให้คณะกรรมการศูนย์ฯ เหล่านี้หวังพึ่งพิง ความช่วยเหลือจากรัฐแต่เพียงฝ่ายเดียว

บทที่ 8

ปัญหาในการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

การจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านนั้นมีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อสร้างองค์กรประชาชนในระดับล่างเพื่อประชาชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพิงหรือรอคอยความช่วยเหลือจากภายนอกหรือหน่วยงานราชการเสมอไป อย่างไรก็ตามก็คิดว่าศูนย์ฯ จะได้มีการดำเนินการจัดตั้งเป็นระยะเวลาานพอสมควรในหมู่บ้านทั่วประเทศแล้ว แต่ก็มีศูนย์ฯ ที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานเป็นจำนวนน้อย ทั้งนี้เนื่องจากการดำเนินงานของศูนย์ฯ ในรูปแบบขององค์กรประชาชนนั้นประสบปัญหาและอุปสรรคซึ่งทำให้การดำเนินงานของคณะกรรมการศูนย์ฯ ไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้ ปัญหาอุปสรรคต่างๆ เหล่านี้มีความแตกต่างกันไปตามธรรมชาติของแต่ละกลุ่ม ได้แก่ ธรรมชาติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ประชาชนในพื้นที่ และเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบการดำเนินงานของศูนย์ฯ ทั้งในอดีต ซึ่งได้แก่เจ้าหน้าที่ รวมไปถึงบัณฑิตอาสาผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ซึ่งได้รับมอบหมายจากกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมในการเสริมความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

8.1 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

ในการศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานของศูนย์ฯ ในที่นี้นั้นได้มาจากการสัมภาษณ์คณะกรรมการศูนย์ฯ ประชาชนในพื้นที่ รวมถึงเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานของศูนย์ฯ อันประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ซึ่งรับผิดชอบการดำเนินงานของศูนย์ฯ ในอดีตอันได้แก่เจ้าหน้าที่สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ และเจ้าหน้าที่ซึ่งรับผิดชอบการดำเนินงานของศูนย์ฯ ในปัจจุบันได้แก่เจ้าหน้าที่สังกัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม และบัณฑิตอาสาซึ่งให้การสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์ฯ ในพื้นที่

8.1.1 ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านในทรณะของ คณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

คณะกรรมการศูนย์ฯ เป็นผู้นำนโยบายไปปฏิบัติคนสำคัญในการทำให้เห็นนโยบายในการจัดตั้งศูนย์ฯ นั้นประสบความสำเร็จ ปัญหาต่างๆ ที่คณะกรรมการศูนย์ฯ จึงเป็นสิ่งที่สำคัญและเป็นประโยชน์ต่อการนำปัญหาดังกล่าวไปพิจารณาเพื่อปรับปรุงการดำเนินงานของศูนย์ฯ ในเวลาต่อมา ในการนำเสนอสภาพปัญหาในการดำเนินงานของศูนย์ฯ นี้จะแบ่งประเภทของศูนย์ฯ ออกเป็น 2 ระดับ ได้แก่ ปัญหาที่เกิดขึ้นกับศูนย์ฯ ที่ไม่ประสบความสำเร็จหรือศูนย์ฯ ที่ไม่สามารถบรรลุกิจกรรมตามที่กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมได้กำหนดไว้ต่ำกว่าครึ่งหนึ่ง และปัญหาที่เกิดขึ้นในศูนย์ฯ ที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน หรือเป็นศูนย์ฯ ที่สามารถบรรลุกิจกรรมตามที่กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมได้กำหนดไว้เกินครึ่งหนึ่ง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

(1) ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์ฯ ที่ไม่ประสบความสำเร็จในทรณะของ คณะกรรมการศูนย์ฯ

การดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านในศูนย์ฯ ที่ไม่สามารถปฏิบัติบรรลุกิจกรรมตามที่กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมได้กำหนดไว้ถึงครึ่งหนึ่งนั้น คณะกรรมการศูนย์ฯ ได้ให้ความเห็นถึงปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานดังต่อไปนี้

ตาราง 8.1 ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์ฯ ที่ไม่ประสบความสำเร็จในทรณะของ คณะกรรมการศูนย์ฯ (21 คน)

ปัญหาในการดำเนินงาน	อัตราส่วนร้อยละ
งบประมาณในการดำเนินงานมีจำนวนไม่พอเพียง	38.9
ชาวบ้านไม่ทราบว่ามีการจัดตั้งศูนย์ฯ	27.8
คณะกรรมการศูนย์ฯ ไม่มีเวลาให้กับศูนย์ฯ อย่างเพียงพอ	11.1
เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ให้การสนับสนุนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง	11.1
อื่นๆ	11.1

หมายเหตุ : อื่นๆ ได้แก่มีการผลัดเปลี่ยนคณะกรรมการทำให้การดำเนินงานไม่ต่อเนื่อง /ไม่มีสถานทำการที่ถาวร

จากตาราง 8.1 ปัญหาที่คณะกรรมการศูนย์ฯ ในศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านที่ไม่ประสบความสำเร็จประสบมากที่สุดได้แก่ การทิ้งงบประมาณในการดำเนินงานซึ่งได้แก่เงินกองทุนศูนย์ฯ นั้นมีจำนวนไม่เพียงพอเมื่อเปรียบเทียบความต้องการความช่วยเหลือของชาวบ้านในหมู่บ้าน ทำให้ศูนย์ฯ ไม่สามารถดำเนินการเพื่อช่วยเหลือชาวบ้านได้อย่างทั่วถึง หรือสามารถจัดกิจกรรมต่างๆ ได้ตามที่คณะกรรมการต้องการเนื่องจากมีข้อจำกัดด้านงบประมาณ ส่วนปัญหาในลำดับรองลงมาได้แก่การที่ชาวบ้านในหมู่บ้านไม่รู้จักรวามศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ทำให้ไม่ทราบบทบาทหน้าที่และวัตถุประสงค์ของศูนย์ฯ และไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ฯ อีกทั้งเมื่อประสบปัญหาความเดือดร้อนชาวบ้านก็หันไปพึ่งพาความช่วยเหลือจากแหล่งอื่น เนื่องจากไม่ทราบว่า มีศูนย์ฯ ในหมู่บ้าน

ส่วนปัญหาประการต่อมาที่คณะกรรมการศูนย์ฯ ประสบเท่ากันได้แก่ การที่คณะกรรมการศูนย์ฯ ไม่มีเวลาให้กับการดำเนินงานของศูนย์ฯ อย่างเพียงพอ ทั้งนี้เนื่องจากคณะกรรมการศูนย์ฯ ต้องประกอบอาชีพส่วนตัว และดำรงตำแหน่งต่างๆ ในชุมชนหลายตำแหน่ง ในขณะเดียวกัน ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติงานในฐานะของคณะกรรมการศูนย์ฯ ได้อย่างเต็มที่ การที่คณะกรรมการศูนย์ฯ ดำรงตำแหน่งในหลายตำแหน่งในขณะเดียวกัน หรือใช้คำว่า “สวมหมวกหลายใบ” ในทฤษฎีของคณะกรรมการนั้นทำให้ ทำให้การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการศูนย์ฯ เป็นไปอย่างไม่เต็มที่ ทั้งนี้เนื่องจากคณะกรรมการศูนย์ฯ แต่ละคนนั้นส่วนใหญ่ได้การคัดเลือกมาจากประธานคณะกรรมการศูนย์ฯ ซึ่งได้แก่ผู้ใหญ่บ้านนั้น มักจะให้บุคคลผู้ใกล้ชิดคนที่มีความสนิทสนม ดำรงตำแหน่งต่างๆ ในหมู่บ้าน ดังนั้นคณะกรรมการคนหนึ่งนั้นอาจจะปรากฏว่าดำรงตำแหน่งต่างๆ ในหมู่บ้าน 4-5 ตำแหน่ง ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนได้อย่างเต็มที่ อีกทั้งคณะกรรมการแต่ละคนต่างก็ต้องประกอบอาชีพในแต่ละวัน ทำให้การนัดประชุมของคณะกรรมการศูนย์ฯ เป็นไปอย่างลำบาก และปัญหาประการต่อมาได้แก่ การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ให้การสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์ฯ อย่างจริงจังและต่อเนื่อง

นอกจากนี้คณะกรรมการศูนย์ฯ ในศูนย์ฯ ที่ไม่ประสบความสำเร็จเหล่านี้ยังประสบปัญหาอื่นๆ อีกในการดำเนินงานอันได้แก่ การที่คณะกรรมการศูนย์ฯ มีการสลับเปลี่ยนตำแหน่ง ทำให้การดำเนินงานของศูนย์ฯ ไม่ต่อเนื่อง และการที่ศูนย์ฯ ไม่มีสถานที่ทำการที่ถาวรแน่นอนทำให้การดำเนินงานของศูนย์ฯ ไม่สะดวกเท่าที่ควร

(2) ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์ฯ ที่ประสบความสำเร็จในทรศนะของ
คณะกรรมการศูนย์ฯ

ในส่วนของศูนย์ฯ ที่ประสบความสำเร็จ กล่าวคือเป็นศูนย์ฯ ที่สามารถปฏิบัติกิจกรรม
ตามที่กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมได้เกินครึ่งหนึ่งนั้น คณะกรรมการศูนย์ฯ ได้ประสบ
ปัญหาในการดำเนินงานดังต่อไปนี้

ตาราง 8.2 ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์ฯ ที่ประสบความสำเร็จในทรศนะของ
คณะกรรมการศูนย์ฯ (19 คน)

ปัญหาในการดำเนินงาน	อัตราส่วนร้อยละ
ชาวบ้านไม่ให้ความร่วมมือในการดำเนินงาน	25.0
ชาวบ้านไม่ทราบว่ามีการจัดตั้งศูนย์ฯ	16.7
งบประมาณในการดำเนินงานมีจำนวนไม่พอเพียง	16.7
เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ให้การสนับสนุนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง	16.7
อื่นๆ	24.9

หมายเหตุ : อื่นๆ ในที่นี้ได้แก่คณะกรรมการศูนย์ฯ ทำงานไม่เต็มที่ / การดำเนินงานของคณะกรรมการ
ศูนย์ฯ ขาดความโปร่งใส และ / ไม่สามารถช่วยเหลือชาวบ้านได้อย่างทั่วถึง

จากตาราง 8.2 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของศูนย์ฯ ที่ประสบความสำเร็จ
ในทรศนะของคณะกรรมการศูนย์ฯ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยมีดังต่อไปนี้ โดยปัญหาที่
คณะกรรมการเห็นว่าเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ มากที่สุดได้แก่การที่ชาวบ้านไม่
ให้ความร่วมมือในการดำเนินงานของศูนย์ฯ ทำให้การจัดกิจกรรมของศูนย์ฯ เกิดปัญหาอุปสรรค
เช่นในเรื่องของการระดมเงินกองทุนนั้นไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ในประเด็นดังกล่าว
สืบเนื่องมาจากการที่ชาวบ้านส่วนใหญ่ก็คาดหวังว่าจะได้รับสวัสดิการต่างๆ จากรัฐ ในลักษณะ
ให้เปล่า อีกทั้งชาวบ้านในหมู่บ้านก็อยู่ในฐานะที่ลำบากไม่มีฐานะพอที่จะสามารถสละทรัพย์สินเข้า
กองทุนศูนย์ฯ ได้ หรือมีเวลาเพียงพอที่จะเข้ามาส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ฯ เนื่องจาก
ต้องประกอบอาชีพ ทำให้ชาวบ้านไม่ให้ความร่วมมือในการดำเนินงานของศูนย์ฯ เท่าที่ควร

ส่วนปัญหาในลำดับรองลงมาซึ่งคณะกรรมการศูนย์ฯ ประสบปัญหาพอกันได้แก่
การที่ชาวบ้านไม่รู้จักศูนย์ฯ สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน การที่งบประมาณในการดำเนินงานซึ่ง
รัฐได้มอบหมายนั้นมีจำนวนไม่เพียงพอซึ่งทำให้ศูนย์ฯ ไม่สามารถที่จะช่วยเหลือบุคคลที่เดือดร้อน

ในหมู่บ้านได้อย่างทั่วถึงและดำเนินโครงการที่สามารถช่วยเหลือชาวบ้านได้มากกว่านี้เนื่องจากงบประมาณมีจำนวนเพียง 12,500 บาท จึงทำได้แค่เพียงการสงเคราะห์ให้เปล่าแก่บุคคลในชุมชนเท่านั้น

ในส่วนของปัญหาประการต่อมาอันได้แก่การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ให้การสนับสนุนอย่างจริงจังและต่อเนื่องนั้น พบว่าศูนย์ฯ ส่วนใหญ่หลังจากมีการแต่งตั้งศูนย์ฯ ขึ้นมาแล้ว คณะกรรมการศูนย์ฯ ก็มีได้รับคำแนะนำ การให้คำปรึกษา การติดต่อจากเจ้าหน้าที่ของรัฐเลยทำให้การดำเนินงานเกี่ยวกับศูนย์ฯ ไม่มีความก้าวหน้าเท่าที่ควร โดยในปัจจุบันพบว่าศูนย์ฯ ยังมีได้มีการดำเนินกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือชาวบ้านในหมู่บ้านแต่อย่างใด และเงินกองทุนศูนย์ฯ ก็ยังคงที่อยู่ 12,500 บาท โดยมีได้มีการระดมเงินกองทุน หรือนำเงินกองทุนศูนย์ฯ ไปช่วยเหลือชาวบ้านแต่อย่างใด ส่วนหนึ่งเนื่องจากคณะกรรมการศูนย์ฯ ขาดความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์ฯ และระเบียบกฎเกณฑ์ของศูนย์ฯ เท่าที่ควร

ปัญหาอื่นๆ ที่คณะกรรมการศูนย์ฯ ประสบได้แก่การที่คณะกรรมการศูนย์ฯ ทำงานไม่เต็มที่ การดำเนินงานของคณะกรรมการศูนย์ฯ ขาดความโปร่งใสโดยปราศจากกฎเกณฑ์ที่แน่นอน ในการให้ความช่วยเหลือชาวบ้านในหมู่บ้านแต่ช่วยเหลือเฉพาะบุคคลใกล้ชิด และปัญหาประการสุดท้ายได้แก่การที่ศูนย์ฯ ไม่สามารถที่จะช่วยเหลือชาวบ้านในหมู่บ้านได้อย่างทั่วถึง

8.1.2 ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านในทรรศนะของประชาชน ในหมู่บ้าน

ประชาชนเป็นบุคคลสำคัญซึ่งได้รับผลประโยชน์จากการดำเนินโครงการในท้ายที่สุด และเป็นบุคคลสำคัญในการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ฯ ในฐานะขององค์กรประชาชน ทรรศนะของประชาชนต่อปัญหาในการดำเนินงานของศูนย์ฯ นี้จำแนกเป็นปัญหาในการดำเนินงานในศูนย์ฯ ที่ไม่ประสบความสำเร็จ และประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน โดยมีรายละเอียดของปัญหาที่พบในแต่ละศูนย์ฯ ดังต่อไปนี้

(1) ปัญหาในการดำเนินงานของศูนย์ฯ ที่ไม่ประสบความสำเร็จในทัศนคติของประชาชน

ในการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านที่ไม่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานนั้นประชาชนในพื้นที่ได้พบปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานดังต่อไปนี้

ตาราง 8.3 ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์ฯ ที่ไม่ประสบความสำเร็จในทัศนคติของประชาชน (65 คน)

ปัญหา	อัตราส่วนร้อยละ
ขาดการประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านในหมู่บ้านได้รับทราบเกี่ยวกับศูนย์ฯ	60.8
คณะกรรมการศูนย์ฯ ขาดความจริงจังในการปฏิบัติหน้าที่	10.8
การดำเนินงานของศูนย์ฯ ไม่เข้าถึงชาวบ้านอย่างแท้จริง	10.8
การดำเนินงานของศูนย์ฯ ไม่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐอย่างจริงจังและต่อเนื่อง	6.5
การดำเนินงานของศูนย์ฯ ขาดความโปร่งใสและหลักเกณฑ์ที่แน่นอนในการให้ความช่วยเหลือ	4.4
อื่นๆ	6.5

หมายเหตุ : อื่นๆ ในที่นี้ได้แก่ ชาวบ้านไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน / การขาดงบประมาณในการดำเนินงานอย่างเพียงพอ และ / ไม่มีสถานที่ทำการของศูนย์ฯ ที่ถาวรแน่นอน

จากตาราง 8.3 ในศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านที่ไม่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานนั้น ประชาชนในพื้นที่เห็นว่าปัญหาการดำเนินงานของศูนย์ฯ ส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นจากการขาดการประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านได้รับทราบเกี่ยวกับศูนย์ฯ ทั้งนี้จากการสอบถามพบว่าชาวบ้านส่วนใหญ่นั้นไม่ทราบว่ามีการจัดตั้งศูนย์ฯ ขึ้นมาในหมู่บ้านของตน ไม่ทราบว่าศูนย์ฯ ได้เข้ามาทำหน้าที่อะไรในหมู่บ้าน และชาวบ้านสามารถเข้ามามีส่วนร่วมหรือได้รับประโยชน์จากการดำเนินงานของศูนย์ฯ อย่างไรบ้าง ทำให้ชาวบ้านไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมต่อการจัดกิจกรรมของศูนย์ฯ ส่วนปัญหาในลำดับรองลงมาในการดำเนินงานของศูนย์ฯ ในทัศนคติของประชาชนในหมู่บ้านได้แก่การที่คณะกรรมการศูนย์ฯ ขาดความจริงจังในการดำเนินงานของศูนย์ฯ ทำให้ศูนย์ฯ

ไม่มีการดำเนินกิจกรรม และไม่สามารถที่จะเป็นที่พึ่งของชาวบ้านในหมู่บ้านยามที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนได้

ปัญหาประการต่อมาได้แก่การที่การดำเนินงานของคณะกรรมการศูนย์ฯ นั้นไม่เข้าถึงประชาชนโดยไม่มีการสำรวจปัญหาและความต้องการของประชาชนในหมู่บ้านว่าต้องการให้ศูนย์ฯ เข้าไปช่วยเหลือในเรื่องใดบ้างในหมู่บ้าน ทำให้เมื่อศูนย์ฯ มีการดำเนินกิจกรรมนั้นไม่เป็นที่ต้องการของคนในหมู่บ้านหรือไม่มีความสอดคล้องกับปัญหาที่ชาวบ้านในหมู่บ้านกำลังประสบอยู่ ปัญหาดังกล่าวทำให้ชาวบ้านรู้สึกว่ศูนย์ฯ นั้นไม่สามารถเป็นที่พึ่งแก่ประชาชนในหมู่บ้านยามที่ประสบปัญหาได้อย่างแท้จริง

ส่วนปัญหาลำดับท้ายรองลงมาของศูนย์ฯ ที่ไม่ประสบความสำเร็จในทรรศนะของประชาชนในหมู่บ้านได้แก่การที่การดำเนินงานของศูนย์ฯ ไม่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐอย่างค่อนเนื่อง ทำให้การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการศูนย์ฯ ประสบปัญหา ไม่สามารถก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนในหมู่บ้านได้ และลำดับต่อมาได้แก่การดำเนินงานของศูนย์ฯ ขาดความโปร่งใสและหลักเกณฑ์ที่แน่นอนในการให้ความช่วยเหลือแก่ชาวบ้านในหมู่บ้าน ทำให้ชาวบ้านเกิดข้อกังขาในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการศูนย์ฯ

ในส่วนของปัญหาอื่นๆ ในการดำเนินงานของศูนย์ฯ ในทรรศนะประชาชนได้แก่การที่ชาวบ้านไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ฯ โดยการดำเนินงานต่างๆ จะขึ้นอยู่กับคณะกรรมการศูนย์ฯ เท่านั้น ปัญหาต่อมาคือการที่ศูนย์ฯ ไม่มีงบประมาณในการดำเนินงานอย่างเพียงพอทำให้ไม่สามารถช่วยเหลือชาวบ้านได้อย่างเต็มที่และทั่วถึง และปัญหาประการสุดท้ายได้แก่การที่ศูนย์ฯ ไม่มีสถานที่ทำการอย่างถาวรทำให้ชาวบ้านไม่ทราบว่ามีการจัดตั้งศูนย์ฯ และไม่ได้รับความสะดวกในการดำเนินงานของศูนย์ฯ เท่าที่ควร

(2) ปัญหาในการดำเนินงานของศูนย์ฯ ที่ประสบความสำเร็จในทรรศนะของประชาชน

ในการดำเนินงานของศูนย์ฯ สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานแล้วนั้นประชาชนในพื้นที่ได้พบปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานดังต่อไปนี้

ตาราง 8.4 ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์ฯ ที่ประสบความสำเร็จในทัศนคติของประชาชน (46 คน)

ปัญหา	อัตราส่วนร้อยละ
ขาดการประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านในหมู่บ้านได้รับทราบเกี่ยวกับศูนย์ฯ	37.5
การดำเนินงานของศูนย์ฯ ไม่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐอย่างจริงจังและต่อเนื่อง	20.8
ศูนย์ฯ ให้ความช่วยเหลือชาวบ้านไม่ทั่วถึง	16.7
การดำเนินงานของศูนย์ฯ ขาดความโปร่งใสและหลักเกณฑ์ที่แน่นอนในการให้ความช่วยเหลือ	8.3
การดำเนินงานของศูนย์ฯ ไม่ให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง	8.3
อื่นๆ	8.3

หมายเหตุ : อื่นๆ ในที่นี้ได้แก่ การขาดงบประมาณในการดำเนินงานอย่างเพียงพอ และ / การช่วยเหลือชาวบ้านไม่มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

ในส่วน of ศูนย์ฯ สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานนั้น ปัญหาในการดำเนินงานของศูนย์ฯ ในทัศนคติของประชาชน ที่ประชาชนเห็นว่าประสบปัญหามากที่สุด ได้แก่ การขาดการประชาสัมพันธ์อย่างเพียงพอทำให้ชาวบ้านไม่รู้จักรับศูนย์ฯ ปัญหาที่ประสบในลำดับรองลงมา ได้แก่ การขาดการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องและจริงจังจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ปัญหาประการต่อมาได้แก่การที่ศูนย์ฯ ให้ความช่วยเหลือได้ไม่ทั่วถึงและการขาดความโปร่งใสในการดำเนินงานของคณะกรรมการศูนย์ฯ ในการให้ความช่วยเหลือชาวบ้าน โดยขาดหลักเกณฑ์ที่แน่นอนในการคัดเลือกชาวบ้านที่สมควรได้รับความช่วยเหลือในหมู่บ้าน และการดำเนินงานของศูนย์ฯ ไม่ให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานอย่างแท้จริง

ในส่วน of ปัญหาอื่นๆ ได้แก่การขาดงบประมาณในการดำเนินงานช่วยเหลืออย่างเพียงพอทำให้ศูนย์ฯ ไม่สามารถที่จะช่วยเหลือชาวบ้านได้อย่างทั่วถึง และการดำเนินงานของศูนย์ฯ นั้นเมื่อให้ความช่วยเหลือชาวบ้านนั้นไม่มีความต่อเนื่อง ทั้งนี้เนื่องจากการช่วยเหลือที่ให้จากศูนย์ฯ จึงเป็นการช่วยเหลือแบบชั่วคราวที่ไม่สามารถทำให้ชาวบ้านที่ประสบความเดือดร้อนในหมู่บ้านไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ในที่สุด

8.1.3 ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านในทรศนะของ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน

ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านในทรศนะของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในที่นี้เป็นข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์เจาะลึกเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบการดำเนินงานของศูนย์ทั้งในอดีตจนถึงปัจจุบัน ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของกรมประชาสงเคราะห์ในระดับจังหวัด เจ้าหน้าที่สังกัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมในระดับจังหวัด และบัณฑิตอาสาในสังกัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม โดยประเด็นปัญหาในทรศนะของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในระดับต่างๆ นั้นพบว่าปัญหาในการดำเนินงานของศูนย์ฯ ในปัจจุบันเกิดจาก (1) การขาดคณะกรรมการที่มีประสิทธิภาพ มีความเสียสละและความตั้งใจจริงในการดำเนินงานเพื่อส่วนรวม (2) คณะกรรมการศูนย์ขาดผู้นำที่มีความเสียสละและความสามารถในการดำเนินงาน (3) คณะกรรมการศูนย์ฯ และประชาชนต้องการพึ่งพิงความช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐมากเกินไป และ (4) การขาดแคลนเจ้าหน้าที่ในการส่งเสริมการดำเนินงานของศูนย์ฯ อย่างต่อเนื่อง โดยมีรายละเอียดในแต่ละประเด็นปัญหาดังต่อไปนี้

1) การขาดคณะกรรมการที่มีประสิทธิภาพ มีความเสียสละและความตั้งใจจริงในการดำเนินงานเพื่อส่วนรวม

การดำเนินงานของศูนย์ฯ ในทรศนะของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานนั้นปัจจัยสำคัญที่สุดที่จะสามารถการดำเนินงานศูนย์ฯ สามารถประสบความสำเร็จได้นั้นคณะกรรมการศูนย์ฯ เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด เพราะถึงแม้ว่ารัฐจะให้การสนับสนุนมากมายเพียงใด แต่หากคณะกรรมการศูนย์ฯ ซึ่งอยู่ในฐานะของผู้ดำเนินงานในการนำสวัสดิการสังคมของรัฐให้ลงไปสู่ประชาชน ไม่มีความจริงใจขาดความเสียสละในการดำเนินงานเพื่อส่วนรวมอย่างจริงใจ แล้วการดำเนินงานของศูนย์ฯ ก็ไม่สามารถประสบความสำเร็จได้ ในปัจจุบันแม้ว่าทางกระทรวงแรงงานสวัสดิการสังคมจะได้ส่งบัณฑิตอาสาเข้าไปปฏิบัติหน้าที่ในการเสริมความเข้มแข็งศูนย์ฯ ในพื้นที่ บัณฑิตอาสาเหล่านั้นได้พบปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ในการเสริมความเข้มแข็ง เนื่องจากคณะกรรมการศูนย์ฯ ไม่ให้ความสนใจ และความร่วมมือเท่าที่ควร การรวมตัวของคณะกรรมการศูนย์ฯ เพื่อประชุมหรือชี้แจงความเข้าใจนั้นเป็นเรื่องที่ลำบากมาก เนื่องจากคณะกรรมการส่วนใหญ่ไม่เห็นความสำคัญของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

2) คณะกรรมการศูนย์ฯ ขาดผู้นำที่มีความเสียสละและความสามารถในการดำเนินงาน

ปัญหาประการต่อมาในทรรศนะของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ได้แก่การที่คณะกรรมการศูนย์ฯ นั้นขาดผู้นำที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากในทรรศนะของเจ้าหน้าที่นั้นขอเพียงในศูนย์ฯ นั้นมีผู้นำที่ดี มีความเสียสละในการทำงานอย่างจริงจังนั้นศูนย์ฯ ก็สามารถประสบความสำเร็จได้ โดยไม่จำเป็นที่จะต้องมีความสามารถที่ดีไปหมดทุกคน เพราะผู้นำที่มีความเสียสละ ความตั้งใจจริงในการทำงานย่อมเป็นที่น่าเชื่อถือของชาวบ้านในหมู่บ้าน ติดตามการดำเนินงานของศูนย์ฯ ได้ อย่างสม่ำเสมอ และสามารถที่จะประสานความร่วมมือระหว่างกลุ่มต่างๆ ในหมู่บ้าน สถาบันภายในชุมชน เช่นวัด หรือโรงเรียน หน่วยงานของรัฐรวมถึงในหมู่ของคณะกรรมการศูนย์ฯ ด้วยกันเองให้เข้ามาปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เจ้าหน้าที่ก็สามารถประสานงานให้ความสนับสนุนในการดำเนินงานของศูนย์ฯ ได้อย่างสะดวก แต่ปัญหาที่ประสบในปัจจุบันนั้นคือการที่ศูนย์ฯ ขาดผู้นำที่มีความ เสียสละตั้งใจจริงในการทำงาน อีกทั้งยังไม่เห็นความสำคัญในการจัดตั้งศูนย์ฯ

3) คณะกรรมการศูนย์ฯ และประชาชนต้องการพึ่งพิงความช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐมากเกินไป

การที่การดำเนินงานของศูนย์ฯ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายในการดำเนินงานของลักษณะขององค์กรประชาชน โดยมีหลักการดำเนินงานของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน นั้นไม่สามารถประสบความสำเร็จได้ตามจุดมุ่งหมายดังกล่าว เกิดจากการที่ประชาชนหวังพึ่งพิงความช่วยเหลือในรูปแบบต่างๆ จากหน่วยงานของรัฐมากเกินไป คณะกรรมการศูนย์ฯ หรือประชาชนในหมู่บ้านก็คิดต่างต้องการความช่วยเหลือในลักษณะให้เปล่าจากหน่วยงานของรัฐ เช่น ในรูปของการสงเคราะห์ การให้เงินทุนแก่ชาวบ้านในรูปแบบของการให้เปล่า หรือการให้กู้โดยไม่คิดดอกเบี้ย แต่ชาวบ้านนั้นไม่ต้องการที่จะดำเนินการในการจัดหาทรัพยากรในการช่วยเหลือจากในหมู่ประชาชนด้วยกันเอง ทำให้ไม่ให้ความร่วมมือในการระดมเงินกองทุนศูนย์ฯ หรือโดยเฉพาะอย่างยิ่งคณะกรรมการศูนย์ฯ นั้นจะปฏิเสธว่าการระดมเงินกองทุนนั้นเป็นไปได้เนื่องจากชาวบ้านต่างก็หวังความช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐให้อยู่ในฐานะของผู้ให้ แต่การดำเนินงานของศูนย์ฯ ในรูปแบบขององค์กรประชาชนนั้นทำให้ชาวบ้านรู้สึกว่าการดำเนินงานของรัฐมา “เอา”

จากประชาชน ในขณะที่ประชาชนก็ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้อยู่แล้ว ทั้งที่เป็นการดำเนินงานของศูนย์ฯ แท้จริงแล้วมีจุดมุ่งหมายเพื่อชาวบ้านสามารถช่วยเหลือกันเองได้ในหมู่บ้าน

4) การขาดแคลนเจ้าหน้าที่ในการส่งเสริมการดำเนินงานของศูนย์ฯ อย่างต่อเนื่อง

การขาดแคลนเจ้าหน้าที่ในการให้คำแนะนำ ส่งเสริมการดำเนินงาน และกระตุ้นให้มีการดำเนินงานของศูนย์ฯ เป็นเหตุผลประการหนึ่งที่ทำให้การดำเนินงานของศูนย์ฯ ไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร เนื่องจากยังมีคณะกรรมการศูนย์ฯ จำนวนมากที่ยังขาดความเข้าใจอย่างพอเพียงเกี่ยวกับศูนย์ฯ และต้องการคำแนะนำ การส่งเสริมการดำเนินงานของศูนย์ฯ จากเจ้าหน้าที่ ปัญหาในการขาดแคลนเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่เป็นเหตุผลประการสำคัญซึ่งทำให้การส่งเสริมการดำเนินงานของศูนย์ฯ จากเจ้าหน้าที่รัฐไม่สามารถทำได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากความจำกัดของบุคลากรเมื่อเปรียบเทียบกับการจัดตั้งศูนย์ฯ ซึ่งมีในทุกหมู่บ้าน แม้ว่าในปัจจุบันจะมีบัณฑิตอาสาเข้าดำเนินการแล้วก็ตาม แต่งานทางด้านส่งเสริมองค์กรประชาชนนั้นเป็นสิ่งที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง หากบัณฑิตอาสาเหล่านี้หมดระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่แล้ว งานส่งเสริมความเข้มแข็งของศูนย์ฯ สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านก็จะเป็นดังที่ผ่านมา คือเมื่อขาดเจ้าหน้าที่ที่คอยกระตุ้นให้เกิดการดำเนินงาน ศูนย์ฯ ก็ค่อยๆ ไม่มีการดำเนินกิจกรรมไปในที่สุด

8.1.4 สรุป

จากการประมวลปัญหาในการดำเนินงานของศูนย์ฯ สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน จากประชากรเป้าหมายทั้ง 3 ระดับ อันได้แก่ คณะกรรมการศูนย์ฯ ประชาชน และเจ้าหน้าที่ ผนวกกับ การสังเกตของผู้วิจัย ณ สถานที่การดำเนินโครงการ สามารถสรุปปัญหาในการดำเนินงานของศูนย์ฯ สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านจากผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ฯ ทั้ง 3 ระดับ ได้ดังนี้

1) ระดับคณะกรรมการศูนย์ฯ สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

(1) คณะกรรมการศูนย์ฯ สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านหวังพึ่งพิงความช่วยเหลือจากรัฐมากเกินไปทำให้ศูนย์ฯ ไม่สามารถพัฒนารูปแบบการดำเนินงานของศูนย์ฯ ในลักษณะองค์กรประชาชน ซึ่งประชาชนสามารถพึ่งพิงตนเองได้

(2) คณะกรรมการศูนย์ฯ ขาดความรู้ความเข้าใจอย่างเพียงพอเกี่ยวกับศูนย์ฯ โดยเฉพาะในฐานะขององค์กรประชาชนซึ่งทำให้เกิดปัญหาตามมาภายหลัง เช่น การขาดการดำเนินกิจกรรม การเกิดทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับศูนย์ฯ การหวังพึ่งพิงความช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐ ตลอดเวลา เป็นต้น

(3) คณะกรรมการศูนย์ฯ ขาดประสบการณ์ในการดำเนินงาน การบริหารงานในลักษณะขององค์กรประชาชน หรือประสบการณ์ในการรวมกลุ่มในชุมชน ทำให้ไม่สามารถประสานความร่วมมือ ทรัพยากรในท้องถิ่น ในการดำเนินงานของศูนย์ฯ

(4) คณะกรรมการศูนย์ฯ ขาดผู้นำและคณะกรรมการศูนย์ฯ ที่มีความเสียสละ และสนใจในการดำเนินงานของศูนย์ฯ อย่างจริงจัง

2) ระดับประชาชน

(1) ประชาชนไม่รู้จักศูนย์ฯ สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ทำให้ไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม หรือพึ่งพากิจกรรมในการดำเนินงานด้านต่างๆ จากศูนย์ฯ

(2) ประชาชนหวังพึ่งพิงความช่วยเหลือจากรัฐในลักษณะให้เปล่า มากกว่าจะเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ดังจะเห็นได้จากแม่ในประชาชนที่รู้จักศูนย์ฯ และได้รับการบริการจากศูนย์ฯ ส่วนใหญ่เข้ามามีส่วนร่วมในฐานะของผู้ที่ได้รับประโยชน์จากการดำเนินงานมากกว่าที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอแนะปัญหา การบริหารการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินงานของศูนย์ฯ

3) ระดับเจ้าหน้าที่

(1) การขาดการสนับสนุนจากรัฐในการให้คำแนะนำ และการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในช่วงต้นของการก่อตั้งซึ่งเจ้าหน้าที่จะเป็นผู้ที่มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ในการดำเนินงานในลักษณะขององค์กรประชาชน ทั้งนี้เนื่องจากหากคณะกรรมการจะต้องเผชิญปัญหาดังกล่าวแต่เพียงลำพัง โดยไม่มีความคุ้นเคยในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นเมื่อมีการดำเนินงานของศูนย์ฯ แล้ว คณะกรรมการศูนย์ฯ ก็จะหมดความพยายามและอาจล้มเลิกความตั้งใจไปในที่สุด ดังจะเห็นได้จากการที่ศูนย์ฯ หลายๆ ศูนย์ ซึ่งพบในการศึกษาครั้งนี้นั้น แม้ในช่วงต้นจะเกิดความกระตือรือร้นในการดำเนินงาน ต่อเมื่อภายหลังประสบปัญหา

ว่าไม่สามารถระดมเงินกองทุนศูนย์ฯ โดยปราศจากการให้คำแนะนำความเอาใจใส่จากเจ้าหน้าที่ของรัฐ โครงการต่างๆ ที่คณะกรรมการศูนย์ฯ เคยตั้งใจที่จะให้มีการดำเนินงานก็เลิกกันไปในที่สุด

(2) การขาดบุคคลากรในพื้นที่เพื่อสนับสนุนและติดตามผลการดำเนินงานในระดับพื้นที่ ทำให้การดำเนินงานของศูนย์ฯ นับแต่ก่อตั้งไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

8.2 ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎร ประจำหมู่บ้าน

8.2.1 ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ในทรรสนะของคณะกรรมการศูนย์ฯ

คณะกรรมการศูนย์ฯ ได้เสนอแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงานของศูนย์ฯ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นดังต่อไปนี้

ตาราง 8.5 ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการดำเนินงานของศูนย์ฯ ในทรรสนะของคณะกรรมการ ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

ข้อเสนอแนะ	อัตราส่วนร้อยละ
เพิ่มงบประมาณในการสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์ฯ	32.3
มีเจ้าหน้าที่เข้ามาสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์ฯ อย่างจริงจังและต่อเนื่อง	32.3
เพิ่มการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบว่ามีการจัดตั้งศูนย์ฯ	12.9
จัดการฝึกอบรมและการดูงานศูนย์ฯ ที่ประสบความสำเร็จแก่คณะกรรมการศูนย์ฯ	9.7
มีที่ตั้งทำการศูนย์ฯ ที่ถาวร	6.5
อื่นๆ	6.5

หมายเหตุ : อื่นๆ ในที่นี้ได้แก่การสำรวจความต้องการความช่วยเหลือของชาวบ้าน และ / การเพิ่มจำนวน
คณะกรรมการศูนย์ฯ

จากตาราง 8.5 คณะกรรมการศูนย์ฯ ได้เสนอข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงการดำเนินงาน
ของศูนย์ฯ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นโดยข้อเสนอแนะที่คณะกรรมการศูนย์ฯ เสนอแนะมามากที่สุดได้

แก่การเสนอรัฐเพิ่มงบประมาณในการสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์ฯ ทั้งนี้เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของศูนย์ฯ สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ในการก่อตั้ง สามารถช่วยเหลือชาวบ้านในหมู่บ้านได้อย่างทั่วถึง และข้อเสนอแนะให้เจ้าหน้าที่เข้ามาสนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการศูนย์ฯ อย่างจริงจังและต่อเนื่องเป็นข้อเสนอแนะประการต่อมา โดยเจ้าหน้าที่ควรเข้ามาให้คำปรึกษาและติดตามผลการดำเนินงานของศูนย์ฯ สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านแต่ละแห่ง

ส่วนข้อเสนอแนะในทรรศนะของคณะกรรมการศูนย์ฯ ในลำดับถัดมาได้แก่การเพิ่มการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับศูนย์ฯ เพื่อให้ประชาชนรู้จักศูนย์ฯ ให้มากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และข้อเสนอแนะซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาความสามารถในการบริหารงานของคณะกรรมการศูนย์ฯ ได้แก่ควรมีการจัดฝึกอบรมคณะกรรมการศูนย์ฯ และการจัดให้มีการดำเนินงานในศูนย์ฯ ซึ่งประสบความสำเร็จเพื่อให้คณะกรรมการได้เรียนรู้วิธีการในการบริหารงานของศูนย์ฯ และพัฒนาความรู้ความสามารถของตน เพื่อนำมาปรับใช้ในการปรับปรุงการดำเนินงานของศูนย์ฯ นอกจากนี้คณะกรรมการศูนย์ฯ ยังเสนอให้มีการจัดตั้งศูนย์ฯ ในสถานที่เป็นการถาวร ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนในหมู่บ้านๆ ได้รู้จักศูนย์ฯ สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านให้มากยิ่งขึ้น และเมื่อชาวบ้านในหมู่บ้านประสบความสำเร็จใคร่ครวญใคร่คิดก็สามารถที่จะเข้ามาพึ่งพาความช่วยเหลือจากศูนย์ฯ ได้อย่างสะดวก

ส่วนข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่คณะกรรมการศูนย์ฯ เสนอมาเพื่อปรับปรุงการดำเนินงานของศูนย์ฯ คือควรมีการสำรวจความต้องการและความเดือดร้อนของชาวบ้านในหมู่บ้าน เพื่อให้การดำเนินงานของศูนย์ฯ ตรงกับความต้องการ ความเดือดร้อนของชาวบ้านได้อย่างแท้จริง และควรเพิ่มจำนวนคณะกรรมการศูนย์ฯ ให้มากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

8.2.2 ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการดำเนินงานของศูนย์ฯ สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ในทรรศนะของประชาชน

จากการสัมภาษณ์ประชาชนในพื้นที่ถึงข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการดำเนินงานของศูนย์ฯ สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ประชาชนในพื้นที่ที่เป็นตัวอย่างได้ให้รายละเอียดในการปรับปรุงศูนย์ฯ สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านดังปรากฏในตาราง 8.6

จากตาราง 8.6 ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงการดำเนินงานของศูนย์ฯ สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นการเพิ่มการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับศูนย์ฯ สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านได้รับทราบมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เพื่อให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมใน

การดำเนินงานของศูนย์ฯ และให้ความร่วมมือในการดำเนินงานของศูนย์ฯ และข้อเสนอแนะประการต่อมาได้แก่การเพิ่มการปฏิบัติหน้าที่ในการสงเคราะห์คนชราและผู้ยากไร้ในหมู่บ้านมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

ตาราง 8.6 ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการดำเนินงานของศูนย์ฯ ในทรรศนะของประชาชน

ข้อเสนอแนะ	อัตราส่วนร้อยละ
ศูนย์ฯ ควรเข้ามาช่วยเหลือประชาชนในด้านการประกอบอาชีพ	26.2
ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านได้รับทราบเกี่ยวกับศูนย์ฯ	19.4
ศูนย์ฯ ควรเข้ามาช่วยเหลือคนชรา และคนยากไร้ให้มากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่	18.5
เจ้าหน้าที่ของรัฐควรให้การสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์ฯ อย่างต่อเนื่องและจริงจัง	7.8
ศูนย์ฯ ควรเข้ามาดูแลในเรื่องสวัสดิการต่างๆ แก่ประชาชน	5.8
ศูนย์ฯ ควรให้การสนับสนุนในรูปแบบของเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำให้แก่ประชาชน ยามฉุกเฉิน	4.8
ศูนย์ฯ ควรมีการติดตามผลการดำเนินงานของคนและแจ้งให้ชาวบ้านทราบ เป็นระยะ	4.8
ชุมชนควรเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ฯ	3.9
อื่นๆ	8.8

หมายเหตุ : อื่นๆ ในที่นี้ได้แก่การมีสถานที่ตั้งของศูนย์ฯ ที่ถาวร / การประสานงานกับหลายๆ ฝ่าย / ชุมชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการคัดเลือกคณะกรรมการ และ / การปรับปรุงนโยบายเกี่ยวกับศูนย์ฯ ให้ชัดเจนมากขึ้น

ส่วนข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงการดำเนินงานของศูนย์ฯ จากทรรศนะของประชาชนในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน ตามลำดับจากมากไปหาน้อยได้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐควรให้การสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์ฯ อย่างจริงจังและต่อเนื่อง ศูนย์ฯ ควรเข้ามาดูแลในเรื่อง สวัสดิการต่างๆ แก่ประชาชน ศูนย์ฯ ควรให้การสนับสนุนในรูปแบบของเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำให้แก่ประชาชนยามฉุกเฉิน ศูนย์ฯ ควรมีการติดตามผลการดำเนินงานของคนและแจ้งให้ชาวบ้านทราบเป็นระยะ และชุมชนควรเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ฯ ตามลำดับ

ส่วนข้อเสนอแนะอื่นๆ การมีสถานที่ตั้งของศูนย์ฯ ที่ชัดเจนถาวร มีการดำเนินงานซึ่งประสานงานกับหลายๆ ฝ่ายในลักษณะเสริมซึ่งกันและกัน ชุมชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการคัดเลือกคณะกรรมการ และการปรับปรุงนโยบายเกี่ยวกับศูนย์ฯ ให้มีความชัดเจนมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

8.3 สรุป

ในการศึกษาปัญหาในการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านซึ่งได้มาจากการสอบถามความคิดเห็นประชาชนใน 3 ระดับ ได้แก่ คณะกรรมการศูนย์ฯ ประชาชน และเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบ พบว่าปัญหาในการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านนั้น เป็นสิ่งที่แตกต่างออกไปในธรรมชาติของคณะกรรมการศูนย์ฯ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และประชาชน ซึ่งเป็นผู้ได้รับประโยชน์จากการดำเนินโครงการ โดยคณะกรรมการศูนย์ฯ ในฐานะของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ เห็นว่าปัญหาในการดำเนินงานของศูนย์ฯ ในปัจจุบัน ซึ่งจำแนกระหว่างศูนย์ฯ ซึ่งไม่ประสบความสำเร็จ และประสบความสำเร็จในการดำเนินงานนั้น ในส่วนของศูนย์ฯ ที่ไม่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานนั้นคณะกรรมการศูนย์ฯ พบว่าปัญหาในการดำเนินงาน ได้แก่ ได้แก่ การขาดแคลนงบประมาณในการสนับสนุนการดำเนินงานอย่างพอเพียง การขาดการประชาสัมพันธ์ศูนย์ฯ อย่างพอเพียง คณะกรรมการศูนย์ฯ ไม่มีเวลาอย่างเพียงพอในการปฏิบัติหน้าที่ และเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ให้การสนับสนุนอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง

ในส่วนของศูนย์ฯ ซึ่งประสบความสำเร็จในการดำเนินงานนั้นปัญหาที่คณะกรรมการประสบ ได้แก่ การที่ชาวบ้านไม่ให้ความร่วมมือในการดำเนินงาน เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ให้การสนับสนุนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง การขาดการประชาสัมพันธ์ศูนย์ฯ อย่างพอเพียง และการขาดแคลนงบประมาณในการสนับสนุนการดำเนินงานอย่างพอเพียง

ในธรรมชาติของประชาชนนั้นเห็นว่าปัญหาในการดำเนินงานของศูนย์ฯ จำแนกระหว่างศูนย์ฯ ที่ไม่ประสบความสำเร็จและประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน ในส่วนของศูนย์ฯ ที่ไม่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานพบปัญหาดังนี้ ได้แก่ การขาดการประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านในหมู่บ้านได้รับทราบเกี่ยวกับศูนย์ฯ คณะกรรมการศูนย์ฯ ขาดความจริงจังในการปฏิบัติหน้าที่ การดำเนินงานของศูนย์ฯ ไม่เข้าถึงประชาชน ขาดการสำรวจความต้องการความเดือดร้อนของชาวบ้านในหมู่บ้าน เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ให้การสนับสนุนอย่างจริงจัง ต่อเนื่อง และการดำเนินงานของศูนย์ฯ ขาดความโปร่งใสและหลักเกณฑ์ที่แน่นอนในการให้ความช่วยเหลือ

ในศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานนั้น ประชาชนในพื้นที่พบปัญหาในการดำเนินงานของศูนย์ฯ ดังนี้ การขาดการประชาสัมพันธ์ศูนย์ฯ ให้เป็นที่รู้จักของชาวบ้าน เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ให้การสนับสนุนอย่างจริงจัง ค่อนข้าง ความช่วยเหลือชาวบ้านในหมู่บ้านที่ไม่ทั่วถึง การดำเนินงานของคณะกรรมการขาดความโปร่งใส และการที่ชาวบ้านไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ฯ อย่างแท้จริง

ในส่วนของเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นเห็นว่าอุปสรรคต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ ซึ่งทำให้ ศูนย์ฯ ไม่ประสบความสำเร็จ ได้แก่ การขาดคณะกรรมการที่มีประสิทธิภาพ มีความเสียสละและความตั้งใจจริงในการดำเนินงานเพื่อส่วนรวม คณะกรรมการศูนย์ฯ ขาดผู้นำที่มีความเสียสละและความสามารถในการดำเนินงาน การที่คณะกรรมการศูนย์ฯ และประชาชนต้องการพึ่งพิงความช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐมากเกินไป และการขาดแคลนเจ้าหน้าที่ในการส่งเสริมการดำเนินงานของศูนย์ฯ อย่างต่อเนื่อง

ทั้งนี้จากการประมวลภาพรวมพบว่าปัญหาในการดำเนินงานของศูนย์ฯ นั้นเกิดขึ้นกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้ง 3 ระดับ อันได้แก่ คณะกรรมการศูนย์ฯ ประชาชน และเจ้าหน้าที่ โดยในระดับของคณะกรรมการศูนย์ฯ พบว่าปัญหาการดำเนินงานของศูนย์ฯ เกิดจากการที่คณะกรรมการศูนย์ฯ หวังพึ่งพิงความช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐมากเกินไป ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์ฯ อย่างพอเพียง และประสบการณ์ในการดำเนินงานในลักษณะองค์กรชุมชน รวมทั้งการขาดผู้นำและคณะกรรมการศูนย์ฯ ที่มีความเสียสละสนใจการดำเนินงานของศูนย์ฯ อย่างจริงจัง ในส่วนของประชาชนนั้นพบว่าปัญหาการดำเนินงานเกิดจากการที่ประชาชนไม่รู้จักรับศูนย์ฯ จึงขาดการมีส่วนร่วม และ การที่ประชาชนหวังพึ่งพิงความช่วยเหลือจากรัฐมากเกินไป และในระดับของเจ้าหน้าที่พบว่า เจ้าหน้าที่ขาดการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องและจริงจัง และการขาดบุคลากรในพื้นที่เพื่อสนับสนุนและติดตามผลการดำเนินงาน

บทที่ 9

บทสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การนำเสนอในบทนี้จะเป็นการสรุปข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษา การประเมินผล การดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน: การนำนโยบายสู่ภาคปฏิบัติ อันเป็นข้อค้นพบซึ่งได้จากการศึกษาเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพถึงปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน และปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของประชาชนต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ ตามวัตถุประสงค์ซึ่งได้ตั้งไว้ในการศึกษา 3 ประการ ได้แก่ (1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความพึงพอใจของประชาชนในพื้นที่ต่อการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน (2) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านเสริมความเข้มแข็งของศูนย์ฯ และ (3) เพื่อศึกษาผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการศูนย์ฯ

9.1 สรุปและอภิปรายผล

ในการนำเสนอบทสรุปผลการศึกษากการประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน: การนำนโยบายสู่ภาคปฏิบัติ นี้ประกอบด้วยประเด็นสำคัญซึ่งใช้ในการศึกษา ดังนี้ (1) คุณลักษณะของปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของศูนย์ฯ และความพึงพอใจของประชาชนในการปฏิบัติงานของศูนย์ฯ (2) ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของศูนย์ฯ (3) ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของศูนย์ฯ (4) บทวิเคราะห์เชิง คุณภาพปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ และ (5) ปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

9.1.1 คุณลักษณะของปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

ในส่วนของคุณลักษณะของปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของศูนย์ฯ นั้น ประกอบด้วย ปัจจัยทั้งสิ้น จำนวน 7 ปัจจัย ได้แก่ ความเพียงพอของทรัพยากร ทักษะของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อความชัดเจนของนโยบาย ความรู้ความเข้าใจของคณะกรรมการศูนย์ฯ เกี่ยวกับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ทักษะของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อกิจกรรมเพื่อให้การบังคับใช้มีผลจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทักษะของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อลักษณะของหน่วยปฏิบัติ ทักษะของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อเงื่อนไขทางเศรษฐกิจสังคม และการเมือง และในปัจจัยสุดท้ายทักษะของคณะกรรมการศูนย์ฯ สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน โดยมีรายละเอียดในแต่ละปัจจัยดังนี้

(1) ความเพียงพอของทรัพยากร ผลจากการศึกษาพบว่า คณะกรรมการศูนย์ฯ ส่วนใหญ่ประสบปัญหาในการดำเนินงานอันเนื่องมาจากความไม่เพียงพอของทรัพยากร ด้านเงินทุนมากที่สุด และรองลงมาได้แก่ทรัพยากรด้านอุปกรณ์อำนวยความสะดวกต่างๆ ซึ่งส่งเสริมการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

(2) ความรู้ความเข้าใจของคณะกรรมการศูนย์ฯ เกี่ยวกับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ผลจากการศึกษาพบว่าคณะกรรมการศูนย์ฯ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ ศูนย์ฯ ในระดับปานกลางถึงต่ำ โดยคณะกรรมการศูนย์ฯ มีความเข้าใจคลาดเคลื่อนในเรื่องฐานะและบทบาทหน้าที่ของศูนย์ฯ มากที่สุด โดยเข้าใจว่าศูนย์ฯ นั้นอยู่ในฐานะเพียงตัวกลางที่คอยประสานงานระหว่างหน่วยงานราชการและประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนเท่านั้น และบทบาทหน้าที่ของ ศูนย์ฯ นั้นมีแต่เพียงในลักษณะของการสงเคราะห์ให้เปล่าโดยการจัดหาของบริจาคแต่เพียงอย่างเดียว

(3) ทักษะของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อความชัดเจนของนโยบาย คณะกรรมการศูนย์ฯ เห็นว่าความชัดเจนของนโยบายเกี่ยวกับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านนั้นอยู่ในระดับปานกลาง โดยคณะกรรมการศูนย์ฯ เห็นว่าการชี้แจงจากทางราชการเกี่ยวกับศูนย์ฯ นั้น ขาดรายละเอียดซึ่งสามารถทำให้คณะกรรมการศูนย์ฯ ปฏิบัติภาระหน้าที่ได้โดยสะดวก และเอกสารซึ่งชี้แจงนโยบายเกี่ยวกับศูนย์ฯ นั้นใช้ภาษาที่ยากแก่การทำ ความเข้าใจ

(4) ทักษะของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อกิจกรรมเพื่อให้การบังคับใช้มีผล คณะกรรมการศูนย์ฯ เห็นว่าการดำเนินกิจกรรมเพื่อให้การบังคับใช้มีผลของเจ้าหน้าที่ของรัฐทั้งในลักษณะของปัจจัยสนับสนุน และปัจจัยควบคุมนั้นอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้คณะกรรมการศูนย์ฯ เห็นว่าการดำเนินกิจกรรมเพื่อให้การบังคับใช้มีผลจากเจ้าหน้าที่ของรัฐอยู่ในรูปของปัจจัยสนับสนุนโดยการให้คำแนะนำ คำปรึกษา มากกว่าการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐใน

ลักษณะของปัจจัยในการควบคุมซึ่งกระทำผ่านการติดตาม การประเมินผลการดำเนินงานในรูปแบบต่างๆ

(5) ทักษะของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อลักษณะของหน่วยปฏิบัติ ซึ่งลักษณะของหน่วยปฏิบัติซึ่งในที่นี้ ได้แก่ คณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน พิจารณาจากตัวบ่งชี้ 3 ด้าน ประกอบด้วย ความเพียงพอและความสามารถของบุคลากร ความสามารถของผู้นำ และความอิสระในการดำเนินงานของคณะกรรมการศูนย์ฯ จากการศึกษาพบว่าคณะกรรมการศูนย์ฯ เห็นว่าลักษณะของหน่วยปฏิบัติซึ่งเอื้อต่อความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัตินั้นอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้คุณลักษณะในเรื่องความสามารถของผู้นำเป็นคุณลักษณะที่แต่ละศูนย์ฯ มีมากที่สุด รองลงมาได้แก่ความเพียงพอและความสามารถของบุคลากร โดยความเป็นอิสระในการดำเนินงานของคณะกรรมการศูนย์ฯ เป็นสิ่งที่ศูนย์ฯ มีน้อยที่สุด

(6) ทักษะของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง พิจารณาจากตัวบ่งชี้ 5 ด้าน ได้แก่ ความร่วมมือของประชาชนในพื้นที่ต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ ความร่วมมือของผู้นำในพื้นที่ต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ ความร่วมมือของสถาบันภายในชุมชนต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ ความเพียงพอของทรัพยากรในท้องถิ่นซึ่งเอื้อต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ และ ความต้องการในการจัดตั้งศูนย์ฯ ของประชาชนในพื้นที่นั้น จากผลการศึกษาพบว่าคณะกรรมการศูนย์ฯ เห็นว่าเงื่อนไขทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองเหล่านี้ เอื้อต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาตัวบ่งชี้แต่ละด้านแล้วพบว่าด้านที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ มากที่สุด ได้แก่ ความร่วมมือของประชาชนในพื้นที่ ขณะที่ตัวบ่งชี้ด้านอื่นๆ ได้แก่ ความร่วมมือของผู้นำในชุมชน ความร่วมมือของสถาบันภายในชุมชน และ ความเพียงพอของทรัพยากรนั้นอยู่ในระดับปานกลาง

(7) ทักษะของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน พบว่าคณะกรรมการศูนย์ฯ มีทัศนคติในเชิงบวกต่อศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน โดยเห็นว่าศูนย์ฯ ให้ประโยชน์แก่ประชาชนในหมู่บ้าน ทั้งนี้ทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำบ้านนั้นอยู่ในระดับที่สูงกว่าทัศนคติในด้านอื่นๆ ของคณะกรรมการศูนย์ฯ ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

(8) ความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน พิจารณาจากตัวบ่งชี้ 4 ด้าน และ ได้แก่ ความสามารถและความทั่วถึงในการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ฯ ความสามารถในการบริหารเงินกองทุน ระบบการบริหารของศูนย์ฯ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของศูนย์ฯ จากผลการศึกษาพบว่าศูนย์ฯ ซึ่งตกเป็นกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาครั้งนี้มีความเข้มแข็งของศูนย์ฯ ในระดับที่ต่ำมาก และเมื่อพิจารณาตัวบ่งชี้แต่ละตัว พบผลการศึกษาดังนี้

ในตัวอย่างชี้ด้านความสามารถและความทั่วถึงในการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ฯ ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรม 4 ด้าน อันได้แก่ กิจกรรมด้านการสงเคราะห์และฟื้นฟู กิจกรรมด้านการพัฒนาคุ้มครองป้องกัน กิจกรรมด้านการยกระดับคุณภาพชีวิต และกิจกรรมด้านสถิติข้อมูล พบว่า ศูนย์ฯ ส่วนใหญ่สามารถดำเนินกิจกรรมในด้านต่างๆ ในระดับที่ต่ำ โดยกิจกรรมด้านที่คณะกรรมการศูนย์ฯ มีการดำเนินงานต่ำสุด ได้แก่ กิจกรรมด้านการยกระดับคุณภาพชีวิต และกิจกรรมด้านการพัฒนาคุ้มครองป้องกัน โดยศูนย์ฯ สามารถดำเนินกิจกรรมในด้านการสงเคราะห์ ฟื้นฟู และด้านสถิติข้อมูลได้ในระดับปานกลาง

ในด้านความสามารถในการบริหารกองทุนของศูนย์ฯ ซึ่งพิจารณาจากจำนวนเงินที่เพิ่มขึ้นของกองทุนศูนย์ฯ นั้น พบว่าศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายในการศึกษามีจำนวนเงินกองทุนศูนย์ฯ เพิ่มขึ้น โดยเฉลี่ย 13,755 บาท ทั้งนี้มีความแตกต่างกันอย่างมากในระหว่างศูนย์ฯ แต่ละศูนย์ โดยบางศูนย์ฯ ไม่มีจำนวนเงินกองทุนศูนย์ฯ ที่เพิ่มขึ้นเลยยังคงเท่าเดิม ณ.เมื่อเริ่มมีการก่อตั้ง ในขณะที่ในบางศูนย์ฯ นั้นมีจำนวนเงินที่เพิ่มขึ้นถึง 81,700 บาท

สำหรับตัวอย่างชี้ด้านระบบการบริหารของศูนย์ฯ นั้น ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านมีการจัดระบบการดำเนินงานของศูนย์ฯ อยู่ในระดับปานกลาง โดยคณะกรรมการศูนย์ฯ ส่วนใหญ่ยังคงขาดความสม่ำเสมอในการจัดกิจกรรมของศูนย์ฯ และการผลิตเปลี่ยนของคณะกรรมการศูนย์ฯ เพื่อปฏิบัติงานแต่ละสัปดาห์

สำหรับตัวอย่างชี้ตัวสุดท้ายของความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน อันได้แก่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของศูนย์ฯ นั้น ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ฯ ในระดับที่ต่ำมาก และถ้าหากประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมแล้ว ส่วนใหญ่จะมีส่วนร่วมในฐานะของผู้ที่ได้รับประโยชน์จากการดำเนินงานของศูนย์ฯ และ การมีส่วนร่วมในลักษณะของการปฏิบัติตามแผนที่ได้กำหนดไว้ มากกว่าที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในลักษณะของการนำเสนอปัญหาความต้องการของตนเองแก่ศูนย์ฯ หรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ฯ

9.1.2 คุณลักษณะของปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

ในส่วนนี้เป็นการนำเสนอภาพของปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของศูนย์ฯ ซึ่งประกอบด้วย (1) ความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับศูนย์ฯ (2) การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ (3) การได้รับบริการในด้านต่างๆ

จากศูนย์ฯ และรวมไปถึงความพึงพอใจของประชาชนต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ โดยมีรายละเอียดในแต่ละปัจจัยดังนี้

(1) ความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน พบว่าประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์ฯ ในระดับที่ต่ำมาก โดยประชาชนส่วนใหญ่ที่นั่นแทบจะไม่ทราบเลยว่าในหมู่บ้านของตนได้มีการดำเนินงานของศูนย์ฯ

(2) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของศูนย์ฯ พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านในระดับที่ต่ำมาก โดยผู้ที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานนั้นส่วนใหญ่จะมีส่วนร่วมอยู่ในฐานะของผู้ที่ได้รับประโยชน์จากการดำเนินงานเสียเป็นส่วนใหญ่

(3) การได้รับบริการจากศูนย์ฯ ผลจากการศึกษาพบว่าประชาชนได้รับบริการจากศูนย์ฯ น้อยมาก โดยประชาชนส่วนใหญ่ได้รับการบริการจากศูนย์ฯ ในด้านสถิติข้อมูล และรองลงมา ได้แก่ ด้านการสงเคราะห์และฟื้นฟู และด้านการยกระดับคุณภาพชีวิต ส่วนกิจกรรมซึ่งประชาชนได้รับการบริการจากศูนย์ฯ ต่ำสุด ได้แก่ กิจกรรมด้านการพัฒนาคุ้มครองป้องกัน

(4) ความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของศูนย์ฯ นั้นพบว่าอยู่ในระดับที่ต่ำมากเช่นเดียวกัน โดยกิจกรรมด้านการสงเคราะห์และฟื้นฟูนับเป็นกิจกรรมซึ่งมีความพึงพอใจในการดำเนินงานของศูนย์ฯ มากที่สุด

9.1.3 ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลตามกรอบแนวคิดในการศึกษา ซึ่งได้มาจากการทบทวนวรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง โดยปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ประกอบด้วยปัจจัยทั้งสิ้นจำนวน 7 ปัจจัย ได้แก่ (1) ความเพียงพอของทรัพยากร (2) ทักษะคติของคณะกรรมการศูนย์ต่อความชัดเจนของนโยบาย (3) ความรู้ความเข้าใจของคณะกรรมการศูนย์เกี่ยวกับศูนย์ฯ (4) ทักษะคติของคณะกรรมการศูนย์ต่อกิจกรรมเพื่อการบังคับใช้มีผลจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ (5) ทักษะคติของคณะกรรมการศูนย์ต่อลักษณะของหน่วยปฏิบัติ (6) ทักษะคติของคณะกรรมการศูนย์ต่อเงื่อนไขทางเศรษฐกิจสังคมและการเมือง และในปัจจัยสุดท้ายได้แก่ (7) ทักษะคติของคณะกรรมการต่อศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมพบว่าปัจจัยทั้งหมดนี้ส่งผลเชิงบวกต่อความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ

ผลจากการวิเคราะห์เส้นทางปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านพบว่าความเข้มแข็งของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านขึ้นอยู่กับ

(1) ความเพียงพอของทรัพยากร (2) ความรู้ความเข้าใจของคณะกรรมการศูนย์ฯ (3) ทักษะของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อกิจกรรมเพื่อให้การบังคับใช้มีผล (4) ทักษะของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อลักษณะของหน่วยปฏิบัติ และ (5) ทักษะของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของชุมชน

ทั้งนี้จากผลการศึกษาพบว่า ความรู้ความเข้าใจของคณะกรรมการศูนย์ฯ ทักษะของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อลักษณะของหน่วยปฏิบัติ และทักษะของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลในเชิงบวก และมีผลโดยตรงต่อความเข้มแข็งของศูนย์ฯ กล่าวคือหากคณะกรรมการศูนย์ฯ มีปัจจัยทั้ง 3 นี้สูงจะทำให้ความเข้มแข็งของศูนย์ฯ สูงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านนี้มีมากขึ้นตามไปด้วย แต่หากคณะกรรมการศูนย์ฯ มีปัจจัยทั้ง 3 เหล่านี้ต่ำจะมีความเข้มแข็งของศูนย์ฯ สูงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านต่ำตามไปด้วย ทั้งนี้ทักษะของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองมีความสัมพันธ์ต่อความเข้มแข็งของศูนย์ฯ สูงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านทั้งทางตรงและทางอ้อม

อย่างไรก็ดีผลจากการศึกษาพบว่า มีปัจจัยบางประการซึ่งมิได้เป็นไปตามที่ได้คาดหวังไว้ได้แก่ (1) ความเพียงพอของทรัพยากร และ (2) ทักษะของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อกิจกรรมเพื่อให้การบังคับใช้มีผล โดยปัจจัยทั้งสองปัจจัยข้างต้นนั้นมีความสัมพันธ์เชิงลบต่อความเข้มแข็งของศูนย์ฯ สูงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน กล่าวคือ ความเพียงพอของทรัพยากร และทักษะของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อกิจกรรมเพื่อให้การบังคับใช้มีผลมีมาก จะเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้ความเข้มแข็งของศูนย์ฯ สูงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านลดต่ำลง และหากความเพียงพอของทรัพยากร และทักษะของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อกิจกรรมเพื่อให้การบังคับใช้มีผลต่ำความเข้มแข็งของศูนย์ฯ สูงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านจะสูงขึ้น

การที่ความสัมพันธ์ดังกล่าวมิได้เป็นไปตามที่คาดหวังไว้นั้น ในส่วนของปัจจัยด้านความเพียงพอของทรัพยากรนั้นพบว่าในศูนย์ฯ สูงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านซึ่งประสบความล้มเหลว หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นศูนย์ฯ ซึ่งมีความเข้มแข็งต่ำนั้นคณะกรรมการศูนย์ฯ จะให้ความเห็นว่าไม่เคยประสบปัญหาอันเนื่องมาจากความไม่พอเพียงของทรัพยากรอันได้แก่เงิน เวลา และอุปกรณ์ในการดำเนินงานไม่พอเพียง ทั้งนี้เนื่องมาจากศูนย์ฯ ที่มีความเข้มแข็งในระดับต่ำนั้นเป็นศูนย์ฯ ที่มีได้มีการดำเนินงานแต่อย่างใดหรือมีชนชั้นนั้นก็ดำเนินงานในจำนวนที่น้อยมาก ทำให้มิได้ประสบปัญหาอันเนื่องมาจากการขาดแคลนทรัพยากร ในขณะที่ศูนย์ฯ ที่ประสบความสำเร็จ หรือมีความเข้มแข็งของศูนย์ฯ มากนั้นจะมีการดำเนินงานเพื่อช่วยเหลือประชาชนในชุมชนในด้านต่างๆ และเมื่อมีการดำเนินงาน คณะกรรมการศูนย์ฯ ก็มักพบปัญหาที่ตามมา

อันเนื่องมาจากทรัพยากรที่ต้องการใช้ในการดำเนินงานตามแผนงานที่วางไว้มีไม่พอเพียงเท่าที่ คณะกรรมการศูนย์ฯ ต้องการ คณะกรรมการศูนย์ฯ จึงรู้สึกว่าการดำเนินงานของศูนย์ฯขาดแคลน ทรัพยากรในการดำเนินงาน จากปรากฏการณ์ดังกล่าวทำให้ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ความเพียงพอของทรัพยากรและความเข้มแข็งของศูนย์ฯสงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านเป็นไปใน ลักษณะผกผัน

ในส่วนของทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อกิจกรรมเพื่อให้การบังคับใช้มีผลซึ่ง มีความสัมพันธ์เชิงลบต่อความเข้มแข็งของศูนย์ฯสงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านที่เป็นเช่นนั้น เนื่องจากในระยะเวลาทำการเก็บข้อมูลนั้นศูนย์ฯ ซึ่งมีความเข้มแข็งอยู่ในระดับต่ำหลายศูนย์ฯ นั้น อยู่ในช่วงของระยะเวลาในการยกระดับศูนย์ฯ ของคนให้มีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น โดยมีบัณฑิตอาสาซึ่งอยู่ในฐานะของพี่เลี้ยงคอยให้คำแนะนำในการฟื้นฟูศูนย์ฯ ให้ศูนย์ฯ มีศักยภาพมากขึ้น คณะกรรมการศูนย์ฯ ซึ่งมีความเข้มแข็งของศูนย์ฯในระดับต่ำนี้ส่วนใหญ่มีความพอใจต่อการเอาใจใส่จากรัฐผ่านการดำเนินงานของบัณฑิตอาสาเป็นอย่างมาก เมื่อทำการประเมินกิจกรรม เพื่อให้การบังคับใช้มีผลจากรัฐจึงให้คะแนนความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของบัณฑิตอาสาซึ่งเป็น ตัวแทนของกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมในระดับที่สูง และ เหตุผลอีกประการหนึ่ง เนื่องจากคณะกรรมการศูนย์ฯ ที่มีความเข้มแข็งต่ำ ซึ่งไม่มีการดำเนินกิจกรรมในศูนย์ฯ นั้นมีความ รู้สึกไม่กล้าที่จะประเมินการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพราะตนเองก็ไม่ได้มีการดำเนิน กิจกรรมของศูนย์ฯ แต่อย่างใดเอง ขณะที่ในศูนย์ฯ ที่มีความเข้มแข็งของศูนย์ฯอยู่ในระดับสูงนั้นจากการ สัมภาษณ์และการสังเกตของสุวิชัยพบว่าความสำเร็จของศูนย์ฯ นั้นเกิดจากความสามารถ เฉพาะตัวของคณะกรรมการและชุมชน คณะกรรมการศูนย์ฯ เหล่านี้ผ่านปัญหาในการดำเนินงาน ต่างๆ มามากตั้งแต่ในช่วงระยะเวลาของการก่อตั้งจนถึงปัจจุบันและพยายามดำเนินจัดการกับปัญหา เหล่านั้นด้วยตนเอง จึงมักเห็นว่าความเอาใจใส่จากเจ้าหน้าที่ของรัฐในระยะเวลาที่ผ่านมาไม่มาก เท่าที่ควร

นอกจากนี้ยังพบว่าทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อความชัดเจนของนโยบายนั้น ส่งผลโดยอ้อมต่อความเข้มแข็งของศูนย์ฯผ่านความรู้ความเข้าใจของคณะกรรมการศูนย์ฯ เกี่ยวกับ ศูนย์ฯสงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน และทัศนคติของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อกิจกรรมเพื่อให้ การบังคับใช้มีผลจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ

9.1.4 ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

ในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของศูนย์ฯ จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่าปัจจัยซึ่งผลต่อความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของศูนย์ฯ ประกอบด้วย (1) สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชน อันประกอบไปด้วยระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนต่อปี รายได้เฉลี่ยของบุคคลต่อเดือน และสถานภาพการดำรงตำแหน่งในชุมชน (2) ความรู้ ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน (3) การมีส่วนร่วมของประชาชน (4) การได้รับบริการจากศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

ผลจากการวิเคราะห์เส้นทางปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของศูนย์ฯ พบว่า รายได้ครัวเรือนต่อปี สถานภาพการดำรงตำแหน่งในชุมชน ความรู้ ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับศูนย์ฯ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของศูนย์ฯ มีความสัมพันธ์ทางอ้อมต่อความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของศูนย์ฯ ขณะที่การได้รับบริการจากศูนย์มีความสัมพันธ์ทางตรงต่อความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

ในส่วนของปัจจัยที่มีผลทางอ้อมต่อความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านนั้น รายได้ครัวเรือนต่อปีเป็นปัจจัยที่มีผลเชิงลบต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของศูนย์ฯ ขณะที่สถานภาพการดำรงตำแหน่งในชุมชนนั้นมีผลเชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

นอกจากนี้ความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับศูนย์ฯ เป็นปัจจัยที่มีผลเชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของศูนย์ฯ และการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นปัจจัยที่มีผลเชิงบวกต่อการได้รับบริการจากศูนย์ เช่นเดียวกัน

ในส่วนของความสัมพันธ์ทางตรงนั้นพบว่าหากประชาชนได้รับบริการจากการดำเนินงานของศูนย์ฯ ยิ่งมากก็ยิ่งมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ มากตามไปด้วย และในทางตรงกันข้ามหากประชาชนได้รับบริการจากการดำเนินงานของศูนย์ฯ น้อยความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของศูนย์ฯ ก็ต่ำตามไปด้วย ทั้งนี้ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ ส่วนใหญ่เป็นไปตามที่ได้คาดไว้

9.1.5 บทวิเคราะห์เชิงคุณภาพปัจจัยที่มีต่อการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎร ประจำหมู่บ้าน

จากการศึกษาการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน โดยการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์คณะกรรมการศูนย์ฯ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง บัณฑิตอาสา รวมถึงประชาชนในพื้นที่ โดยการพิจารณาปัจจัยต่างๆ ตามตัวแบบซึ่งใช้ในการศึกษาผู้วิจัยได้ข้อค้นพบจากการศึกษาที่สำคัญดังนี้

(1) ลักษณะของคณะกรรมการศูนย์ฯ เป็นคุณสมบัติที่สำคัญต่อความสำเร็จของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน โดยในลักษณะของศูนย์ฯ ที่ประสบความสำเร็จนั้นพบว่า เป็นศูนย์ฯ ที่มีผู้นำที่ดี มีความเสียสละ มีความสามารถในการบริหารงาน มีความคิดสร้างสรรค์ และเป็นที่น่าเชื่อถือของประชาชนในหมู่บ้าน อีกทั้งยังเป็นศูนย์ฯ ที่มีความเป็นประชาธิปไตย มีความเป็นอิสระในการแสดงความคิดเห็น และการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นทั้งในส่วนของคณะกรรมการศูนย์ฯ ด้วยกันเอง และรวมไปถึงประชาชนในหมู่บ้าน

(2) ลักษณะชุมชนที่มีความเข้มแข็ง ความเป็นชุมชนขนาดเล็กและการที่ประชาชนส่วนใหญ่ยังคงประกอบอาชีพภายในชุมชน เป็นสภาพแวดล้อมที่สำคัญที่เอื้อให้การดำเนินงานของศูนย์ฯ ประสบความสำเร็จ โดยลักษณะที่พบในศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านซึ่งประสบความสำเร็จในการดำเนินงานนั้นพบว่า ประชาชนมีการรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่น มีความสนใจในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะ มีประสบการณ์ร่วมกันในการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาในชุมชน นอกจากนี้ยังมีสภาพชุมชนที่เป็นชุมชนขนาดเล็ก ประชาชนสามารถรู้จักกันอย่างทั่วถึง ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพภายในชุมชนที่คนอาศัยอยู่ ลักษณะดังกล่าวเป็นสิ่งที่ตรงกันข้ามกับสภาพแวดล้อมของศูนย์ฯ ซึ่งไม่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน โดยเมื่อเปรียบเทียบลักษณะดังกล่าวกับศูนย์ฯ ที่ไม่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานแล้วพบว่าเกิดขึ้นในหมู่บ้านที่มีอาณาเขตกว้างขวาง ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพภายนอกชุมชนจะกลับมาในชุมชนหลังจากเลิกงาน เช่น เป็นลูกจ้างในโรงงาน หรือทำงานรับจ้างในเขตเมืองที่มีความเจริญกว่า และประชาชนขาดความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะ

คณะกรรมการศูนย์ฯ และสภาพชุมชนที่มีลักษณะดังกล่าวข้างต้นจะมีความสามารถในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นจากความไม่พอเพียงของทรัพยากรได้เป็นอย่างดี และมีทัศนคติที่ดีต่อศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน โดยเห็นว่าเป็นการดำเนินงานที่สามารถบรรเทาความเดือดร้อน และช่วยเหลือประชาชนในหมู่บ้าน

(3) คณะกรรมการส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของศูนย์ฯ ในฐานะขององค์กรประชาชนและบทบาทหน้าที่ในด้านการยกระดับคุณภาพชีวิต และการพัฒนาคุ้มครองป้องกัน โดยจะให้ความสำคัญแต่บทบาทหน้าที่ของศูนย์ฯ ในด้านการสงเคราะห์ และฟื้นฟู นอกจากนี้ยังมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนในเรื่องฐานะของศูนย์ฯ โดยมองว่าศูนย์ฯ นั้นอยู่ฐานะของหน่วยงานที่ข้อยกมาในระดับพื้นที่ของกรมประชาสงเคราะห์ หรือหน่วยงานคอยประสานงานระหว่างประชาชนกับหน่วยงานของรัฐเท่านั้น โดยทำหน้าที่ในการให้การสงเคราะห์ให้เปล่า ประชาชนในหมู่บ้าน มากกว่าที่จะมอง ศูนย์ฯ ในฐานะขององค์กรประชาชน ทำให้คณะกรรมการศูนย์ฯ เหล่านี้หวังพึ่งพิงความช่วยเหลือจากรัฐแต่เพียงฝ่ายเดียว และคาดหวังความช่วยเหลือจากรัฐมากเกินไปทำให้ขาดการพึ่งพาตนเอง และพัฒนาศูนย์ฯ ให้อยู่ในฐานะขององค์กรประชาชนอย่างแท้จริง

9.1.6 ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

ในการศึกษาปัญหาในการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านซึ่งได้มาจากการสอบถามความคิดเห็นประชาชนใน 3 ระดับ ได้แก่ คณะกรรมการศูนย์ฯ ประชาชน และเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบ พบว่าปัญหาในการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านนั้น เป็นสิ่งที่แตกต่างออกไปในทรรศนะของคณะกรรมการศูนย์ฯ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และประชาชน ซึ่งเป็นผู้ได้รับประโยชน์จากการดำเนินโครงการ โดยคณะกรรมการศูนย์ฯ ในฐานะของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ เห็นว่าปัญหาในการดำเนินงานของศูนย์ฯ ในปัจจุบัน ซึ่งจำแนกระหว่างศูนย์ฯ ซึ่งไม่ประสบความสำเร็จ และประสบความสำเร็จในการดำเนินงานนั้น ในส่วนของศูนย์ฯ ที่ไม่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานนั้นคณะกรรมการศูนย์ฯ พบว่าปัญหาในการดำเนินงาน ได้แก่ ได้แก่ การขาดแคลนงบประมาณในการสนับสนุนการดำเนินงานอย่างพอเพียง การขาดการประชาสัมพันธ์ศูนย์ฯ อย่างพอเพียง คณะกรรมการศูนย์ฯ ไม่มีเวลาอย่างเพียงพอในการปฏิบัติหน้าที่ และเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ให้การสนับสนุนอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง

ในส่วนของศูนย์ฯ ซึ่งประสบความสำเร็จในการดำเนินงานนั้นปัญหาที่คณะกรรมการประสบ ได้แก่ การที่ชาวบ้านไม่ให้ความร่วมมือในการดำเนินงาน เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ให้การสนับสนุนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง การขาดการประชาสัมพันธ์ศูนย์ฯ อย่างพอเพียง และการขาดแคลนงบประมาณในการสนับสนุนการดำเนินงานอย่างพอเพียง

ในทรรศนะของประชาชนนั้นเห็นว่าปัญหาในการดำเนินงานของศูนย์ฯ จำแนกระหว่างศูนย์ฯ ที่ไม่ประสบความสำเร็จและประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน ในส่วนของศูนย์ฯ

ที่ไม่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานพบปัญหาดังนี้ ได้แก่ การขาดการประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านในหมู่บ้านได้รับทราบเกี่ยวกับศูนย์ฯ คณะกรรมการศูนย์ฯ ขาดความจริงจังในการปฏิบัติหน้าที่ การดำเนินงานของศูนย์ฯ ไม่เข้าถึงประชาชน ขาดการสำรวจความต้องการ ความเดือดร้อนของชาวบ้านในหมู่บ้าน เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ให้การสนับสนุนอย่างจริงจัง ต่อเนื่อง และการดำเนินงานของศูนย์ฯ ขาดความโปร่งใสและหลักเกณฑ์ที่แน่นอนในการให้ความช่วยเหลือ

ในศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานนั้น ประชาชนในพื้นที่พบปัญหาในการดำเนินงานของศูนย์ฯ ดังนี้ การขาดการประชาสัมพันธ์ศูนย์ฯ ให้เป็นที่รู้จักของชาวบ้าน เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ให้การสนับสนุนอย่างจริงจัง ต่อเนื่อง ความช่วยเหลือชาวบ้านในหมู่บ้านที่ไม่ทั่วถึง การดำเนินงานของคณะกรรมการขาดความโปร่งใส และการที่ชาวบ้านไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ฯ อย่างแท้จริง

ในส่วนของเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นเห็นว่าอุปสรรคต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ ซึ่งทำให้ศูนย์ฯ ไม่ประสบความสำเร็จ ได้แก่ การขาดคณะกรรมการที่มีประสิทธิภาพ มีความเสียสละและความตั้งใจจริงในการดำเนินงานเพื่อส่วนรวม คณะกรรมการศูนย์ฯ ขาดผู้นำที่มีความเสียสละและความสามารถในการดำเนินงาน การที่คณะกรรมการศูนย์ฯ และประชาชนต้องการพึ่งพิงความช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐมากเกินไป และการขาดแคลนเจ้าหน้าที่ในการส่งเสริมการดำเนินงานของศูนย์ฯ อย่างต่อเนื่อง

ทั้งนี้จากการประมวลภาพรวมพบว่าปัญหาในการดำเนินงานของศูนย์ฯ นั้นเกิดขึ้นกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้ง 3 ระดับ อันได้แก่ คณะกรรมการศูนย์ฯ ประชาชน และเจ้าหน้าที่ โดยในระดับของคณะกรรมการศูนย์ฯ พบว่าปัญหาการดำเนินงานของศูนย์ฯ เกิดจากการที่คณะกรรมการศูนย์ฯ หวังพึ่งพิงความช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐมากเกินไป ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์ฯ อย่างพอเพียง และประสิทธิภาพในการดำเนินงานในลักษณะองค์กรชุมชน รวมทั้งการขาดผู้นำและคณะกรรมการศูนย์ฯ ที่มีความเสียสละสนใจการดำเนินงานของศูนย์ฯ อย่างจริงจัง ในส่วนของประชาชนนั้นพบว่าปัญหาการดำเนินงานเกิดจากการที่ประชาชนไม่รู้จักศูนย์ฯ จึงขาดการมีส่วนร่วม และ การที่ประชาชนหวังพึ่งพิงความช่วยเหลือจากรัฐมากเกินไป และในระดับของเจ้าหน้าที่พบว่า เจ้าหน้าที่ขาดการสนับสนุนอย่างต่อเนืองและจริงจัง และการขาดบุคลากรในพื้นที่เพื่อสนับสนุนและติดตามผลการดำเนินงาน

9.2 ข้อสังเกตจางานวิจัย

การนำเสนอเนื้อหาในส่วนนี้จะเป็นการนำเสนอข้อสังเกตที่สำคัญซึ่งได้จางานวิจัย ทั้งจากการศึกษาจากระเบียบวิธีเชิงปริมาณและระเบียบวิธีเชิงคุณภาพ ซึ่งในบางประเด็นนั้นพบว่ามี ความสอดคล้องกันที่น่าสนใจ โดยมีประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

9.2.1 ความสำเร็จของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้นำ และคณะกรรมการศูนย์ฯ

ความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านซึ่งอยู่ในฐานะ ขององค์กรประชาชนนั้น เกิดจากคุณลักษณะเฉพาะตัวของคณะกรรมการศูนย์ฯ ที่ประกอบด้วย การมีผู้นำ คณะกรรมการที่มีความเสียสละ ความสามารถในการดำเนินงาน เป็นผลการศึกษาที่มี ความสอดคล้องกันทั้งการศึกษาตัวแบบปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของศูนย์ฯ และจาก การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวข้างต้นนั้นยังสอดคล้องกับการศึกษา ความสำเร็จของกลุ่มเศรษฐกิจของชาวบ้านซึ่งมีการดำเนินงานในลักษณะขององค์กรประชาชนของ นิพนธ์ พัวพงศกร และอัมมาร สยามวาลา (นิพนธ์ พัวพงศกร และอัมมาร สยามวาลา, 2538) ซึ่งทำ การศึกษาความสำเร็จขององค์กรประชาชนในการดำเนินงานรูปแบบต่างๆ ซึ่งพบว่าความสำเร็จ ขององค์กรชุมชนนั้นขึ้นอยู่กับผู้นำเป็นสำคัญ

โดยจากการศึกษาตัวแบบปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของศูนย์ฯ พบว่า ปัจจัย ด้านลักษณะของหน่วยปฏิบัติซึ่งพิจารณาจากความสามารถของผู้นำ คณะกรรมการ และรูปแบบ การดำเนินงานที่มีความเป็นอิสระ ส่งผลเชิงบวกต่อความเข้มแข็งของศูนย์ฯ อย่างมีนัยสำคัญ เชิงสถิติ ส่วนในการศึกษาเชิงคุณภาพก็พบว่าศูนย์ฯ ที่ประสบความสำเร็จเหล่านี้มีประวัติใน การดำเนินงานในลักษณะขององค์กรชุมชนในรูปแบบอื่นๆ ที่ประสบความสำเร็จมาก่อน โดย ศูนย์ฯ เหล่านี้จะมี ผู้นำที่มีความเสียสละ ความสามารถ และเป็นที่น่าเชื่อถือของคนในชุมชน รวมไปถึง ถึงรูปแบบการดำเนินงานระหว่างคณะกรรมการที่มีความเป็นประชาธิปไตยสูง เปิดโอกาสให้ ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

9.2.2 ความเข้มแข็งของชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของศูนย์สงเคราะห์ราษฎร ประจำหมู่บ้าน

สภาพแวดล้อมของชุมชนเป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะผลักดันให้การดำเนินงานของศูนย์ฯ ประสบความสำเร็จ ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวนั้นมีความสอดคล้องกันทั้งจากการศึกษาเชิงปริมาณ และการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยในการศึกษาตัวแบบปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของศูนย์ฯ พบว่า เงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองนั้นส่งผลเชิงบวกโดยตรงต่อความเข้มแข็งของศูนย์ฯ นอกจากนี้ยังส่งผลเชิงบวกโดยอ้อมผ่านลักษณะของหน่วยปฏิบัติอีกด้วย ขณะที่ในการศึกษาเชิงคุณภาพพบว่าลักษณะของชุมชนที่มีศูนย์ฯ ที่ประสบความสำเร็จนั้นจะเป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็ง กล่าวคือเป็นชุมชนที่มีการรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่น ประชาชนนั้นมีความกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานในลักษณะขององค์กรชุมชนที่หลากหลายรูปแบบกันออกไป นอกจากนี้การศึกษาเชิงคุณภาพยังพบข้อสังเกตที่น่าสนใจว่า ในชุมชนที่มีศูนย์ฯ ที่ประสบความสำเร็จนั้นจะเป็นชุมชนขนาดเล็กที่ประชาชนรู้จักกันอย่างทั่วถึง และมีความแตกต่างในด้านฐานะทางเศรษฐกิจไม่มากนัก ซึ่งเป็นข้อค้นพบที่สอดคล้องกับการศึกษา กลุ่มธนาคารข้าวของภูมิธรรม เวชยชัย ซึ่งพบว่าปัจจัยด้านชุมชนมีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มธนาคารข้าว (ภูมิธรรม เวชยชัย, 2527) โดยชุมชนที่มีการดำเนินงานของกลุ่มธนาคารข้าวที่สำเร็จนั้น เป็นชุมชนที่มีขนาดเล็กและมีความแตกต่างทางฐานะทางเศรษฐกิจไม่มากนักเช่นเดียวกัน

เมื่อประมวลผลการศึกษาแล้วอาจกล่าวได้ว่า พื้นฐานของชุมชนที่มีความเข้มแข็งอยู่แต่เดิมแล้วทำให้โอกาสที่การดำเนินงานในรูปแบบขององค์กรชุมชนในลักษณะใดก็ตาม เมื่อเข้าไปในชุมชนที่มีลักษณะดังกล่าว มีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จสูง

9.2.3 การสนับสนุนทรัพยากรจากหน่วยงานของรัฐไม่ใช่สิ่งที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการ ดำเนินงานของศูนย์ฯ เสมอไป

การสนับสนุนทรัพยากรของรัฐในรูปแบบต่างๆ โดยเฉพาะในรูปแบบของเงินนั้น ไม่ใช่สิ่งที่จะเป็นเครื่องรับประกันได้เลยว่าจะนำไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์ฯ ในท้ายที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากในการศึกษาเชิงปริมาณถึงตัวแบบปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของศูนย์ฯ นั้น ได้พบความสัมพันธ์ที่ไม่เป็นตามความคาดหมาย นั่นคือการที่ความเพียงพอของทรัพยากรเป็นปัจจัยซึ่งส่งผลเชิงลบโดยตรงต่อความเข้มแข็งของศูนย์ฯ กล่าวคือคณะกรรมการศูนย์ฯ ที่มี

ความเพียงพอของทรัพยากรมาก เป็นศูนย์ฯ ที่มีความเข้มแข็งต่ำ ขณะที่คณะกรรมการศูนย์ฯ ที่มีความเพียงพอของทรัพยากรน้อย เป็นศูนย์ฯ ที่มีความเข้มแข็งสูง

จากข้อค้นพบดังกล่าวนี้ อาจตั้งข้อสังเกต ณ.ที่นี้ได้ว่า ความช่วยเหลือจากข้างนอกไม่ว่าจะเป็นจากรัฐ หรือ องค์กรเอกชนอื่นๆ ก็คือนั้น ถ้ามีมากจนเกินไปแล้ว นั้นอาจเข้าไปทำลายการรวมตัวในลักษณะขององค์กรชุมชนโดยไม่รู้ตัว เนื่องจากประชาชนในชุมชนไม่มีความจำเป็นที่จะต้องระดมทรัพยากรและกำลังของตนเอง เนื่องจากการระดมทรัพยากรนั้นได้สร้างพันธะผูกพัน (commitment) ให้เกิดขึ้นแก่คนในชุมชน ซึ่งจะบ่งบอกของการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้ายที่สุด ดังนั้นถ้าหากทรัพยากรมีความพอเพียงโดยไม่มีควาจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือและความเสียสละของคนในชุมชนแล้ว ความเพียงพอของทรัพยากรนั้นก็จะเป็นตัวที่สร้างให้องค์กรชุมชนอับเฉา โดยขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้ายที่สุด

ข้อสังเกตที่กล่าวมาข้างต้นนั้นเป็นข้อสังเกตส่วนตัวของผู้วิจัยซึ่งอาจมีความสอดคล้องกับการศึกษาการรวมกลุ่มในลักษณะขององค์กรชุมชนในรูปแบบซึ่งผู้วิจัยเห็นว่ามีรูปแบบการดำเนินงานที่ไม่แตกต่างจากศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านเท่าใดนัก ข้อค้นพบและข้อสังเกตในที่นี้จึงอาจสามารถนำไปอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับการดำเนินงานขององค์กรชุมชนในลักษณะอื่น

9.3 ข้อเสนอแนะ

ในการนำเสนอข้อเสนอแนะในที่นี้ประกอบด้วยข้อเสนอแนะใน 2 ลักษณะ ได้แก่ ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน และข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้นคว้าต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

9.3.1 ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

ข้อเสนอแนะที่นำเสนอในที่นี้เกิดจากข้อค้นพบจากการศึกษาของผู้วิจัยและการพิจารณาจากสภาพปัญหาในการดำเนินงานศูนย์ฯ ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เพื่อปรับปรุงการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และบรรลุมิติวัตถุประสงค์ในการก่อตั้งศูนย์ฯ ในฐานะขององค์กรประชาชนในระดับหมู่บ้านเพื่อเป็นสื่อกลางในการประสานความร่วมมือจากทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อนำพาทรัพยากรความช่วยเหลือในรูปแบบ

ต่างๆไปสู่ประชาชน โดยควรมีการปรับปรุงการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านในเรื่องต่างๆ ดังต่อไปนี้

(1) การดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านนั้นควรมีการศึกษาชุมชนเสียก่อนเพื่อทราบความต้องการและแนวทางแก้ไขของชุมชนที่แท้จริง โดยอาศัยรากฐานภูมิปัญญา และวัฒนธรรมของชาวบ้าน

ในการดำเนินงานของศูนย์ฯ นั้น ควรมีการศึกษาชุมชน เพื่อทราบความต้องการและแนวทางแก้ไข โดยอาศัยรากฐาน ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมของท้องถิ่น โดยมีแนวทางในการดำเนินงานดังต่อไปนี้

(1.1) ในระยะเริ่มต้นของการปรับปรุงการดำเนินงานของศูนย์ฯ เจ้าหน้าที่ของรัฐควรให้การสนับสนุนอย่างใกล้ชิด โดยดำเนินการสำรวจความต้องการ สภาพปัญหาของชุมชน และแนวทางแก้ไขร่วมกับคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน และผู้นำที่มีบทบาทสำคัญและเป็นที่ยอมรับของชาวบ้านในหมู่บ้าน

(1.2) ในการสำรวจความต้องการ สภาพปัญหาในชุมชน และแนวทางแก้ไขควรเปิดโอกาสให้ชาวบ้านได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหา ทั้งนี้โดยมีคณะกรรมการศูนย์ฯ และผู้ซึ่งได้รับบทบาทในการส่งเสริมการดำเนินงานของศูนย์ฯ เป็นผู้กลั่นกรองและพิจารณาความเป็นไปได้ ความเหมาะสมของข้อเสนอแนะจากชาวบ้าน

(1.3) นำสภาพปัญหาในชุมชน และความต้องการของชาวบ้านมาสร้างกิจกรรมของศูนย์ฯ เพื่อให้เกิดความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยรูปแบบของกิจกรรมควรตั้งอยู่บนรากฐานวัฒนธรรมชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น

(2) การสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านควรมีการกระทำอย่างต่อเนื่อง และมีความสม่ำเสมอ

การสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์ฯ นั้นควรที่จะมีการกระทำอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ โดยมีแนวทางในการดำเนินงานดังต่อไปนี้

(2.1) ในขั้นต้นที่ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านอยู่ในช่วงของการปรับปรุงการดำเนินงาน ควรให้การสนับสนุนอย่างใกล้ชิดโดยควรสนับสนุนให้คณะกรรมการศูนย์ฯ จัดกิจกรรมในทันที

(2.2) เมื่อคณะกรรมการศูนย์ฯ ประสบปัญหาในการดำเนินงาน ไม่ควรปล่อยให้คณะกรรมการศูนย์ฯ ต้องเป็นฝ่ายที่ต้องแก้ไขปัญหาแต่เพียงลำพัง ควรเข้าไปให้ความช่วยเหลือในการให้คำแนะนำในการดำเนินงานของศูนย์ฯ แก่คณะกรรมการศูนย์ฯ

(2.3) การสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์ฯ ควรได้รับการกระตุ้นอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งการกระตุ้นนี้อาจโดยการติดตามผลการดำเนินงาน การจัดประกวดศูนย์ฯ ในระดับจังหวัด การให้คำเสนอแนะในการดำเนินงาน ดังเช่นในปัจจุบันหลังจากหมดภาระหน้าที่ของบัณฑิตอาสาในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของศูนย์ฯ สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านแล้วนั้น เพื่อมิให้ การดำเนินงานของบัณฑิตอาสาสูญเปล่า เจ้าหน้าที่ของรัฐควรเข้าไปสานต่อบัณฑิตอาสาในการส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการศูนย์ฯ

(3) การส่งเสริมการดำเนินงานของศูนย์ฯ จากเจ้าหน้าที่ของรัฐควรให้ความสำคัญกับด้านการบริหารจัดการ

การส่งเสริมการดำเนินงานของศูนย์ฯ จากเจ้าหน้าที่ของรัฐควรให้ความสำคัญในด้านการบริหารจัดการ นอกเหนือไปจากการเน้นหนักด้านแนวคิด ให้มากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยควรเพิ่มการฝึกอบรมและการศึกษาดูงานให้แก่คณะกรรมการศูนย์ฯ ในด้านการบริหารจัดการ เพื่อเพิ่มศักยภาพของคณะกรรมการศูนย์ฯ ในการดำเนินงาน เช่น ในเรื่องของการระดมเงินกองทุน การบริหารกองทุนศูนย์ฯ

(4) ควรให้องค์กรบริหารส่วนตำบลเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมงานสวัสดิการสังคมแก่ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

ในปัจจุบันองค์กรบริหารส่วนตำบลนั้นนับเป็นรูปแบบการปกครองตนเองของประชาชนในระดับตำบลซึ่งมีบทบาทสำคัญในการตอบสนองความต้องการของประชาชนในระดับท้องถิ่น ทั้งนี้งานด้านสวัสดิการสังคมนับเป็นภารกิจหลักประการหนึ่งขององค์กรบริหารส่วนตำบล แต่ในปัจจุบันองค์กรบริหารส่วนตำบลนั้นมิได้มีบทบาทในการส่งเสริมงานสวัสดิการสังคมในศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านเท่าที่ควร ดังนั้นควรให้องค์กรบริหารส่วนตำบลได้เข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมงานสวัสดิการสังคมแก่ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

(4.1) ให้ความรู้แก่คณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบลในเรื่องศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน รวมถึงรูปแบบวิธีการต่างๆ ที่องค์กรบริหารส่วนตำบลสามารถเข้าไปส่งเสริมงานสวัสดิการสังคมของศูนย์ฯ

(4.2) ให้องค์กรบริหารส่วนตำบลเข้ามามีส่วนในการสร้างกิจกรรมในศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

(4.3) ให้องค์กรบริหารส่วนตำบลเข้ามามีบทบาทในการสนับสนุนทรัพยากรในด้านต่างๆ แก่ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

(5) การส่งเสริมการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านควรเน้นหลักการพัฒนาคณะผู้พัฒนางาน

การส่งเสริมการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้วางไว้แล้วนั้นควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาคณะ เนื่องจากเป็นจุดศูนย์กลางในการพัฒนาที่สำคัญตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2539) ดังนั้นในการส่งเสริมการดำเนินงานของศูนย์ฯ ควรเน้นจุดสนใจที่คณะเป็นสำคัญ เนื่องจากหากคณะได้รับการพัฒนาให้ศักยภาพมากขึ้นแล้ว ผลสำเร็จของงานก็จะเป็นสิ่งที่ตามมาในภายหลัง โดยมีรายละเอียดดังนี้

(5.1) เน้นการฝึกอบรมเป็นหลักสำคัญในการพัฒนาศักยภาพและความรู้ความเข้าใจทั้งในส่วนของคณะกรรมการศูนย์ฯ และผู้ที่มีบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริมการดำเนินงานของศูนย์ฯ

(5.2) เน้นการเรียนรู้โดยการปฏิบัติเป็นหลักสำคัญในการส่งเสริมการดำเนินงานของคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน โดยควรสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้จากการทำงาน การปฏิบัติงานจริง และการทำงานเป็นหมู่คณะ นอกจากนี้ยังควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ทั้งนี้เพื่อสร้างศักยภาพในการเรียนรู้รูปแบบการดำเนินงานของศูนย์ฯ ในฐานะขององค์กรประชาชนให้เกิดขึ้นในคณะกรรมการศูนย์ฯ

(6) ควรส่งเสริมให้ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านเป็นที่รู้จักของประชาชน

การดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำบ้านนั้นจะสามารถประสบผลสำเร็จ และให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานมากขึ้นนั้น ควรส่งเสริมให้ศูนย์ฯ เป็นที่รู้จักของประชาชนมากขึ้น โดย

(6.1) ให้ผู้นำในชุมชน คณะกรรมการศูนย์ฯ และสถาบันภายในชุมชน เป็นผู้ที่มีบทบาทในการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านแก่ชาวบ้านในหมู่บ้าน และชี้แจงถึงบทบาทหน้าที่ ประโยชน์ต่างๆ ที่ประชาชนจะได้รับจากการดำเนินงานของศูนย์ฯ

(6.2) เมื่อศูนย์ฯ มีกิจกรรม ควรเผยแพร่กิจกรรมของศูนย์ฯ ให้เป็นที่รับทราบแก่ชาวบ้านในหมู่บ้าน ว่าศูนย์ฯ นั้นได้มีผลงานในการช่วยเหลือชาวบ้าน เพื่อสร้างให้ชาวบ้านเห็นว่าศูนย์ฯ นั้นสามารถเข้ามาช่วยเหลือส่งเสริมความเป็นอยู่ของผู้ที่เดือดร้อนในหมู่บ้านได้จริง

9.3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยในครั้งต่อไป ควรมีการศึกษารูปแบบการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านซึ่งประสบความสำเร็จในการดำเนินงานและไม่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน เพื่อนำข้อค้นพบที่ได้จากศึกษานำมาปรับปรุงการดำเนินงานของศูนย์ฯ ในปัจจุบันต่อไป

ภาคผนวก

แบบสอบถามคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

ชื่อ ที่อยู่ หมู่บ้าน.....
ตำบล.....อำเภอ.....ศูนย์ฯ.....
ชื่อผู้สัมภาษณ์.....เวลาที่สัมภาษณ์.....

1. ท่านประสบปัญหาในเรื่องจำนวนเงินหรืองบประมาณในการดำเนินการของศูนย์ฯ ไม่เพียงพอหรือไม่ (1) มี (2) ไม่มี
2. ท่านประสบปัญหาในการปฏิบัติงานของศูนย์ฯ อันเนื่องมาจากระยะเวลาในการปฏิบัติภารกิจที่ได้รับมอบหมายไม่เพียงพอหรือไม่ (1) มี (2) ไม่มี
3. ท่านประสบปัญหาในการปฏิบัติงานศูนย์ฯ เนื่องจากวัสดุอุปกรณ์เครื่องอำนวยความสะดวกไม่เพียงพอหรือไม่ (เช่น การขาดรถยนต์ในการปฏิบัติหน้าที่) (1) มี (2) ไม่มี

โปรดแสดงความคิดเห็นต่อข้อความต่อไปนี้

4. ประชาชนในหมู่บ้านไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านอย่างไร แต่อยู่ในฐานะของผู้รับบริการจากศูนย์ฯ เท่านั้น
(1) เห็นด้วย (2) ไม่แน่ใจ (3) ไม่เห็นด้วย
5. ศูนย์ฯ อยู่ในฐานะตัวกลางในการประสานงานระหว่างหน่วยงานราชการกับประชาชนที่เดือดร้อนต้องการความช่วยเหลือเท่านั้น
(1) เห็นด้วย (2) ไม่แน่ใจ (3) ไม่เห็นด้วย
6. ศูนย์ฯ ถูกจัดตั้งขึ้นโดยกรมประชาสงเคราะห์ ดังนั้นบทบาทหน้าที่ของศูนย์ฯคือการสงเคราะห์ผู้ยากไร้ คนชรา คนพิการ เหล่านี้ โดยการจัดหาสิ่งของบริจาคเท่านั้น
(1) เห็นด้วย (2) ไม่แน่ใจ (3) ไม่เห็นด้วย
7. ศูนย์ฯ จะดำเนินการได้ต้องมีเงินกองทุนศูนย์จำนวนมาก คณะกรรมการศูนย์ฯ จึงควรรหาเงินให้ได้มากเสียก่อนแล้วจึงดำเนินการช่วยเหลือประชาชนผู้ที่เดือดร้อนในหมู่บ้าน
(1) เห็นด้วย (2) ไม่แน่ใจ (3) ไม่เห็นด้วย
8. ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรจัดตั้งขึ้นก็เพื่อประโยชน์แก่คนยากไร้ในหมู่บ้านเท่านั้น ดังนั้นประชาชนในหมู่บ้านจึงไม่จำเป็นต้องรับทราบการดำเนินงานของศูนย์ฯ
(1) เห็นด้วย (2) ไม่แน่ใจ (3) ไม่เห็นด้วย

9. ในการพิจารณาการดำเนินงานกิจกรรมของศูนย์ฯ นั้นประธานคณะกรรมการศูนย์ฯ เป็นผู้ตัดสินใจชี้ขาดในการดำเนินการ

(1) เห็นด้วย (2) ไม่แน่ใจ (3) ไม่เห็นด้วย

10. การดำเนินงานของศูนย์ฯ นั้นจะกระทำเฉพาะกิจกรรมที่เป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าเท่านั้น

(1) เห็นด้วย (2) ไม่แน่ใจ (3) ไม่เห็นด้วย

โปรดแสดงความคิดเห็นต่อข้อความต่อไปนี้ว่าท่านเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยต่อข้อความต่อไปนี้ในระดับใด โดยมีระดับคะแนนตั้งแต่ระดับ 0 -10

11. เอกสารหรือการชี้แจงจากทางราชการก็ดีเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ฯ ใช้ถ้อยคำที่คลุมเครือยากต่อการทำความเข้าใจคะแนน

12. การปฏิบัติภารกิจของท่านประสบปัญหาทั้งนี้เนื่องจากวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งศูนย์ฯ ขาดความชัดเจนคะแนน

13. หน่วยงานราชการนั้นมักจะบอกเพียงวัตถุประสงค์กว้างๆ แต่ไม่ให้รายละเอียดข้อแนะนำในเรื่องของวิธีการในการดำเนินงานต่างๆอย่างชัดเจนเพียงพอที่จะสามารถช่วยท่านในการปฏิบัติงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้คะแนน

14. ท่านต้องประสบปัญหาในการปฏิบัติงานเนื่องจากนโยบายจากทางราชการมักไม่ได้บอกรายละเอียดในเรื่องการประสานงานในรูปแบบต่างๆกับหน่วยงานอื่นคะแนน

15. การชี้แจงนโยบายในการจัดตั้งศูนย์ฯ จากทางราชการไม่ได้ช่วยให้ท่านสามารถปฏิบัติงานในศูนย์ฯ ได้ดีขึ้นแต่อย่างใด เนื่องจากท่านยังรู้สึกไม่เข้าใจเพียงพออยู่ดีคะแนน

16. ท่านรู้สึกไม่กล้าที่จะนำเงินกองทุนศูนย์ฯ มาใช้ในการดำเนินงาน เนื่องจากท่านยังรู้สึกคลุมเครือในแนวนโยบายเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินกองทุนศูนย์ฯคะแนน

17. ท่านรู้สึกว่านโยบายของศูนย์ฯ นั้นมักมีการเปลี่ยนแปลงไปมา และมีความซ้ำซ้อนคะแนน

18. นานๆ ครั้งศูนย์ฯ ของท่านจะมีการรายงานผลการดำเนินงานต่อกรมประชาสงเคราะห์หรือกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมคะแนน

19. เจ้าหน้าที่ของรัฐมักมาเอาใจใส่ติดตามการดำเนินงานของศูนย์ฯ อย่างสม่ำเสมอคะแนน

20. เจ้าหน้าที่ของรัฐมาให้คำแนะนำในการปฏิบัติงานของศูนย์ฯ อย่างสม่ำเสมอคะแนน

21. ศูนย์ฯ มักไม่ได้รับความร่วมมือจากส่วนกลางเท่าใดนักในการสนับสนุนการดำเนินงาน
.....คะแนน
22. คณะกรรมการศูนย์ฯ ไม่เคยได้รับการฝึกอบรม ซึ่งเพิ่มความเข้าใจในการดำเนินงานของศูนย์ฯ
จากเจ้าหน้าที่ของรัฐเลย
.....คะแนน
23. การที่ศูนย์ฯ ประสบปัญหาในการดำเนินงานก็เนื่องมาจากการขาดความเอาใจใส่อย่างแท้จริง
จากเจ้าหน้าที่ของรัฐ
.....คะแนน
24. คณะกรรมการศูนย์ฯ ไม่เคยได้รับการสอบถามจากเจ้าหน้าที่ของรัฐเลยว่าศูนย์ฯ ได้ปฏิบัติภารกิจ
ใดไปบ้าง
.....คะแนน
25. จำนวนบุคลากรในคณะกรรมการศูนย์ฯ ไม่เพียงพอทำให้ศูนย์ฯ ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้
อย่างเต็มที่
.....คะแนน
26. การดำเนินงานของศูนย์ฯ ไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ ก็เนื่องจากประสบปัญหาใน
เรื่องความสามารถของบุคลากรมีไม่เพียงพอที่จะทำให้การดำเนินงานของศูนย์ฯ ให้บรรลุวัตถุประสงค์
.....คะแนน
27. เนื่องจากผู้นำในศูนย์ฯ ของท่านมีภารกิจที่สำคัญในตำแหน่งอื่นๆ ที่สำคัญมากมาย ทำให้การ
ดำเนินงานของศูนย์ฯ ต้องล่าช้าออกไปหรือไม่เป็นไปตามที่คาดหวังได้อย่างเต็มที่
.....คะแนน
28. ผู้นำในศูนย์ฯ มีกิจกรรมและการติดตามผลการดำเนินงานของศูนย์ฯ อย่างสม่ำเสมอ
.....คะแนน
29. การดำเนินงานของศูนย์ฯ ประสบปัญหาในบางครั้งเนื่องจากกลุ่มผู้นำของศูนย์ฯ มีปัญหาใน
การประสานงานกับหน่วยงานราชการและองค์กรต่างๆ
.....คะแนน
30. เมื่อคณะกรรมการศูนย์ฯ มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันออกไปอำนาจการตัดสินใจขาดอยู่ที่
ประธานคณะกรรมการศูนย์ฯ
.....คะแนน
31. การเสนอความคิดเห็นในที่ประชุมเป็นเรื่องที่ต้องระมัดระวังเนื่องจากอาจไปเสนอความคิดเห็น
ขัดแย้งกับคณะกรรมการท่านอื่น และก่อให้เกิดปัญหามากมายภายหลังได้
.....คะแนน
32. ประชาชนในหมู่บ้านไม่เห็นว่าการมีศูนย์ฯ จะช่วยเหลือชุมชนได้แต่อย่างใด
.....คะแนน
33. ในการจัดกิจกรรมของศูนย์ฯ นั้นชาวบ้านมักไม่ค่อยจะให้ความร่วมมือเท่าใดนัก
.....คะแนน

34. กลุ่มผู้นำในหมู่บ้านของท่านส่วนใหญ่แล้วไม่ค่อยมีผู้ใดให้ความสนใจ และความร่วมมือในการดำเนินงานของศูนย์ฯ เท่าใดนักคะแนน
35. การดำเนินงานของศูนย์ฯ หลายครั้งประสบปัญหาเนื่องจากสถาบันที่มีภายในหมู่บ้าน เช่น วัด โรงเรียน หรือกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในหมู่บ้านไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควรคะแนน
36. ประชาชนในหมู่บ้านส่วนใหญ่ไม่อยู่ในฐานะที่จะสามารถช่วยเหลือ บริจาคสิ่งของ เงิน อาหาร เพื่อช่วยเหลือการดำเนินงานของศูนย์ฯ ได้คะแนน
37. ศูนย์ฯ ณ.ปัจจุบันนี้จัดตั้งขึ้นมาจากความต้องการของประชาชนในหมู่บ้านอย่างแท้จริงคะแนน
38. การดำเนินงานของศูนย์ฯ ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ส่วนหนึ่งเกิดขึ้นจากประชาชนในหมู่บ้านไม่ได้มีความต้องการแต่แรกเริ่มของเพียงแต่จัดตั้งขึ้นตามนโยบายของราชการคะแนน
39. แม้ว่าจะไม่มีการจัดตั้งศูนย์ฯ ชาวบ้านก็ไม่ได้มีความเดือดร้อนแต่อย่างใดคะแนน
40. ศูนย์ฯ โดยแท้จริงแล้วไม่สามารถที่จะเป็นที่พึ่งได้อย่างแท้จริงในยามที่ชาวบ้านประสบปัญหาความเดือดร้อนคะแนน
41. นโยบายตลอดจนวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งศูนย์ฯ นั้นเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ที่จะสามารถปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ส่วนราชการคาดหวังไว้ได้คะแนน
42. ชาวบ้านในหมู่บ้านสามารถสอดส่องดูแลและมีความารถเพียงพอที่จะจัดการช่วยเหลือกันเองในหมู่บ้านโดยไม่จำเป็นต้องมีการจัดตั้งศูนย์ฯคะแนน
43. ความหวังที่จะให้ศูนย์ฯ เป็นองค์กรของประชาชนอย่างแท้จริงนั้นแทบจะเป็นสิ่งที่เป็นไปไม่ได้เลยคะแนน
44. การจัดตั้งศูนย์ฯ ไม่น่าจะก่อให้เกิดประโยชน์อะไรมากนักเพราะปัจจุบันก็มีองค์กรอื่นๆ ในหมู่บ้านเข้ามาดูแลทุกข์สุขชาวบ้านได้ดีกว่าคะแนน
45. การที่จะมีหรือไม่มีศูนย์ฯ นั้นก็เป็นสิ่งที่มีค่าเท่ากัน เพราะก็ไม่ได้ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนเท่าใดนักคะแนน

การดำเนินงานศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านของท่านมีลักษณะใดดังต่อไปนี้

46. การจัดตั้งคณะกรรมการศูนย์ มีวิธีการอย่างไร
- (1) เจ้าหน้าที่เป็นผู้กำหนดให้
 - (2) ผู้นำท้องถิ่นเอง
 - (3) ชาวบ้านเลือก
 - (4) อื่นๆ โปรดระบุ.....
47. ในการค้นหาปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนเพื่อให้ศูนย์ฯ เข้าไปดำเนินการแก้ไข ส่วนใหญ่ใครเป็นผู้นำเสนอปัญหาค้างๆ ที่ต้องการให้ศูนย์ฯ เข้าไปดำเนินการ
- (1) ประธานกรรมการศูนย์ฯ
 - (2) เจ้าหน้าที่จากทางราชการ
 - (3) กรรมการศูนย์ฯ กลุ่มหนึ่งซึ่งมีบทบาทสำคัญ
 - (4) กรรมการศูนย์ฯ ส่วนใหญ่
 - (5) ชาวบ้านในหมู่บ้าน
 - (6) อื่นๆ โปรดระบุ
48. ในการวางแผนกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์ฯ นั้นมีวิธีการอย่างไร
- (1) ประธานคณะกรรมการศูนย์ฯ เป็นผู้วางแผนกิจกรรม
 - (2) กรรมการศูนย์ฯ ที่มีบทบาทสำคัญเป็นผู้วางแผนกิจกรรม
 - (3) กรรมการศูนย์ฯ ทั้งหมดร่วมกันวางแผน
 - (4) กรรมการศูนย์ฯ ร่วมกับชาวบ้านในหมู่บ้านร่วมกันวางแผนกิจกรรม
 - (5) เจ้าหน้าที่จากทางราชการเป็นผู้กำหนดกิจกรรม
 - (6) อื่นๆ โปรดระบุ.....
49. ในการตัดสินใจในการใช้เงินหรือทรัพยากรในการดำเนินงานของศูนย์ฯ นั้นศูนย์ฯ มีการดำเนินการอย่างไร
- (1) ประธานคณะกรรมการศูนย์ฯ เป็นผู้ตัดสินใจ
 - (2) กรรมการศูนย์ฯ ที่มีบทบาทสำคัญเป็นผู้ตัดสินใจ
 - (3) กรรมการศูนย์ฯ ทั้งหมดร่วมกันตัดสินใจ
 - (4) กรรมการศูนย์ฯ กับชาวบ้านในหมู่บ้านร่วมกันตัดสินใจ
 - (5) เจ้าหน้าที่จากทางราชการเป็นผู้ตัดสินใจ
 - (6) อื่นๆ โปรดระบุ.....

50. ในการดำเนินงานของศูนย์ฯ ทรัพยากรที่นำมาใช้ในการดำเนินงาน (เช่น เงิน สิ่งของที่นำไปบริจาค เป็นต้น) ทรัพยากรเหล่านี้ได้มาได้อย่างไร
- (1) มาจากเงินกองทุนศูนย์ฯ ที่ได้มาจากกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมเพียงอย่างเดียว
 - (2) ได้มาจากองค์กรเอกชนอื่นๆ หรือสถาบันในชุมชน (เช่น วัด) นำมาบริจาค
 - (3) เจ้าหน้าที่จากทางราชการเป็นผู้นำมาให้
 - (4) ชาวบ้านในหมู่บ้านร่วมกันบริจาค
 - (5) อื่นๆ โปรดระบุ
51. ในการดำเนินโครงการและกิจกรรมของศูนย์ฯ ที่ได้ตั้งไว้ มีวิธีการดำเนินการอย่างไร
- (1) ประธานคณะกรรมการศูนย์ฯ เป็นผู้ดำเนินการทั้งหมดเป็นส่วนใหญ่
 - (2) กรรมการศูนย์ฯ บางส่วนเป็นผู้ดำเนินการ
 - (3) กรรมการศูนย์ฯ ทั้งหมดร่วมกันดำเนินการ
 - (4) กรรมการศูนย์ฯ กับชาวบ้านในหมู่บ้านช่วยกันดำเนินการ
 - (5) อื่นๆ โปรดระบุ
52. ในความคิดเห็นของท่านประชาชนในหมู่บ้านส่วนใหญ่เข้ามาสนใจได้ตามกิจกรรม ติดตามการดำเนินงานของศูนย์ฯ หรือไม่
- (1) ไม่ค่อยสนใจเท่าไรนัก มักปล่อยให้เป็นที่ของคณะกรรมการศูนย์ฯ แต่อย่างเดียว
 - (2) ให้ความสนใจเป็นอย่างมากมักซักถามถึงการดำเนินงานของศูนย์ฯ อย่างสม่ำเสมอ
53. ท่านเห็นว่าการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ฯ ประชาชนในหมู่บ้านส่วนใหญ่ได้รับประโยชน์จากการดำเนินงานหรือไม่
- (1) ยังไม่มีการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ฯ
 - (2) ประชาชนได้รับประโยชน์จากกิจกรรมที่ศูนย์ฯ ได้จัดขึ้นแล้ว
54. ศูนย์ฯ ของท่านมีการกำหนดการประชุมพิจารณาบริการด้านแรงงานและสวัสดิการสังคมอย่างสม่ำเสมอหรือไม่
- (1) มี โปรดระบุครั้ง / 2 เดือน
 - (2) ไม่มี
55. มีการจัดกิจกรรมด้านแรงงานสวัสดิการสังคมอย่างสม่ำเสมอหรือไม่
- (1) มี โปรดระบุครั้ง / 2 เดือน
 - (2) ไม่มี
56. มีการแบ่งหน้าที่ในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการแต่ละคนอย่างชัดเจนหรือไม่
- (1) มี
 - (2) ไม่มี

57. คณะกรรมการศูนย์มีการผลัดเปลี่ยนมาปฏิบัติงานทุกสัปดาห์หรือไม่

(1) มี

(2) ไม่มี

58. มีการแต่งตั้งคณะกรรมการคนใดคนหนึ่งเป็นผู้ประสานงานกับ อบต. และ แรงงานสวัสดิการสังคมจังหวัดหรือไม่

(1) มี

(2) ไม่มี

ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านของท่านได้มีการดำเนินกิจกรรมด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้หรือไม่

ด้านการสงเคราะห์และฟื้นฟู

(1) การสงเคราะห์ช่วยเหลือซึ่งกันและกันและกัน ในหมู่บ้าน

มี ไม่มี

(2) การจัดสวัสดิการสงเคราะห์เด็ก

มี ไม่มี

(3) การจัดสวัสดิการสงเคราะห์สตรี

มี ไม่มี

(4) การจัดสวัสดิการสงเคราะห์ครอบครัวผู้ยากไร้

มี ไม่มี

(5) การจัดสวัสดิการสงเคราะห์คนชรา

มี ไม่มี

59. ด้านการพัฒนาคุ้มครองป้องกันพิจารณาจากกิจกรรมในด้านการคุ้มครองแรงงานและการประกันสังคม

(1) การประชาสัมพันธ์สิทธิและหน้าที่ผู้ใช้แรงงาน

มี ไม่มี

(2) การเผยแพร่โครงการช่วยเหลือแรงงานหญิงและเด็ก

มี ไม่มี

(3) การเผยแพร่ความรู้เรื่องการประกันสังคม

มี ไม่มี

(4) การเผยแพร่ความรู้เรื่องสิทธิพึงได้รับจากการประกันสังคม

มี ไม่มี

60. ด้านการยกระดับคุณภาพชีวิตพิจารณาจากกิจกรรมด้านการส่งเสริมการมีงานทำและการฝึกอาชีพและการพัฒนาฝีมือแรงงาน

(1) การประชาสัมพันธ์ตำแหน่งงานว่าง

มี ไม่มี

(2) การประชาสัมพันธ์ป้องกันการหลอกลวงแรงงานและการแจ้งเบาะแสการหลอกลวง

มี ไม่มี

(3) การลงทะเบียนผู้ว่างงาน และต้องการมีงานทำ

มี ไม่มี

(4) การแนะนำอาชีพที่เหมาะสมให้แก่ประชาชน

มี ไม่มี

(5) การส่งเสริมการประกอบอาชีพโดยให้การกู้ยืมเงินทุน

มี ไม่มี

- (6) โครงการสำหรับผู้ว่างงาน มี ไม่มี
- (7) การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการฝึกอาชีพ การยกระดับฝีมือแรงงาน มี ไม่มี
- (8) การสำรวจความต้องการฝึกอาชีพ มี ไม่มี
- (9) การรับสมัครผู้ต้องการฝึกอาชีพ มี ไม่มี

61. ด้านสถิติข้อมูล

- (1) การทำทะเบียนผู้ประกอบการ มี ไม่มี
- (2) การทำทะเบียนผู้ว่างงานและต้องการทำงาน มี ไม่มี
- (3) การทำทะเบียนผู้ต้องการฝึกอาชีพและผู้ต้องการพัฒนาฝีมือแรงงาน มี ไม่มี
- (4) การจัดทำข้อมูล สสค.1 (สวัสดิการสังคมระดับครัวเรือน) มี ไม่มี
- (5) การจัดทำข้อมูล ทรศ. 1 (ทะเบียนแรงงานและสวัสดิการสังคม) มี ไม่มี
- (6) การปรับปรุงข้อมูลข้างต้นให้ทันสมัย มี ไม่มี
- (7) การนำข้อมูลข้างต้นไปใช้ประโยชน์ มี ไม่มี

62. จำนวนเงินกองทุนศูนย์ฯ ในปัจจุบัน บาท

ข้อมูลส่วนบุคคล

1. เพศ (1) ชาย (2) หญิง
2. อายุ ปี
3. การศึกษา (1) ไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ (2) ต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 4
(3) ประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 (4) มัธยมศึกษาตอนต้น
(5) มัธยมศึกษาตอนปลาย (6) ปวช.
(7) ปวส. หรืออนุปริญญา (8) ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
4. สถานภาพการสมรส (1) โสด (2) แต่งงาน (3) แยกกันอยู่ (4) หย่าร้าง
5. ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งคณะกรรมการศูนย์ฯ ปี
6. อาชีพหลักของท่าน กรุณาเลือกเพียงอย่างเดียว
(1) ชาวนา (2) ชาวไร่/ชาวสวน
(3) เลี้ยงสัตว์ (4) ชาวประมง (5) รับจ้างทั่วไป
(6) ค้าขาย (7) ลูกจ้างโรงงาน / บริษัท (8) ลูกจ้าง
(9) ราชการ (10) ไม่ได้ประกอบอาชีพ

7. รายได้ครัวเรือน ต่อปีบาท / ต่อปี
8. รายได้ส่วนบุคคลต่อเดือนบาท / เดือน
9. นอกจากอาชีพหลักของท่านแล้ว ท่านมีรายได้จากทางอื่นหรือไม่
(1) มี / เดือน (2) ไม่มี
10. รายได้ของท่านพอใช้หรือไม่
(1) ไม่พอใช้ (2) พอใช้ (3) เหลือเก็บ
11. ท่านดำรงตำแหน่งใดใดในองค์กร หรือกลุ่มที่มีอยู่ในระดับท้องถิ่นหรือไม่
(1) ไม่มี (2) มี โปรดระบุ 1.....
2.....
3.....
12. ตำแหน่งในคณะกรรมการศูนย์ (1) ประธานคณะกรรมการศูนย์ฯ
(2) รองประธานคณะกรรมการศูนย์ฯ (3) กรรมการ
(4) เฝ้าดูฎีก (5) เลขานุการ

ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

1. ระยะเวลาในการก่อตั้งศูนย์ฯ ปี
2. ในการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ท่านพบเห็นปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานของศูนย์ฯ อย่างไร
.....
.....
.....
.....
3. ในการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านนั้นเพื่อให้ศูนย์ฯ เป็นองค์กรของประชาชนอย่างแท้จริงและเป็นที่ยิ่งของประชาชนในหมู่บ้านในระดับท้องถิ่น ท่านมีข้อเสนอแนะอย่างไร
.....
.....
.....

แบบสอบถามประชาชน

ชื่อ.....บ้านเลขที่ หมู่.....
ตำบล.....อำเภอ.....ศูนย์ฯ.....
ผู้สัมภาษณ์.....ระยะเวลา

1. ในหมู่บ้านของท่านมีการจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านหรือไม่
(1) มี (2) ไม่มี (3) ไม่แน่ใจ
2. ท่านคิดว่าศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านมีหน้าที่อย่างไรในหมู่บ้านของท่าน
(1) ไม่ทราบ (2) ไม่แน่ใจ (3) ทราบ โปรดระบุ.....
3. ท่านคิดว่าท่านมีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านหรือไม่
(1) ไม่เกี่ยว (2) ไม่แน่ใจ (3) มีส่วนเกี่ยวข้อง อย่างไร โปรดระบุ
4. ท่านคิดว่าท่านเป็นผู้ที่ได้รับประโยชน์คนหนึ่งจากการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านหรือไม่
(1) ไม่ได้รับ (2) ไม่แน่ใจ (3) ได้รับ
5. ท่านได้มีส่วนร่วมในการคัดเลือกคณะกรรมการศูนย์ฯ หรือไม่
(1) ไม่ใช่หน้าที่ของท่าน (2) ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้อง (3) ได้มีส่วนร่วม
6. ท่านเคยนำเสนอปัญหาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านในด้านต่างๆ แก่คณะกรรมการศูนย์ฯ เพื่อให้เข้าไปดำเนินการหรือไม่
(1) ไม่ใช่หน้าที่ของท่าน (2) ไม่เคย (3) เคย
7. ท่านเคยเข้าไปร่วมวางแผน กิจกรรม การดำเนินงานของศูนย์ฯ หรือไม่
(1) ไม่ใช่หน้าที่ของท่าน (2) ไม่เคย (3) เคย
8. ท่านเคยร่วมตัดสินใจร่วมกับคณะกรรมการศูนย์ฯ ในการใช้ทรัพยากร เช่น เงินกองทุนในการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ฯ (อาทิ การตัดสินใจในการบริจาคสิ่งของหรือเงินแก่คนในหมู่บ้าน) หรือไม่
(1) ไม่ใช่หน้าที่ของท่าน (2) ไม่เคย (3) เคย
9. ท่านเคยบริจาคเงิน สิ่งของ (อาจช่วยในรูปของการลงแรง) แก่ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านหรือไม่
(1) ไม่ใช่หน้าที่ของท่าน (2) ไม่เคย (3) เคย

10. เมื่อศูนย์ฯ ได้มีการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ท่านได้เข้าไปร่วมดำเนินกิจกรรมเหล่านี้ด้วยหรือไม่

- (1) ไม่ใช่หน้าที่ของท่าน (2) ไม่เคย (3) เคย

11. ท่านสนใจเข้าไปซักถามติดตามคณะกรรมการศูนย์ฯ เกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ฯ ในระดับใด

- (1) ไม่เคยเลยเนื่องจากท่านไม่ค่อยมีเวลานัก
(2) ไม่ใช่หน้าที่ของท่าน
(3) เคยสนใจซักถาม

12. ท่านเคยรับบริการจากการดำเนินงานของศูนย์ฯ หรือไม่

- (1) ท่านไม่เข้าข่ายที่จะได้รับการบริการจากศูนย์ฯ (2) ไม่เคย (3) เคย

13. การได้รับบริการจากศูนย์ฯ สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

(1.) ท่านหรือบุคคลในครอบครัวเคยรับบริการจากการดำเนินงานของศูนย์ฯ ในด้านการสงเคราะห์ ซึ่งอยู่ในรูปแบบของกิจกรรมต่อไปนี้หรือไม่

- รับการสงเคราะห์ในรูปแบบของการช่วยเหลือกันและกันในหมู่บ้าน ไม่เคย เคย
- รับการจัดสวัสดิการสงเคราะห์สำหรับเด็ก ไม่เคย เคย
- รับการจัดสวัสดิการสงเคราะห์สำหรับสตรี ไม่เคย เคย
- รับการจัดสวัสดิการสงเคราะห์สำหรับครอบครัวผู้ยากไร้ ไม่เคย เคย
- รับการจัดสวัสดิการสงเคราะห์สำหรับคนชรา ไม่เคย เคย

จากการดำเนินงานของศูนย์ฯ ในด้านการสงเคราะห์ประชาชนในหมู่บ้าน ตามกิจกรรมที่กล่าวมาข้างต้น จากคะแนนความพึงพอใจเต็ม 10 คะแนน ท่านมีความพอใจต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ ด้านการสงเคราะห์ในระดับใด คะแนน

(2.) ท่านหรือบุคคลในครอบครัวเคยรับบริการจากการดำเนินงานของศูนย์ฯ ในด้านการพัฒนาคุ้มครองป้องกันซึ่งอยู่ในรูปแบบของกิจกรรมต่อไปนี้หรือไม่

- รับทราบการประชาสัมพันธ์สิทธิและหน้าที่ผู้ใช้แรงงาน ไม่เคย เคย
- รับทราบการเผยแพร่โครงการช่วยเหลือแรงงานหญิงและเด็ก ไม่เคย เคย
- รับทราบการเผยแพร่ความรู้เรื่องประกันสังคม ไม่เคย เคย
- รับทราบความรู้เรื่องสิทธิพึงได้รับจากการประกันสังคม ไม่เคย เคย

จากการดำเนินงานของศูนย์ฯ ในด้านการพัฒนาคุ้มครองป้องกันประชาชนในหมู่บ้าน ตามกิจกรรมที่กล่าวมาข้างต้น จากคะแนนความพึงพอใจเต็ม 10 คะแนน ท่านมีความพอใจต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ ด้านการพัฒนาคุ้มครองป้องกันในระดับใด คะแนน

(3.) ท่านหรือบุคคลในครอบครัวเคยรับบริการจากการดำเนินงานของศูนย์ฯ ในด้านการยกระดับคุณภาพชีวิตซึ่งอยู่ในรูปแบบของกิจกรรมต่อไปนี้หรือไม่

- รับทราบการประชาสัมพันธ์ตำแหน่งงานว่าง ไม่เคย เคย
- รับทราบการประชาสัมพันธ์ป้องกันการหลอกลวงแรงงานและการแจ้งเบาะแสการหลอกลวง ไม่เคย เคย
- เข้าไปลงทะเบียนผู้ว่างงานและต้องการมีงานทำ ไม่เคย เคย
- รับการแนะนำอาชีพที่เหมาะสม ไม่เคย เคย
- รับการกู้เงินทุนเพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพ ไม่เคย เคย
- รับบริการจากโครงการช่วยเหลือผู้ว่างงาน ไม่เคย เคย
- รับทราบข้อมูลข่าวสารการฝึกอาชีพ การยกระดับฝีมือแรงงาน ไม่เคย เคย
- ได้รับการสำรวจความต้องการฝึกอาชีพ ไม่เคย เคย
- ได้ยื่นความต้องการต่อศูนย์ฯ ในฐานะผู้ต้องการฝึกอาชีพ ไม่เคย เคย

จากการดำเนินงานของศูนย์ฯ ในด้านการยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชนในหมู่บ้าน ตามกิจกรรมที่กล่าวมาข้างต้น จากคะแนนความพึงพอใจเต็ม 10 คะแนน ท่านมีความพอใจต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ ด้านการยกระดับคุณภาพชีวิตในระดับใด คะแนน

(4.) ท่านหรือบุคคลในครอบครัวเคยรับบริการจากการดำเนินงานของศูนย์ฯ ในด้านการสำรวจข้อมูลสถิติ (ซึ่งถูกนำมาใช้เป็นฐานข้อมูลในการดำเนินงานของศูนย์ฯ) ด้านต่างๆต่อไปนี้หรือไม่

- ได้รับการสำรวจข้อมูลทะเบียนผู้ประสบความเดือดร้อน ไม่เคย เคย
- ได้รับการสำรวจข้อมูลทะเบียนผู้ว่างงานและต้องการทำงาน ไม่เคย เคย
- ได้รับการสำรวจข้อมูลทะเบียนผู้ต้องการฝึกอาชีพและผู้ต้องการพัฒนาฝีมือแรงงาน ไม่เคย เคย
- ได้รับการสำรวจข้อมูลทะเบียน สสค.1 ไม่เคย เคย
- ได้รับการสำรวจข้อมูลทะเบียน ทรส.1 ไม่เคย เคย

จากการดำเนินงานของศูนย์ฯ ในด้านการสำรวจข้อมูลสถิติประชาชนในหมู่บ้าน ตามกิจกรรมที่กล่าวมาข้างต้นเมื่อพิจารณาในแง่ของความครอบคลุมทั่วถึงและการปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอ จากคะแนนความพึงพอใจเต็ม 10 คะแนน ท่านมีความพอใจต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ ด้านการสำรวจข้อมูลสถิติในระดับใด คะแนน

ข้อมูลส่วนบุคคล

1. เพศ (1) ชาย (2) หญิง
2. อายุ ปี
3. การศึกษา (1) ไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ (2) ประถมศึกษาปีที่ 4
(3) ประถมศึกษาปีที่ 6 (4) มัธยมศึกษาตอนต้น
(5) มัธยมศึกษาตอนปลาย (6) ปวช.
(7) ปวส. หรืออนุปริญญา (8) ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
4. สถานภาพการสมรส (1) โสด (2) แต่งงาน (3) แยกกันอยู่ (4) หย่าร้าง
5. อาชีพหลักของท่าน กรุณาเลือกเพียงอย่างเดียว
(1) ชาวนา (2) ชาวไร่/ชาวสวน (3) เลี้ยงสัตว์ (4) ชาวประมง
(5) รับจ้างทั่วไป (6) ค้าขาย (7) ลูกจ้างโรงงาน/บริษัท (8) ลูกจ้าง
(9) ราชการ (10) ไม่ได้ประกอบอาชีพ
7. รายได้ครัวเรือน ต่อปีบาท / ต่อปี
8. รายได้ส่วนบุคคลต่อเดือนบาท / เดือน
9. นอกจากอาชีพหลักของท่านแล้ว ท่านมีรายได้จากทางอื่นหรือไม่
(1) มี / เดือน (2) ไม่มี
10. รายได้ของท่านพอใช้หรือไม่
(1) ไม่พอใช้ (2) พอใช้ (3) เหลือเก็บ
11. ท่านดำรงตำแหน่งใดใดในองค์กร หรือกลุ่มที่มีอยู่ในระดับท้องถิ่นหรือไม่
(1) ไม่มี (2) มี โปรดระบุ 1.....
2.....3.....
12. ในการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ท่านพบเห็นปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานของศูนย์ฯ อย่างไร
13. ในการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านนั้นเพื่อให้ศูนย์ฯ เป็นองค์กรของประชาชนอย่างแท้จริงและเป็นที่พักของประชาชนในหมู่บ้านในระดับท้องถิ่น ท่านมีข้อเสนอแนะอย่างไร

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย. คู่มือการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่นกรมการปกครอง, 2533.

กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย. แผนประชาสงเคราะห์แม่บทฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2535-2539). เอกสารวิชาการลำดับที่ 2/2534, 2534.

กองการสงเคราะห์เอกชน กรมประชาสงเคราะห์. ระเบียบกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมว่าด้วยการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ปี 2541. (อัดสำเนา), 2541.

กองการสงเคราะห์เอกชน กรมประชาสงเคราะห์. หลักเกณฑ์ชี้วัดในการให้คะแนนศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน. เอกสารวิชาการ, 2534.

กองวิชาการ กรมประชาสงเคราะห์. การดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน. เอกสารวิชาการลำดับที่ 251 เล่มที่ 13/2534, 2534.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544). กรุงเทพฯ: อรรถพลการพิมพ์, 2539.

คณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการสังคมแห่งชาติ. แผนพัฒนางานสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์แห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2535-2539). เอกสารวิชาการลำดับที่ 257 เล่มที่ 18/2534, 2534.

โครงการศึกษาทางเลือกเพื่อการพัฒนาสถาบันวิจัยสังคม. องค์กรประชาชนกับทางเลือกการพัฒนาแบบพึ่งตนเอง. กรุงเทพมหานคร: โครงการศึกษาทางเลือกการพัฒนา, 2530.

- เจษฎา อรุณีพัฒน์พงษ์. “การปฏิบัตินโยบายสำหรับจังหวัดชายแดนภาคใต้ : ศึกษาเฉพาะกรณี จังหวัดนราธิวาส.” วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรบัณฑิตกิตติมศักดิ์. ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.
- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. บ้านกับเมือง. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สร้างสรรค์ จำกัด, 2529.
- นิพนธ์ พัวพงศกร, อัมมาร สยามวาลา. รายงานประกอบการประชุมวิชาการประจำปี 2538 มูลนิธิ สถาบันการวิจัยเพื่อการพัฒนา. 2538.
- ประภาวรรณ เกตุอำ. “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานสังคมสงเคราะห์ในชนบท : ศึกษาเฉพาะ กรณีศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านจังหวัดปราจีนบุรี.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, คณะ สังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533.
- ประเวศ วะสี และคณะ. พึ่งตนเองในชนบท : อีกรูปหนึ่งของการทบทวนโลกทัศน์แห่ง การพึ่งตนเอง. ขอนแก่น : สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2531.
- ไพรัตน์ เดชะรินทร์. นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนาปัจจุบัน ของประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์โสภณการพิมพ์, 2527.
- ภูมิธรรม เวชยชัย. “บทบาทขององค์กรอาสาสมัครในการสร้างสถาบันเกษตรกรเพื่อการพัฒนา : ศึกษากรณีการสร้างกลุ่มธนาคารข้าวขององค์การอนุเคราะห์เอกชนเปรียบเทียบกับอ้างอิงการ สร้างกลุ่มธนาคารข้าวของกรมการพัฒนาชุมชน.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัยมหาวิทาลัย, 2524.
- มนพิศุทธิ์ สวณิยะ. “ปัจจัยที่ส่งเสริมให้ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านประสบผลสำเร็จ.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, คณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2536.
- เรื่องลักษณะ ทิพย์ทอง. “การศึกษาความพร้อมของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านในการจัด บริการช่วยเหลือผู้ติดเชื้อ ผู้ป่วยโรคเอดส์ และครอบครัวในชุมชน ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์ สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านในเขตอำเภอบ้านโป่ง จังหวัดชลบุรี.” วิทยานิพนธ์ มหาบัณฑิต, คณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542.
- วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน. การพัฒนาชนบทไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2531.

วิวัฒน์ชัย อัครถาวร. อุดมการณ์พึ่งตนเอง . เอกสารประกอบคำบรรยาย (อัดสำเนา)

สถาบันวิจัยชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม. 2539. รายงานวิจัยเชิงปฏิบัติการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านกรณีศึกษาเผ่าอีโก้และเผ่ากระเหรี่ยง. เอกสารวิชาการลำดับที่สวช. 00-39-04, 2539.

สมศักดิ์ พิรินยวง. “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกนิคมในการพัฒนาอาชีพ : ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการพัฒนาอาชีพเลี้ยงไหมในนิคมสร้างตนเองคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร.” ภาคนิพนธ์, สาขาพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2538.

สุจิรา เจริญจิตต์. “การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสภาตำบลในการพัฒนาชนบท : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดหนองบัวลำภู.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, สาขาพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2538.

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เชียงใหม่, 2538.

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. การประเมินผลโครงการ:หลักการและการประยุกต์. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เชียงใหม่, 2541.

สุวรรณ มาณะโรจนนท์. “ปัจจัยเกื้อหนุนความสามารถในการมีส่วนร่วมปฏิบัติงานของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลสตรี พื้นที่จังหวัดเขตปริมณฑล.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, คณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542.

ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน, สำนักงาน. หลักเกณฑ์การชี้วัดในการให้คะแนนศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน. 2543.

เสน่ห์ จามริก และคณะ. “นโยบายการพัฒนาชนบท.” ชนบท 2535, สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, บรรณาธิการ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, น.25, 2523.

อนุภาพ ธีรภาพ. “การวิเคราะห์เชิงสมมุติฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี.” สารนิพนธ์มหาบัณฑิต, คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2528.

- อภิชาติ การิกาญจน์. “การมีส่วนร่วมของประชาชน : ศึกษาแบบแผนตามมาตรฐานแบบกัตต์แมน.”
วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, คณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534.
- อภิญญา สุวรรณกันต์. “การศึกษาระบบการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน :
ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน บ้านสองห้อง จังหวัดตราด.” วิทยา
นิพนธ์มหาบัณฑิต, คณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534.
- อาคม ใจแก้ว. “การนำนโยบายไปปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ : ศึกษาปัจจัยที่ส่งผล
กระทบต่อความสำเร็จ.” พัฒนบริหารศาสตร์ดุสิตบัณฑิต, คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบัน
บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2533.

ภาษาอังกฤษ

- Goggin, Malcolm L. et al. Implementation theory and practice toward a third generation. London:
Scott, Foresman and company, 1990.
- Hambelton , Robin. “Planning Systems and Policy Implementation,” Journal of Public Policy. 4
(October, 1983) : 397 - 418, 1983.
- Kaufman , H. Participation in Organized Activities in Selected Kentucky Localities . Agriculture
Experimental, Bullentin, 1949.
- Kaufman , H. The Limits of Organizational Change, Alabama: University of Alabama Press,
1971.
- Levin , M.A . “Conditions Contributing to Effective Implementation and Their Limits.”
Proceeding of the Association for Public Policy Analysis and Management ,Boston, 1980.
- Pressman , Jeffrey L. and Wildavsky ,Aaron. Implementation. California: University of
California Press, 1973.

- Rondinelli , Denis A. and Shabbir G. Cheema. Decentralization and Direction in Comparative Study on Local Public Administration in Asia and Pacific Countries. New York: Praeger Publishers, 1983.
- Sabatier , Paul and Daniel Mazmanian. "The Implementation of Public Policy : A Framework of Analysis," Policy Study Journal 8 (Special Journal) : 538 – 560, 1980.
- Sorg D. James. "A Typology of Implementation Behavior of Street – level Bureaucrats" . Policy Studies Reviews Vol . 2, 3 (Febuary 1982), 1982.
- Sigel Rolberta S. , and Haskin , Mariyn Brookes. "Perspectives on Adult Political Socialization Areas of Research." in Handbook of Political Socialization : Theory and Research, New York: The Free Press, 1977.
- United Nations. Popular Participation in decision Making for Development. New York: United Nations Publication, 1981
- Van Meter , Donald S., and Carl E. Van Horn. "The Policy implementation process: A Conceptual Framework" . Administration and Society Vol. 5, 4 February 1983), 1975.
- Walter Williams et al. Studying Implementation : Methodological and Administrative Issues. California: Chatman, 1982.

ประวัติผู้ทำวิทยานิพนธ์

ชื่อ-สกุล: นางสาวจิตขวัญ กิจวิสาละ
วัน เดือน ปีเกิด: 8 พฤษภาคม 2518
สถานที่เกิด: จังหวัดกรุงเทพมหานคร ประเทศไทย
ประวัติการศึกษา: วศ.บ.
คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2540
ประสบการณ์: ผู้ร่วมวิจัยโครงการติดตามและประเมินผล โครงการมาตรการบรรเทาปัญหา
การว่างงาน (สำนักนายกรัฐมนตรี)